

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 18 Μαΐου 2025 • Έτος 16° • Αρ. φύλλου 873

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Ενας Πρόεδρος Υπερυπουργός, κι ο ανασχηματισμός

Ο ανασχηματισμός συζητείται εδώ και καιρό καθώς ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης δεν κρύβει τη δυσφορία του για το Υπουργικό δύο ταχυτήτων, δεδομένου ότι κάποιοι υπουργοί δεν απέδωσαν όσο ανέμενε. **Σελ. 6**

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ακροδεξιά πληγή στη συγκυβέρνηση

Η **χλιαρή** αντίδραση του Προέδρου απέναντι στην γκάφα ΕΛΑΜ προκάλεσε τη δυσφορία στη συγκυβέρνηση, που βλέπει τελευταίως ένα άτυπο φλερτ του Προέδρου με την Ακροδεξιά να λειτουργεί εις βάρος των εν λόγω κομμάτων. **Σελ. 7**

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

Ο εκπρόσωπος Τύπου του ΑΚΕΛ **Γιώργος Κουκουμάς** λέει πως «η σχέση Χριστοδουλίδη-ΕΛΑΜ είναι πολιτική και όχι μόνο θεσμική». **Σελ. 9**

Ο **Ανδρέας Χατζήκυριακος** μιλάει για το βιβλίο του «Αόρατη Συνωμοσία», στο οποίο ερευνά τη δολοφονία του Αμερικανού πρέσβη το '74. **Σελ. 16**

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ 242

ΔΟΚΙΜΑΖΕΤΑΙ Η ΣΥΝΟΧΗ ΤΩΝ ΕΞΙ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

Ενας ινφλουένσερ στην αγκαλιά του Πούτιν

Ο Φειδίας Παναγιώτου με το ταξίδι στη Μόσχα και ο Γεάδης Γεάδης εγείρουν ερωτήματα για την ατζέντα τους

Η **κίνηση** του Φειδία Παναγιώτου να επισκεφθεί τη Μόσχα, αγνοώντας τις κυρώσεις της Ε.Ε., τις καταδίκες του ΟΗΕ, τα εντάλματα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και κυρίως την εισβολή στην Ουκρανία και τη συνεχιζόμενη καταστροφή, άνοιξε ένα νέο κεφάλαιο συζήτησης. Πρώτα για την αξιοπιστία της Κύπρου με δεδομένο ότι το Ευρωκοινοβούλιο διερευνά το ενδεχόμενο χρηματοδότησης του ταξιδιού από τη Ρωσία. Και βεβαίως των πραγματικών προθέσεων του ευρωβουλευτή, που προκαλεί πλέον την

αίσθηση ότι αποτελεί τον εκπρόσωπο της Ρωσίας εντός της Ευρωβουλής. Πέραν του Φειδία Παναγιώτου και η συμπεριφορά του Γεάδη Γεάδη, όπως άλλωστε καταγράφηκε τις προηγούμενες μέρες, φαίνεται πως δοκιμάζουν τη συνοχή των εξι ευρωβουλευτών και τη θέση της Κύπρου στο Ευρωκοινοβούλιο. Κακός συντονισμός, διαφορετικές πολιτικές θέσεις, άλλη πολιτική ατζέντα και μία συνδιαβούλευση που σε αντίθεση με άλλα χρόνια δεν υπάρχει πλέον. **Σελ. 4, 5**

ΨΕΚΑΣΜΕΝΑ ΜΕ ΧΗΜΙΚΑ ΛΕΙΨΑΝΑ

Ταυτοποίηση 50 χρόνια μετά

Η **επιτυχής** προσπάθεια του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής να εξαγάγει γενετικό υλικό από λείψανα που είχαν ραντιστεί με χημικές ουσίες, ενδεχομένως να κλείσει ανοιχτές πληγές μισού αιώνα. **Σελ. 18**

ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΣ ΚΟΜΙΣΙΟΝ ΓΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Ασαφής ακόμα ο ρόλος του

Ο **Αυστριακός** πρώην επίτροπος Γιοχάνες Χαν θα είναι ο ειδικός απεσταλμένος της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν για το Κυπριακό. Προς το παρόν ανοικτό παραμένει ποιες ακριβώς θα είναι οι δραστηριότητες που θα αναλάβει. **Σελ. 8**

ΝΕΕΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΟΔΟΙ

Στο στόχαστρο των ΗΠΑ τα λιμάνια

Να **τεθούν** υπό αμερικανικό έλεγχο ως πύλες εισόδου προς την Ευρώπη τα ελληνικά λιμάνια είναι ο στόχος της Ουάσινγκτον, τον οποίο θα μεταφέρουν στις «αποσκευές» τους τα νέα στελέχη της πρεσβείας των ΗΠΑ στην Αθήνα. **Σελ. 19**

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΠΟΥΤΙΝ

Κερδίζει πιο πολλά στο πεδίο

Οι **συνομιλίες** μεταξύ Ρώσων και Ουκρανών, που ξεκίνησαν στην Κωνσταντινούπολη, συνιστούν μείζονα εξέλιξη. Η προοπτική ενός μεγάλου συμβιβασμού Τραμπ - Πούτιν παραμένει αμφίβολη. **Σελ. 23**

Σοφία Ζαχαράκη
Με μετριοπάθεια και χαμπλό προφίλ. **Σελ. 19**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Προσοχή!

Με κόπο πολύ και με συγκεκριμένες διπλωματικές και άλλες ενέργειες η Κυπριακή Δημοκρατία απόσεισε τις υπόνοιες και τις καταγγελίες ότι η χώρα είναι καταφύγιο ρωσικών κεφαλαίων και πως λειτουργεί ως φερέφωνο της Ρωσίας. Για τούτο είναι τουλάχιστον ανεπίτρεπτο ένας Κύπριος ευρωβουλευτής, ο Φειδίας Παναγιώτου, να λειτουργεί με τρόπο απερίσκεπτο και άκρως προβληματικό και εις βάρος των συμφερόντων της χώρας. Οι εκπρόσωποι της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλουν να ενεργούν προς όφελος της χώρας και να συνεργάζονται, όπως άλλωστε συνέβαινε. Στην τρέχουσα περίοδο όμως δύο εξ αυτών, ο κ. Παναγιώτου και ο κ. Γεάδης, λειτουργούν μάλλον αντιθεσμικά, ζημιώνοντας τα συμφέροντα της χώρας.

ΕΠΑΦΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Τα σενάρια για πράσινη φορολογία

Τη **χρυσή** τομή για την πράσινη φορολογία προσπαθεί να βρει η κυβέρνηση, η οποία βρίσκεται σε επικοινωνία με τις Βρυξέλλες. Τα

επικρατέστερα σενάρια είναι, είτε να μπει σταδιακά είτε να αναβληθεί για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. **Οικονομική, σελ. 5**

ΕΚΘΕΣΗ

Η Λουκία Νικολαΐδου οίκαδε

Η **έκθεση** με τίτλο «Ανατέλλων Αστήρ, Λουκία Νικολαΐδου», σε επιμέλεια Ευαγόρα Βανέζη και Χριστίνας Λάμπρου, παρουσιάζεται μεταξύ 16 - 18 και 23 - 25 Μαΐου στο σπίτι όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε η Λουκία Νικολαΐδου, στην οδό Ειρήνης 65. **Τέχνες, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Μία παράσταση για την «Ασκητική»

Η **θεατρική** Στέγη Κύπρου φέρνει στην Κύπρο την «Ασκητική – Salvatores Dei» του Καζαντζάκη, σε θεατρική διασκευή και ερμηνεία του Βασίλη Βασιλάκη. Ο ηθοποιός μιλάει στην «Κ» για το εγχείρημά του να μεταφέρει στο θέατρο αυτό το έργο. **Τέχνες, σελ. 3**

TICKETS AVAILABLE ON more.com

Bank of Cyprus

FIBA EUROBASKET CYPRUS | FINLAND | POLAND | LATVIA

EVENT SPONSOR

AUG. 28 - SEP. 4, 2025

LIMASSOL CYPRUS

HUBLOT

SQUARE BANG UNICO KING GOLD CERAMIC

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η ζωή μια φούσκα

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, πέρασε ο καιρός που η ζωή ήτανε μια βόλτα. Μια συναρπαστική βόλτα, με τα πάνω και τα κάτω της, αλλά σ' ένα δρόμο που δεν φοβόμασταν να τον περπατήσουμε. Τώρα πια όλ' αυτά μοιάζουν ρομαντικά, ουτοπικά φοβάμαι, καθώς ο δρόμος μας είναι γεμάτος αναχώματα που σπκώνει ο κάθε πικραμένος. Κι έτσι καταλήξαμε να ζούμε σε μια φούσκα γεμάτη fake news, πρώτης ανάγνωσης χαζομάρες και ειδήσεις που τις ξεχνάμε προτού εκπνεύσει το 24ωρο.

Ιδού ένα γλαφυρό παράδειγμα της τρέλας που ζούμε: «Το χαρτομάντιλο του Μακρόν και οι θεωρίες συνωμοσίας». Ο Γάλλος πρόεδρος συνταξίδευε στο τρένο για Κίεβο με τους ηγέτες της Γερμανίας και της Βρετανίας. Κάποιοι Πουτινιστές πιάστηκαν από το γεγονός ότι ο Μακρόν έκρυψε διακριτικά ένα δυσδιάκριτο λευκό αντικείμενο και αποφάνθηκαν πως επρόκειτο... για κοκαΐνη! Τι κι αν η Liberation απέδειξε με βίντεο ότι η υποτιθέμενη λευκή σκόνη ήταν ένα τσαλακωμένο χαρτομάντιλο; Οι καμένοι του διαδικτύου, με ηγερία την εκπρόσωπο του υπουργείου Εξωτερικών της Ρωσίας Μαρία Ζαχάροβα, συνέχισαν να κατηγορούν τους τρεις ηγέτες ότι είναι ναρκομανείς. Έπος!

Δεν γνωρίζουμε αν ο Φειδίας ανήκει στο fan club της Ζαχάροβα, σίγουρα όμως είναι ένθερμος υποστηρικτής της Ρωσίας του Πούτιν. «Οι Ρώσοι είναι αδέλφια μας, έχουμε κοινή θρησκεία, κοινές ηθικές αξίες...» παραληρούσε το μειράκιο του Ευρωκοινοβουλίου σε ένα ακόμα βιντεοσκοπημένο επεισόδιο πολιτικού reality. Αποζημιώνοντας έτσι τα «παιδικιά» - οπαδούς του για τους ανεξήγητα χαμηλούς τόνους κατά την επίσκεψή του στη Μόσχα. Όπως σχολίασε και η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, η οποία γνωρίζει τη Ρωσία από τα σοβιετικά γεννοφάσκια της: «Κα-

Ο συνήθως λαλίστατος Φειδίας κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του στη Ρωσία ήταν μαζεμένος. Γιατί άραγε; Η απάντηση, στον ύμνο για τον Πούτιν που ακολούθησε...

νείς δεν ξεφεύγει από το άγρυνπο βλέμμα του Βλαδμήπου. Οπότε λίγα τα λόγια σας...».

Big brother is watching you. Σε αντίθεση με τον Φειδία που αποδείχτηκε εξαιρετικά προσαρμοστικός κάτω από το επίμονο βλέμμα του Μεγάλου Αδελφού, η μνηστή του Στυλιάνα δεν άντεξε την πίεση, τα βρόντηξε και βγήκε από το reality. Η στιγμή που χρήζει κοινωνιολογικής ανάλυσης πάντως είναι όταν επισκέφθηκε την οικογένειά της και μια κοπέλα πλάνταζε στο κλάμα καθώς έγραφε με το κινητό της τη σπαραχτική συνάντηση. Μπορεί να φταιώ εγώ επειδή μεγάλωσα και

είμαι εκτός εποχής. Αλλά μπορεί να είναι και η κατάσταση τόσο γελοία όσο φαίνεται, αγαπημένο μου ημερολόγιο.

Ενώ συμβαίνουν αυτά τα πολιτικο-συγκινησιακά, τα πρωτοσέλιδα τα-ρακουνήθηκαν από το σόκιν ερώτημα: 20 εκατοστά! «Πού πάει το βρώμικο μυαλό σου, Ιουλία;», εξεμάνη η συνταξιούχος θεολόγος Θεοπίστη Θεοδούλου. «Για 20 εκατοστά καταστράφηκαν σπίτια» σχολίασε, προς υπεράσπισή μου, η Ευγε-

νία η Καλαμαρού κι έτσι επικεντρώθηκαμε στην πικάντικη είδηση της βδομάδας: Πιο χαμηλή κατά 20 πόντους βγήκε η γέφυρα της Καλαβασού, γεγονός που εμποδίζει τα πυροσβεστικά οχήματα να περάσουν σε περίπτωση ανάγκης. «Το μέγεθος μετράει!» ομοφώνησε το διευρυμένο καρέ.

Η συζήτηση για την τρέχουσα επικαιρότητα συνεχίστηκε σε ένα κλίμα «λίγο κρασί, λίγο θάλασσα και τ' αγόρι μου». Οπότε το επόμενο θέμα, που αφορούσε στο πολιτικό φλερτ ανάμεσα στο Προεδρικό και το ΕΛΑΜ, προέκυψε αβίαστα. Βαριέμαι ν' ασχοληθώ με τη δήλωση

του κυβερνητικού εκπροσώπου για τη θεσμική σχέση της κυβέρνησης με τα κόμματα (όπερ εστί μεθερμνευόμενο «όλοι οι καλοί χωράνε»). Απλώς θα σημειώσω, αγαπημένο μου ημερολόγιο, μια απλή αγνή απορία: η άρνηση του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας να συναντηθεί με το αδελφό κόμμα της Χρυσής Αυγής, κατά κόσμον ΕΛΑΜ, είναι αντιθεσμική; Τι λέει άραγε γι' αυτό ο Κωνσταντίνος Λετμπιώτης;

Το «όλοι οι καλοί χωράνε» δεν φαίνεται να ισχύει για την ΕΔΕΚ, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Για τον απλούστατο λόγο ότι κάθε μέρα

που περνά εξανεμίζονται οι «όλοι» και στο τέλος θα μείνει ο Σιζόπουλος για να κλείσει την πόρτα. Στα αξιοπερίεργα του κομματικού (τρόπος του λέγειν) σίριαλ είναι το γεγονός ότι τρεις άνθρωποι (Μορφάκης, Μυριάνθους και Χαννίδης) συμφώνησαν ότι ο συμπαθής κατά τ' άλλα Νίκος Αναστασίου διαθέτει προεδρική στόφα (sic). Τι να πούμε κι εμείς (ως καρέ) για την απελπισία της αλληνής (ΕΔΕΚ); Μόνο καλό κουράγιο!

Εκ παραλλήλου βεβαίως, στο εκκλησιαστικό πεδίο, να γίνεται το σύ-στριγγλο! Ο ιδιοσυγκρασιακός, για να το θέσω όσο πιο κομψά μπορώ, Μητροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος ξανακτύπησε. Αυτή τη φορά παρέλαβε τον νέο Πάπα χαρακτηρίζοντάς τον «καίμενο υπηρέτη του σκότους». Λέγοντας επίσης ότι «είναι αντίκριστο το σύστημα που υπηρετεί και καταλήγει και ο ίδιος δολοφθορέας της ανθρωπότητας»... Μια ευχή θα κάνω, αγαπημένο μου ημερολόγιο: Αν δεν μπορεί να κάνει το θαύμα του ο Θεόςας βάλει η επιστήμη το χέρι της. Ο άνθρωπος χρειάζεται επειγόντως βοήθεια.

Μπροστά στην αμετροέπεια κάποιων ιεραρχών οι πολιτικοί μας μοιάζουν γατάκια. Κάποια αποπήματά τους δε, δεν είναι παρά πολιτικά πταίσματα... Σε αυτή την κατηγορία ανήκει η βιασύνη του Συναγερμού να εκδώσει μια πομπώδη ανακοίνωση («η Δημοκρατία ούτε φοβάται ούτε εκβιάζεται») για τον «βανδαλισμό» στο κτίριο της Πινδάρου. Λίγο πιο ψύχραιμοι να ήταν, θα καταλάβαιναν πως η αλήθεια βρίσκεται στα λόγια του θυμόσοφου Πλούταρχου: «Φυσάει πολύ απ' το σπασμένο του το τζάμι, φυσάει πολύ και μπάνει κρύος ο βοριάς...». Λς είναι όμως. Τέλος καλό, όλα καλά.

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
18.5.1935

Κρύπτη: Κατέρχεται κανείς εις ένα είδος κρύπτης, το εσωτερικόν της οποίας έχει καλυφθή από μαύρο μάρμαρο [φωτ.]. Εκεί κάτω, μέσα εις ένα κρυστάλλινο φέρετρον κείται ο νεκρός του Λένιν, εντός ενός μανδύου από χακί. Η ακινησία των χαρακτηριστικών του έχει προσλάβει μίαν υποβλητικότητα που τρομάζει. Το σώμα εκείνου, ο οποίος υπήρ-ξεν αρχηγός μιας γιγαντιαίας επαναστάσεως, φαίνεται μικρόν, όπως το σώμα ενός παιδιού.

Σπουδαιότης: Καθ' α πληροφορείται η παρισινή «Ζουρνάλ», οι Ρώσοι σκέπτονται να δώσουν τα ονόματα των κ.κ. Λαβάλ και Εντεν εις δύο σταθμούς του νεωστί τεθέντος εις λειτουργίαν υπογείου σταθμού του σιδηροδρόμου της Μόσχας θέλοντες διά τούτου να καταδείξουν την πολιτικήν σπουδαιότητα των επισκέψεων των δύο τούτων πολιτικών ανδρών εις την σοβιετικήν πρωτεύουσαν.

Σύσκεψις: Ο εν Ρώμη πρεσβευτής της Αγγλίας σερ Ερρικ Ντράμοντ συνεσκέφθη την πρωΐαν μετά του υπουργού των Εξωτερικών σερ Τζων Σάιμον, το δε απόγευμα παρέστη εις το συγκροτηθέν υπουργικόν συμβούλιον, το οποίον ποσολήθη με την διεθνή κατάστασιν και, κυρίως, με την ιταλο-αιθιοπικήν διένεξιν, ήτις και θα συζητηθή εις το κατ' αυτάς συνεχόμενον Συμβούλιον της ΚΤΕ.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Η Αννίτα, ο Φαίδωνας και ο Χριστοδουλίδης

Κάθαρση στην Κύπρο και στο Ίνσταγκραμ.

ή του ΔΗΣΥ. Say what?

Μπορεί η πλειοψηφία των Κύπριων πολιτών να νιώθει απογοητευμένη από τον νεαρό μας Νίκο, αλλά στη γειτονική μας Πάφο η περιρρέουσα ατμόσφαιρα είναι διαφορετική. Φίλος Πάφιος και Αβερωφικός -που προετοιμάζεται για την αποψινή φιάστα- μου είπε χτες χαρακτηριστικά «αν πάροουμε ξανά πρωτάθλημα του χρόνου θα ψηφίσω Χριστοδουλίδη το 2028»! Φορούσε και καπελάκι που έγραφε Make Paphos Great Again.

Κατηγορώντας την πολιτική ηγεσία πως ασεβεί στην ετυμγορία του λαού, εμμένοντας σε λύση ΔΔΟ, ιδρύε-

ται το υπερκομματικό Κόμμα «Απελευθέρωση 2025» με προσωρινούς συντονιστές τον νομικό Πάνο Ιωαννίδη και τον δημοσιογράφο Σάββα Ιακωβίδη. Ελαφρώς οξύμωρο το «υπερκομματικό κόμμα», αλλά σε κάθε περίπτωση Αέρα και σας φάγαμε.

«Έχουμε δύο ευρωβουλευτές που μας εκθέτουν και μας κάνουν ρεζίλι ως χώρα με τις συμπεριφορές τους». Αυτά ειπώθηκαν σε τηλεοπτικό κανάλι από τον Πρίγκιπα την Παρασκευή και ήταν μία από τις πολλές επιθέσεις από πλευράς ΔΗΚΟ προς ΕΛΑΜ την περασμένη βδομάδα. Έχουμε beef.

Ο Πρόεδρος πέτυχε τον Ερντογάν στο

περιθώριο της Συνόδου της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας που πραγματοποιείται στα Τίρανα. Φήμες ότι του είπε «βρε τύραννε, βρεθήκαμε στα Τίρανα, γιατί μας τυραννάς;» ελέγχονται σαν ανακριβείς.

Ο διευθυντής της Υπηρεσίας Προστασίας Καταναλωτή -έχουμε και τέτοια-προειδοποιούσε το ΤΟΜ για τους ΤΑΚΑΤΑ από το 2013. Οι αρμόδιοι ούτε καν που το θυμούνται. Προφανώς, αν κρίνουμε και από άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, στην Κύπρο έχουμε σοβαρό πρόβλημα μνήμης. Πιο ταιριαστό σλόγκαν γι' αυτόν τον τόπο δεν είναι το «Δεν Ξεκινώ» αλλά μάλλον το «Δεν θυμάμαι».

Δεν ξέρω κατά πόσο η Κύπρος αλλάζει και προς ποια κατεύθυνση. Είναι όμως σίγουρο -από τις δηλώσεις Τραμπ, από όσα τεκταινούνται στην Ουκρανία και από τους Κούρδους που επιλέγουν συνθηκολόγηση και ειρήνη αντί αιώνιο πόλεμο- πως ο κόσμος αλλάζει. Αλλάζει πολύ. Και όχι κατ' ανάγκη υπέρ των αδυνάτων. Θέλω να ελπίζω πως η ηγεσία μας λαμβάνει τα μηνύματα των καιρών. Αλλιώς, κλάφ' τα, Χαράλαμπε.

Αύριο Δευτέρα εξαγγέλλει και επίσημα το Κίνημα του ο Οδυσσέας Μικαλίδης. Όπως φημολογείται, οι βασικές επιδιώξεις είναι δύο, κατά σειρά προτεραιότητας: 1) να εκδικηθεί τον Χριστοδουλίδη και 2) να εκδικηθεί τον Χριστοδουλίδη. Εξάλλου, μέχρι το 2028 το πιάτο θα έχει κρυσώσει αρκετά.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

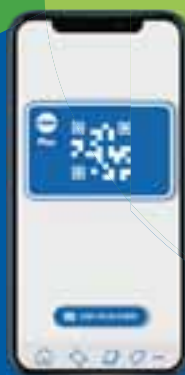
Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίπολου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ
ΓΙΑ ΕΝΑ
ΚΑΛΥΤΕΡΟ
ΑΥΡΙΟ

Χάρη στη δική σας συμμετοχή
προσφέρουμε

50.000€*

και στηρίζουμε την Υπηρεσία Διαχείρισης Κρίσεων
του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού.

Σας ευχαριστούμε πολύ!

*Από 4 έως και 19 Απριλίου 2025 η Lidl Κύπρου είχε δεσμευτεί να προσφέρει 0,20€ στον Κυπριακό Ερυθρό Σταυρό στηρίζοντας την Υπηρεσία Διαχείρισης Κρίσεων, με κάθε σκανάρισμα της ψηφιακής κάρτας Lidl Plus. Κατά το διάστημα αυτό πραγματοποιήθηκαν από τους πελάτες μας συνολικά 247.609 σκαναρίσματα, από τα οποία συγκεντρώθηκε το ποσό των 49.521,80€, ωστόσο η εταιρεία θα προχωρήσει στη δωρεά ποσού ύψους 50.000€.

Η ενέργεια πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Διενέργειας Εράνου Νόμου του 2014 και τη σχετική Άδεια Εράνου με αριθμό Ν.Π. 1/2025 που χορηγήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών.

Thanks to your participation we offer **50.000€**
to the Cyprus Red Cross Society and support the work of
the Disaster Management Service.
Thank you very much!

*From 4 to 19 April 2025 Lidl Cyprus had committed to offer €0.20 to the Cyprus Red Cross Society supporting the Disaster Management Service, with every scan of the Lidl Plus digital card. During this period, a total of 247.609 scans were made by our customers, from which the amount of €49.521,80 was collected, however the company will proceed with the donation of €50.000.

The activity took place in accordance with the provisions of the Cyprus Republic's Fundraising Law of 2014 and the relevant Fundraising License (N.P. 1/2025) issued by the Ministry of Interior.

Περισσότερα: lidlplus.com.cy

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ο **δεδομένος** για τέσσερις πενταετίες συντονισμός των Κυπρίων ευρωβουλευτών και η κοινή γραμμή που όλοι επεδίωκαν να ακολουθούν στο εθνικό ζήτημα, προς όφελος της Κυπριακής Δημοκρατίας, έχουν παρέλθει ανεπιστρεπτί. Και μαζί οι κοινές διεκδικήσεις και ενέργειες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που για μια εικοσαετία αποτελούσαν το άτυπο πλαίσιο λειτουργίας κυπριακών πολιτικών κομμάτων και Κυπρίων ευρωβουλευτών, με σεβασμό στη διαφορετικότητα επιμέρους τοποθετήσεων. Τα δεδομένα λοιπόν που ίσχυαν από τον Μάιο του 2004, για τέσσερις νομοθετικές περιόδους, μέχρι και τον Μάιο του 2024, καθιερώνοντας μια κοινή γραμμή πλεύσης στα εθνικά και σε άλλα μείζονα ζητήματα, δείχνουν να έχουν υποχωρήσει μπροστά στην κομματική ατζέντα του ΕΛΑΜ που σέρνει κυβέρνηση και κόμματα σε ένα παιχνίδι πλειοδοσίας πατριωτισμού, εντός της Ευρωβουλής, από το οποίο απουσιάζουν η κοινή στόχευση και η εξασφάλιση συμμαχιών. Κάτι που άλλωστε καταδείχθηκε με το πρόσφατο ατόπημα του εθνικιστικού κόμματος, για εξασφάλιση αυτούσιου καταδικαστικού ψήφισματος, αναφορικά με την παράνομη επίσκεψη Ερντογάν στην κατεχόμενη Κύπρο. Στην υποχώρηση της συνοχής των Κυπρίων ευρωβουλευτών συντείνει και η περιεργή, αν μη τι άλλο, ατζέντα του ανεξάρτητου ευρωβουλευτή Φειδία Παναγιώτου, που όλο και περισσότερο δείχνει να είναι προσκολλημένος στο άρμα του Βλαντιμίρ Πούτιν, εκφράζοντας μια πολιτική γραμμή, που ελάχιστοι, μετρημένοι στα δάκτυλα του ενός χεριού, διατυπώνουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Δημιουργώντας εντυπώσεις που σύμφωνα με κύκλους της Ευρωβουλής, χρήζουν όχι μόνο προσοχής, αλλά και διερύνησης. Δεν είναι προφανώς τυχαίο, ότι σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», «δεν αποκλείεται να υπάρξουν συνέπειες» για το πρόσφατο ταξίδι του Φειδία Παναγιώτου στη Μόσχα και τις επαφές με με Ρώσους αξιωματούχους, εν μέσω της εισβολής στην Ουκρανία.

Τα κυπριακά πολιτικά κόμματα και δη ο ΔΗΣΥ, το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ, που έχουν παρουσία στην Ευρωβουλή, δείχνουν να μην έχουν λύσεις, μπροστά στο «άτυπο δίδημο», ΕΛΑΜ-Φειδία, κάτι που ήδη πλήρουν, ενώ το κόστος ενδέχεται να καταστεί πολύ μεγαλύτερο, στις επόμενες βουλευτικές εκλογές. Σε κάθε περίπτωση και τα τρία παραδοσιακά κόμματα, σε επίπεδο ηγεσιών, επιδεικνύουν «αδυναμία ανάγνωσης» της νέας κατάστασης πραγμάτων, που τείνουν να καθιερώσουν, για διαφορετικούς λόγους και με διαφορετικές στοχεύσεις και ατζέντες, το ΕΛΑΜ και ο Φειδίας Παναγιώτου. Με το εθνικιστικό κόμμα να θεωρεί προφανώς ότι η Ευρωβουλή αποτελεί έναν πολιτικό στίβο που «προσφέρεται» για διεκδικήσεις, προκειμένου να εξασφαλίσει πόντους ενόψει των βουλευτικών εκλογών του 2026. Κάτι που θα ήταν θεμιτό εάν έκανε την απαραίτητη προεργασία και εξασφάλιζε συμμαχίες, ώστε το αποτέλεσμα των όποιων διεκδικήσεών του, να μην οδηγήσει σε ήττα της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως αυτήν που καταγράφηκε προ δύο περίπου εβδομάδων.

Ο επιτήδειος ουδέτερος

Κι αν τα κυπριακά κόμματα αδυνατούν να βρουν λύσεις, κυρίως έναντι στο ΕΛΑΜ, αλλά και στο «φαι-

ΕΛΑΜ και Φειδίας δοκιμάζουν τη συνοχή της Κύπρου στην Ευρωβουλή

Στο ναδίρ ο συντονισμός Κύπριων ευρωβουλευτών –
Κενά αέρος για ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ, επιτήδειος ουδέτερος ο Πρόεδρος

Τη συνοχή της μικρής ομάδας των έξι Κυπρίων ευρωβουλευτών δοκιμάζει όμως και η εξαιρετικά παράξενη πολιτική συμπεριφορά του ανεξάρτητου ευρωβουλευτή, των «Μη Εγγεγραμμένων», Φειδία Παναγιώτου.

Οι συσκέψεις που γίνονταν στο παρελθόν, όταν Κύπριοι ευρωβουλευτές, ανεξαρτήτως κομματικού χώρου, κάθονταν στο ίδιο τραπέζι και προσπαθούσαν να καθορίσουν κοινή γραμμή διεκδικήσεων στο εθνικό ζήτημα, ανήκουν στο παρελθόν.

νόμενο Φειδία», ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επιλέγει συνειδητά να εμφανίζεται ως «επιτήδειος ουδέτερος», σε ένα ζήτημα, στο οποίο η κυβέρνηση όφειλε να παρέμβει ουσιαστικά. Όπως άλλωστε έπραξε σε άλλες περιπτώσεις, οργανώνοντας συσκέψεις με τους Κύπριους ευρωβουλευτές, διά του ΥΠΕΞ, προβάλλοντας ζητήματα «συντονισμού», τα οποία προφανέστατα σχετίζονται με την προάσπιση των εθνικών συμφερόντων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μετά από δέκα μέρες σιγής, τελικά ο Νίκος Χριστοδουλίδης αναγκάστηκε να τοποθετηθεί, στο πλαίσιο συνέντευξης στο Omega και μετά από διαδοχικά ερωτήματα. Χαρακτήρισε ως «λανθασμένη επιλογή»

το ταξίδι του Φειδία Παναγιώτου στη Μόσχα, ενώ κληθείς να τοποθετηθεί επί του ατοπήματος ΕΛΑΜ, αρκέστηκε, επιστρατεύοντας τις ηπιότερες των λέξεων, να αναφέρει ότι «έπρεπε να γίνει η αναγκαία προεργασία, ώστε αυτά που επιδιώκει να έχουν αποτελέσμα. Τη στιγμή που δεν είχες αποτέλεσμα, δεν είναι θετική εξέλιξη για την Κυπριακή Δημοκρατία».

Σημειώνεται ότι η εκάστοτε κυβέρνηση αποτελεί τον θεματοφύλακα της Κυπριακής Δημοκρατίας και η στάση ανοχής που τηρεί ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έναντι στο ατόπημα του εθνικιστικού ΕΛΑΜ, λειτουργεί εκ των πραγμάτων αφαιρετικά στην εικόνα του ίδιου

του κράτους. Ως αποτέλεσμα, το ΕΛΑΜ απολαμβάνει μια ιδιότυπη ασυλία, η οποία δεν είναι άσχετη με τις βλέψεις του Νίκου Χριστοδουλίδη για επανεκλογή στην προεδρία της Δημοκρατίας το 2028, καθώς το εθνικιστικό κόμμα αποτελεί, υπό τις παρούσες συνθήκες, τη σημαντικότερη για τον ίδιο, δεξαμενή άντλησης ψήφων.

Σε κάθε περίπτωση, ο πρόεδρος της Χριστοδουλίδης δεν φαίνεται διατεθειμένος να λάβει υπόψη ούτε τη δυσφορία που εξέφρασε το ΔΗΚΟ επί της «προεδρικής ανοχής» στο ατόπημα του ΕΛΑΜ, αλλά ούτε την πολιτική προσέγγιση της Αθήνας και επί των «δύο κυπριακών φαινομένων», ΕΛΑΜ και Φειδία Πανα-

γιώτου. Όπως αυτή απορρέει από την άρνηση του προέδρου της Ελλάδας Κωνσταντίνου Τασούλα να συναντήσει το εθνικιστικό κόμμα της Κύπρου, δεδομένης της «αδελφικής» σχέσης του ΕΛΑΜ με τη «Χρυσή Αυγή», η οποία χαρακτηρίστηκε ως εγκληματική οργάνωση από την ελληνική δικαιοσύνη. Αλλά και όπως εκφράστηκε μέσα από την επίθεση που εξαπέλυσε ο υπουργός Υγείας Άδωνις Γεωργιάδης κατά του Φειδία Παναγιώτου, απευθύνοντας την αιχμηρή ερώτηση προς τον Κύπριο ευρωβουλευτή «τι ακριβώς εκπροσωπεί».

Πορεία συρμού

Αν αναλογιστεί κάποιος ότι βρισκόμαστε μόλις στο πρώτο έτος της τρέχουσας πενταετούς κοινοβουλευτικής περιόδου, γίνεται κατανοητό ότι θα καταγραφούν κι άλλα «επεισόδια», όπως αυτά που ήδη ανέδειξαν την απουσία συνοχής των Κυπρίων ευρωβουλευτών, σε μείζονα ζητήματα. Πηγή στην Ευρωβουλή έλεγε στην «Κ», ότι οι συσκέψεις που γίνονταν στο παρελθόν, όταν Κύπριοι ευρωβουλευτές, ανεξαρτήτως κομματικού χώρου, κάθονταν στο ίδιο τραπέζι και προσπαθούσαν να καθορίσουν κοινή γραμμή διεκδικήσεων στο εθνικό ζήτημα, ανήκουν στο παρελθόν. Άλλωστε, είναι προφανές ότι το ΕΛΑΜ εκλαμβάνει διαφορετικά το εθνικό ζήτημα από τα παραδοσιακά κόμματα ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ. Η δε πρόσφατη κίνηση του ΕΛΑΜ να διεκδικήσει καταδικαστικό ψήφισμα κατά της επίσκεψης Ερντογάν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, παράλληλα με έτερο καταδικαστικό ψήφισμα που επρόκειτο να εκδοθεί την ίδια ακριβώς μέρα κατά της Τουρκίας, καταδεικνύει εκ των πραγμάτων αδυναμία αντίληψης του πολιτικού σκηνικού που επικρατεί την τρέχουσα περίοδο στο ευρωπαϊκό τρέν, αναφορικά με τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Διότι κανείς στην Ε.Ε., ούτε καν η Ευρωβουλή που πιο ελεύθερα εκφράζει τις θέσεις της από τα άλλα θεσμικά όργανα, Συμβούλιο και Κομισιόν, «δεν θα μπορούσε καν να διανοηθεί την έκδοση δύο διαφορετικών καταδικαστικών ψηφισμάτων εναντίον της ίδιας χώρας (σ.σ. Τουρκίας), μέσα σε ένα εικοσιτετράωρο», όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν στην «Κ» σημαίνοντες κύκλοι της Ευρωβουλής. Αν λοιπόν ο ευρωβουλευτής του ΕΛΑΜ Γεώργιος Γεώργιος επιδίωξει έναν απλό συντονισμό με τους υπόλοιπους ευρωβουλευτές, των άλλων κυπριακών κομμάτων, θα διαπίστωνε ενδεχομένως ότι η επιδίωξη του δεν θα μπορούσε να είχε ευμενή κατάληξη. Κάτι που προκύπτει και εκ του αποτελέσματος, καθώς εκτέθηκε η ίδια η Κυπριακή Δημοκρατία, καταγράφοντας πολιτική ήττα, στην προσπάθεια για έκδοση αυτούσιου καταδικαστικού ψηφίσματος κατά της παράνομης επίσκεψης του Ταγίπ Ερντογάν στα κατεχόμενα.

Αυτό που έχει ενδεχομένως περισσότερη σημασία και γενικεύει επικίνδυνα το ζήτημα, είναι η τάση που απορρέει από την κίνηση του ΕΛΑΜ να «σέρνει» όλους τους υπόλοιπους και κυρίως τα πολιτικά κόμματα στην Ευρωβουλή, σε στοχεύσεις οι οποίες στερούνται πραγματικές προοπτικές να τελεσφορρούν. Ανεβάζοντας τον πήχη σε επίπεδα «ανυπερβλήτου πολιτικού ύψους», χωρίς εξασφάλιση συμμαχιών, όπως άλλωστε αποδείχθηκε και στην πρόσφατη ψηφοφορία για αυτούσιο καταδικαστικό ψήφισμα της παράνομης επίσκεψης Ερντογάν, που όδηγησε σε ήττα την Κυπριακή Δημοκρατία, με μόλις 104 ψήφους υπέρ και 300 εναντίον.

Μία μη τυχαία κίνηση

Τη συνοχή της μικρής ομάδας των έξι Κυπρίων ευρωβουλευτών δοκιμάζει όμως και η εξαιρετικά παράξενη πολιτική συμπεριφορά του ανεξάρτητου ευρωβουλευτή, των «Μη Εγγεγραμμένων», Φειδία Παναγιώτου. Ο κ. Παναγιώτου, που όταν εκλέχθηκε πριν από ένα χρόνο θεωρείτο η επιτομή του «απολιτικό ευρωβουλευτή», ξαφνικά απέκτησε ατζέντα. Τέτοια ατζέντα που καθόρισε την ψήφο του, ως ενός από τους τρεις μόλις ευρωβουλευτές σε όλη την Ευρωβουλή, που τοποθετήθηκαν αρνητικά σε ψήφισμα του Σώματος για την επιστροφή 20 χιλιάδων παιδιών που απήγαγε η Ρωσία από την Ουκρανία. Κάτι που για ευνόητους λόγους, όφειλαν να καταδικάσουν όλοι. Ανεξαρτήτως. Στην ψηφοφορία που έγινε την περασμένη Πέμπτη, μεσημέρι, παρίσταντο συνολικά 553 ευρωβουλευτές, εκ των οποίων 516 ψήφισαν υπέρ της επιστροφής στην Ουκρανία των παιδιών που απήχθησαν από τη Ρωσία, 34 τήρησαν αποχή και 3 καταψήφισαν, μεταξύ των οποίων και ο κ. Φειδίας Παναγιώτου. Στη συνέχεια και μετά τις αντιδράσεις που εκδηλώθηκαν, ο κ. Φειδίας Παναγιώτου προέβη σε διόρθωση ψήφου. Άλλαξε την αρνητική του ψήφο και ψήφισε «αποχή», η οποία και πάλι καταδεικνύει ότι ο ανεξάρτητος Κύπριος ευρωβουλευτής έχει μια πολιτική ατζέντα, η οποία του υπαγορεύει να μην υπερψηφίσει την επιστροφή στην

Αυτό που έχει ενδεχομένως περισσότερη σημασία, είναι η τάση που απορρέει από την κίνηση του ΕΛΑΜ να «σέρνει» όλους τους υπόλοιπους και κυρίως τα πολιτικά κόμματα στην Ευρωβουλή, σε στοχεύσεις οι οποίες στερούνται πραγματικής προοπτικής να τελεσφορρούν.

Ουκρανία των 20 χιλιάδων παιδιών που απήχθησαν από τη Ρωσία. Κάτι που αποκτά ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον, αν συνυπολογιστεί ότι τα Ηνωμένα Έθνη έχουν υποδείξει ότι ο «αναγκαστικός εκπατρισμός» (forced deportation) παιδιών από το έδαφος της Ουκρανίας προς τη Ρωσία, συνιστά έγκλημα πολέμου!

Γίνεται κατανοητό ότι η εικόνα που σχηματίζεται μέσα από την πολιτική συμπεριφορά που ξαφνικά απέκτησε ο κ. Φειδίας

Παναγιώτου, οδηγεί μοιραία και σε συνεيرμούς που αγγίζουν και την ίδια την Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία ως θύμα εισβολής και κατοχής από την Τουρκία, όπως η Ουκρανία από τη Ρωσία, βασίζεται στον ρόλο και στις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών.

Αυτό όμως που θα πρέπει επίσης να επισημανθεί, είναι το γεγονός ότι η κίνηση του Φειδία Παναγιώτου δεν ήταν προφανώς τυχαία. Καθώς ο ανεξάρτητος Κύπριος ευρωβουλευτής συγκαταλέγεται μεταξύ των ελάχιστων ευρωβουλευτών, οι οποίοι 24 ώρες αργότερα, μετά το επίμαχο ψήφισμα στην Ευρωβουλή, βρέθηκαν στη Μόσχα για να γιορτάσουν την Ημέρα της Νίκης της Σοβιετικής Ένωσης κατά της ναζιστικής Γερμανίας, «παρέα» με το καθεστώς του Βλαντιμίρ Πούτιν. Εν μέσω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Κάτι που όπως δημοσίευσε η «Κ», ενδέχεται να δρομολογήσει «συνέπειες» κατά του Κύπριου ανεξάρτητου ευρωβουλευτή, από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σημειώνεται ότι στο ψήφισμα για την επιστροφή στην Ουκρανία των 20 χιλιάδων παιδιών που «εκπατρίστηκαν βίαια» από τη Ρωσία, ο Μιχάλης Χατζηπαντέλα του ΔΗΣΥ ψήφισε υπέρ της επιστροφής των παιδιών στην Ουκρανία, ενώ οι υπόλοιποι 4 Κύπριοι ευρωβουλευτές δεν ψήφισαν (προφανώς βρίσκονταν σε διαδικασία επιστροφής από το Στρασβούργο στην Κύπρο).

ΚΛΕΙΣΕ ΤΗ ΒΡΥΣΗ ΓΙΝΕ ΚΙ ΕΣΥ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΛΥΣΗΣ!

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν ένα μήνα πριν από τις Ευρωεκλογές του 2024, όπου ο viral YouTuber, Φειδίας Παναγιώτου, θα εξελίπντε το κυπριακό, αλλά και πανευρωπαϊκό πολιτικό σκηνικό, με την τρίτη θέση που κατέλαβε και τις 73.000 ψήφους που έλαβε, στο κανάλι του παρουσιάζονταν ο «Λουκάνικος» (παρτσούκλι του Νίκου Λουκά, καθηγητή του Φειδία στο σχολείο και πλέον βασικού του κοινοβουλευτικού συνεργάτη στις Βρυξέλλες) σε ένα τρίωρο πόντκαστ για την ιστορία της Ουκρανίας, το φανατικό του κοινό ξένιζε. Πώς ο δημοφιλής YouTuber που πηδαγε μπάρες στο μετρό της Ιαπωνίας χωρίς να πληρώσει εισιτήριο, που συμμετείχε σε challenge στο κανάλι του No.1 YouTuber, παγκοσμίως, Mr. Beast, για να κερδίσει ένα supercar και «ξεροστάλιαζε» για μήνες έξω από τα γραφεία του Ελον Μασκ προκειμένου να τον αγκαλιάσει, ξαφνικά ενδιαφέρονταν για ένα τόσο σοβαρό

Η πλειονότητα των πολιτικών παρεμβάσεων του Φειδία, εκτός lifestyle περιεχομένου δείχνει να εστιάζει, εδώ και μήνες, σε φιλορωσικά αφηγήματα με φόντο τον πόλεμο στην Ουκρανία και την Ε.Ε.

Ένας ινφλουένσερ στην υπηρεσία του Πούτιν;

Πώς ο Φειδίας μετατρέπεται σε δρώντα ρωσικής παραπληροφόρησης

γεωπολιτικό ζήτημα; Για την ακρίβεια για τον μεγαλύτερο πόλεμο επί ευρωπαϊκού εδάφους, μετά το πέρασ του Β' Π.Π., μετά τη ρωσική εισβολή το 2022 στην Ουκρανία.

Παρακολουθώντας το σχεδόν τριώρο πόντκαστ κάποιοι φυσικά προσέπεραν, ταυτίζοντας τον Φειδία είτε με το ανάλαφρο, «γιουτιουμπικό», περιεχόμενο είτε γιατί το θέμα «καθόταν» βαρύ. Ωστόσο όποιος το άκουγε, προσεκτικά, θα διέκρινε αμέσως μια εκδοχή της ουκρανικής σύγχρονης Ιστορίας, που με έμφαση μετά τα γεγονότα του 2013, τον πόλεμο στην ανατολική Ουκρανία και την παράνομη απόσχιση της Κριμαίας, το 2014, διανθίζονταν από όλα τα στοιχεία της ρωσικής προπαγάνδας και στοχευμένων παραπληροφόρησης, που στόχευε τη χώρα πολύ πριν από την εισβολή του Φεβρουαρίου.

Το σημείο εστίασης

Η εκλογή Φειδία, με 73.000 ψήφους, δημιούργησε μια δημόσια συζήτηση που εστίασε αμιγώς στην ανάλυση του φαινομένου από πλείυρας εκλογικής συμπεριφοράς. Ο viral δημιουργός περιεχομένου, χωρίς προγραμματικές δηλώσεις, ιδεολογικό πρόσημο και γνώση πολι-

τικής ή σχετική εμπειρία, που θριάμβευσε. Η εν λόγω συζήτηση για τη μεταπολιτική στην Κύπρο με focal point στον Φειδία, ωστόσο, έκρυβε ένα ενδιαφέρον συγκεκριμένο: Όσο η πολιτική θητεία του Παναγιώτου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προχωρούσε το περιεχόμενο εναλλάσσονταν. Μεταξύ του παραδοσιακού του content, lifestyle ή φιλοξενίας στις εκπομπές του αμφιλεγόμενων προσωπικοτήτων, από τον υπόδικο Andrew Tate μέχρι πρωταγωνιστές των γεγονότων στην Κύπρο της περιόδου του 1974 και του πολιτικού του περιεχομένου, με αφηγήματα ευρωσκεπτικισμού, πληθώρα βίντεο αναπαραγωγής φιλορωσικών αφηγημάτων για το Ουκρανικό ή τις πολιτικές εξελίξεις στη Γεωργία ή τη Ρουμανία. Πτυχή που δεν άφηνε περιθώριο για αναστοχασμό επί του δεύτερου σκέλους. Ο προοδευτικός κόσμος αγκάλιασε τον Φειδία επειδή φιλοξένησε έναν Τουρκοκύπριο YouTuber και μίλησε θετικά για τη λύση στο Κυπριακό, αρκετοί δικαιολόγησαν τον Φειδία ως «μικρό που θα μάθει» για την πολιτική του ένδεα και η πλειοψηφία αδιαφόρησε, όταν σε πάνω από μια ντουζίνα βίντεο επανέλαβε με φόντο το Ουκρανικό ξεκάθαρα αφηγήματα ρωσικής προπαγάνδας. Το υπόλοιπο διάστημα ο σχολιασμός αφορούσε για το αν η σύντροφός του θα μπει ή όχι σε

reality τηλεπαχνίδι και πόσα χρήματα βγάζει από το... YouTube η «Σούπερ Κική».

Το ταξίδι στη Ρωσία

Στις 9 Μαΐου ο Φειδίας Παναγιώτου ταξίδεψε στη Μόσχα με αφορμή τη «ρωσική μέρα της Νίκης» με άλλους ευρωβουλευτές, από τη Γερμανία και τη Σλοβακία, προκαλώντας αρχικά την αντίδραση της δημοφιλούς δημοσιογραφικής διαδικτυακής έκδοσης «Politico» κι ακολούθως δημοσίευσε δύο μικρά βίντεο επαναλαμβάνοντας τη φιλορωσική θέση για «αδερφό λαό των Ρώσων» και ψέγοντας την Ε.Ε. για «πν αποστολή οπλιισμού στην Ουκρανία». Ωστόσο, αυτό που προβληματίζει έμπειρους παρατηρητές που μίλησαν με την «Κ» είναι πώς ο κ. Παναγιώτου συναντήθηκε με τον επικεφαλής της Ρωσικής Δούμας (το κοινοβούλιο της χώρας), Βιάτσεσλαβ Βολοντίν. Ο Βολοντίν, για όσους παρακολουθούν τη ρωσική κακόβουλη επιρροή, είναι μια ιδιαίτερα αμφιλεγόμενη περίπτωση Ρώσου, του πολύ στενού περιβάλλοντος του Ρώσου προέδρου, Πούτιν που διετέλεσε και αρχισύμβουλος του. Εκτός του ότι τελεί σε ονομαστικό κατάλογο κυρώσεων της Ε.Ε. (ο Φειδίας καθίσταται αυ-

τόματα ο πρώτος Κύπριος ευρωβουλευτής που σπείει αυτό το εμπάργκο), ο Βολοντίν ταυτίστηκε τα τελευταία χρόνια (2013-2023) ως ο ενορκπ-στρωτής μιας εταιρείας (με τον διαβόητο μισθοφόρο, και ιδρυτή της Wagner, και κατόπιν επίδοξο πραξικοπήματα, Γιεβγκένι Πριγκόιν) που οργάνωσε τον στρατό των ρωσικών τρολς στο Διαδίκτυο («Russian bots» ή «τρολς του Όλγκινο») μετά τα γεγονότα του Κιέβου, το 2013, για διαδικτυακή προπαγάνδα και στοχευμένη ρωσική παραπληροφόρηση. Πηγές που γνωρίζουν θεωρούν τον Βολοντίν τον βασικό, σε στρατηγικό επίπεδο, όλων των καμπανιών παραπληροφόρησης για το Ουκρανικό αλλά και εν γένει τη Δύση, με τα κυριότερα φιλορωσικά αφηγήματα περί «νεοναζι του Κιέβου», «πραξικοπήματος της Νούλαντ στην Ουκρανία το 2013», «κοκάκια Ζελένσκι», «Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο αν η Δύση δώσει αεροσκάφη του Κιέβου» και «πυρηνικό ολοκαύτωμα αν η Δύση δώσει όπλα μακράς ακτίνας στο Κιέβο», κ.λπ. να αποτελούν δική του έμπνευση. Καθόλου παράδοξο, ανέφερε στην «Κ» κοινοτική πηγή με έδρα τις Βρυξέλλες, που η πλειονότητα αυτών των αφηγημάτων αναπαράγονται στο πολιτικό έργο του Φειδία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είτε αυτά αφορούν τη στάση του σε ψηφοφορίες (ο Παναγιώτου ψήφισε

πρόσφατα εναντίον της καταδίκης του εγκλήματος πολέμου της απαγωγής παιδιών από την Ουκρανία από Ρώσους και ακολούθως άλλαξε την ψήφο του), είτε το περιεχόμενο που παράγει σε σύντομα βίντεο (reels) πολιτικού περιεχομένου. Η επίσκεψη πάντως Φειδία στη Μόσχα εκτιμάται από ανεξάρτητους παρατηρητές πως έχει όλα τα ποιοτικά χαρακτηριστικά αυτής των «πρακτόρων επιρροής» (influence agents) που είτε επί Σοβιετικής Ένωσης με τα διαβόητα «ενεργά μέτρα», είτε στη σύγχρονη Ρωσία του Πούτιν εργαλειοποιούνταν από το Κρεμλίνο για σκοπούς διάδοσης προπαγάνδας, διάχυσης παραπληροφόρησης και επιρρεασμού, σε επίπεδο πολιτικού lobbying, την Ευρωπαϊκή Ένωση ή τα επιμέρους εθνικά κράτη.

Πού το πάει ο Φειδίας;

Η μεγάλη εικόνα της μέχρι στιγμής κοινοβουλευτικής πορείας του Φειδία Παναγιώτου στο Ευρωκοινοβούλιο δείχνει από τη μία να λαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά ενός δημιουργού περιεχομένου, παντελώς παρόμοια στο πολιτικό έργο του Φειδία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είτε αυτά αφορούν τη στάση του σε ψηφοφορίες (ο Παναγιώτου ψήφισε

της πολιτικής συμμετοχής και παραγωγής πολιτικής, που διανύουμε. Από την άλλη ωστόσο –εκούσια ή ακούσια– ο influencer/YouTuber δείχνει να αποκατά και χαρακτηριστικά δρώντα ρωσικής παραπληροφόρησης, όπου στο Χ (του Ελον Μασκ που συνάντησε και που τον έκανε endorse πάρα πολλές φορές) τον «αποθέωσαν» διάσημοι χρήστες, όπως ο Ian Miles Chong, που εδώ και χρόνια επιδίδονται στη διάδοση ψευδών ειδήσεων, ρωσικής και «ρωσικού τύπου» παραπληροφόρησης. Το πώς θα εξελιχθεί ο Φειδίας φυσικά μένει να διαφανεί και θα κριθεί γι' αυτό πολιτικά. Το μόνο σίγουρο ωστόσο είναι πως με το ταξίδι του στη Ρωσία, και με τη στάση του στο Ουκρανικό, δεν κάνει καλό στην εικόνα της Κύπρου διεθνώς, σε μια εποχή που η Κύπρος πασχίζει να αποτινάξει την εικόνα του «παράδεισου του ρωσικού μαύρου χρήματος» και παράλληλα γίνεται σε μια περίοδο που όλο και σε περισσότερους, πλέον, γίνεται κατανοητό, μετά από δεκαετίες αγκυλώσεων, εκ δεξιών ή αριστερών, πως η Ρωσία δεν θα σπείσει να μας αποτινάξει από τα δεινά μισού αιώνα ρωσικής κατοχής. Και πως παραμένει μια χώρα, όπως και η Σοβιετική Ένωση παλιότερα, με εξίσου ηγεμονικές τάσεις με τη Δύση.

Ποιος είναι ο «Λουκάνικος»;

Ο Νίκος Λουκά, καθηγητής Φυσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πλέον κοινοβουλευτικός συνεργάτης του Φειδία Παναγιώτου, αποτελεί κατά τον ίδιο τον Φειδία βασική του πολιτική επιρροή, μιας και υπήρξε και ο ίδιος μαθητής του στο σχολείο. Από ανοικτές πηγές τεκμαίρεται πως ο κ. Λουκά σπούδασε στη Σοβιετική Ένωση και πως για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα δραστηριοποιούνταν σε Κύπρο και Ελλάδα σε ένα «σύλλογο φίλων της Γκαγκαουζίας», με τον ίδιο να αρθρογραφεί σε ιστοσελίδες Ορθόδοξου περιεχομένου για θέματα που άπτονται της ιστορίας των Τουρκοκόφωνων, χριστιανών, Γκαγκαουζών στη Μολδαβία. Φαίνεται μάλιστα πως ταξίδευε για αρκετά χρόνια στο πλαίσιο του εν λόγω συλλόγου σε περιοχές της Γκαγκαουζίας, σε αποστολές από την Ελλάδα με έντονο το θρησκευτικό συγκείμενο και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων της εν λόγω εθνοθρησκευτικής κοινότητας. Συνομιλητής της «Κ» πάντως με γνώση της περιοχής, μας αναφέρει πως η Ρουμανία και η Μολδαβία (όπως διαφάνηκε πρόσφατα και από τις εκλογές στις δύο χώρες) και η κοινότητα των Γκαγκαουζών αποτελούν, παραδοσιακά, στόχους της κακόβουλης ρωσικής επιρροής και πληροφοριακής διείσδυσης λόγω της Υπερδνειστερίας (του πρώτου μετασοβιετικού χώρου, που κατέλαβε η Ρωσία στρατιωτικά το 1991, διαμελίζοντας ένα μέρος της Μολδαβίας).

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Τέμπη: έτσι είναι, αν έτσι νομίζετε;

Σύμφωνα με την κοινή αντίληψη, γράφει ο φιλόσοφος Μορίς Μερλώ-Ποντύ, βλέπουμε τα πράγματα καθαυτά, τον κόσμο όπως είναι. Αν, όμως, αναρωτηθούμε ποιοι είμαστε «εμείς» που βλέπουμε, τι σημαίνει «βλέπουμε», και τι είναι ο «κόσμος», μπαίνουμε σε έναν «λαβύρινθο δυσκολιών και αντιφάσεων».

Ο Σαίξπηρ δραματοποιεί έξοχα τις επιστημολογικές δυσκολίες μας στον «Οθέλλο». Ο μαύρος στρατηγός της Βενετίας Οθέλλος παντρεύεται κρυφά τη νεαρή Δυσδαιμόνα, κόρη γερουσιαστή. Ο χαμηλόβαθμος αξιωματικός Ιάγος, η προσωποποίηση της υστεροβουλίας, παραπλανά τον Οθέλλο, υποβάλλοντάς του τη σκέψη ότι η Δυσδαιμόνα τον απατά. Ο Οθέλλος κυριεύεται από παθολογική ζήλια. Ωστόσο, για να πεισθεί, ζητάει από τον Ιάγο να του προσκομίσει «οπτική απόδειξη» («ocular proof»). Σε έναν ανατριχιαστικά χειριστικό διάλογο, ο Ιάγος αφηγείται στον Οθέλλο χαλκευμένα περιστατικά που εννοχοποιούν τη Δυσδαιμόνα. Καταλήγει λέγοντας ότι έχει δει τον φερόμενο εραστή της να σκουπίζει τα γένια του με το μαντήλι που της είχε χα-

ρίσει ο Οθέλλος. Η σκηνή αυτή, υπαινίσσεται, συνιστά απόδειξη της απιστίας της. Το μαντήλι, όμως, δεν αποδεικνύει από μόνο του κάτι. Ο Οθέλλος βιάζεται να το εκλάβει ως τεκμήριο απιστίας, καθότι, έχοντας ήδη αποσαρτωθεί συναισθηματικά, έχασε την ικανότητα να σκέπτεται ορθολογικά. Πίστεψε αυτό που είχε ήδη αρχίσει να πιστεύει: το μαντήλι επιβεβαίωσε την αναδυόμενη αντίληψή του για την απιστία της Δυσδαιμόνας.

Το μαντήλι δεν είναι ουδέτερο αντικείμενο. Έχει τη δική του ιστορικότητα (π.χ. δώρο του Οθέλλου στη Δυσδαιμόνα), είναι, δηλαδή, περιβεβλημένο με νόημα. Ο Οθέλλος δεν είναι ουδέτερος επεξεργαστής πληροφοριών, αλλά φορέας νοήματος και προ-καταλήψεων (προ-σχηματισμένων αντιλήψεων). Νομίζει ότι έλαβε την απόδειξη που ζήτησε, μη έχοντας αντιληφθεί ότι η χειραγωγημένη συναισθηματική κατάσταση του, έχει θολώσει την κρίση του.

Εν ολίγοις, τα εμπειρικά ευρήματα, από μόνο τους, δεν αρκούν για να σχηματίσουμε έγκυρη γνώση, καθότι είναι δεκτικά διαφορών ερμηνειών. Η συναγωγή έγκυρης

γνώσης προϋποθέτει το κατάλληλο συναισθηματικό, γνωσιακό και θεσμικό υπόβαθρο (δηλαδή: ψυχραιμία, αμεροληψία, στοχαστικότητα, εμπιστοσύνη), το οποίο μας επιτρέπει να σκεφτούμε ορθολογικά. Πρόκειται για δύσκολο επίτευγμα. Νομίζει κανείς ότι ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Μαρινάκης δεν θα ερμάνευε τους εμπειρικούς ισχυρισμούς του πορίσματος Καρώνη για τη δημιουργία της πυρόσφαιρας, μετά την πρωτοφανή σιδηροδρομική σύγκρουση στα Τέμπη, όπως συμφέρει την κυβερνητική πλευρά; Αντιστοίχως, πιστεύει κανείς ότι η κ. Κωνσταντοπούλου, ο κ. Βελόπουλος, και συγγενείς θυμάτων και δικηγόροι τους, θα πείθονταν από το πόρισμα Καρώνη;

Δεδομένου ότι τα επιστημονικά συμπεράσματα σπανίως παρέχουν ακλόνητη βεβαιότητα, η ερμηνεία τους απχέει τις προ-καταλήψεις των αποδεκτών τους. Οι συστοιχίες με διαφορετικά πορίσματα, αναφορικά με τα αίτια της πυρόσφαιρας, δεν γίνονται αμερόληπτα, με γνώμονα ορθολογικά κριτήρια, αλλά στη βάση ήδη σχηματισμένων αντιλήψεων και/ή συμφερόντων, σε ένα παίγνιο ισχύος. Η κυβερνη-

τική πλευρά λ.χ. αποδέχεται το πόρισμα Καρώνη (ναι, τα έλαια σιλικόνες μπορούν, σε ειδικές συνθήκες, να δημιουργήσουν πυρόσφαιρα), ενώ η αντιπολιτευτική προβάλλει το αντίθετο πόρισμα του καθηγητή Κωνσταντόπουλου (όχι, η πυρόσφαιρα δεν μπορεί να αποδοθεί στα έλαια σιλικόνες).

Σε ένα άμετρα συγκρουσιακό περιβάλλον, η επιστημονική τεκμηρίωση, ιδιαίτερα όταν είναι ασαφής, πιθανολογική ή αντιφατική, μετατρέπεται σε ρητορικό εργαλείο, όχι σε αντικείμενο ορθολογικού διαλόγου. Ξαν τον Οθέλλο, οι άμεσα εμπλεκόμενοι προσχηματικά αναζητούν τεκμήρια – «γνωρίζουν» ήδη την αλήθεια. Επιλεκτικά χρησιμοποιούμενα, τα εμπειρικά τεκμήρια, δεν αποδεικνύουν – επιβεβαιώνουν προϋπάρχουσες πεποιθήσεις. Αν, μάλιστα, δεν είναι αρεστά, αμφισβητούνται, απαξιώνονται τον αντίστοιχο συλλογισμό.

Το πόρισμα Καρώνη, λ.χ., μπορείς να το διαβάσεις όπως θέλεις, δηλαδή αυτο-επιβεβαιωτικά. Προσφέρεται, δε, για τέτοια χρήση καθότι η συλλογιστική του είναι, αναπόφευκτα, απαγωγική (abductive): αναζητεί την πιο εύλογη εξήγηση

για ένα παρατηρηθέν φαινόμενο (την πυρόσφαιρα). Οι απαγωγικοί συλλογισμοί δεν παρέχουν βεβαιότητα: είναι μαχνητοί, εξού και η ερμηνευτική πολλαπλότητα που δυναμικά τους συνοδεύει, ιδιαίτερα σε ένα συγκρουσιακό περιβάλλον.

Αν θες να οικειοποιηθείς το πόρισμα Καρώνη, μιλάς όπως ο κ. Μαρινάκης: «ο καθηγητής Καρώνης αποκλείει το παράνομο φορτίο». Ο κ. Καρώνης, όμως, δεν αποκλείει τίποτε: δεν εκφράζεται κατηγορηματικά αλλά συγκρατημένα – ενδεχομενικά-πιθανολογικά. Βασίζόμενος λ.χ. στα αρμοδίως διαθέσιμα δεδομένα, αποφαινεται ότι «δεν φαίνεται να υπήρχε στην εμπορική αμαξοστοιχία φορτίο με πτητικό υλικό από το οποίο θα μπορούσε να σχηματιστεί [...] πυρίνη σφαίρα». Αν, αντιθέτως, θες να απαξιώσεις το πόρισμα Καρώνη εγκალείς τον συγγραφέα του ακριβώς για την «πιθανολόγησή» του («ήξεις αφήξεις», όπως αδαώς λέχθηκε), καθώς και για το γεγονός ότι στηρίχθηκε καθοριστικά σε δεδομένα υπηρεσιών της Αστυνομίας. Εν ολίγοις, αν δεν σε ενδιαφέρει η αλήθεια εστιάζεις εκεί που σε συμφέρει, ανάλογα με τις προ-καταλή-

ψεις σου. Δεν υπάρχουν πρακτικοί συλλογισμοί απαλλαγμένοι από παραδοχές. Ο γιατρός, ο αστυνομικός, ο δικαστής, ο επιχειρηματίας, ο πραγματογνώμονας δεν κρίνουν με βάση μαθηματικά αξιώματα αλλά εύλογες, και εγγενώς μαχητές, παρατηρήσεις και παραδοχές. Όταν, όμως, η μαχητικότητα εκφυλίζεται σε τοξικότητα, ακυρώνεται η ορθολογική συζήτηση. Η συναγωγή έγκυρης γνώσης απαιτεί στοιχειώδη εμπιστοσύνη σε κοινά αποδεκτές παραδοχές. Όσο δεν εμπιστευόμαστε τους θεσμούς, καθότι τους θεωρούμε χειραγωγούμενους, θα αμφισβητούμε τις γνωματεύσεις τους, οι οποίες συνιστούν παραδοχές των επιμέρους συλλογισμών μας, αδυνατώντας, συνεπώς, να συν-εννοηθούμε ορθολογικά. Στο μέτρο που δεν μετέχουμε στον «κοινό λόγο» αδυνατούμε να εκφέρουμε «ορθό λόγο». Αυτό γίνεται σήμερα.

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών.

Πολιτική του one man show

Στο ψάξιμο για αντικατάσταση υπουργών με κακές επιδόσεις βρίσκεται εδώ και καιρό ο Νίκος Χριστοδουλίδης

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η φημολογία ότι ο Πρόεδρος ψάχνει πρόσωπα και τρόπους ούτως ώστε να φρεσκάρει την εικόνα της κυβέρνησής του δεν είναι κάτι καινούργιο. Αντιθέτως, αποτέλεσε την αιτία μιας μεγάλης πολιτικής κρίσης προς το τέλος του 2023, όταν μετά από διαρροές για το ποιοι υπουργοί πρόκειται να ανασχηματιστούν εξαιτίας των κακών επιδόσεών τους, παραιτήθηκε για λόγους ευθιξίας ο τότε υφυπουργός Κανονιστικής Φιλιππος Χατζηζαχαρίας, δημιουργώντας ένα ντόμιο εξελίξεων στην κυβερνητική συνοχή. Τον λάθος χειρισμό εκείνης της περιόδου σίγουρα θέλει να αποφύγει η κυβέρνηση, όμως η αλήθεια είναι πως τους τελευταίους τρεις μήνες ο Πρόεδρος ψάχνει στο παρασκήνιο πρόσωπα, που θα μπορούσαν αφενός να φρεσκάρουν την εικόνα της κυβέρνησης και αφετέρου να παραγάγουν έργο σε συγκεκριμένα υπουργεία που θεωρούνται ήδη προβληματικά.

Το αν θα γίνει ανασχηματισμός ή όχι και αν από την άλλη μπορούν νέα πρόσωπα να αλλάξουν την εικόνα της κυβέρνησης είναι αβυσσώδεις ερωτήματα που εγείρεται εδώ και καιρό. Κάποιοι βλέπουν ότι αυτό θα πραγματοποιηθεί το επόμενο διάστημα, άλλοι το φθινόπωρο και άλλοι αναλόγως από το πότε θα υπάρξουν κόμματα που θα κατεβούν από το τρένο συγκυβέρνησης. Το σίγουρο είναι πως υπάρχουν λόγοι που να

υπάρχουν στο Υπουργικό Συμβούλιο, υπουργοί δύο ταχυτήτων. Ο υπουργός Εσωτερικών Κωνσταντίνος Ιωάννου και ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κόμπος φέρεται να βρίσκονται ψηλά σε δημοτικότητα σε δημοσκοπήσεις που γίνονται. Ιδιαίτερα ο πρώτος είναι από τους λίγους που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και έχει κτίσει ένα καλό δίκτυο στο ευρύτερο δεξιό ακροατήριο.

Τόσο, που για καιρό συζητείτο ότι θα μπορούσε να είναι εν δυνάμει διάδοχος του Νίκου Χριστοδουλίδη. Υπάρχουν ωστόσο και υπουργοί που δεν αποδίδουν όπως θα ανέμενε ο Πρόεδρος. Ίσως το πιο τρανταχτό παράδειγμα να είναι ο Μάριος Χαριτωίτης, που όχι μόνο δεν έχει καταφέρει να διορθώσει τα κακώς έχοντα αλλά έχουν ενταθεί επί υπουργίας του. Μεγάλο ζήτημα για τον ίδιο τον υπουργό πέραν της ανικανότητας να επιβάλει την τάξη εναντίον και η πρόσφατη παρέμβασή του στη δικαιοσύνη για το ζήτημα της παραβατικότητας των ανηλίκων. Ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου φαίνεται πως έχει προκαλέσει τη δυσφορία του Προέδρου, όπως ακούγεται και για τις πρωτοβουλίες του, όταν για παράδειγμα ήθελε ξεκαθάρισμα με τις συντεχνίες της ΑΗΚ. Επισημώς το ζήτημα που τίθεται είναι η μη υλοποίηση συγκεκριμένων ζητημάτων που αφορούν τον ενεργειακό τομέα και κατ' επέκταση τη μείωση της τιμής του ρεύματος. Κύκλοι της κυβέρνησης, από την άλλη, σημειώνουν ότι το γεγονός ότι δεν έχει υπάρξει πρόοδος σε συγκεκριμένα θέματα που αφορούν το εν λόγω υπουργείο δεν είναι απαραίτητα δικό του σφάλμα, αλλά θέμα συγκυριών. Θέματα προκύπτουν και για την υφυπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας Μαριλένα Ευαγγέλου, καθώς η πρόσφατη τραγωδία με την κακοποίηση των πέντε παιδιών έβγαλε στο προσκήνιο όλες τις ανεπάρκειες του υφυπουργείου της. Το ότι για παράδειγμα δεν έγιναν οι αλλαγές που είχαν δρομολογηθεί επί Αναστασίας Ανθούση, αλλά και μία σοβαρή εσωστρέφεια, με καταγγελίες για δημιουργία δύο ομάδων στο υφυπουργείο. Των ευνοούμενων της υφυπουργού όπως η διευθύντρια των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας Μαρία Κυρατζή που δεν αφήνει τίποτα να αλλάξει και των λειτουργών που βρίσκονται σε δυσμένεια και μακριά από πόστα που θα μπορούσαν να είχαν βοηθήσει να βελτιωθεί η κατάσταση. Ο υπουργός Συγκοινωνιών Αλέξης Βαφειάδης βρίσκεται από την αρχή της θητείας του υπό πίεση έστω κι αν του δόθηκε πίστωση χρόνου.

Μία πίεση για τα έργα που καταρρέουν, αλλά κυρίως για το πώς διαχειρίστηκε το σκάνδαλο ΤΑ-ΚΑΤΑ δεδομένου ότι γνώριζε, όπως διαπιστώθηκε, για το πρόβλημα από τον πατέρα του αδικοκαμένου Όξινου και δεν το διερρεύνησε νωρίτερα. Για την υπουργό Γεωργίας Μαρία Παναγιώτου υπάρχουν αντιδράσεις για το πόσο μπορεί να διαχειριστεί γενικότερα τις προκλήσεις του υπουργείου Γεωργίας. Πέραν του σχεδίου Ακάμα που ανέλαβε εν πολλοίς ο Πρόεδρος, η ίδια φαίνεται εκτεθειμένη και για τον χειρισμό του υδατικού προβλήματος. Στο θέμα του υδατικού η ίδια, όπως λένε κυβερνητικές πηγές, δεν έκρυψε την ενόχλησή της από το γεγονός ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε συνεργασία με τον Κωνσταντίνο Κόμμο έκαναν τη διεργασία και στην ουσία την παρέκαμψαν. Τα περί παράκαμψης πάντως έχουν διπλή αν-

γνωση. Ο Πρόεδρος ενοχλείται από την τάση συγκεκριμένων υπουργών να αφήνουν τους λειτουργούς των υπουργείων τους να καθορίζουν στην ουσία την πολιτική της κυβέρνησης. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι σε πρόσφατο Υπουργικό Συμβούλιο είχε αναφέρει με δυσφορία πως δεν γίνεται να λαμβάνονται αποφάσεις στο Υπουργικό και στη συνέχεια να μένουν στη μέση, γιατί οι λειτουργοί έχουν αντίθετη άποψη. Αυτό αφορά τόσο το υπουργείο Γεωργίας όσο και το υπουργείο Μεταφορών και συγκεκριμένα τον τρόπο που λειτουργεί το Τμήμα Οδικών

Μεταφορών. Είναι γενικώς παραδεκτό πάντως πως η πλειοψηφία του Υπουργικού Συμβουλίου παρουσιάζεται πολλές φορές ως αδρανοποιημένη. Υπουργοί φοβούνται να αναλάβουν πρωτοβουλίες και γενικότερα δίνουν την αίσθηση ότι θέλουν να περάσουν απαρατήρητοι καθ' όλη τη διάρκεια της πενταετίας. Αφενός για να μην προκαλέσουν τη δυσφορία του Προέδρου και αφετέρου για να μην τεθεί ζήτημα αντικατάστασής τους.

Εξαγγελίες στο περίμενε

Ο Πρόεδρος εκφράζει συχνά δυσφορία δεξιά και αριστερά για κάποιους υπουργούς, όμως πόσο φταίνε αυτοί για την κακή εικόνα και πόσο ο ίδιος ο Πρόεδρος; Μία ματιά στις δημοσκοπήσεις καταδεικνύει πως η απογοήτευση δεν περιορίζεται μόνο στο Υπουργικό, αλλά στο τι υποσχέθηκε ο Νίκος Χριστοδουλίδης και τι τελικώς έκανε. Οι δημοσκοπήσεις είναι ένα ζήτημα που απασχολεί ιδιαίτερα τον Πρόεδρο και τον οδήγησε να μπει σε ένα ατέρμονο παιχνίδι εξαγγελιών και πρωτοβουλιών, υποβαθμίζοντας στην ουσία ότι στόχος θα έπρε-

περίπτωση δεν είναι αυτό για το οποίο δεσμεύτηκε προεκλογικά και μετεκλογικά. Και σε ό,τι αφορά εξελίξεις στο Κυπριακό δεν είναι λίγοι εκείνοι που του καταλογίζουν ότι ενδιαφέρεται να δοθεί η εντύπωση της κινητικότητας για να λάβει επικοινωνιακούς πόντους στο εσωτερικό, παρά να υπάρξουν όντως εξελίξεις, όπως έγινε πρόσφατα με το τουρκικό λιμάνι.

Το καπέλωμα

Ο συνδυασμός λοιπόν ενός Προέδρου που δηλώνει πανταχού παρών, που προχωρά σε εξαγγελίες οι οποίες δεν του βγαίνουν όπως ανέμενε, με υπουργούς που παρουσιάζονται αδύναμοι να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να χαράξουν στρατηγική είναι από τους λόγους που ενισχύεται η απογοήτευση των πολιτών. Δεν πρέπει να αγνοείται η κακή και εν πολλοίς ανύπαρκτη σχέση που έχει πλέον με τους συγκυβερνώντες, η οποία δεν αποκλείεται να οδηγήσει σύντομα σε αποχωρήσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο μπαίνει το ερώτημα αν ο ανασχηματισμός είναι η λύση στο πρόβλημα και αν θα μπορέσει να οδηγήσει στο φρεσκάρισμα ή στην επανεκκίνηση της κυβέρνησης. Προφανώς κάποιοι υπουργοί έχουν δοκιμαστεί, τους έχει δοθεί πίστωση χρόνου και έχουν αποτύχει. Όμως ο Πρόεδρος θα πρέπει να λάβει κι άλλους παράγοντες υπόψη αν τελικά προχωρήσει στον ανασχημα-

Ο Πρόεδρος δεν κρύβει τη δυσφορία του για συγκεκριμένους υπουργούς, ωστόσο και ο ίδιος μέσω εξαγγελιών στο περίμενε, επικοινωνιακών τακτικών και ολισθημάτων φαίνεται να είναι μέρος του προβλήματος.

τισμό. Το γεγονός ότι έχουν δεχτεί κρούση πρόσωπα και έχουν απορρίψει ενδεχόμενο υπουργοποίησής τους σίγουρα δεν είναι θετικό για τον ίδιο. Οι λόγοι απόρριψης προφανώς θα ποικίλλουν, ωστόσο ρόλο φαίνεται να παίζει η γενικότερη αίσθηση που επικρατεί ότι ο Πρόεδρος δεν είναι διατεθειμένος να χαλάσει πολιτικό κεφάλαιο για να στηρίξει υπουργό του. Φάνηκε στην περίπτωση του πρώτου ανασχηματισμού, φάνηκε στην περίπτωση της Αθηνάς Μιχαηλίδου, όταν δεν τι στηρίξε στην κρίση που δημιουργήθηκε για το Imagine, φάνηκε και με τον Γιάννη Παναγιώτου, όταν βγήκε μπροστά για το θέμα εξόφλησης των χρεών των ποδοσφαιρικών ομάδων στο κράτος.

Όμως πέραν της καχυποψίας με την οποία βλέπουν εν δυνάμει υπουργοί τον Πρόεδρο, υπάρχει και ένα ζήτημα εξόχως σημαντικό. Πόσο απογείωσε την κυβέρνηση ο δεύτερος ανασχηματισμός και πόσο βέλπιοι είναι πως τα νέα πρόσωπα θα τον βγάλουν ασπροπρόσωπο; Κυβερνητικοί κύκλοι εκτιμούν πως μία τόσο σύντομη αλλαγή στο Υπουργικό Συμβούλιο μπορεί να εκληφθεί και ως παραδοχή ήττας, γι' αυτό και δεν αποκλείεται να καθυστερήσει. Το σενάριο, ωστόσο, που ακούγεται περί αλλαγών το φθινόπωρο ανοίγει το ερώτημα του πόσο ιδανική θα είναι μία τέτοια συγκυρία, αν ληφθεί υπόψη πως από το φθινόπωρο ξεκινά ο προεκλογικός και κατ' επέκταση οι σκληρές επικρίσεις της αντιπολίτευσης.

Πόσο εύκολο συνεπώς θα είναι να παρουσιάσει έργο η κυβέρνηση, να υπεραμυνθεί των πολιτικών της με δεδομένο ότι θα έχει νέα πρόσωπα που θα χρειαστούν πίστωση χρόνου για προσαρμογή; Αυτό είναι κάτι που μελετά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και το σίγουρο είναι πως πέραν των μετρήσεων, των συνεχών εξαγγελιών, των υπερβολικών αναρτήσεων και φωτογραφιών θα πρέπει να δοθεί μία κατεύθυνση για το πού θέλει να πάει ο Πρόεδρος την Κύπρο μέχρι το τέλος της θητείας του και βάσει αυτού να καθορίσει τα επόμενα βήματά και τους στενούς συνεργάτες του.

Ο Πρόεδρος τραβά το κάρτο, όμως φαίνεται να μην έχει τους ίδιους τρωχούς. Υπάρχουν αυτοί που έχουν την εγνοιά του, που βρίσκονται στην ίδια κατεύθυνση μαζί του και άλλοι που παρουσιάζονται ως βαριδιάρη που κρατούν την κυβέρνηση πίσω.

οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η αλλαγή θα πρέπει να γίνει. Υπάρχουν όμως και συγκεκριμένοι παράγοντες που φαίνεται να στέλνουν το μήνυμα πως ο ανασχηματισμός δεν πρόκειται να είναι η πιο εύκολη κίνηση του Προέδρου τη δεδομένη στιγμή.

Πρόεδρος αλλά και υπερυπουργός

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης παρουσιάζεται ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας και υπερυπουργός την ίδια στιγμή. Από τη μια ταξιδεύει στις ΗΠΑ για να βρει επενδυτές, μετά στο Ισραήλ για να βρεθεί λύση στο ενεργειακό κομμάτι, την άλλη στιγμή κάνει αιρντίδες επισκέψεις σε νοσοκομεία, ενώ προσεχώς όπως καταγράφεται θα ξεκινήσουν οι αφιρίδιοι έλεγχοι σε τμήματα της δημόσιας υπηρεσίας και των μικροτικών οργανισμών. Ανακοινώνει πως λύθηκε το υδατικό μέσω συμφωνιών και προαναγγέλλει αναστολή της πράσινης φορολογίας ως μέτρο μείωσης της ακρίβειας.

Είναι λίγο πολύ ένας one man show σε μία κυβέρνηση με υπουργούς δύο ταχυτήτων. Για τους καλόπιστους ο Πρόεδρος προσπαθεί με την παρουσία του παντού να ελέγξει την κατάσταση, ούτως ώστε να αποφευχθούν λάθη ή να διορθώσει κακώς έχοντα, δεδομένου ότι πολλοί εκ των υπουργών δεν καταγράφουν τις καλύτερες επιδόσεις. Για τους καχύποπτους, όλο αυτό είναι ένα παιχνίδι επικοινωνίας, όπου ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης τα βλέπει όλα ως ευκαιρία αυτοπροβολής, μιας επικοινωνιακής τακτικής που θα του προσδώσει πόντους στο εσωτερικό, οικειοποιούμενος τα καλά μέτρα που λαμβάνει η κυβέρνηση και μετακυλώντας την ευθύνη για τα κακώς γινόμενα στους υπουργούς.

Υπουργοί δύο ταχυτήτων

Αυτό που διαπιστώνεται σίγουρα και συζητείται ακόμα και μέσα από κύκλους της κυβέρνησης είναι να

πε να είναι η επανεκλογή του και όχι η επόμενη δημοσκόπηση. Σε αυτό το πλαίσιο έχει αποκαλύψει πως έχει λύσει το υδατικό πρόβλημα, πως θα αναστείλει μάλλον την πράσινη φορολογία ως ένα μέτρο αποτροπής της ακρίβειας, πως εκατοντάδες απόδημοι βλέπουν θετικά την επιστροφή τους μέσω της στρατηγικής του brain gain μετά τις επισκέψεις του στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το μεγάλο ερώτημα, βεβαίως, είναι κατά πόσο αυτές οι εξαγγελίες μπορούν να υλοποιηθούν ή θα μένουν στα χαρτιά. Υπήρξε για παράδειγμα το σύνθημα «Φωτοβολταϊκά για όλους» που κατέρρευσε αφήνοντας εκτεθειμένους πολίτες που προχώρησαν στην εγκατάστασή τους.

Υπήρξε η δέσμευση του Προέδρου για εγκατάσταση κλιματιστικών στα σχολεία που δεν έχει υλοποιηθεί όμως, καθώς και εξαγγελίες που απέχουν κατά πολύ από το πώς παρουσιάστηκαν. Είχε θέσει για παράδειγμα ψηλά τον πήχη για τον διορισμό Ευρωπαίου αξιωματούχου της Ε.Ε. για το Κυπριακό, βάζοντας και προϋποθέσεις όπως για παράδειγμα να διοριστεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και όχι από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ο διορισμός Χαν είναι σίγουρα μία θετική εξέλιξη, όμως σε καμία

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ως η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι σε ό,τι αφορά τις σχέσεις του ΔΗΚΟ με την κυβέρνηση χαρακτηρίζεται από στελέχη του κόμματος η έκκληση του Προέδρου της Δημοκρατίας για συνεργασία των έξι ευρωβουλευτών σε θέματα που αφορούν την Κύπρο, χωρίς καμία αναφορά σε πιθανούς λανθασμένους χειρισμούς που είχαν προηγηθεί από τον ευρωβουλευτή του ΕΛΑΜ. Η συγκεκριμένη τοποθέτηση προκάλεσε τη δημόσια αντίδραση του βουλευτή του κόμματος, Χρύση Παντελίδη, και στη συνέχεια του προέδρου, Νικόλα Παπαδόπουλου, ο οποίος έκανε λόγο για ατυχή δήλωση από πλευράς του Νίκου Χριστοδουλίδη, απευθυνόντάς του έκκληση να μην εξισώνει τους τέσσερις υπεύθυνους και σοβαρούς ευρωβουλευτές με δύο ευρωβουλευτές που, όπως είπε, φαίνεται να ενδιαφέρονται μόνο να καϊδεύουν τα αφτιά συγκεκριμένου ακροατηρίου.

Βέβαια, μπορεί ο κ. Παπαδόπουλος στις δηλώσεις του τις τελευταίες ημέρες να επαναλαμβάνει ότι η διαφωνία εκφράστηκε αποκλειστικά σε σχέση με τη συγκεκριμένη δήλωση, ωστόσο ολοένα και πληθαίνουν οι φωνές διαμαρτυρίας εντός του κόμματος για την αντιμετώπιση που τυχάνουν από το Προεδρικό. Όπως σημειώνουν, βρίσκονται καθημερινά στην πρώτη γραμμή υπερασπίζοντας σειρά ζητημάτων και αποφάσεων της κυβέρνησης, ως το μεγαλύτερο κόμμα που τη στηρίζει. Μάλιστα, ορισμένοι, ακό-

Ακόμη και πρόσωπα από την ηγετική πυραμίδα του ΔΗΚΟ θέτουν προς συζήτηση το ενδεχόμενο αποχώρησης από την κυβέρνηση, κάνοντας λόγο για απαράδεκτη συμπεριφορά του Προέδρου της Δημοκρατίας.

μη και από την ηγετική πυραμίδα, θέτουν προς συζήτηση το ενδεχόμενο αποχώρησης από την κυβέρνηση, κάνοντας λόγο για απαράδεκτη συμπεριφορά του Προέδρου της Δημοκρατίας. Σημειώνουν πως τα δεδομένα της συνεργασίας έχουν αλλάξει από το 2023, καθώς ο Νίκος Χριστοδουλίδης φέρεται πλέον να επενδύει περισσότερο στην «κοινωνία των πολιτών», αφήνοντας εκτός τα κόμματα, τα οποία, όπως επισημαίνουν, παρουσιάζουν γενικότερη πτώση στην αποδοχή από τους πολίτες.

Οι ψυχραιμότεροι, ωστόσο, τονίζουν πως ένα τέτοιο ενδεχόμενο δεν μπορεί να τεθεί πριν από τις βουλευτικές εκλογές, καθώς το ΔΗΚΟ μόνο ζημιωμένο μπορεί να βγει από ένα νέο κύμα εσωστρέφειας. Την ίδια ώρα εξηγούν πως το ποσοστό που θα λάβει το κόμμα πιθανώς να καθορίσει και τα επόμενα βήματα σε σχέση με συνεργασίες εντός της Βουλής. Η στάση του ΔΗΚΟ σε ό,τι αφορά τους ευρωβουλευτές επικροτήθηκε από τον ΔΗΣΥ, με το σενάριο ο Νικόλας Παπαδόπουλος να είναι ο νέος πρόεδρος της Βουλής να συζητείται πλέον

όλο και πιο έντονα. Το ΔΗΚΟ, όπως σημειώνουν στελέχη της ηγεσίας, δεν ζητάει προνομιακή μεταχείριση από το Προεδρικό, αλλά την ίδια ώρα θεωρεί αναγκαίο να καταστήσει σαφές πως δεν πρόκειται να κλείνει τα μάτια, όπως έγινε σε κάποιες περιπτώσεις κατά την περίοδο των διπλών εκλογών του Ιουνίου, σε ενέργειες που έρχονται –ενδεχομένως– σε σύγκρουση με τα συμφέροντα του μεγαλύτερου κόμματος που στηρίζει την κυβέρνηση. Υπάρχουν, βέβαια, και αυτοί, ανάμεσά τους και συγκεκριμένοι βουλευτές, που στηρίζουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ξεκαθαρίζοντας μάλιστα πως είναι έτοιμοι να αποχωρήσουν από το κόμμα, παρά να αποσύρουν την υποστήριξή τους προς το πρόσωπό του.

Σε ό,τι αφορά τους ευρωβουλευτές, μπορεί η κυβέρνηση δημοσίας να κάνει λόγο για υπερβολικό θόρυβο γύρω από το θέμα, εξηγώντας πως η εκτελεστική εξουσία, θεσμικά, δεν μπορεί να τοποθετείται για ενέργειες ευρωβουλευτών. Ωστόσο, μετά τις δημόσιες δηλώσεις των ΔΗΚΟϊκών, φέρεται το τηλέφωνο στο Προεδρικό

να «πήρε φωτιά», με στελέχη του κόμματος που είναι πιο κοντά στον Νίκο Χριστοδουλίδη να καλούνται να παρέμβουν για να πέσουν οι τόνοι της αντιπαράθεσης.

Ο ίδιος ο ευρωβουλευτής του ΔΗΚΟ, Κώστας Μαυρίδης, μιλώντας στο ΣΠΟΡ FM και την εκπομπή «ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΕΙΔΗΣΕΩΝ», ανέφερε ότι όταν άκουσε για πρώτη φορά την τοποθέτηση του Προέδρου Χριστοδουλίδη δεν την εξέλαβε αρνητικά, σημειώνοντας ότι το πώς θα ερμηνεύσει κάποιος την έκκληση είναι υποκειμενικό και πως οι ευρωβουλευτές πρέπει να βρουν τρόπους να συνεργάζονται.

Αμέτοχοι ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ

Την ίδια ώρα, η ΔΗΠΑ φέρεται να είναι πιο κοντά στη θέση της κυβέρνησης, λέγοντας πως πιθανώς προκλήθηκε υπερβολικός θόρυβος για ένα θέμα που ουσιαστικά δεν υπάρχει, μιλώντας, βέβαια, εκ του ασφαλούς, αφού δεν εκπροσωπείται στην Ευ-

ρωβουλή. Μάλιστα, πηγαιίνουν ένα βήμα παραπέρα, υποστηρίζοντας πως ο Πρόεδρος δεν θα ήθελε να χάσει σημαντικά δημοκρατικά τμήματα της κοινωνίας που θα απέσυραν την υποστήριξή τους, εάν υπήρχε συνεργασία με το ΕΛΑΜ. Αναγνωρίζεται ότι πρέπει να υπάρχει επαφή, ειδικά εάν το ΕΛΑΜ εισέλθει στη Βουλή με υψηλό ποσοστό, όπως δείχνουν οι δημοσκοπήσεις, σε σχέση με τα νομοσχέδια που θα κατατίθενται και την ανάγκη εξασφάλισης πλειοψηφιών. Ωστόσο, σημειώνεται πως η επικοινωνία που υπάρχει, ακόμη και με τον πρόεδρο του ΕΛΑΜ Χρίστο Χρίστου και τις επισκέψεις του στο Προεδρικό, δεν είναι στο επίπεδο που κάποιοι προβάλλουν.

Όπως διαμνύεται, η ΔΗΠΑ είναι το κόμμα που στηρίζει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, καθώς υπάρχει ταύτιση απόψεων τόσο στο Κυπριακό όσο και στην εσωτερική διακυβέρνηση. Τονίζεται, ωστόσο, η ανάγκη για όσο το δυνατόν καλύτερη συνεργασία, με στόχο την ενδυνάμωση του κόμματος ενόψει των βουλευτικών εκλογών. Δεν παραβλέπεται το γε-

γονός ότι η ΔΗΠΑ δεν φαίνεται πλέον να αποτελεί επιλογή δυσारेστημένων συναγερμικών, καθώς σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις η «ψήφος διαμαρτυρίας» κατευθύνεται κυρίως προς το ΕΛΑΜ, κάτι που ενδεχομένως να στοιχίσει σε ποσοστά.

Πάντως, και τα τρία κόμματα που στηρίζουν τον Πρόεδρο αναμένουν τον ανασχηματισμό, ο οποίος συνεχώς αναβάλλεται και αυτή τη φορά φέρεται να προγραμματίζεται για το φθινόπωρο, ώστε να διαφανεί κατά πόσον οι επιλογές που θα γίνουν θα ενισχύσουν την εικόνα τους προς τους ψηφοφόρους. Το γεγονός, ωστόσο, ότι το ζήτημα παραμένει ανοικτό, πιθανώς να δυσχεραίνει ορισμένες επιλογές των κομμάτων ως προς τη συμπλήρωση των ψηφοδελτίων, σε περίπτωση που υπάρξει υπουργοποίηση πρωτοκλασάτων στελεχών.

Στη ΔΗΠΑ, ο Μάριος Καρογιάν φέρεται το τελευταίο διάστημα να έχει εντείνει τις προσπάθειες με συνεχείς συναντήσεις, ώστε να επιλεγούν πρόσωπα που θα δώσουν στο κόμμα προοπτική και ένταξη στη Βουλή με καλό ποσοστό, για να έχει λόγο και ρόλο στις προεδρικές του 2028. Μάλιστα, ο κ. Καρογιάν φέρεται να προβληματίζεται ιδιαίτερα για την επαρχία Λεμεσού, όπου και εκλέγεται και για το πώς θα δώσει κίνητρα σε νέους υποψηφίους να ενδιαφερθούν για τη βουλευτική έδρα που μέχρι σήμερα θεωρείτο «πασμένη» από τον ίδιο, ώστε να προκύψει μια εκλογική αναμέτρηση που θα ενισχύσει το κόμμα. Δεν αποκλείεται τις επόμενες ημέρες να υπάρξουν και σχετικές δηλώσεις.

ΕΔΕΚ: Σκέψεις και ανησυχίες

Σε ό,τι αφορά την ΕΔΕΚ, τα δεδομένα αυτή τη στιγμή φαντάζουν δύσκολα τόσο για τη συμπλήρωση του ψηφοδελτίου όσο και ως προς την κριτική απέναντι στις θέσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας. Το σοσιαλδημοκρατικό κόμμα δεν εκπροσωπείται στην Ευρωβουλή και δεν έλαβε θέση στο θέμα των ευρωβουλευτών, ωστόσο φέρεται να ανησυχεί για την «αυσιλία», όπως χαρακτηριστικά, που φαίνεται να απολαμβάνει το ΕΛΑΜ, έστω και άτυπα, από την κυβέρνηση. Η στάση της ΕΔΕΚ έναντι της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, παρότι διαφωνούν στους χειρισμούς στο Κυπριακό, θα εξαρτηθεί πιθανότατα και από τη νέα ηγεσία του κόμματος. Το πιθανότερο σενάριο, πάντως, είναι πως δεν θα υπάρξει ανατροπή της στήριξης, τουλάχιστον μέχρι τις βουλευτικές του 2026.

Η εκλογική διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη, μετά την παραίτηση Μαρίνου Σιζόπουλου και τις εσωκομματικές εξελίξεις που ακολούθησαν, έχει φέρει το κόμμα σε νέο κύκλο αντιπαράθεσεων, παρά τις αρχικές διακρίσεις για ενότητα και επαναπροσέγγιση απογοητευμένων και διαγραμμένων μελών. Η πρόκληση για τη νέα ηγεσία που θα αναλάβει αρχές Ιουνίου είναι μεγάλη, με βασικό στόχο την ενίσχυση στις βουλευτικές και τη μέγιστη δυνατή συσπείρωση του κόμματος.

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΟΥ ΑΦΡΟΔΙΣΗ

Ελλάς καλεί Κύπρο

Η απόφαση του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας να μην πραγματοποιήσει συνάντηση με τον αρχηγό του ΕΛΑΜ κατά την πρόσφατη επίσημη επίσκεψή του στην Κύπρο, εμπεριέχει ισχυρό συμβολισμό, εκπέμπει σαφή μηνύματα και έχει ουσιαστική σημασία. Ο κύριος Κωνσταντίνος Τασούλας ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, δυνάμει του άρθρου 36 του Συντάγματος της Ελλάδος, εκπροσωπεί διεθνώς το ελληνικό κράτος. Οι δηλώσεις, οι επιλογές και οι πράξεις του, ειδικότερα όταν αυτές γίνονται στο πλαίσιο επίσημων επισκέψεων σε άλλα κράτη, φέρουν ειδικό πολιτικό βάρος εφόσον ο φορέας τους διαθέτει τεράστιο θεσμικό κύρος και εκτόπιση. Όταν αυτές μάλιστα γίνονται κατά την πρώτη του επίσημη επίσκεψη ως Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας στην Κύπρο, έχουν αυξημένη και ιδιαίτερη εθνική σημασία. Τι μπορεί να οδήγησε τον αρχηγό του ελληνικού κράτους σε αυτή την απόφαση;

Οι αναφορές και καταβολές της

ηγεσίας του ΕΛΑΜ ως παράρτημα της Χρυσής Αυγής στην Κύπρο είναι καλά τεκμηριωμένες. Επί τούτου υπάρχουν δημόσιες δηλώσεις και παραδοχές, ενώ στο διαδίκτυο είναι αναρτημένο οπτικοακουστικό υλικό από δραστηριότητες της Χρυσής Αυγής όπου φαίνεται να συμμετέχει ενεργά η ηγεσία του ΕΛΑΜ. Επειδή στην Κύπρο κατά καιρούς ξεχνάμε πολύ εύκολα, η Χρυσή Αυγή, με αρχηγό τον –κατά δικές του αναφορές– φασίστα, ναζί και ρατσιστή, Νίκο Μικαολιάκο, εξέλεξε βουλευτές στις εκλογές του 2012 και στη συνέχεια, με αφετηρία τη δολοφονία Π. Φύσσα το 2013, οδηγήθηκαν σε δικη, μεταξύ άλλων για διεύθυνση ή ένταξη σε εγκληματική οργάνωση με βάση το άρθρο 187 του ελληνικού Ποινικού Κώδικα. Το Φθινόπωρο του 2020 το Τριμελές Εφετείο Αθηνών ανακοίνωσε την επιβολή ποινών στον Νίκο Μικαολιάκο, σε βουλευτές και σε στελέχη της Χρυσής Αυγής, με αυτές να κυμαίνονται από 5 έως 13 χρόνια κάθειρξης. Όλοι οδηγήθηκαν στις φυλακές.

Στην Ελλάδα φαίνεται ότι ο πολιτικός κόσμος, οι κρατικοί αξιωματούχοι και αρμόδιες δικαστικές και δικαστικές αρχές αξιολογούν ως πολύ σοβαρά αυτά τα ζητήματα. Κατανοούν όχι μόνο την αδήριτη ανάγκη του κράτος να διασφαλίζει την εσωτερική ασφάλεια, αλλά και τις αρνητικές επιδράσεις που έχουν αυτά τα φαινόμενα στη διεθνή θέση της χώρας σε σχέση με τη δημοκρατική λειτουργία, τη διαφύλαξη του κράτους δικαίου και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Φαίνεται λοιπόν πως, στις δομές του ελληνικού κράτους, η αποσύνδεση του ΕΛΑΜ από τη Χρυσή Αυγή δεν είναι αποδεκτή και αυτό ακριβώς ήταν το ισχυρό μήνυμα του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ίσως οι αρχές στην Ελλάδα να γνωρίζουν επί τούτου περισσότερα, εκείνα δηλαδή που οι εν Κύπρο αρμόδιες αρχές να μην ήθελαν να γνωρίζουν.

Σημειώνεται επίσης ότι οι ισχυροί και ακλόνητοι δεσμοί μεταξύ της Ελλάδος και της Κύπρου, μας επι-

τρέπουν με βεβαιότητα να θεωρούμε ότι τόσο ο ίδιος ο Πρόεδρος Τασούλας όσο και τα έμπειρα και ικανά στελέχη του Διπλωματικού Γραφείου της Προεδρίας της Ελλάδος να γνώριζαν για την επίδραση που θα είχε η απόφαση Τασούλα στις δημόσιες συζητήσεις στην Κύπρο. Στην Ελλάδα, διαχρονικά, οι διπλωματικές υπηρεσίες και οι θεσμικοί εκπρόσωποι του κράτους, γνωρίζουν πολύ καλά πώς λειτουργεί η κυπριακή πολιτική ζωή και ποιοι είναι οι κατά περιόδους πολιτικοί δρώντες. Ως εκ τούτου, είναι λογικό να θεωρήσουμε ότι το ελληνικό κράτος με τον πλέον επίσημο τρόπο και διά του ύπατου θεσμικού αξιωματούχου, έστειλε ένα ευδιάκριτο και σαφές μήνυμα. Ένα μήνυμα που απευθύνεται στην κυπριακή κοινωνία και αναπόδραστα δεν μπορεί να αγνοηθεί από την κυβέρνηση και τον ίδιο τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Άλλωστε η επίσκεψη Τασούλα, ως ειδοιστική, πραγματοποιήθηκε μετά από πρόσκληση του Κύπριου ομολόγου του. Φαίνεται ότι στην Ελλάδα,

δεν διαφεύγει της προσοχής η κλιμακούμενη συνεργασία μεταξύ της κυπριακής κυβέρνησης και του ΕΛΑΜ. Οι δημόσιες τοποθετήσεις στήριξης του ΕΛΑΜ από ανθρώπους που τοποθετούνται στο κυβερνητικό στρατόπεδο, η παρουσία πολιτικών στελεχών που στηρίζουν τον Πρόεδρο σε συγκεντρώσεις και συναντήσεις του ΕΛΑΜ, ακόμα και η συμμετοχή τους σε ψηφοδέλτια αυτού του κόμματος, φαίνεται ότι δημιουργήσαν συγκεκριμένους και έντονους προβληματισμούς στην Αθήνα. Ίσως ακόμα να έχει σημειωθεί και η συστηματική παρουσία στα κυπριακά ΜΜΕ και στα ΜΚΔ ανθράπων που αφενός καθυβρίζουν τους κορυφαίους αξιωματούχους της Ελληνικής Δημοκρατίας διασπείροντας υπονοούμενα για τη βούλησή τους να υπερασπίζονται τα εθνικά συμφέροντα και αφετέρου υποστηρίζουν τον Κύπριο Πρόεδρο και το ΕΛΑΜ.

Στο αμέσως επόμενο διάστημα, η Κυπριακή Δημοκρατία και η Ελλάδα θα διαχειριστούν από κοινού

μια σειρά κρίσιμων διεθνών ζητημάτων που άπτονται κρίσιμων εθνικών μας συμφερόντων, μεταξύ των οποίων είναι το Κυπριακό, η ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ και η ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφάλειας. Απαιτείται πλήρης και ειλικρινής συνεργασία σε θεσμικό αλλά και γενικότερα πολιτικό επίπεδο μεταξύ των δυο κρατών, των κυβερνήσεων αλλά και του πολιτικού κόσμου των δυο χωρών. Ειδικότερα για τις κυβερνήσεις, απαιτείται η διαμόρφωση κοινών πολιτικών προσεγγίσεων και επιδιώξεων, όχι ως παράπλευρη και δευτερεύουσα αλλά ως πρώτης προτεραιότητας και συνειδητή στρατηγική επιλογή. Η Κύπρος δεν έχει την πολυτέλεια της υπερίσχυσης εσωτερικών μικροπολιτικών ή ψηφοθηρικών τακτικισμών εις βάρος της συμμόρφωσης με την Ελλάδα. Η Ελλάδα έστειλε το μήνυμα, ελπίζουμε να το έλαβε η Κύπρος.

Ο κ. Γιάννος Αφροδισής είναι μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου ΔΗΣΥ.

Ένας άνθρωπος της Ούρσουλα στο Κυπριακό

Στήριξη στη διαδικασία ως το πρόσωπο της Κομισιόν θα δώσει ο νέος απεσταλμένος Γιοχάνες Χαν – Ασαφής ακόμα ο ρόλος του

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Ανοιχτό παραμένει προς το παρόν το ποιος ακριβώς θα είναι οι δραστηριότητες που θα αναλάβει ο Αυστριακός πρώην επίτροπος Γιοχάνες Χαν, ειδικός απεσταλμένος της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν για το Κυπριακό, χωρίς να αποκλείεται να έχει συναντήσεις και με εκπροσώπους των εγγυητριών δυνάμεων, πάντα όμως σε συντονισμό με τη Μαρία Άνχελα Ολγκίν, η οποία ως προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. του ΟΗΕ διατηρεί το «πρόσταγμα» στην προσπάθεια επανέναρξης των διαπραγματεύσεων.

Άγνωστο παραμένει σε αυτή τη φάση και πότε ο κ. Χαν θα επισκεφθεί για πρώτη φορά την Κύπρο, με το γραφείο Τύπου της Κομισιόν να μην έχει να μοιραστεί περαιτέρω πληροφορίες για το πρόγραμμά του. Αυτό το οποίο ξεκαθάρισε, πάντως, εκπρόσωπος της Κομισιόν στην «Κ» είναι πως ρόλος του κ. Χαν θα είναι «να εκπροσωπεί την Κομισιόν και να συνεισφέρει στη διαδικασία επίλυσης», αναφορά που περιγράφει έναν περισσότερο τεχνοκρατικό και λιγότερο πολιτικό ρόλο –εφόσον ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις– από τον αρχικό στόχο της κυβέρνησης για πολιτική προσωπικότητα εκπρόσωπο της Ε.Ε., διορισμένου από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ο εκπρόσωπος, ωστόσο, σημείωσε ακόμα πως ο ειδικός απεσταλμένος θα συνεργάζεται «με όλους τους αρμόδιους φορείς και συνομιλητές για να προετοιμάσει το έδαφος για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων», μεταξύ άλλων «μέσω της οικοδόμησης εμπιστοσύνης».

Αναφορές που, διαβάζοντας ανάμεσα στις γραμμές, μπορούν να ικανοποιούν και τον δημόσια δεδηλωμένο στόχο της ε/κ πλευράς για ορατή εμπλοκή της Ε.Ε. και στην προσπάθεια επανέναρξης, πέρα από τεχνοκρατική συνεισφορά όπως την παρουσία της επικεφαλής της Μονάδας Στήριξης για Επίλυση του Κυπριακού στην άτυπη πενταμερή της Γενεύης.

Στην πράξη, η αναφορά στην

οικοδόμηση εμπιστοσύνης σχετίζεται και με τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης που οι δύο πλευρές έχουν συμφωνήσει να συζητήσουν, αλλά στα οποία δεν έχει υπάρξει πρόοδος. Ένα μέτρο όπου δυνητικά ο κ. Χαν θα μπορούσε να βοηθήσει τις συζητήσεις είναι η πρόταση για δημιουργία πλιακού πάρκου στη νεκρή ζώνη, το οποίο ήταν μια εισήγηση που προώθησε η κα Φον ντερ Λάιεν, αλλά είχε κολλήσει λόγω διαφωνίας για το αν θα συνδεόταν απευθείας με τα ηλεκτρικά δίκτυα και των δύο πλευρών.

Από εκεί και πέρα, ενδιαφέρον έχει η κατάσταση πραγμάτων σε σχέση με το Κυπριακό γύρω από την κα Φον ντερ Λάιεν μετά και τη μεταφορά των τεχνοκρατικών αρμοδιοτήτων για τις δραστηριότητες της Ε.Ε. που σχετίζονται με τους Τ/κ και τις προσπάθειες λύσεις στη Γ.Δ. Περιφερειακής και Αστικής Πολιτικής, καθώς η πολιτική επο-

Επαφές «με όλους τους αρμόδιους φορείς και συνομιλητές» πριν από την επανέναρξη και ρόλος στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης.

πτεία βρίσκεται πλέον στο γραφείο της προέδρου και στην επικεφαλής διπλωματική της σύμβουλο, την Ιταλίδα Ελιζαμπέτα Μπελόνι. Αν και η χρονική στιγμή της ανακοίνωσης του διορισμού του κ. Χαν, του οποίου το όνομα ακουγόταν ως ενδεχόμενο, συμπίπτει με τον επίσημο διορισμό της κας Ολγκίν από τον γ.γ. του ΟΗΕ, συνέπεσε παράλληλα και με το τέλος της αναδιάρθρωσης –και την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων– της γενικής γραμματείας της Κομισιόν, της υπηρεσίας που εργάζεται απ' ευθείας με την κα Φον ντερ Λάιεν.

Γύρω από την Ούρσουλα

Η κα Μπελόνι, πρώην επικεφαλής των ιταλικών μυστικών υπηρεσιών, διορίστηκε στη θέση αυτή

Ως επίτροπος Περιφερειακής Πολιτικής ο κ. Χαν γνωρίζει τα ζητήματα που εμπλέκονται στην επί του εδάφους δράση της Ε.Ε. στις προσπάθειες στήριξης της τ/κ κοινότητας και των προσπάθειών επανένωσης, αλλά ως επίτροπος Διεύθυνσης έχει ασχοληθεί αρκετά με τις σχέσεις με την Τουρκία.

στις αρχές του έτους. Στην Ιταλία διπλωμάτη έχουν ανατεθεί μια σειρά από αρμοδιότητες που άπτονται των εξωτερικών υποθέσεων και της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της Μεσογείου, των σχέσεων με την Τουρκία και τα Ηνωμένα Έθνη αλλά και τον «πολιτικό διάλογο για τη διευθέτηση στην Κύπρο» όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα της Επιτροπής.

Η ανάθεση των καθηκόντων αυτών στην κα Μπελόνι, και το γεγονός πως ο κ. Χαν θα δίνει αναφορά απευθείας στην κα Φον ντερ Λάιεν μπορούν να θεωρηθούν θετικά στοιχεία δεδομένου του ισχυρού ελέγχου που ασκεί η πρόεδρος της Κομισιόν στον θεσμό, με όλες τις αποφάσεις να λαμβάνονται στον

13ο όροφο του Μπερλεμόν, κάποτε πριν από τη διαβούλευση ή την ενημέρωση των αρμόδιων επιτρόπων. Σημειώνεται πως η έγκριση του διορισμού έγινε ταυτόχρονα με την έγκριση διορισμού και άλλων ειδικών συμβούλων για συγκεκριμένους επίτροπους, με τον κ. Χαν να είναι ένας από τους συμβούλους που διετέλεσε επίτροπος στο παρελθόν, αλλά ταυτόχρονα να είναι και ο μόνος από τους νέους συμβούλους που θα απαντά κατ' ευθείαν στην κα Φον ντερ Λάιεν.

Οι πλείστες αποφάσεις του Κολεγίου των Επιτρόπων της παρασμέννης Τετάρτης, οπότε και εγκρίθηκε ο διορισμός του κ. Χαν, δεν έχουν δημοσιοποιηθεί, με τα κοινοτικά ΜΜΕ να έχουν εστιάσει περισσότερο στην έγκριση της πρό-

ληψης του τέως επιτρόπου Οικονομίας, Πάολο Τζεντιλόνι, από εταιρεία παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στο Μιλάνο, και στη μετακίνηση του επικεφαλής της Νομικής Υπηρεσίας της Κομισιόν, Ντανιέλ Καλέχα, στη θέση του επικεφαλής της αντιπροσωπείας της Ε.Ε. στη Μαδρίτη λίγο μετά την ήττα της Κομισιόν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ε.Ε. στην υπόθεση «Pfizergate».

«Κατάλληλα μέσα»

«Η Κομισιόν στηρίζει πλήρως τη διαδικασία διευθέτησης για την Κύπρο υπό την ηγεσία των Ηνωμένων Εθνών και είμαστε έτοιμοι να παίξουμε ενεργό ρόλο με όλα τα κατάλληλα μέσα στη διάθεσή μας» ανέφερε εκπρόσωπος της Κομισιόν στην «Κ», επαναλαμβάνοντας τη πάγια θέση της Ε.Ε. για επανένωση «σύμφωνα με τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και σύμφωνα με τις αρχές, τις αξίες και τη νομοθεσία της Ε.Ε.». Όπως εξήγησε ο εκπρόσωπος, ο κ. Χαν «θα δίνει αναφορά κατ' ευθείαν στην πρόεδρο Φον ντερ Λάιεν» και «ο ρόλος του θα είναι να εκπροσωπεί την Κομισιόν και να συνεισφέρει στη διαδικασία επίλυσης σε στενή συνεργασία με τον γ.γ. του ΟΗΕ για την Κύπρο, Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουέγιαρ».

«Ο κ. Χαν θα συνεργαστεί με όλους τους αρμόδιους φορείς και συνομιλητές για να προετοιμάσει το έδαφος για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων για μια συνολική και βιώσιμη λύση για όλους τους Κύπριους, μεταξύ άλλων μέσω της οικοδόμησης εμπιστοσύνης», πρόσθεσε ο εκπρόσωπος.

Ιστορικό με Τουρκία

Ο Γιοχάνες Χαν δεν είναι ένα από τα πιο γνωστά πολιτικά πρόσωπα, όμως έχει διατελέσει τρεις φορές επίτροπος κάτω από τρεις προέδρους, περιφερειακής πολιτικής επί Μπαρόζο, διεύθυνσης επί Γιούνκερ και προϋπολογισμού και διοίκησης επί Φον ντερ Λάιεν. Το 2023, ένα χρόνο πριν από τις τελευταίες ευρωεκλογές, είχε δηλώσει

πως ήταν έτοιμος για αφυπηρέτηση. Προέρχεται από το κεντροδεξιό κόμμα ΟΝΡ, μέλος εκ των αντιπροέδρων του ΕΛΚ με το οποίο σχετίζονται η κα Φον ντερ Λάιεν, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και του οποίου μέλος είναι ο ΔΗΣΥ. Από τη σταδιοδρομία του δεν έλειψαν οι αμφιγόμενες στιγμές, καθώς το 2007 κατηγορήθηκε για αντιγραφή της διδακτορικής του μελέτης, η οποία δεν επιβεβαιώθηκε, ενώ υπήρξε επικεφαλής της εταιρείας στοιχημάτων Novomatic.

Ως επίτροπος Περιφερειακής Πολιτικής ο κ. Χαν γνωρίζει τα ζητήματα που εμπλέκονται στην επί του εδάφους δράση της Ε.Ε. στις προσπάθειες στήριξης της τ/κ κοινότητας και των προσπάθειών επανένωσης, αλλά ως επίτροπος Διεύθυνσης έχει ασχοληθεί αρκετά με τις σχέσεις με την Τουρκία. Μάλιστα, το 2016, μετά τις αλλαγές στις οποίες προχώρησε η τουρκική κυβέρνηση ως απάντηση στην απόπειρα πραξικοπήματος, εξέφραζε αμφιβολίες για την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας μιλώντας στη Süddeutsche Zeitung, ενώ το 2017 μιλώντας στην Bild χαρακτήρισε την προοπτική ένταξης υπό τον Ερντογάν «όλο και λιγότερο ρεαλιστική». Από τη θέση του επιτρόπου για τον Προϋπολογισμό ο κ. Χαν έπαιξε ρόλο στην επίτευξη αυξημένης στήριξης στην Ουκρανία, στην εξεύρεση κονδυλίων για διαχείριση της πανδημίας, καθώς και στον περιορισμό των κονδυλίων προς την Ουγγαρία λόγω των παραβιάσεων του κράτους δικαίου.

Επί Φον ντερ Λάιεν, πάντως, ο κ. Χαν θεωρήθηκε άνθρωπος της προέδρου, υπερασπιζόμενος τον Απρίλιο του 2024 ως αρμόδιος επίτροπος –απέναντι στις αντιρρήσεις των Μπορέλ, Σμιτ, Τζεντιλόνι και Μπετόν– τον διορισμό του Μάρκου Πάιπερ στη θέση του απεσταλμένου για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η αντιπαράθεση, που ξεκίνησε μετά από κατηγορίες ευνοιοκρατίας καθώς οι άλλες υποψήφιοι είχαν υψηλότερα προσόντα αλλά σχετιζόταν και με την προεκλογική περίοδο, τελικά οδήγησε στην απόσυρση του διορισμού.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Η αξία της ψήφου

Την περασμένη εβδομάδα ζήσαμε απανωτά δύο περιστατικά που ξεγύμνωσαν, για ακόμη μια φορά, δύο από τους έξι ευρωβουλευτές μας. Τα γεγονότα πάνω κάτω γνωστά. Στο πρώτο, ο ευρωβουλευτής του ΕΛΑΜ, Γεώργιος Γεώργιος, ανοργάνωτα, πρόχειρα και για καθαρά λόγους εντυπώσεων, πήρε ψήφιση για καταδίκη της παράνομης επίσκεψης του Τούρκου προέδρου στα κατεχόμενα. Τελικά δεν έπεισε ούτε τα μισά μέλη της δικής του ομάδας, με αποτέλεσμα το ψήφισμα να μην υπερψηφιστεί και να δώσει δικαίωμα στην Τουρκία για πανηγυρισμούς, τη στιγμή μάλιστα που στην ίδια ολομέλεια θα ακολουθούσε συζήτηση για την έκθεση για την Τουρκία με πολλές σημαντικές καταδικαστικές αναφορές. Όλο το παρασκήνιο και τα απανωτά λάθη του

ευρωβουλευτή του ΕΛΑΜ μπορείτε να τα διαβάσετε στην έκδοση της περασμένης Κυριακής, στο κείμενο του Παύλου Ξανθοπούλη και διαδικτυακά εδώ: <https://www.kathimerini.com.cy/gr/politiki/i-zaria-toy-elam-roy-exethese-ti-xnra>. Λίγα εικοσιτετράωρα μετά, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας στην πρώτη επίσημη επίσκεψή του στη χώρα μας, αρνήθηκε να συναντήσει την ηγεσία του ΕΛΑΜ, δείχνοντας τον δρόμο για το πώς αντιμετωπίζει η Ελληνική Δημοκρατία τα κόμματα που κινούνται εκτός του δημοκρατικού τόξου.

Την ίδια μέρα που ο κ. Τασούλας δεν είδε την ηγεσία του ΕΛΑΜ, ο ευρωβουλευτής Φειδίας Παναγιώτου ταξίδεψε στη Μόσχα, εκθέτοντας για δεύτερη φορά σε μια βδομάδα τη χώρα μας. Συμμετείχε μαζί με

μια μικρή ομάδα ευρωβουλευτών στους εορτασμούς για την Ημέρα της Νίκης της Σοβιετικής Ένωσης κατά της ναζιστικής Γερμανίας, «παρέα» με το καθεστώς του Βλαντιμίρ Πούτιν, εν μέσω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Είτε το έκανε λόγω έλλειψης καθαρής πολιτικής αντίληψης, είτε λόγω άλλων λόγων, σαφώς πιο σοβαρών από τον πρώτο, καθίσταται πολιτικά επικίνδυνος. Η ηγεσία του ΕΛΑΜ και ο Φειδίας έχουν αρκετές διαφορές. Έχουν όμως και πολλά κοινά. Κυρίως στον τρόπο που προσλαμβάνουν το τι θέλουν να ακούσουν οι πολίτες και πώς αυτά τα μετουσιώνουν από βιντεάκια στο TikTok μέχρι πολιτικές εξαγγελίες που συνήθως μένουν κοφής, αφού οι πλείστες είναι ανεφοτιστές. Ο μανδύας της «αντισυστημικής» ψήφου που τόσο προ-

σεκτικά προσπαθούν να καλλιεργήσουν καταρρίπτεται, με διαφορετικό τρόπο και για διαφορετικούς λόγους για τον καθένα. Στο μεν ΕΛΑΜ, όσο και αν η ηγεσία του αφαίρεσε τα μαύρα και φόρεσε λίγο πιο ανοικτά χρώματα, μάλιστα κάποιιοι βάζουν και γραβάτες, δεν ξχνάμε τις δηλώσεις για τη Χρυσή Αυγή της Κύπρου, ούτε τις φωτογραφίες με τους ναζιστικούς χαιρετισμούς σε κατασκήνωση, ούτε αυτές που ο πρόεδρος του ήταν στη φρουρά με τα μπορντό καπελάκια που πρόσχε τον Μιχαολιάκο, παρόλο που προτίμησε να μην υπηρετήσει τη θητεία του στην Εθνική Φρουρά. Στον δε Φειδία, η περιεργη διασύνδεσή του με τον Έλον Μασκ, οι δηλώσεις του υπέρ Ρωσίας και πριν και κατά τη διάρκεια και μετά την επίσκεψή του στη Μόσχα, αλλά

και μια μεγάλη βεντάλια από τη δράση του τους τελευταίους έντεκα μήνες καταρρίπτουν τον μύθο της αντισυστημικότητας.

Πριν από σχεδόν ένα χρόνο, οι Κύπριοι ψηφοφόροι επέλεξαν διά της ψήφου τους αυτούς τους δύο ευρωβουλευτές. Δύο από τους έξι, το ένα τρίτο δηλαδή των ευρωβουλευτών που μας εκπροσωπούν. Οι πολίτες δεν πρέπει να κρίνονται για τις επιλογές τους. Αυτά είναι άλλωστε και η μαγεία της δημοκρατίας. Αυτοί που πρέπει να κριθούν είναι εμείς, το πολιτικό προσωπικό της χώρας που δεν καταφέραμε να πείσουμε για τις εναλλακτικές επιλογές. Είτε από φόβο δεν αντιμετωπίσαμε διαχρονικά το ΕΛΑΜ, είτε από άγνοια ή από υποτίμηση. Βεβαίως, αυτό δεν είναι κυπριακό φαινόμενο, αποδεικνύει όμως πόση

πολλά δουλειά έχουμε να κάνουμε. Να κατανοήσουμε τους λόγους που ωθούν τους πολίτες σε τέτοιες ακραίες επιλογές, και να προσπαθήσουμε να πείσουμε για την αξία της ψήφου. Χωρίς τιμωρητική, εκδικητική ή υποτιμητική διάθεση προς τους ψηφοφόρους. Αντιθέτως, μπαίνοντας στα παπούτσια τους, ακούγοντάς τους. Και μέσα από τις πράξεις μας, από την πολιτική μας δράση να πείσουμε πως όντως τους ακούμε και πραγματικά μπαίνουμε στη θέση τους. Αντιλαμβανόμενοι πρώτα πως χρειάζεται να κάνουμε και παραδοχές. Παραδοχές λαθών.

Ο Δημήτρης Μ. Δημητρίου είναι βουλευτής στη Λευκωσία με τον Δημοκρατικό Συναγερμό και πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών. dmdemetriou.com

ΠC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το **ULTIMAX ALTER**

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Η σχέση** Χριστοδουλίδη-ΕΛΑΜ προφανώς είναι πολιτική και όχι μόνο θεσμική», δηλώνει στην «Κ» ο εκπρόσωπος Τύπου του ΑΚΕΛ Γιώργος Κουκουμάς, στον απόηχο της νέας σύγκρουσης του κόμματος με την κυβέρνηση, που προέκυψε μετά το φιάσκο του ΕΛΑΜ με το ψήφισμα στην Ευρωβουλή για την παράνομη επίσκεψη Ερντογάν στην Κύπρο και τις σχετικές δηλώσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας. Επισημαίνει ότι για τις βουλευτικές εκλογές φτάνουν από παντού μηνύματα ότι το Προεδρικό είναι σε ανοικτή επικοινωνία με το ΕΛΑΜ και ευνοεί την ενίσχυσή του. Διότι, όπως υποστηρίζει ο κ. Κουκουμάς, όλα καταλήγουν στις προεδρικές εκλογές και τους ευσεβείς πόθους του κ. Χριστοδουλίδη για επανεκλογή. Σχολιάζοντας την αντίδραση του ΔΗΚΟ για τις δηλώσεις του προέδρου Χριστοδουλίδη, ο εκπρόσωπος Τύπου του ΑΚΕΛ σημειώνει ότι δίκαια δυσφορεί το ΔΗΚΟ, αλλά τονίζει ότι είναι αργά για δυσφορίες, διότι όφειλαν να γνωρίζουν προτού τον «εφεύρουν» και τον εκλέξουν.

–**Το ΑΚΕΛ έχει ανεβάσει τους αντιπολιτευτικούς τόνους τελευταία και με αφορμή τις θέσεις σας για παραίτηση ή παύση Χαρτσιώτη για την υπόθεση με τους κυνηγούς και για «ξέπλυμα» του ΕΛΑΜ από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη σχετικά με όσα έγιναν πρόσφατα στην Ευρωβουλή, η κυβέρνηση σας κατηγορεί για προεκλογικές σκοπιμότητες.**

–Οι τόνοι της αντιπολίτευσης αντιστοιχούν στις επιδόσεις της κυβέρνησης. Όταν ένας υπουργός συστηματικά δεν τα καταφέρει στα καθήκοντά του, πάει σπίτι του. Αυτό επιτάσσει η λογική και το καλό του τόπου. Ο κ. Χαρτσιώτης συσσωρεύει αποτυχίες σε όλα τα πεδία. Από τις αποδράσεις στις φυλακές μέχρι τις λαμπρατζιές, από το οργανωμένο έγκλημα μέχρι την αθλητική βία και τώρα το κλείσιμο αυτοκινητόδρομου με άδεια της αστυνομίας. Τι θέλουν δηλαδή; Να τους χειροκροτούμε; Όσο για το ξέπλυμα του ΕΛΑΜ, απαντήσει στα συγκεντρώνοντα κόμματα που αντιδρούν.

–**Πάντως, ο κ. Χριστοδουλίδης είπε ότι η κυβέρνηση δεν θα εμπλακεί στην προεκλογική εκστρατεία.**

–Όχι μόνο εμπλέκεται, αλλά εμπλέκεται σε όλες τις εκλογές. Στις περσινές δημοτικές, όχι εμείς, αλλά στελέχη της συγκυβέρνησης κατήγγειλαν το Προεδρικό να παρεμβάσεις υπέρ του Ανδρέα Παπακαραλάμπους στον Στρόβολο. Για τις βουλευτικές, από παντού φτάνουν μηνύματα ότι το Προεδρικό είναι σε ανοικτή επικοινωνία με το ΕΛΑΜ και ευνοεί την ενίσχυσή του. Διότι όλα καταλήγουν στις

Πολιτική, όχι μόνο θεσμική, η σχέση Χριστοδουλίδη - ΕΛΑΜ

Φτάνουν από παντού μηνύματα ότι το Προεδρικό ευνοεί ενίσχυση του ΕΛΑΜ

“

Διερωτώμαι γιατί το Προεδρικό δεν τολμά να σχολιάσει διαπιστώσεις της ΣΕΚ για τα εργασιακά, αλλά απαντά μόνο στο ΑΚΕΛ.

Πώς νιώθουν οι κυβερνώντες, όταν, την ώρα που δίνουν γη και ύδωρ στις ΗΠΑ, βλέπουν τον Τραμπ να γλείφει τον Ερντογάν;

Δίκαια δυσφορεί το ΔΗΚΟ για τη στάση Χριστοδουλίδη που καλύπτει την Ακροδεξιά, αλλά τώρα είναι αργά για δυσφορίες, διότι όφειλαν να γνωρίζουν προτού τον «εφεύρουν» και τον εκλέξουν.

προεδρικές και τους ευσεβείς πόθους του κ. Χριστοδουλίδη για επανεκλογή. Το ερώτημα είναι αν θα βρει χρόνο να κυβερνήσει. Διότι μέχρι σήμερα, αντί να κυβερνά είναι σε μόνιμη προεκλογική.

–**Γιατί να θέλει ενίσχυση του ΕΛΑΜ;**

–Υποθέτω, μπορεί να εξοφλούνται τα γραμμάτια του 2023 και να συνομολογούνται νέα.

–**Νέα γραμμάτια για στήριξη Χριστοδουλίδη από το ΕΛΑΜ το 2028;**

–Δεν μπορεί να αποκλειστεί τέτοιο σενάριο καθώς η σχέση Χριστοδουλίδη-ΕΛΑΜ προφανώς είναι πολιτική και όχι μόνο θεσμική.

–**Εκφράστηκε πάντως δυσφορία από το ΔΗΚΟ για τη στάση του**

προέδρου Χριστοδουλίδη σχετικά με το φιάσκο του ΕΛΑΜ στην Ευρωβουλή. Σκέφτεστε την προσέγγιση ξανά με το ΔΗΚΟ;

–Δίκαια δυσφορεί το ΔΗΚΟ για τη στάση του κ. Χριστοδουλίδη που καλύπτει την Ακροδεξιά, αλλά τώρα είναι αργά για δυσφορίες. Όφειλαν να γνωρίζουν προτού τον «εφεύρουν» και τον εκλέξουν. Ως προς την περίπτωση προσέγγισης, προηγείται άλλο ερώτημα: Επιμένουν αυτές οι δυνάμεις στη δεξιά στροφή που έκαναν την τελευταία δεκαετία στην οικονομία, τα κοινωνικά ζητήματα, το Κυπριακό, την εξωτερική πολιτική;

–**Το ΑΚΕΛ μιλά για αλλαγή, αλλά πώς θα την πετύχει χωρίς συμμάχους;**

–Οι περασμένες Προεδρικές απέ-

δειξαν ότι έχουμε σύμμαχο μια μεγάλη μερίδα της κοινωνίας, η οποία χωρίς να ανήκει στην Αριστερά είναι έτοιμη να συνεργαστεί μαζί μας για προοδευτική αλλαγή. Το αν θα ενωθούν και άλλα κόμματα, θα το αποφασίσουν τα ίδια. Και θα κριθούν για αυτό.

–**Πρόσφατα, ασκήσατε κριτική στην κυβέρνηση για τα εργασιακά. Σας απάντησε παραθέτοντας στοιχεία που υποστηρίζει ότι αποδεικνύουν βελτίωση της οικονομικής και εργασιακής κατάστασης και σας κατηγορεί ότι λέτε τη μισή αλήθεια.**

–Το τέχνασμά τους βρίσκεται στο ποιους αριθμούς παρουσιάζουν. Για παράδειγμα, πανηγυρίζουν ότι αυξήθηκε ο διάμεσος μισθός κατά 12%, όμως, αποσιωπούν ότι σε αυτό

περιλαμβάνονται οι χιλιάδες υπάλληλοι που ήρθαν από το εξωτερικό σε εταιρείες λογισμικών, forex κτλ. με μισθούς πολλών χιλιάδων ευρώ. Ο μέσος Κύπριος εργαζόμενος δεν είδε ούτε τέτοιους μισθούς, ούτε τέτοιες αυξήσεις. Αντίθετα, η χώρα έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά χαμηλόμισθων πανευρωπαϊκά. Διερωτώμαι όμως γιατί το Προεδρικό δεν τολμά να σχολιάσει διαπιστώσεις της ΣΕΚ για τα εργασιακά, αλλά απαντά μόνο στο ΑΚΕΛ. Όπως για παράδειγμα την πρόσφατη έρευνά της που κατέδειξε ότι το 44% των εργαζομένων θα σκεφτόταν να μεταναστεύσει για καλύτερο μισθό. Θα ήταν πιο παραγωγικό να απαντήσει η κυβέρνηση τι προτίθεται να κάνει για τα εργασιακά. Θα τροποποιήσει το διάταγμα για τον κατώτατο μισθό ώστε να επε-

κταθεί η ΑΤΑ στους χαμηλόμισθους του ιδιωτικού τομέα; Θα αυξήσει τον κατώτατο ώστε να ανταποκρίνεται στο κόστος ζωής; Τι θα κάνει για να επεκταθούν οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας; Το ΑΚΕΛ προτείνει να θεσπιστεί η αρχή ότι κάθε επιχείρηση που λαμβάνει κρατικό χρήμα μέσα από σχέδια επιχορηγήσεων, θα πρέπει να εφαρμόζει συλλογική σύμβαση για τους εργαζομένους της.

–**Όποτε η συζήτηση πάει σε οικονομικά ή και εργασιακά ζητήματα, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη και ο ΔΗΣΥ επικρίνουν το ΑΚΕΛ για τις πολιτικές που εφαρμόσει, όταν κυβέρνηση και οδήγησε τον τόπο ουσιαστικά σε χρεοκοπία. Και απ' ό,τι φαίνεται έχουν πέραση στην κοινωνία αυτά τα επιχειρήματα.**

–Εκτιμώ ότι αυτά έχουν ολοένα και λιγότερη πέραση. Όταν σε ρωτούν τι θα κάνεις ως κυβέρνηση για τα προβλήματα της χώρας κι εσύ απαντάς για την προηγούμενη 15ετία, κάποια φάση το παραμύθι δεν πιάνει. Βέβαια, υπάρχει και κάτι άλλο. Όταν ρίχνουν την ευθύνη για την οικονομική κρίση στην τότε κυβέρνηση, δεν το κάνουν μόνο λόγω κομματικής αντιπαλότητας. Ο πρώτιστος λόγος είναι γιατί θέλουν να απενοκοποιήσουν τον πραγματικό ένοχο, τις τράπεζες. Είναι ιδεολογική αποστολή για τον ΔΗΣΥ η συγκάλυψη και η εξυπηρέτηση των τραπεζών. Πρώτα, τις ξεπλένουν για την κρίση και μετά τις προσκυνούν με τις νομοθεσίες που ψηφίζουν.

–**Πάντως η πενταετία Χριστόφια φαίνεται ακόμη να σας «κυνηγά».**

–Άλλο πράγμα η αντικειμενική αποτίμηση της πενταετίας Χριστόφια κι άλλο πράγμα η προπαγάνδα της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, του Συναγερμού και των τραπεζών.

–**Ένα θέμα στο οποίο φαίνεται να είναι απομονωμένο το ΑΚΕΛ είναι τα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και ειδικότερα η στρατηγική ενίσχυσης των σχέσεων με ΗΠΑ και Ισραήλ.**

–Πάντως, σε πρόσφατη δημοσκόπηση, το 55% των ερωτηθέντων διαφωνούν με την εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης. Δηλαδή, μπορεί σε επίπεδο κομμάτων το ΑΚΕΛ να είναι το μόνο που διαφωνεί με το δόγμα «ανήκομεν στη Δύση», αλλά σε επίπεδο κοινωνίας κάθε άλλο παρά μόνοι μας είμαστε. Για τον πόλεμο στη Γάζα, ό,τι άποψη κι αν έχει ο καθένας για το Μεσανατολικό, οι περισσότεροι Κύπριοι δεν δικαιολογούν τη σφαγή 15 χιλιάδων παιδιών. Αφού όμως οι κυβερνώντες διατείνονται ότι όλα αυτά ενισχύουν τη χώρα, διερωτώμαι, πώς νιώθουν, όταν, την ώρα που δίνουν γη και ύδωρ στις ΗΠΑ, βλέπουν τον Τραμπ να γλείφει από πάνω μέχρι κάτω τον Ερντογάν;

Αποστολή της Αριστεράς και κλειδί για ανάκαμψή της η κοινωνική ατζέντα

–**Το ΕΛΑΜ φαίνεται να είναι το μόνο κόμμα που ενισχύεται. Τι θα σημαίνει για το ΑΚΕΛ αν χάσει τη δεύτερη θέση από το ΕΛΑΜ στις βουλευτικές;**

–Το ερώτημα που αφορά όλους υπερβαίνει τα διακυβεύματα των εκλογών. Τι είδους κοινωνία θα είμαστε με μια νέα ενίσχυση της Ακροδεξιάς; Ποια αντιμετώπιση θα έχουν όσοι σκέφτονται διαφορετικά αν βρεθεί στην εξουσία η Ακροδεξιά; Η ιστορία δίνει απαντήσεις. Τι θα συμβαίνει στα σχολεία, στις γειτονιές και στους δρόμους; Βλέπουμε ήδη τα πρώτα δείγματα. Κανένας δεν θα μπορεί να ισχυριστεί στο μέλλον ότι δεν γνώριζε.

–**Εσείς λέτε ότι είστε το μόνο κόμμα που από την αρχή και χωρίς αμφιταλαντεύσεις σταθήκατε απέναντι από το ΕΛΑΜ, όμως ο ΔΗΣΥ επιμένει ότι το ΑΚΕΛ και το ΕΛΑΜ ψηφίζουν μαζί στη Βουλή σε θέματα οικονομίας.**

–Το ΕΛΑΜ ψήφισε προτάσεις μας μόνο όταν γνώριζε ότι δεν θα περνούσαν. Αντίθετα, όταν τα πράγ-

ματα είναι οριακά, επιστρέφει πάντα στο ιδεολογικό και ταξικό του μαντρί, στο πλευρό του Συναγερμού. Αποδεδειγμένα. Όταν η κυβέρνηση Αναστασιάδη δεν μπορούσε να περάσει τον κρατικό προϋπολογισμό του 2021, το ΕΛΑΜ άλλαξε τοποθέτηση και τους έσωσε κι έκτοτε ψηφίζει τους προϋπολογισμούς και τις

Η ιδεολογία δεν είναι πουκάμισο που αλλάζει με τη μόδα, ούτε εγχειρίδιο με οδηγίες.

προηγούμενες και της σημερινής κυβέρνησης. Μαζί ΔΗΣΥ και ΕΛΑΜ ψήφισαν το κλείσιμο του Συνεργασιάδης και τον Χριστοδουλίδη –με την οικονομική πολιτική που ακολουθούν– το ΕΛΑΜ τους εξέλεξε. Συνεπώς, όχι μόνο δεν είναι αντισυστημικό, είναι υποκατάστημα του συστήματος και συμπλήρωμα της Δεξιάς.

–**Το ΑΚΕΛ πάντως δείχνει να μην μπορεί ούτε να διευρυνθεί και ότι τελικά το στοίχημα με την Κοινωνική Συμμαχία δεν έχει κερδηθεί.**

–Τα αποτελέσματα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση απέδειξαν το αντίθετο. Η Αριστερά είχε σημαντικές επιτυχίες κάνοντας συνεργασίες με ανθρώπους του προοδευτικού χώρου. Η Κοινωνική Συμμαχία είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια εκλογική σύμπραξη ορισμένων προσωπικοτήτων. Είναι μια πολιτική συμμαχία που κτίζεται βήμα-βήμα από τα κάτω της κοινωνίας και βασίζεται σε κοινές προγραμματικές αρχές για το πού θέλουμε να πάει ο τόπος.

–**Πώς γίνεται να μην μπορεί να κεφαλαιοποιήσει τη δυσάρεσκεια που υπάρχει για την κυβέρνηση και τα κόμματα του Κέντρου που συγκεντρώνουν, δεδομένων και των ζητημάτων που αντιμετωπίζει ο ΔΗΣΥ; Αν δεν μπορεί να σηκώσει κεφάλι τώρα, τότε πότε;**

–Οι πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές δεν έρχονται με αυτοματι-

σμούς, ούτε τα προβλήματα των άλλων κομμάτων σημαίνουν κατ' ανάγκη πλεονέκτημα για εμάς. Είναι η δική μας δουλειά που θα φέρει αποτέλεσμα και γι' αυτό είμαστε προσκλημένοι στα προβλήματα που πιέζουν την κοινωνία, όπως τα εργασιακά, το στεγαστικό και οι «πράσινες» φορολογίες που θα γονατίσουν τον κόσμο. Αποστολή της Αριστεράς είναι η κοινωνική ατζέντα και εδώ είναι και το κλειδί για την ανάκαμψή της.

–**Τι καινούργιο να αναμένει ο κόσμος από το Συνέδριο του ΑΚΕΛ;**

–Ανανέωση και μαχητικότητα. Έτσι θα μπει το ΑΚΕΛ στον δεύτερο αιώνα της ζωής του και θα είναι έτοι-

μο να κερδίσει τις επόμενες μάχες.

–**Θα παραμείνετε στη θέση του εκπροσώπου Τύπου του κόμματος; Κάνετε μια κουβέντα με τον κ. Στεφάνου; Θα θέλατε αυτή τη φορά να είστε και μέλος του Πολιτικού Γραφείου;**

–Όλα αυτά θα τα συζητήσουμε όταν έλθει η ώρα τους, μετά το Συνέδριο.

–**Θα είστε ξανά υποψήφιος στις βουλευτικές;**

–Αυτή είναι η πρόθεση, αλλά αποφάσεις θα πάρουμε μετά το καλοκαίρι.

–**Το 2026 το ΑΚΕΛ γίνεται 100 χρό-**

νω. Μπορεί ένα κόμμα που επί έναν αιώνα έχει την ίδια ιδεολογία και παραμένει κομμουνιστικό να εκφράζει το σύγχρονο και το προοδευτικό;

–Ναι, γιατί η ιδεολογία δεν είναι πουκάμισο που αλλάζει με τη μόδα, ούτε εγχειρίδιο με οδηγίες. Είναι δύναμη δράσης κι εμπνεύσεως για το σήμερα και το αύριο. Βέβαια το κρίσιμο είναι τι εννοεί ο καθένας μας ως σύγχρονο και προοδευτικό. Για εμάς είναι τα δικαιώματα των εργαζομένων, η ειρήνη και η επανένωση, η οικολογία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο αντιρατσισμός, η έγνοια για τον πολιτισμό και την επιστήμη, οι αξίες της αλληλεγγύης και της δημοκρατίας.

Οι Προεδρικές απέδειξαν ότι έχουμε σύμμαχο μια μεγάλη μερίδα της κοινωνίας, που δεν ανήκει στην Αριστερά, αλλά είναι έτοιμη να συνεργαστεί μαζί μας για προοδευτική αλλαγή.

Χρονολογείται από το 2010 η υπόθεση Κούμα

Ενδεχόμενες κακουργηματικές πράξεις δείχνει το πόρισμα – Αποφασίζει ο γενικός εισαγγελέας τα επόμενα βήματα

Της ΣΤΕΛΛΑΣ ΜΑΡΚΟΥ

Το πόρισμα της ανεξάρτητης ποινικής ανακρίτριας Αλεξάνδρας Λυκούργου, για την υπόθεση που αφορά ενδεχόμενα αδικήματα ασυμβίβαστου και συγκρούσης συμφερόντων του προέδρου της Κυπριακής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου (ΚΟΠ), Γιώργου Κούμα, παραδόθηκε στον γενικό εισαγγελέα την προηγούμενη Δευτέρα 12 Μαΐου, το οποίο ολοκληρώθηκε μετά από περίπου ενάμιση χρόνο. Όπως πληροφορείται η «Καθημερινή», προκύπτουν ενδεχόμενες κακουργηματικές πράξεις και πιθανόν ποινικά αδικήματα, που όπως τονίστηκε δεν είναι μόνο πλημμελήματα. Τα αδικήματα φέρεται να αφορούν τόσο τον Γιώργο Κούμα όσο και άλλα πρόσωπα, τα οποία ωστόσο δεν κατονομάζονται. Ο λόγος πλέον είναι στον γενικό εισαγγελέα, ο οποίος θα αποφασίσει και το ποια θα είναι τα επόμενα βήματα.

Το ασυμβίβαστο Κούμα

Τον Σεπτέμβριο του 2023 η Επιτροπή Δεοντολογίας και Προστασίας του Αθλητισμού γνωστοποίησε πως παρέλαβε την έρευνα σχετικά με το ασυμβίβαστο του προέδρου της Κυπριακής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου, διευκρινίζοντας πως οι ερευνώντας λειτουργοί και νομικοί Ηλίας Στεφάνου και Ευθύμιος Θ. Ευθυμίου κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι προκύπτουν ενδεχόμενα ποινικά αδικήματα για τον κύριο Κούμα και πιθανόν άλλα πρόσωπα για ασυμβίβαστο, συγκρούση συμφέροντος κ.ά. αδικήματα.

Τον Οκτώβριο του 2023, το πόρισμα διαβιβάστηκε στον γενικό εισαγγελέα Γιώργο Σαββίδη, ο οποίος κατόπιν μελέτης, τον Νοέμβριο του ίδιου έτους έδωσε οδηγίες για ποινική διερεύνηση της υπόθεσης στον τότε Αρχηγό Αστυνομίας, Στέλιο Παπαθεοδώρου, και αποφάσισε τον διορισμό, ως ανεξάρτητης ποινικής ανακρίτριας, της δικηγόρου και πρώην ανώτερης επαρχιακής δικαστού Αλεξάνδρας Λυκούργου.

Συγκεκριμένα, οι οδηγίες που δόθηκαν από πλευράς Εισαγγελίας ήταν, «ποινική διερεύνηση ανα-

φορικά με το ενδεχόμενο διάπραξης οποιωνδήποτε ποινικών αδικημάτων από αξιωματούχους της ΚΟΠ ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, τα οποία προκύπτουν ή σχετίζονται με τα γεγονότα που αναφέρονται στο πόρισμα που ετοιμάστηκε κατ' εντολή της Επιτροπής από τους ερευνώντας λειτουργούς Ηλία Στεφάνου και Ευθύμιο Θ. Ευθυμίου, με ημερομηνία 26 Σεπτεμβρίου 2023 και αφορούν σε ενδεχόμενη παραβίαση των προνοιών του περί της Καταπολέμησης της Χειραγώγησης Αθλητικών Γεγονότων Νόμου, Ν. 180(Ι)/2017 και/ή οποιαδήποτε άλλα ποινικά αδικήματα».

Τον Ιούνιο του 2023, ο τώως γενικός ελεγκτής, Οδυσσέας Μιχαηλίδης, βρέθηκε ενώπιον της Επιτροπής Θεσμών της Βουλής, μετά από σχετικό θέμα που ενέγραψε ο

Όπως πληροφορείται η «Καθημερινή» προκύπτουν ενδεχόμενες κακουργηματικές πράξεις και πιθανόν ποινικά αδικήματα, που όπως τονίστηκε δεν είναι μόνο πλημμελήματα.

βουλευτής του Δημοκρατικού Συναγερμού και πρόεδρος της Επιτροπής, Δημήτρης Δημητρίου, γνωστοποιώντας πως το όλο ζήτημα έχει προκύψει από το 2010.

Ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης κατέθεσε στην Επιτροπή Θεσμών αναλυτικό υπόμνημα, σύμφωνα με το οποίο, από το 2010, ο Γιώργος Κούμας, όταν ήταν αναπληρωτής πρόεδρος της ΚΟΠ, είχε οικονομικές συμφωνίες με την ΑΤΗΚ για παραχώρηση δικαιωμάτων τηλεοπτικής μετάδοσης αγώνων συγκεκριμένων ομάδων του κυπριακού ποδοσφαίρου και συμφωνία της ΑΤΗΚ με τον κύριο Κούμα για υπηρεσίες που αφορούσαν το κυπριακό ποδόσφαιρο. Επίσης, ανέφερε πως

Το προηγούμενο διάστημα αρμόδιες πηγές τόνιζαν στην «Καθημερινή» πως το ζήτημα με το ασυμβίβαστο του προέδρου της ΚΟΠ Γιώργου Κούμα είναι μια ιδιόμορφη περίπτωση που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και χειρισμού.

την περίοδο 2013 - 2019 ο Γιώργος Κούμας παρείχε μέσω εταιρειών του υπηρεσίες που σχετίζονταν με το κυπριακό ποδόσφαιρο (παραγωγή τηλεοπτικών αγώνων και τη σύνθεση και ροή καναλιών της Cy-tavision). Ουσιαστικά, ο κύριος Μιχαηλίδης είπε πως για την περίοδο 2015 - 2019, υπήρχε ταυτόχρονα συμφωνία της ΑΤΗΚ με την ΚΟΠ για παραχώρηση δικαιωμάτων τηλεοπτικής μετάδοσης αγώνων στην συγκεκριμένη ομάδα του κυπριακού ποδοσφαίρου και συμφωνία της ΑΤΗΚ με τον κύριο Κούμα για υπηρεσίες που αφορούσαν το κυπριακό ποδόσφαιρο.

Τι προνοούν ΚΟΠ και FIFA

Το ερώτημα που προκύπτει είναι τι προνοούν τόσο το καταστατικό

της Κυπριακής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου όσο και η FIFA, σε περίπτωση που διωχθεί ο Γιώργος Κούμας. Όσον αφορά την ΚΟΠ, νομικά και με βάση το καταστατικό της Ομοσπονδίας, δεν υπάρχει κάτι που να επιβάλλει στον εκάστοτε Πρόεδρο να μη συνεχίσει στη θέση του αφού ακόμα και αν οδηγηθεί ενώπιον Δικαστηρίου είναι αθώος μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου. Ωστόσο, όπως διευκρινίστηκε στην «Καθημερινή», το τι θα πράξουν τα μέλη της ΚΟΠ σε τέτοια περίπτωση είναι άλλο θέμα. Υπάρχει το ενδεχόμενο να ζητήσουν παραιτήσή του αφού τα αδικήματα που πιθανόν να αντιμετωπίσει επηρεάζουν άμεσα τη λειτουργία της Ομοσπονδίας.

Από πλευράς FIFA υπάρχει ο

κώδικας ηθικής, «FIFA Code of Ethics», που ουσιαστικά είναι ένας οδηγός που ρυθμίζει τη συμπεριφορά των ατόμων που εμπλέκονται σε όλες τις πτυχές του παγκόσμιου ποδοσφαίρου.

Στοχεύει στην προώθηση της δικαιοσύνης, της διαφάνειας και των ηθικών προτύπων στη διακυβέρνηση και τον ανταγωνισμό του ποδοσφαίρου. Στον Κώδικα Δεοντολογίας της FIFA βρίσκονται οι θεμελιώδεις αξίες του αθλητισμού, ειλικρίνεια, ακεραιότητα και ευαγυνίεσθαι. Καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της διαφθοράς, της απάτης, των στημένων αγώνων, των διακρίσεων και των συγκρούσεων συμπεριφέροντων. Επομένως, στην περίπτωση που ο εκάστοτε πρόεδρος

της Ομοσπονδίας ή μέλος αυτής διωχθεί ποινικά για θέματα που αφορούν το ποδόσφαιρο είναι στην ουσία υπόλογος και στη FIFA.

Η Νομική Υπηρεσία

Η «Καθημερινή» επικοινωνήσε με τη Νομική Υπηρεσία που, σχολιάζοντας την παράδοση του πορίσματος από πλευράς της ανεξάρτητης ποινικής ανακρίτριας Αλεξάνδρας Λυκούργου, περιορίστηκε στο να αναφέρει πως η υπόθεση εξακολουθεί να βρίσκεται υπό διερεύνηση. Οι επιλογές της Νομικής Υπηρεσίας είναι τρεις: αφού μελετηθεί το πόρισμα είτε θα αποφανθεί πως δεν στοιχειοθετείται υπόθεση άρα η όλη ιστορία κλείνει, είτε θα κρίνει πως χρειάζεται περισσότερες μαρτυρίες άρα θα δώσει ανάλογες οδηγίες στην Αστυνομία, είτε θα πεισθεί από τα μέχρι τώρα στοιχεία και θα οδηγήσει την υπόθεση ενώπιον Δικαστηρίου.

Ιδιόμορφη υπόθεση

Το προηγούμενο διάστημα αρμόδιες πηγές τόνιζαν στην «Καθημερινή» πως πρόκειται για μια ιδιόμορφη περίπτωση που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και χειρισμού. Αυτό είναι κάτι που συνεχίζει να ισχύει με καλά γνώστες της υπόθεσης να επεκράζουν ανησυχίες για την πορεία του όλου θέματος με φόντο τη δημοσιότητα που πήρε το ζήτημα.

Η «Καθημερινή» επικοινωνήσε και με το περιβάλλον του προέδρου της ΚΟΠ, Γιώργου Κούμα, ζητώντας τοποθέτηση επί του πορίσματος, ωστόσο όπως μας ξεκαθαρίστηκε, ο κύριος Κούμας αφενός δεν είναι ενήμερος για το τι περιέχει το εν λόγω πόρισμα και αφετέρου δεν υπάρχει τη δεδομένη στιγμή οτιδήποτε εναντίον του σε νομικό πλαίσιο που να χρήζει συζήτησης. Να σημειωθεί ότι ο πρόεδρος της Κυπριακής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου δεν κλήθηκε για κατάθεση, διότι δεν είναι κατηγορούμενος για οτιδήποτε μέχρι στιγμής. Οι καταθέσεις και το μαρτυρικό υλικό, όπως γνωρίζει η «Καθημερινή», αφορούσαν πρόσωπα που παρέθεσαν στοιχεία και τεκμήρια.

ΑΡΘΡΟ / Της ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Η μετα-αλήθεια σε ολική επαναφορά

Για να καταφέρουμε να συμβάλουμε αρμονικά σε περιβάλλον δημοκρατίας, οφείλουμε να αποδεχθούμε ένα κοινό σύστημα ανάγνωσης της πραγματικότητας, το οποίο υπερβαίνει τις υποκειμενικές θεωρήσεις, τις ιδεολογίες, τις μνήμες, τα τραύματα, τα συναισθήματα, τις αγωνίες μας.

Δεν είναι εύκολα μοιραία. Ζούμε σε έναν πολύπλοκο, ραγδαία μεταβαλλόμενο χαοτικό κόσμο, σε μια δίνη ακατάσχετων πληροφοριών, ψευδών ειδήσεων, διαφορετικών εκδοκών της πραγματικότητας, στο βασίλειο της μετα-αλήθειας. Εχει επανέλθει με φόρα –λόγω και της δεύτερης θητείας Τραμπ– η πολιτική τάση που γιγαντώθηκε στις παραμονές του δημοψηφίσματος για το Brexit και τις πρώτες εκλογές Τραμπ, να δίνεται μεγαλύτερο βάρος στις ιδεολογικές προσεγγίσεις, τις συναισθηματικές και

συχνά ψευδείς τοποθετήσεις παρά στην ακρίβεια των γεγονότων.

Ολοένα λιγοστεύει η εμπιστοσύνη στην εμπειρογνώμοσύνη και στους θεσμούς. Αποδεχόμαστε ή απορρίπτουμε δεδομένα ανάλογα με το αν οι πληροφορίες επιβεβαιώνουν ή απειλούν την κοσμοθεωρία μας και την ταυτότητά μας. Μάταια, η λογική πασχίζει να μας δείξει ότι μια κρίση είναι ορθή όταν συμφωνεί με τη πραγματική. Τη νικάει η ψευδής αντίληψη του χώρου που σχηματίζουν η προκατάληψη και η καρδιά.

Η τραγωδία των Τεμπών, γύρω από την οποία χτίστηκαν βεβαιότητες προτού το πολύπυκνο της επιστημονικής συμπληρωθεί και επιδοθεί, και παρέμειναν για αρκετούς ακλόνητες κι αφού επιδόθηκε, αποτελεί το ελληνικό οδυνηρό παράδειγμα αδυναμίας να συγκροτηθεί και να γίνει από κοινού απο-

δεκτή μια μη αναιρέσιμη εικόνα των δραματικών συμβάντων.

Η αντικειμενική αλήθεια είναι μία, δεν αποκτά πλευρές με βάση ό,τι προσβέβουμε ή είμαστε ικανοί να ενστερνιστούμε. Δεν έχει να κάνει με τη φιλοσοφική προσέγγιση και ερμηνεία του κόσμου, την άρνηση της απόλυτης αλήθειας, την ιδέα της ρευστότητας των πάντων ή της σύνθεσης του πραγματικού με τη συνδρομή των αισθήσεων, της φαντασίας και του νου, τη θέση ότι σε κάθε κρίση μπορεί να αντιπαρτεθεί μια ισοβαρής αντίθετη κρίση. Δεν έχει να κάνει με την καλλιτεχνική αποσυναρμολόγηση της ψευδαισθησιακής αναπαράστασης της πραγματικότητας, τις κυβιστικές πολλαπλές προοπτικές, την απεικόνιση του αρχετυπικού αντικειμένου, τη συγχώνευση χώρων και χρόνων. Ούτε με τις μη ευκλείδειες γεωμετρίες, την κβαντική

φυσική όπου είναι δυνατόν να υπάρχουν ταυτόχρονα δύο αντικρουόμενες εκδοχές της πραγματικότητας, τη σχετικότητα, την τέταρτη διάσταση, την αντιύλη. Το πραγματικό συμβάν στην αιτή πολύμοχη καθημερινότητα μπορεί να επαληθευθεί μέσω επαναλαμβανόμενων μετρήσεων, συμφωνιών από ειδικούς και όχι με βάση υποκειμενικές παρατηρήσεις. Όσο για τα άλυτα προβλήματα, αυτά δεν λύνονται με βεβαιότητες, αλλά με την επιστημονική υπόθεση, τη μισόανοικτη πόρτα προς το άγνωστο, την αμφιβολία.

Η αλήθεια είναι αδιαπραγμάτευτη σε μια ευήμερη πολιτεία, καθώς αποτελεί προϋπόθεση της συνέπειας και της αξιοπιστίας. Όμως δεν είναι εύκολη η ανίχνευση και επιβίωσή της. Ακόμη και στα μη αυταρχικά καθεστώτα, πλήθος περιγών, ασήμαντων ή βαρυσήμαν-

των, φέρει σπέρματα αναλήθειας. Κατακλυζόμαστε από φαντασιοληξίες, δόλιες αλλοιώσεις, συσκοτισμούς, νοθείες. Βομβαρδιζόμαστε από deepfakes πραγματικών ανθρώπων, «πραγματικές» εικόνες ανύπαρκτων ατόμων, ιστορίες κατασκευασμένες από την τεχνητή νοημοσύνη, αληθοφανείς αποτυπώσεις φανταστικών συμβάντων. Δηλαδή, βιώνουμε συνεχείς εξόδους από την πραγματικότητα – πρώτα για μια στιγμή, μετά για μια μέρα, μια εβδομάδα, μια προεκλογική περίοδο, μια ζωή.

Εχει αλλάξει ο τρόπος που διαμορφώνονται οι πεποιθήσεις μας. Οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, επαναστατικές στη διασύνδεση των ανθρώπων, στη διεύρυνση της γνώσης και των οριζώντων τους, προωθούν τον εντυπωσιασμό έναντι της αλήθειας. Και καθώς οι αλγόριθμοι διαμοιράζουν κυρίως

περιεχόμενο που πυροδοτεί συναισθηματικές αντιδράσεις, οι παραπληρωτικές πληροφορίες εξαπλώνονται ταχύτερα από ποτέ.

Λέξεις ως σουρωτήρι, από όπου διαφεύγει η ουσία. Εικόνες ως είδωλα αυθαίρετων εντυπώσεων. Μέσα ενημέρωσης ως πεδία μαχών μεταξύ πολιτικών, με τις ατζέντες τους να υποσκελίζουν τα γεγονότα. Θάλαμοι κοινωνικών δικτύων ως εκκολλημένα αντίπαλων ομάδων, ανίκανων να συμφωνήσουν στα βασικά. Κοινό δικασμένο, κοινώνια κατακερματισμένη, πολιτικά κόμματα τριςβαθα πολωμένα, πολίτες ερμητικά κλεισμένοι σε ξεχωριστές πραγματικότητες, η αλήθεια υπόθεση υποκειμενική.

Μετα-αλήθεια, μετα-γεγονός, μετα-δεδομένα, μετα-δημοκρατία... Λέξεις που απηχούν δυνατούς σπασμούς της Ιστορίας. Προσώπας, άγνωστο τι θα γεννηθεί.

ΕΛΛΑΔΑ
από €499

ΕΥΡΩΠΗ
από €719

ΕΞΩΤΙΚΟΙ
ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ
από €1795

Orthodoxou
Travel

Καλοκαιρινές αποδράσεις; Βρες το δικό σου πακέτο!

77 77 17 67

orthodoxouttravel.com

Ταξίδια με χαμόγελο!

«Στο πλαίσιο συνεργασίας με διάφορα ιδρύματα θα λειτουργήσει και ως κοινωνικό αγρόκτημα, στο οποίο θα απασχολούνται και θα προσφέρουν υπηρεσίες εθελοντικά και άτομα με αναπηρία», είπε η Πρώτη Κυρία Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη.

Η δρ Παναγιώτου είπε πως δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι αυτή η δράση πραγματοποιείται λίγο πριν από την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος και την Παγκόσμια Ημέρα Δικαιωμάτων του Παιδιού. «Γιατί εσείς, τα παιδιά, βρίσκεστε στο επίκεντρο της αλλαγής που έχουμε ανάγκη - και που μαζί μπορούμε να πετύχουμε».

Το Περιβόλι του Προεδρικού Μεγάρου

Εκπαιδευτική λαϊκή αγορά και δράση προετοιμασίας υγιεινού παραδοσιακού προγεύματος – Μία πρωτοβουλία της Πρώτης Κυρίας σε συνεργασία με το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Επιμέλεια:

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Πιο κοντά στον πρωτογενή τομέα ήλθαν μαθητές Γυμνασίων της Κύπρου, μέσω εκδήλωσης που διοργάνωσε η Πρώτη Κυρία Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη, και σε συνεργασία με το υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, το υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας και το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, στο Περιβόλι του Προεδρικού Μεγάρου.

Στο πλαίσιο λοιπόν αυτής της δράσης πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 13 Μαΐου στο Περιβόλι του Προεδρικού Μεγάρου εκπαιδευτική λαϊκή αγορά και δράση προετοιμασίας υγιεινού παραδοσιακού προγεύματος από μαθητές Γυμνασίων της Κύπρου. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα για τα Δικαιώματα του Παιδιού και την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος και στόχευε στην καλλιέργεια διατροφικών και περιβαλλοντικών συνειδήσεων μέσα από τη βιωματική εμπειρία. Μέσα από την προετοιμασία και κατανάλωση φαγητού με υγιεινά και τοπικά υλικά, τα παιδιά κλήθηκαν να αναγνωρίσουν τον αντίκτυπο των διατροφικών τους επιλογών στο περιβάλλον, την υγεία και την οικονομία. Μέσα από αυτό το παιχνίδι αναδείχθηκε η σημασία της μεσογειακής διατροφής, της εγχώριας αγροτικής παραγωγής και της πρόσβασης σε ποιοτικά τοπικά προϊόντα ως βασικών πυλώνων για τη διασφάλιση της επισιτιστικής επάρκειας και της ευημερίας των πολιτών. Η εκδήλωση εντάσσεται σε ένα ευρύτερο σχέδιο αειφορίας, στο πλαίσιο του οποίου το Περιβόλι του Προεδρικού Μεγάρου θα μετατραπεί σε εκπαιδευτικό αστικό αγρόκτημα –πρότυπο βιώσιμης γεωργίας– με χρηματοδότηση από το πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Κύπρος.

Ποιοι συμμετείχαν

Στην εκδήλωση συμμετείχαν μαθητές της Α' Γυμνασίου από πέντε Γυμνάσια –Αγίου Δομετίου, Ευλοτύμπου, Νεάπολης Λεμεσού, Αγίας Παρασκευής Γεροσκήπου και Κοκ-

κινοχωριών– ένα από κάθε επαρχία της Κύπρου. Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να περιηγηθούν σε λαϊκή αγορά που στήθηκε στον χώρο του Περιβολίου, να αγοράσουν φρέσκα φρούτα, λαχανικά και τοπικά προϊόντα από Κύπριους παραγωγούς, και να παρακολουθήσουν επίδειξη παρασκευής χαλλουμιού. Ακολουθώντας, οι μαθητές, οι οποίοι ήταν οργανωμένοι σε ομάδες ανά σχολείο, ετοίμασαν το δικό τους θρεπτικό πρόγευμα, χρησιμοποιώντας τοπικά και εποχικά υλικά και εφαρμόζοντας το διατροφικό μοντέλο «Το Πιάτο μου». Κάθε σχολείο ετοίμασε διαφορετικό παρασκεύασμα, όπως φρουτοσαλάτα, επιδόρπιο γι-ασουρτιού, παραδοσιακό κυπριακό πρόγευμα και σουβλάκια φρούτων.

Το σύγχρονό μας περιβόλι

Στον χαιρετισμό της η Πρώτη Κυρία Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη είπε ότι η ιδέα για το σύγχρονο βιολογικό εκπαιδευτικό αγρόκτημα μετατράπηκε με σκληρή δουλειά πολλών ανθρώπων σε μια ελκυστική πρόταση, η οποία άρσε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και γι' αυτόν τον λόγο εγκρίθηκε και θα λάβει χρηματοδότηση μέσα από το πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Κύπρος. Η κα Καρσερά Χριστοδουλίδη είπε πως οι εργασίες θα ξεκινήσουν πολύ σύντομα και θα ολοκληρωθούν σε δύο χρόνια, λέγοντας χαρακτηριστικά: «[...] ο χώρος αυτός σταδιακά αλλάζει. Όπως ένας ζωντανός καμβάς της κυπριακής φύσης. Με περισσότερα αρωματικά βότανα, σπάνια φυτά του τόπου μας, πολλά δέντρα, ελιές και εσπεριδοειδή.

Στο πλαίσιο συνεργασίας με διάφορα ιδρύματα θα λειτουργήσει και ως κοινωνικό αγρόκτημα, στο οποίο θα απασχολούνται και θα προσφέρουν υπηρεσίες εθελοντικά και άτομα με αναπηρία». Το Περιβόλι του Προεδρικού, όπως ανέφερε η Πρώτη Κυρία, θα διαθέτει κεντρικό σύστημα έξυπνης άρδευσης και επίδειξης καλών πρακτικών παραγωγής κομπόστ, θα περιλαμβάνει το σπίτι του αγρότη, παιδική χαρά, ελαιοτριβείο, και οι επισκέπτες θα ενημερώνονται για τα οφέλη της μεσογειακής διατροφής.

Η κα Καρσερά Χριστοδουλίδη, όπως είπε, ήξερε από την πρώτη στιγ-

μή ότι έπρεπε να αναλάβει δράση για να μπορέσει να μετατραπεί το Περιβόλι σε ένα υπέροχο βιολογικό αγρόκτημα. Μια ιδέα που βρήκε ευνοϊκά ώτα στην τότε επίτροπο Περιβάλλοντος και σήμερα υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και Μαρία Παναγιώτου. Με την ιδέα αυτή, όπως είπε η Πρώτη Κυρία, ενθουσιάστηκαν συνεργάτες από την Προεδρία, το Τμήμα Δασών, το Τμήμα Γεωργίας και οι κηπουροί του Προεδρικού και έτσι «μετατρέψαμε το Προεδρικό Μέγαρο σε κτήριο Μηδενικών Απορριμμάτων, και βάλαμε μπρος να σχεδιάσουμε το σύγχρονό μας περιβόλι».

Η Εκπαιδευτική λαϊκή αγορά και δράση προετοιμασίας υγιεινού παραδοσιακού προγεύματος στο Περιβόλι του Προεδρικού ήταν μία πρωτοβουλία της Πρώτης Κυρίας, σε συνεργασία με το υπουργείο Γεωργίας, το υπουργείο Παιδείας και το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών.

Η κα Καρσερά Χριστοδουλίδου σημείωσε πως συνοδοιπόρους έχουν πια και το Τμήμα Δημοσίων Έργων, ενώ το υπουργείο Παιδείας θα φροντίσει για τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού που θα παρουσιάζεται με διαδραστικό τρόπο, ώστε να απασχολούνται όμορφα τα παιδιά και να μαθαίνουν παίζοντας.

Κλείνοντας είπε χαρακτηριστικά: «Όραμά μας είναι να παραδώσουμε στον κόσμο της Κύπρου αυτόν τον θησαυρό που ήταν για χρόνια κρυμμένος εδώ σε ένα τόσο κεντρικό σημείο της Λευκωσίας. Και αυτόν τον χώρο θα τον επισκεπτονται και όλοι οι ξένοι που έρχονται για συναντήσεις στο Προεδρικό, για να βλέπουν την ομορφιά της κυπριακής φύσης. Όπως και οι Κύπριοι επισκέπτες του Προεδρικού».

Ενίσχυση λαϊκών αγορών

Στον δικό της χαιρετισμό η υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος δρ Μαρία Παναγιώτου έκανε λόγο για μία πραγματικά ξεχωριστή μέρα: «Γιατί εδώ, στο Περιβόλι του Προεδρικού Μεγάρου –έναν χώρο που μετατρέπεται με πρωτοβουλία της Πρώτης Κυρίας σε ζωντανό σχολείο βιωσιμότητας– δίνουμε ζωή σε έννοιες που συχνά μένουν στα χαρτιά: υγιεινή διατροφή, βιώσιμη γεωργία, περιβαλλοντική συνείδηση. Έννοιες που παίρνουν μορφή μέσα από τη συμμετοκικότητα, τη μάθηση και τη δημιουργικότητα των παιδιών». Η δρ Παναγιώτου είπε πως δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι αυτή η δράση πραγματοποιείται λίγο πριν από την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος και την Παγκόσμια Ημέρα Δικαιωμάτων του Παιδιού. «Γιατί εσείς, τα παιδιά, βρίσκεστε στο επίκεντρο της αλλαγής που έχουμε ανάγκη – και που μαζί μπορούμε να πετύχουμε», και συνέχισε λέγοντας: «Έχετε και έχουμε την τύχη να ζούμε σε μια χώρα με πλούσια γη και ήπιο κλίμα, η οποία μας χαρίζει μοναδικά προϊόντα. Η καλλιέργειά τους στην Κύπρο αποτελεί μέρος της ταυτότητάς μας και της παράδοσής μας, αλλά και της ευθύνης μας έναντι του περιβάλλοντος. Και η σημερινή πρωτοβουλία αναδεικνύει ακριβώς αυτή τη σύνδεση: την αξία του να γνωρίζουμε τι καταναλώνουμε, από πού προέρχεται και πώς αυτό επηρεάζει την υγεία μας και τη φύση γύρω μας».

Η υπ. Γεωργίας τόνισε πως στο Υπουργείο εργάζονται με συνέπεια, για να φέρουν τον καταναλωτή πιο κοντά στον παραγωγό, να ενισχύσουν τη διάθεση φρέσκων, τοπικών προϊόντων και να διαμορφώσουν νέες, πιο υπεύθυνες καταναλωτικές συμπεριφορές. «Γι' αυτό και η κυβέρνηση και συγκεκριμένα το υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος δίνουν ιδιαίτερη σημασία στον ρόλο των λαϊκών αγορών ως μηχανισμού άμεσης διάθεσης ποιοτικών γεωργικών προϊόντων στους καταναλωτές», λέγοντας πως στην κατεύθυνση αυτή εντάσσεται και η ψήφιση από τη Βουλή των Αντιπροσώπων της νέας αναθεωρημένης νομοθεσίας, η οποία ρυθμίζει τη λει-

τουργία των λαϊκών αγορών και αναθέτει πλέον τη γενική εποπτεία τους στο υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. «Η ενίσχυση των λαϊκών αγορών με δικαιες τιμές και μεγαλύτερη διαφάνεια, αποτελεί προτεραιότητα για την αγροτική μας πολιτική. Και το Υπουργείο μας θα συνεχίσει να εργάζεται, ακριβώς, για την ενίσχυση της αγροτικής οικονομίας και τη στήριξη των παραγωγών μας», είπε.

Διατροφική εγγραμματοσύνη

Η υπ. Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας δρ Αθηνά Μιχαλίδου, λόγω υποχρεώσεων δεν κατάφερε να παρευρεθεί στην εκδήλωση. Τον χαιρετισμό της ανέγνωσε η επιθεωρήτρια Αγωγής Υγείας κα Χριστίανα Φιλίππου. Σε αυτόν αναφέρθηκε πως η Εκπαιδευτική Λαϊκή Αγορά και το Υγιεινό Πρόγευμα στο Προεδρικό Μέγαρο αποτελούν μια καινοτόμο εκπαιδευτική πρωτοβουλία, που ανοίγει δρόμους για μια ολιστική προσέγγιση της αγωγής υγείας, της διατροφικής εκπαίδευσης, της περιβαλλοντικής συνειδήσης και της ενεργού πολιτότητας. Σημειώθηκε επίσης πως η εκδήλωση αυτή δίνει την ευκαιρία στους μαθητές και τις μαθήτριες να γνωρίσουν την αλυσίδα από την παραγωγή των τροφίμων μέχρι και το τελικό στάδιο της κατανάλωσής τους. Στο πλαίσιο αυτό, θα συνομιλήσουν με παραγωγούς της χώρας μας και θα έχουν τη δυνατότητα να γευτούν υγιεινές επιλογές βασισμένες στο πρότυπο «Το πιάτο μου». Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε στον χαιρετισμό της υπ. Παιδείας: «Αυτή η άμεση επαφή καλλιεργεί τη διατροφική εγγραμματοσύνη, ενισχύει την κριτική σκέψη του νέου καταναλωτή και φέρνει το σχολείο πιο κοντά στην τοπική κοινωνία. Σε μια εποχή όπου η επισιτιστική ασφάλεια, η βιώσιμη παραγωγή και η κλιματική αλλαγή απασχολούν όλο και περισσότερο την παγκόσμια κοινότητα, τέτοιες δράσεις αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Η υιοθέτηση της Μεσογειακής Διατροφής δεν είναι απλώς επιλογή υγείας, αλλά και στάση ζωής που προάγει τη διαγενεακή αλληλεγγύη, την προσαρμογή του περιβάλλοντος, τον σεβασμό στην πολιτιστική μας κληρονομιά».

Οι μαθητές, οι οποίοι ήταν οργανωμένοι σε ομάδες ανά σχολείο, ετοίμασαν το δικό τους θρεπτικό πρόγευμα, χρησιμοποιώντας τοπικά και εποχικά υλικά και εφαρμόζοντας το διατροφικό μοντέλο «Το Πιάτο μου».

Η εκδήλωση εντάσσεται σε ένα ευρύτερο σχέδιο αειφορίας, στο πλαίσιο του οποίου το Περιβόλι του Προεδρικού Μεγάρου θα μετατραπεί σε εκπαιδευτικό αστικό αγρόκτημα –πρότυπο βιώσιμης γεωργίας– με χρηματοδότηση από το πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Κύπρος.

Κανένα πρόβλημα

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Εξακολουθεί ο Πρόεδρος να πιστεύει πως ο χειρισμός της διαμαρτυρίας των κυνηγών ήταν καθόλα σωστός και ενδεδειγμένος. «Εκείνο που με ενδιέφερε», δήλωσε τις προάλλες, «ήταν να σταματήσει η ταλαιπωρία που υφίστατο ο κυπριακός λαός. Με ενδιαφέρει να λύνω προβλήματα και γι' αυτό τον λόγο έκανα την παρέμβαση». Σαφέστατη η δήλωση του Προέδρου και σοβαρός λόγος να ασχοληθεί ξανά η στήλη μ' αυτό το ζήτημα. Ενδεχομένως να ισχυριστεί κάποιος ότι συμβαίνουν πιο σημαντικά θέματα όπως για παράδειγμα ο διορισμός του κ. Χαν για το Κυπριακό και άρα προς τι αυτή η επιμονή σε ένα θέμα που θεωρείται λήξαν; Φευ, όμως. Ενόσω ο Πρόεδρος εξακολουθεί να θεωρεί πως ο χειρισμός του ήταν ο πλέον κατάλληλος και εκλαμβάνει μάλιστα τις όποιες αντίθετες απόψεις ή επικρίσεις ως μέρος της προεκλογικής εκστρατείας για τις βουλευτικές, υπονοώντας ότι οφείλονται στη μικροπολιτική των κομμάτων εις βάρος της κυβέρνησης, τότε δεν μπορεί να θεωρηθεί λήξαν.

Γιατί; Διότι δεν πρόκειται απλώς για ένα γεγονός, αλλά για έναν τρόπο σκέψης που συρρικνώνει τον θεσμό του Προέδρου της Δημοκρατίας στον ρόλο του Προέδρου-σωτήρα και την έκφραση της αντίθετης άποψης στη σφαίρα των μικροπολιτικών κινήτρων που στόχο έχουν να πλήξουν αυτό τον Πρόεδρο-σωτήρα. Με άλλα λόγια, η άποψη που σχημάτισε ο κάθε σκεπτόμενος πολίτης, ο οποίος εμβρόντητος παρακολουθούσε να κυκλοφορεί το βίντεο με τον κ. Προδρόμου (πρόεδρος του ΚΕΚΚ) να συνομιλεί τηλεφωνικά με τον Πρόεδρο της χώρας, ενώ οι φουκούδες άναβαν εν τω μέσω του αυτοκινητόδρομου, εκπορεύεται, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Προέδρου μας, από αλλότρια κίνητρα που έχουν να κάνουν με μικροκομματικά συμφέροντα και όχι από μια ευρύτερη ανάγνωση των γεγονότων που προσπερνά αυτές ακριβώς τις πρωτοβάθμιες ερμηνείες προκειμένου να εισχωρήσει σε ένα άλλο βάθος διερωτήσεων. Αυτό προφανώς δεν παίζει να ισχύει στο μυαλό των κυβερνώντων και γι' αυτό ακριβώς είναι που μια τέτοια θέση χρήζει σχολιασμού και προβληματισμού, διότι υποκρύπτει τον σοβαρό κίνδυνο καθήλωσης της νόσου και κατανόησής μας στην επιφάνεια, δεδομένου ότι μόνο εκεί «ευδοκιοούν» και «επιβιώνουν» Πρόεδροι-σωτήρες.

Με αυτές όμως τις επιδερμικές αναγνώσεις είναι που διολισθαίνει η άσκηση της πολιτικής από το επίπεδο της θαράκισης των θεσμών, στην προσωποποίησή τους. Και αν η προσωποποίηση των θεσμών δεν είναι μικροπολιτική, τότε τι άλλο είναι αφού με αυτή την ατομικευση (ευτυχώς που παρενέβη ο Πρόεδρός μας και λύθηκε το πρόβλημα) το όφελος είναι πρωτίστως προσωπικό και όχι θεσμικό, δηλαδή το πρόσωπο ωφελείται και όχι η χρηστή διοίκηση του κράτους. Για να το κάνω πιο λιανά, αν πρέπει να παρέμβει ο Πρόεδρος της χώρας με τηλεφωνικά αλισβερίσια, για να επιλυθεί ένα τέτοιο ζήτημα, το οποίο κακώς δημιουργήθηκε εξαρχής, τότε αυτός δεν είναι λόγος να χαιρόμαστε αλλά να ανησυχούμε που το κράτος αντί να λειτουργεί όπως θα έπρεπε χρειάζεται προεδρικές «σωτήριες» παρεμβάσεις. «Αν με κρίνουν για το ότι πήρα τηλεφώνω για να σταματήσει αυτή η ταλαιπωρία» είπε ο κ. Χριστοδουλίδης, «ας τους κρίνει ο κυπριακός λαός». Κι αυτό τι άραγε σημαίνει; Στο μυαλό του Προέδρου υπάρχει προφανώς η δική του θέση, η οποία πηγάζει από την αγνή του πρόθεση να βοηθήσει και υπάρχει και η επίκριση που πηγάζει από μικροκομματικά ή άλλα συμφέροντα (άσπρο-μαύρο). Και άρα αυτοί που με αλλότρια κίνητρα τον επικρίνουν θα κριθούν από τον κυπριακό λαό που ξέρει να διακρίνει τις αγνές προθέσεις. Κακώς όμως ο Πρόεδρος επιλέγει να αφήσει έξω από τις υπεραπλουστευμένες εξισώσεις του μια άλλη κατηγορία πολιτών που δεν ανήκει ούτε στους μεν (αγνούς υπερασπιστές) ούτε στους δε (κακόβουλους επικριτές). Και αναφέρομαι σε όλους εκείνους τους σκεπτόμενους πολίτες που, παρακολουθώντας αυτά τα ευτράπελα και τις εξίσου ευτράπελες αιτιολογήσεις τους, εξακολουθούν να ταλαιπωρούνται από τη γνήσια απορία πώς είναι δυνατόν μετά από όσα έπαθε ο τόπος να υπάρχει ακόμα πρόσφορο έδαφος για να προβάλλεται το μοντέλο του Προέδρου-σωτήρα.

elenixenou11@gmail.com

Λίβυοι απαιτούν την παραίτηση της κυβέρνησης εθνικής ενότητας με επικεφαλής τον Abdel Hamid Dbeibah και την εξάρθρωση των ενόπλων ομάδων στην Τρίπολη της Λιβύης. Τα αντιμαχόμενα μέρη στην Τρίπολη κατέληξαν σε μια προσωρινή συμφωνία κατάπαυσης του πυρός σε μια προσπάθεια να συγκρατήσουν την ένταση στην πόλη.

Το αστείο δεν είναι αστείο

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν τον περασμένο Ιούνιο ο Φειδίας Παναγιώτου σόκαρε το πολιτικό σύστημα με τη θεαματική εκλογή του στην Ευρωβουλή, πολλοί ήταν εκείνοι που πανηγύρισαν τη διακομώδηση της πολιτικής. Κάποιοι είδαν σε έναν 24χρονο, που παραδεχόταν με αφοπλιστική αφέλεια ότι δεν γνωρίζει τίποτα από πολιτική αλλά πρόλαβε και βαρέθηκε τους πολιτικούς, την ελπίδα. Και κάποιοι άλλοι το χαστούκι σε ένα πολιτικό σύστημα που εδώ και καιρό παραπαίει, από τα σκάνδαλα και τη διαφθορά.

Ήταν συνεπώς η απαρχή της περιβόητης μεταπολιτικής περιόδου, που θα αντικαθιστούσε την πολιτική, όπως την ξέραμε, με τα like, τους followers, τα βίντεο και τις φωτογραφίες. Που οι πολιτικές αποφάσεις θα λαμβάνονταν βάσει των διαδικτυακών roll και που όλη αυτή η άγνοια θα βαφτιζόταν ως άμεση δημοκρατία. Που τα λάθη θα αντιμετωπίζονταν με εκπληκτική κατανόηση από τον κόσμο. Και που η πολιτική θα μετατρεπόταν σε ένα μεγάλο αστείο.

Οι κίνδυνοι λοιπόν της νέας κατάστασης πραγμάτων υποβαθμίστηκαν, μπροστά στην επικράτηση του νέου αυτού φαινομένου. Και ενώ ο Φειδίας γύριζε τα κανάλια αλαλάζοντας «κanei» στο υφιστάμενο σύστημα, μέρος αυτού του συστήματος το οποίο ευθύνεται για την απαξίωση δουλοπρεπώς υποκλινόταν στη νέα πολιτική περόνα. Κάποιοι παραδιδοντάς του με ζήλο ταχυρρυθμα μαθήματα για την Ευρωβουλή, θεωρώντας πως έτσι θα κερδίσουν τη συμπάθεια των ακολούθων του, βουλευτές όπως ο Ζαχαρίας Κουλιás που παρότι έβλεπαν το κόμμα τους να παραπαίει με το να τον συχαίρουν για την ιδιότυπη νίκη του και η υπουργός Παιδείας, με το να θέτει ως προτεραιότητα να δει τον 24χρονο ευρωβουλευτή στο γραφείο της αντί να παρευρεθεί ως όφειλε στη Βουλή.

Σε αυτή την παραζάλη που στόχο είχε είτε να διακομωδήσει το σύστημα, είτε να διατηρήσει κάποιους στη ζωή, οι πλείστοι αγνόησαν τον κίνδυνο που ελλόχευε, από το γεγονός

ότι ένας ανίδεος που με θράσος επαναλάμβανε ότι θα αλλάξει την πολιτική, απέκτησε εξουσία. Γέλασαν πολλοί με τα εξυπνακίστικα βίντεό του για το ανθρακούχο νερό που προσφέρεται δωρεάν στην Ευρωβουλή, συγχώρεσαν τις χοντράδες του και την εμφανή έλλειψη παιδείας. Και έχασαν τελικά την ουσία.

Πως ένας πολιτικός αξιωματούχος με επικίνδυνη ανεπάρκεια, μετατράπηκε σε Δούρειο Ίππο όσων εργολαβικά υπονομεύουν τις δημοκρατικές αρχές και αξίες. Άλλοτε κανονικοποιώντας τους αδελφούς Τέιτ που κατηγορούνται για σεξουαλική εκμετάλλευση και άκρατο σεξισμό. Άλλοτε μετατρεπόμενος ως το πειθήνιο όργανο που αμφιλεγόμενου ιδιοκτήτη της πλατφόρμας Χ' Ίλον Μαρκ. Άλλοτε ξερνώντας άκρατο αντιευρωπαϊσμό.

Σήμερα, παρακολουθούμε πως το αστείο, δεν είναι πλέον αστείο. Διασύρει και τον τόπο και το συλλογικό καλό. Γιατί πόση άγνοια μπορεί να πιστωθεί σε κάποιον που δεν αντιλαμβάνεται το απάνθρωπο του να καταψηφίζει ψήφισμα για την καταδίκη του σύγχρονου παιδομαζώματος; Και τι άλλη δικαιολογία μπορεί να βρεθεί από τους χειροκροτητές του που να εξηγήσει την παρουσία του στη Ρωσία; Αγνώντας τις κυρώσεις της Ε.Ε., τις καταδίκες του ΟΗΕ, τα εντάλματα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και κυρίως την εισβολή στην Ουκρανία και τη συνεχιζόμενη καταστροφή;

Σήμερα είναι καλό να αναλογιστούμε, αν η εναλλακτική στο υφιστάμενο πολύ προβληματικό πολιτικό σύστημα είναι αυτή. Πρόσωπα που είτε είναι ανίδεια, είτε επικίνδυνα, είτε και τα δύο. Πρόσωπα που όχι μόνο δεν έχουν τίποτα να προσφέρουν στον τόπο αλλά και που με τις πολιτικές τους υποσκάπτουν όσες αξίες για χρόνια θεωρούσαμε αυτονόητες. Το υπάρχον πολιτικό σύστημα οφείλει να αλλάξει, όμως ας σκεφτούμε τι βάζουμε απέναντι. Ένα υπερθέαμα, που δοκιμάζει τις αντοχές της δημοκρατίας και υπονομεύει πολλά μπροστά σε αυτό τον εξωραϊσμό της άνευ προηγούμενου εκλαίκευσης της εκλογικής διαδικασίας.

economidoum@kathimerini.com.cy

Γιατί αυτή η σιωπή;

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Το ερώτημα τέθηκε σε άρθρο που δημοσίευσε η Liberation λίγο πριν από την έναρξη του Φεστιβάλ Κινηματογράφου των Καννών. Ένα κείμενο-κόλαφος για το καθεστώς Νετανιάχου και τη συνεχιζόμενη γενοκτονία στη Γάζα που υπογράφουν 400 προσωπικότητες, ανάμεσά τους οι Γαβράς, Λάνθιμος, Κασουρισμάκι, Σορεντίνο κ.ά. «As αρνηθούμε να αφήσουμε την τέχνη μας να γίνει συνένοχη στο χειρότερο. As ξεσηκωθούμε. As κατονομάσουμε την πραγματικότητα» γράφουν. Μια πραγματικότητα που ο μηχανισμός προπαγάνδας του Ισραήλ αρνείται επίμονα, αγνοώντας όχι μόνο το ένταλμα σύλληψης που εξέδωσε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για τον Μπενιαμίν Νετανιάχου αλλά και τη διεθνή κατακραυγή.

Το εφεύρημα, όσων τουλάχιστον διαθέτουν αίσθηση του μέτρου, ώστε να μην επικαλούνται θεωρίες συνωμοσίας κατά του Ισραήλ, είναι μια προσπάθεια συμψηφισμού ανάμεσα στη δολοφονική επίθεση της Χαμάς και το μακελειό που ακολούθησε. Αν και θεωρώ ότι δεν πρέπει να μπυρκάζουμε τα αυτονόητα, θα ξεκινήσω με τη σφαγή της 7ης Οκτωβρίου 2023. Μια τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς με θύματα αθώους πολίτες του Ισραήλ. Κι εδώ βάζουμε μια άνω τελεία καθώς η αγριότητα που ακολούθησε δεν ξεπλένεται με καμία συμψηφιστική λογική. 52.800 Παλαιστίνιοι είναι τα θύματα της ισραηλινής απάντησης στη Χαμάς. Πολλοί από αυτούς γυναίκες και παιδιά, με τον αριθμό αμάχων και μαχτών να παραμένει αδιευκρίνιστος. Το Ισραήλ ισοπέδωσε τη Γάζα, διαλύοντας τον αστικό της ιστό, κι εκτόπισε το 90% του πληθυσμού της.

«Γιατί αυτή η σιωπή;» είναι το κρίσιμο ερώτημα που θέτουν οι καλλιτέχνες. Ένα ερώτημα που βαραίνει όλους μας, όποιον τουλάχιστο διαθέτει δημοκρατική συνείδηση. «Η ακροδεξιά, ο φασισμός, η αποικιοκρατία, τα αντι-τρανς και αντι-LGBTQIA+, ο σεξισμός, ρατσιστικά, ισλαμοφοβικά και αντισημιτικά κινήματα δίνουν τη μάχη τους στο πεδίο της μάχης των ιδεών, επιτίθενται στις εκδόσεις, στον κινηματογράφο και στα πανεπιστήμια και γι' αυτό έχουμε καθήκον να αγωνιστούμε» αναφέρει το άρθρο στη Liberation. Προκαλώντας τον καθένα από εμάς να σκεφτεί σε ποια όχημα κατατάσσει τον εαυτό του. Γιατί η πολιτική ευθύνη, το έχουμε πει πολλές φορές, είναι ατομική και το βάρος της αντιστοιχεί στην ενσυναίσθηση που διαθέτει ο καθένας μας. «As απορρίψουμε την προπαγάνδα που αποικίζει συνεχώς τη φαντασία μας και μας κάνει να κάνουμε την αίσθηση της ανθρωπιάς μας», λένε οι καλλιτέχνες. Κι «as δράσουμε πριν να είναι πολύ αργά». Δεν πρόκειται για ευκολόγιο, ούτε για κάτι που συμβαίνει κάπου μακριά μας. Το μακελειό, με θηικό αυτουργό τον Νετανιάχου, συνεχίζεται στην πίσω αυλή μας. Εκεί όπου πριν από μερικές ημέρες σκοτώθηκαν 48 άνθρωποι, ανάμεσά τους 22 παιδιά, από ισραηλινές επιθέσεις όπως ανέφερε το Ινδονησιακό Νοσοκομείο στην Τζαμπάγια.

Ο αναπληρωτής γενικός γραμματέας του ΟΗΕ για Ανθρωπιστικά Θέματα και συντονιστής Έκτακτης Ανάγκης, Τομ Φλέτσερ, μιλώντας στο Συμβούλιο Ασφαλείας δεν χαίδεσε τα αριτάρια της διεθνούς κοινότητας. «Το μέλλον θα μας ρωτούν τι κάναμε για να σταματήσουμε αυτήν τη φρίκη» είπε. Και κατηγόρησε ευθέως την κυβέρνηση του Ισραήλ ότι «επιβάλλει συνειδητά και απροκάλυπτα απάνθρωπες συνθήκες στους αμάχους», καθώς τις τελευταίες 10 εβδομάδες «δεν έχει επιτραπεί η είσοδος ούτε φαγητού, ούτε φαρμάκων, ούτε νερού ή σκηνών στη Γάζα». Σύμφωνα με τον Φλέτσερ, τα 2,1 εκατομμύρια κάτοικοι της Γάζας κινδυνεύουν από λιμό. «Ένας στους πέντε λιμοκτονεί» τόνισε, ώστε να μην υποκρίνεται κανείς πως δεν γνωρίζει.

Η γενοκτονία των Παλαιστινίων στη Γάζα δεν είναι γράφημα, ούτε στατιστικές. Δεν αφορά καν την επίκληση του συναισθήματος. Πρόκειται για ωμή, σκληρή πραγματικότητα. Κάθε ζωή που χάνεται έχει ονοματεπώνυμο. Όπως η Φατίμα Χασούνα (Φατέμ), ετών 25, Παλαιστίνη ανεξάρτητη φωτορεπόρτερ. Τη δική της ιστορία αφηγείται η ταϊνία της Ζαμπίε Φαρσί «Put you soul on your hand and walk». Όταν ανακοινώθηκε ότι θα προβληθεί στο Φεστιβάλ των Καννών ο ισραηλινός στρατός τη στοχοποίησε και στις 16 Απριλίου 2025 τη σκότωσε. Στο ίδιο κτύπημα έπεσαν θύματα ακόμα δέκα συγγενείς της, ανάμεσά τους και η έγκυος αδελφή της. Αυτή ήταν η αφορμή για να αντιδράσουν οι 400 καλλιτέχνες. Αν και το ερώτημα, ανεξαρτήτως αφορμής, παραμένει: «Γιατί αυτή η σιωπή;».

stavros.christodoulou@gmail.com

Γιοχάνες Χαν

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Μετά από δύο και πλέον χρόνια, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης εξασφάλισε διορισμό εκπροσώπου της προέδρου της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, στο Κυπριακό.

Του γνωστού σε πολλούς από εμάς, Γιοχάνες Χαν. Ενός Αυστριακού πολιτικού, ο οποίος διετέλεσε Ευρωπαίος επίτροπος, για τρεις θητείες, υπό τρεις διαφορετικές ηγεσίες, Μπαρόσο, Γιούνγκερ και φον ντερ Λάιεν. Οι ερωτήσεις που προκύπτουν είναι πολλές:

- Εν πρώτοις, η εξέλιξη με τον διορισμό Χαν είναι θετική για τη Λευκωσία; Προφανώς, ναι. Άλλωστε, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης θεωρεί απαραίτητη την εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό, αφενός για να εξασφαλίσει επανένταξη των διαπραγματεύσεων και αφετέρου για να αναخαιτίσει τις τουρκικές επιδιώξεις, για λύση στη λογική δύο κυρίαρχων οντοτήτων.
- Ο στόχος Χριστοδουλίδη επιτεύχθηκε; Όχι. Διότι άλλα ζητούσε προεκλογικά/μετεκλογικά, κι άλλα εξασφάλισε. Όπως είχε

εξαγγείλει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, «ο στόχος μου είναι να υπάρξει μια ουσιαστική συζήτηση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, όπου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα προχωρήσει με τον διορισμό μιας πολιτικής προσωπικότητας, η οποία θα αναλάβει αυτό τον ρόλο από πλευράς Βρυξελλών (Euronews)». Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απαιτούσε λοιπόν διορισμό από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για να έχει λόγο και να ελέγξει τη στάση της Ε.Ε. Και όχι από την Κομισιόν, οι θέσεις της οποίας, σε αρκετές περιπτώσεις, είχαν φέρει σε δύσκολη θέση την Κυπριακή Δημοκρατία.

- Ο διορισμός μιας πολιτικής προσωπικότητας από την Ε.Ε. καλύπτει απολύτως τις επιδιώξεις της Λευκωσίας; Εν μέρει, διότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ζητούσε από την Ε.Ε. να διαθέσει και την ευρωπαϊκή της εργαλειοθήκη, περιλαμβανομένων της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, ώστε να διασυνδεθεί η προώθηση των ευρωτουρκικών σχέσεων με την επίλυση του Κυπριακού, έχοντας μάλιστα «ετοιμάσει

και σχετικό έγγραφο εργασίας (Euronews)». Στόχος που δεν έχει επιτευχθεί. Αντιθέτως, η Ε.Ε. κατήρτισε έγγραφο (Μπορέλ/Κομισιόν) διά του οποίου παρέχονται δώρα σε επτά πυλώνες προς την Τουρκία, χωρίς διασύνδεση με την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος.

- Ο Γιοχάνες Χαν είναι σε θέση να διασφαλίσει τις επιδιώξεις της Λευκωσίας σε σχέση με τη λύση του Κυπριακού; Η απάντηση εδώ είναι σύνθετη. Ο κ. Χαν ήταν ο πρώτος επίτροπος της Ε.Ε. που υπέδειξε ότι η προοπτική ένταξης της Τουρκίας καθίσταται ολοένα λιγότερο ρεαλιστική, υπό την ηγεσία Ερντογάν, φωτογραφίζοντας μάλιστα μια ειδική σχέση, με επίκεντρο την Τελωνειακή Ένωση. Ως αποτέλεσμα, είχε δεχθεί βολές από την Άγκυρα. Ωστόσο, όσοι ζήσαμε τον τρόπο με τον οποίο αντέδρασε η Ε.Ε. στα γεγονότα του Κραν Μοντανά (2017), μπορούμε να υπενθυμίσουμε ότι ο Γιοχάνες Χαν, σημερινός εκπρόσωπος της προέδρου της Κομισιόν, ήταν τότε επίτροπος Διεύθυνσης της Ε.Ε. και είχε ρόλο

στην εικόνα που διαμορφώθηκε προς όφελος της Άγκυρας και εις βάρος της Λευκωσίας. Υπό την καθοδήγηση του Γιοχάνες Χαν, η Κομισιόν εξέδωσε την έκθεση προόδου τον Απρίλιο 2018 και υποστήριξε ότι «η Τουρκία εξέφρασε στήριξη στις συνομιλίες για λύση του Κυπριακού», απενοχοποιώντας πλήρως την Άγκυρα, στο Κραν Μοντανά. Σε τέτοιο μάλιστα βαθμό, ώστε προκάλεσε την αντίδραση του κυπριακού ΥΠΕΞ, πολιτικός προϊστάμενος του οποίου ήταν ο σημερινός πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης.

Άρα, ένα πρώτο ασφαλές συμπέρασμα που θα μπορούσε να εξαχθεί, είναι ότι η στάση της Ε.Ε., διέπεται μεν από τις κλασικές φραστικές αναφορές για λύση του Κυπριακού στο πλαίσιο του ΟΗΕ. Αλλά, δεν μπορεί να εκλαμβάνεται ως δεδομένα υποστηρικτική προς όλες τις επιδιώξεις της Λευκωσίας. Δεν πρέπει επίσης να εκφεύγει της προσοχής μας ότι η Άγκυρα χαρακτηρίζει τον διορισμό του Γιοχάνες Χαν «εσωτερική ενέργεια» της Ε.Ε. και άρα δεν δεσμεύεται για συμμετοχή του στην επόμενη πολυμερή διάσκεψη, ενώ

του υποδεικνύει παράλληλα την «κυριαρχική ισότητα» του ψευδοκράτους.

Ένα δεύτερο ασφαλές συμπέρασμα, ακόμη πιο σημαντικό, είναι ότι η Ε.Ε., όπως φάνηκε και από την περίπτωση του Κραν Μοντανά, και όχι μόνο, «δεν θα μπει μπροστά» ούτε θα χαράξει την πορεία λύσης του Κυπριακού. Αυτήν τη χαράζουν οι αφανείς μεσολαβητές, τύπου Βρετανίας και οι επίσημοι μεσολαβητές, ήτοι ο ΟΗΕ, οι οποίοι έχουν διακηρύξει προς τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη ότι αναμένουν από τον ίδιο περισσότερα για την επανέναρξη συνομιλιών και τον ενθάρρυναν να σκεφτεί το ενδεχόμενο ικανοποίησής του προαπαιτούμενου που θέτει η τουρκική πλευρά για απευθείας εμπόδιο, απευθείας πτήσεις από το ψευδοκράτος και απευθείας σχέσεις της «ΤΑΒΚ» με τη διεθνή κοινότητα. Με όλα αυτά διαφωνεί ο κ. Χαν; Ή ακόμη κι αν υποθέσουμε ότι διαφωνεί, μήπως είναι σε θέση να τα ανατρέψει;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ο νέος ψυχρός πόλεμος και τα ελληνικά διλήμματα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Πριν από κάποια χρόνια, ένας σοβαρός ερευνητής από μεγάλο αμερικανικό πανεπιστήμιο με επισκέφθηκε γιατί έκανε μια έρευνα για την ιδιωτικοποίηση του λιμανιού του Πειραιά. Επέμενε πολύ, και κάπως μονότονα, στο ερώτημα «γιατί το δώσατε στους Κινέζους;». Του απάντησα: «Μα γιατί δεν το ήθελε πραγματικά κανείς άλλος όταν έγινε ο διαγωνισμός». Και πράγματι, αυτή ήταν η αλήθεια.

Για ένα μεγάλο διάστημα, ούτε οι Αμερικανοί ούτε και οι Ευρωπαίοι έδιναν κάποια σημασία σε λιμάνια ή άλλες υποδομές που άλλαζαν χέρια και έφευγαν από τον έλεγχο των Δυτικών. Ο Αντώνης

Στο πλαίσιο της αντιπαράθεσης ΗΠΑ - Κίνας, αναμένεται να αυξηθεί η πίεση στην Αθήνα για τις υποδομές της και, βέβαια, για το λιμάνι του Πειραιά.

Σαμαράς, ως πρωθυπουργός, τηλεφωνούσε σε ομολόγους του στην Ευρώπη και σε Αμερικανούς αξιωματούχους, για να τους προτρέψει να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς για άλλες ιδιωτικοποιήσεις. Εισέπραττε αδιαφορία και δικαιολογίες τύπου «εμείς δεν είμαστε σαν τους Κινέζους, αν μια εταιρεία αποφασίσει ότι συμφέρει τους μετόχους της να κατέβει στον διαγωνισμό θα το κάνει». Και ο πρώην πρόεδρος της Γαλλίας Φρανσουά Ολάντ έχει διηγηθεί στον γράφοντα ότι την εποχή των μνημονίων προσπάθησε να πείσει ομολόγους του πως η υπερβολική πίεση στην Ελλάδα θα την αναγκάσει να πουλήσει τις υποδομές

της και ότι πολλές από αυτές «κινδύνευαν» να περάσουν σε μη δυτικά χέρια. Κανείς δεν τον πήρε στα σοβαρά, ούτε έκανε κάτι για αυτό. Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει, θεαματικά. Και στην Ευρώπη, αλλά κυρίως στις ΗΠΑ. Το μόνο πράγμα στο οποίο συμφωνούν Δημοκρατικοί και Ρεπουβλικανοί είναι η σκληρή στάση απέναντι στο Πεκίνο. Η κυβέρνηση Τραμπ έχει καταστήσει την Κίνα τη Νο 1 απειλή για τις ΗΠΑ, δίνοντας σχετικές οδηγίες σε όλες τις διπλωματικές αποστολές της.

Η Ελλάδα ενδέχεται να βρεθεί αντιμέτωπη με διλήμματα που δεν υπήρχαν πριν από είκοσι χρόνια. Τότε, ήταν πιο εύκολο να ακολουθήσει κανείς μια πολυδιάστατη πολιτική, γιατί ήταν η εποχή της παγκοσμιοποίησης, οπότε η Κίνα ήταν ακόμη... καλή. Τα τελευταία χρόνια, όμως, άρχισε το σκληρό ροκ και η πίεση στην Αθήνα για το ποιο σύστημα 5G θα χρησιμοποιούσε και, βέβαια, για τον Πειραιά. Τα διλήμματα θα γίνουν πιο σαφή και πιο σκληρά το επόμενο διάστημα, διότι οι άνθρωποι του Τραμπ δεν καταλαβαίνουν πολύ από σαβούρα βιβρ όταν πρόκειται για τέτοια ζητήματα. Η Κίνα, από την άλλη, θέλει να προσεταιρισθεί την Ευρώπη και να την απαγκιστρώσει από τις ΗΠΑ, εάν μπορεί. Θα εκμεταλλευθεί όσο μπορεί την ωμή στάση του Αμερικανού ηγέτη έναντι της Ε.Ε. για να το πετύχει. Η Ελλάδα είναι μια χώρα αιχμής για τα κινεζικά συμφέροντα και συχνά αναφέρεται σαν «το κεφάλι του Δράκου», σαν, δηλαδή, μια στρατηγική πύλη για τις σχέσεις Κίνας - Ε.Ε.

Ας ετοιμαστούμε, λοιπόν, για αυτόν τον νέο ψυχρό πόλεμο και το ανάλογο σκληρό ροκ, που μπορεί θεωρητικά να αφορά δύο υπερδυνάμεις που βρίσκονται χιλιάδες μίλια μακριά μας, στην πράξη, όμως, θα μας θέσει μπροστά σε απτά και δύσκολα διλήμματα.

Η ώρα των «Μεγάλων»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Ορθώς επέλεξε την ημέρα ο πρόεδρος Πούτιν για να ανακοινώσει αιφνιδιαστικά την έναρξη απευθείας διαπραγματεύσεων Ρωσίας - Ουκρανίας. Είχε προηγηθεί ο εντυπωσιακότατος εορτασμός της 80ής επέτειου της νίκης της Σοβιετικής Ενώσεως επί της Γερμανίας το 1945. Απολύτως πειθαρχημένοι σχηματισμοί των τριών κλάδων των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων κατέκλεισαν την Ερυθρά Πλατεία. Αρματαμάχης, τεθωρακισμένα οχήματα μεταφοράς προσωπικού επιδείχθηκαν λεπτομερώς. Μαχητικά αεροσκάφη τελευταίου τύπου υπερίπταντο. Η τηλεοπτική εικόνα προβολής απόλυτης στρατιωτικής ισχύος και υπεροχής είχε ως στόχο όχι να αποθαρρύνει απλώς την Ουκρανία, αλλά και να προσδιορίσει το πλαίσιο των διαπραγματεύσεων που εξήγγειλε αργότερα. Ήταν η 9η Φεβρουαρίου του 1918, όταν στη διάσκεψη του Μπρεστ Λιτόφσκ ο υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας Ρίχαρντ φον Κιούλμαν απαίτησε από τον διαπραγματευτή των Μπολσεβίκων Λέοντα Τρότσκι να υπογράψει εντός 24 ωρών μια συμφωνία των κεντρικών δυνάμεων, που αποσπούσε την Ουκρανία από τη Ρωσία, ειδάλλως οι εχθροπραξίες θα άρχιζαν αμέσως.

Προς γενική καταπληξη ο Τρότσκι ανακοίνωσε πως η Ρωσία σταματάει τον πόλεμο και διαλύει τον στρατό της, αρνούμενος να υπογράψει. «Ανήκουστο», τραύλισε ο Γερμανός επιτελάρχης της Ανατολικής Στρατιάς Μαξ Χόφμαν. Ενώ, ο συνταγματάρχης Ρέιμοντ Ρόμπινς, ο «σύνδεσμος» των ΗΠΑ με τον Λένιν, έγραψε για τον Τρότσκι: «Είναι ένας σκαμερός γιος σκύλας, αλλά ο μεγαλύτερος Εβραίος μετά τον Ιησού». Η επιτυχία, ωστόσο, υπήρξε εφήμερη. Την 1η

Μαρτίου οι Γερμανοί κατέλαβαν το Κίεβο. Δεν έχει τη δαιμονική ιδιοσυγκρασία του Τρότσκι ο σημερινός πρόεδρος της Ουκρανίας Βολοντίμιρ Ζελένσκι. Και είναι άγνωστο, ούτως ή άλλως, το αποτέλεσμα που θα είχε εάν καταφεύγοντας στην τέχνη του ηθοποιού –εκ νέου– επανελάμβανε στον πρόεδρο Πούτιν τα όσα είπε ο εκπρόσωπος των Μπολσεβίκων στο Μπρεστ Λιτόφσκ τον Φεβρουάριο του 1918.

Εκ των πραγμάτων, συνεπώς, και δεδομένου ότι οι σχέσεις του με τον Αμερικανό πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ δεν είναι οι εγκαρδιότερες, ο κ. Ζελένσκι στηρίχθηκε εξ ανάγκης στους «προθύμους» Ευρωπαίους ηγέτες Βρετανίας, Γαλλίας και Γερμανίας. Ωστόσο, ένα βίντεο διαρκείας 15 δευτερολέπτων, στο τρένο που μετέφερε την «τριανδρία» από την Πολωνία στην Ουκρανία προκάλεσε παγκόσμια ιλαρότητα. Η απειλή τους ότι εάν ο κ. Πούτιν δεν δεχόταν τη θέση του κ. Ζελένσκι για άμεση κατάπαυση πυρός επί τριάντα ημέρες πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων, η Ευρώπη απεβέβαλλε νέες κυρώσεις στη Ρωσία, απερίφβη από τη Μόσχα ασυζητητί.

Την Πέμπτη στην Τουρκία, όπου υποτίθεται πως θα άρχιζαν οι διαπραγματεύσεις στο ανάκτορο του Ντολάμ Μπαζέ, παίχτηκε εν μέσω απαξιωτικών δηλώσεων του κ. Ζελένσκι και της κ. Μαρίας Ζαχάροβα η τελευταία φάση της ιλαροτραγωδίας. Και ο κ. Τραμπ, που είχε ήδη επιβιβασθεί στο προεδρικό του αεροσκάφος, δήλωσε ότι το θέμα θα επιλυθεί όταν διαπραγματευθεί το Ουκρανικό ο ίδιος με τον πρόεδρο Πούτιν. Οι δύο πράγματι, και όχι κατ' επιφάνειαν, «Μεγάλοι». Και ασχοληθούν οι Ευρωπαίοι με τα του οίκου τους. Αυτό προς το παρόν.

Το Ισραήλ το έχω επισκεφθεί μία μόνο φορά. Ήταν το 1999 και ήμουν προσκεκλημένος στην Εκθεση Βιβλίου στην Ιερουσαλήμ. Περίοδος ειρήνης. Περνούσες χωρίς πρόβλημα στον παλαιστινιακό τομέα. Ο οδηγός του ταξί σε άφηνε στο όριο και από κει σε παρέλάμβανε ένας Παλαιστίνιος συνεργάτης του για να πας στη Βηθλεέμ. Τότε συνεργαζόμουν με τον Α. Β. Γεοσούα. Είχα εκδώσει ως υπεύθυνος στον Καστανιώτη αριστοτέλγημά του, τον «κ. Μάν». Μου τον είχε γνωρίσει η αγαπημένη φίλη και μεταφράστριά του Μάγκυ Κοέν, η οποία είχε υπάρξει και μαθήτριά του. Του τηλεφώνησα και του άφησα μήνυμα. Όταν επέστρεψα στο ξενοδοχείο, η κοπέλα στην Υποδοχή, εικοσάρα κατ' εκτίμηση, με κοίταξε έμπλεη θαυμασμού και μου είπε: «You must be a VIP, sir». Αφού κοίταξε πίσω απ' την πλάτη μου για να βεβαιωθεί ότι δεν απευθυνόταν σε κάποιον άλλον, τη ρώτησα τι εννοεί. Μου απάντησε ότι με είχε ζητήσει ο κ. Γεοσούα και μου είχε αφήσει το κινητό του. Σκέφτηκα ποιος συγγραφέας στη χώρα μου θα απολάμβανε τέτοιο σεβασμό και θαυμασμό από μια κοπέλα στην ηλικία της. Μου ήρθαν στον νου ονόματα μεγαλοεπιχειρηματιών, πολιτικών, τραγουδιστών, πάντως δεν σκέφτηκα κανέναν συγγραφέα.

Το πολιτισμικό μας έλλειμμα

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Είχα ρωτήσει τον ίδιο τον Γεοσούα πού οφείλεται αυτή η δημοφιλία των συγγραφέων στο Ισραήλ. Μου είχε απαντήσει απλά: Τους συγγραφείς μας τους σεβόμαστε γιατί έχουμε τη μεγάλη παράδοση των Προφητών της Βίβλου. Γι' αυτό και οι συγγραφείς έχουν δικαίωμα να μιλούν ελεύθερα, ακόμη και να κατακρίνουν την πολιτική του κράτους κι ως είναι σε κατάσταση πολέμου. Πώς να μη σκεφθώ αυτό που έγραψε ο Αξελός: Οι Εβραίοι άκουσαν τους Προφήτες τους, εμείς γιατί δεν ακούσαμε τους ποιητές μας; Χρόνια αργότερα, στην Εκθεση Βιβλίου της Θεσσαλονίκης καθόμουν δίπλα στον Νταβίντ Γκρόσμαν. Η Ελλάδα μόλις είχε κηρύξει πτώχευση και το Ισραήλ ήταν τιμωμένη χώρα. Ο Γκρόσμαν είχε χάσει τον γιο του στον πρόσφατο πόλεμο στον Λίβανο. Κάποια στιγμή με ρώτησε: «Ποιος εχθρός σας σάς έφερε σ' αυτήν την κατάσταση;». Χωρίς να το πολυσκεφτώ του απάντησα: «Ο εαυτός μας». Κούνησε το κεφάλι του με κατανόηση. Τότε κανείς δεν μπορούσε να φαντασθεί ότι κάποια μέρα στο κοντινό μέλλον κάποιοι θα ακύρωναν μια εκδήλωση Ισραηλινού συγγραφέα στην ίδια έκθεση. Ας σημειώσω ότι ο «κ. Μάνι» του Γεοσούα είναι η ιστορία μιας οικογένειας σεφαραδιτών Εβραίων από τη Θεσσαλονίκη.

Ομως το θέμα δεν είναι εκεί. Ή μάλλον δεν είναι μόνον εκεί. Το τσουρμιο που όρμησε φωνασκώντας στην αίθουσα όπου θα μιλούσε ο Οντέντ Βολκστάιν δεν κρίνεται μόνον από τις πολιτικές απόψεις του. Είναι ενεργούμενα που δεν έχουν καμία αντίληψη της πολιτισμικής αξίας της λογοτεχνίας. Κοινώς, το μόνο που τους χαρακτηρίζει είναι το έλλειμμα πολιτισμού. Ανεργμάτιστοι, αμόρφωτοι και ανιστόρητοι. Κυρίως, όμως, πολίτες μιας πνευματικής επαρχίας όπου η αξία της δημιουργίας κρίνεται από την πολιτική ένταξη των δημιουργών της. Ο καφενόβιος πιστεύει ότι οι πολιτικές απόψεις του είναι ικανές για να κρίνουν το οποιοδήποτε έργο δημιουργίας.

Υπάρχει παράδοση, βέβαια. Ας θυμίσω την ακύρωση της ομιλίας του Στεφάν Κουρτουά στη Θεσσαλονίκη, από την ΚΝΕ. Ο αμαρτωλός ήταν εκ των συγγραφέων ιστορικών της «Μαύρης Βίβλου του Κομμουνισμού». Ας θυμίσω και την επίθεση της παρ' ημίν αλητείας στην ομιλία του καθηγητή Ουότσον στην Πάτρα. Ο αμαρτωλός είχε αποκρυπτογραφήσει το DNA και είχε το θράσος να υποστηρίξει ότι αυτό των Αφρικανών διαφέρει απ' αυτό των Ευρωπαίων. Οι αχαρκτήριστοι δεν τον άφησαν να μιλήσει στους φοιτητές του Πανεπιστημίου Πα-

τρών. Σε άλλες γενιές, παλαιότερες ημών, οι απαίδευτοι αντιμετώπιζαν με σεβασμό τους μορφωμένους. Κι έτσι προχώρησε η ελληνική κοινωνία. Σήμερα ζούμε την τυραννία των απαίδευτων. Αυτών που είναι υπερήφανοι για τα πέντε τοιςτάτα που έχουν ακούσει απ' τους καφενόβιους ινστρουκτορες.

Είμαστε υπερήφανοι για τα δύο Νομπέλ μας, τον Σεφέρη και τον Ελύτη. Δύο μεγάλοι ποιητές οι οποίοι διαμόρφωσαν, ο καθένας με τον τρόπο του, την ευαισθησία μας. Μη μου ζητήσετε να περιγράψω τι κρύβεται πίσω απ' αυτόν τον πρώτο πληθυντικό διότι θα σας απογοητεύσω. Μια φενάκη είναι. Και αυτό είναι το πρόβλημα της Ελλάδας μας, η κοινότητα του αισθήματος. Την αντιμετωπίζουμε ως τουρίστες που θέλουν να απολαύσουν το ανυπέρβλητο φυσικό της κάλλος. Και αντιμετωπίζουμε ως διακοσμητική λεπτομέρεια στο μπποόμπαρο τις λέξεις των ποιητών μας. Δεν έχουμε καν θεσμούς για να τις υπερασπίζονται. Η δειλία με την οποία αντιμετωπίσαν οι υπεύθυνοι την τραμπούκικη επίθεση κατά της ομιλίας του Βολκστάιν είναι ντροπή για όλους μας. Και δείχνει, αν μη τι άλλο, το μέτρο του πολιτισμικού μας ελλείμματος.

ttheodoropoulos@kathimerini.gr

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΑΠΕΤΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetoulakis@kathimerini.gr

Η έρμηνη Ελλάδα δεν έγινε ερήμην των Μαυρογιαλούρων

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ**

Στον τόπο μας, χάρη στο πνευματικό ξεπάτωμα που προηγήθηκε του οικονομικού, έχουμε μια εν πολλοίς ερημωμένη κι ερειπωμένη χώρα με υπονηκυμένες υποδομές και δημογραφική φυλλόρροια. Η κυρίαρχη στάση σε όλο αυτό είναι η παραιτήση. Για όσους όμως δεν είναι τόσο μαγαπόντηδες ώστε να προκρίνουν τον μαρμασό σαν... ευκαιρία, θα ήθελα να θυμίσω μια διαφορετική στάση. Ξεχάστε, σας παρακαλώ, τη διοικητική γεωγραφία. Η Ελλάδα δεν αποτελείται από εκλογικές περιφέρειες, συγκροτείται από διαμερίσματα. Αυτά τα διαμερίσματα έχουν γεωμορφολογικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Από αυτά τα χαρακτηριστικά προκύπτουν φυσιογνωμίες.

Η πρότασή μου είναι, αντί να μεταβολίζουμε την αθηναϊκή κακοπλασία στις περιφέρειες, να ανακαλύψουμε και να υπερτηθούμε τις φυσιογνωμίες τους. Σε έναν κόσμο που αλλάζει, η ετερότητα της τοπικότητας δεν είναι άχθος αλλά στολίδι. Και τα διαμερίσματα της χώρας, σμιλεμένα από τη φύση και τον χρόνο, έχουν διαφορετικές προίκες. Διαφορετικές ομορφιές, ίδια φεγγολογή. Με την απειροκαλία των τελευταίων δεκαετιών έχουν λερωθεί οι ομορφιές τους, αλλά δεν υπάρχει λόγος να ανεχόμαστε τη

νόθευσή τους από τα μασκαράλίκια με τα οποία τα φορτώσαμε. Η χώρα είναι κατάστικτη από ευρήματα ασύλληπτου αισθητικού βάθους. Η διάωση και η προβολή τους αποτελούν ισχυρά ταυτοτικά στοιχεία. Δεν έχουμε χρεία άλλων μαρτύρων. Το μακρυγαννικό «γι' αυτά πολεμήσαμε», φτάνει και περισσεύει. Και κοντά στα τοπόσημα της μνήμης, ως αθροίσουμε τον πόρο του περιβάλλοντος. Ο τόπος μας δεν είναι γυμνός, είναι λιτός. Νερά, βουνά και μύθοι. Σε παγκόσμια κλίμακα η «Αρκαδία» ορίζει τον ιδεατό τόπο κι όχι ο ΕΟΤ.

Υστερα, οι περιφέρειες έχουν συγκεκριμένες παραγωγικές αναφορές. Στην Ηπειρο, π.χ., έχουμε κτηνοτροφία και γαλακτοκομία. Έχουμε μαστόρους της πέτρας, της αργυροτεχνίας, του ξύλου. Στην Πρέβεζα έχουμε γάμπαρη και στα Γιάννενα χέλια. Και παντού τοίπουρα και απαρόμοιαστες πίτες. Η αναφορά στη γαστρονομία ξενίζει, αλλά το φαγητό είναι ο καθημερινός πολιτισμός, κι αν κάτι πρέπει να μας ξενίζει, αυτό είναι οι πολυεθνικές δηθενίες που καταναλώνουμε κι όχι τα υψηλής διατροφικής αξίας εγχώρια αγαθά. Όλος αυτός ο υπαρκτός πλούτος με την καλαισθησία και την ποιότητά του τροφοδοτούσε μια πολύμορφη ενδογενή προκοπή που υπουργούσε την αρμονία. Στην

προτουριστική Σίφνο, λ.χ., που το δομημένο περιβάλλον δεν κατασπάραζε το φυσικό, είχαμε υψηλή μαγειρική, κεραμική και αντάρχεια, διότι, λόγω μεγέθους, είχε διαφύγει των «αναπτυξιακών» φροντίδων μας. Τέλος, αν σε όλα τα παραπάνω λογαριάσουμε και τον ακαταγώνιστο πόρο της Ιστορίας, η χώρα μπορεί να ξεφύγει από τη σημερινή τελευτώνση. Οι τόποι της δεν θα είναι χορταριασμένοι, αλλά παιδευτήρια ανθρωπισμού. Αντί να βεβηλώνουν το τοπίο τα φωτοβολταϊκά πάνελ (sic), αυτό θα ποικιληθεί με ελληνομουσειά.

Το Λας Βέγκας είναι μπτρόπολη του τζόγου. Ο ομφαλός του κόσμου όμως είναι στους Δελφούς. Το υπενθυμίζω, γιατί η δύναμη και η δυναμική των συμβόλων είναι που καλλύνει και νοηματοδοτεί τις βιωτές. Μπορεί να μην έχουμε ιστορικές διαδρομές της προκοπής στη χώρα, αλλά στο «Ελληνικό»(!) οικοδομείται διακομηματική συναινέσει ένα γιγαντιαίο καζίνο! Αυτή είναι η χαμηλή προσδοκία για την Ελλάδα: η χαρτούρα. Να γίνουμε εντευκτήριο χαρτόμυθρων!

Εντούτοις, η παραχάραξη της φυσιογνωμίας μας είναι απότοκος της παρακράσεως της πολιτικής και της υποκατάστασής της από κοντόθωρες διεκπεραιώσεις. Γι' αυτό και δεν χρειάζεται να περι-

μένουμε τίποτα από όσους κομπορημονούν για «παραγωγική ανασυγκρότηση» στα προγράμματά τους – δεν είναι αυτός ο σεβντάς τους. Κι επειδή η θεσμική ανεπάρκεια δεν θα πληρωθεί με σιχτιρισμούς κι ευχές, όσοι δεν συναινούν στον εκφυλισμό θα πρέπει να δράσουν κάπως δυσήνια αναδεικνύοντας μια Ελλάδα που παράγει δημιουργούς κι όχι δανειολήπτες – οι τελευταίοι δουλεύουν για τους σαράφηδες, οι πρώτοι για τον δῆμο. Και τότε, εκτός από αυτομεψφία και αυτολύπηση, ίσως ξαναποκτήσουμε και αυτοεβασμό. Και αληθινή πολιτική.

ΥΓ.: Όλα τα παραπάνω γράφτηκαν με αφορμή ένα κείμενο στον «Γαστρονόμο» Απριλίου για την Παλαιά Περίθεια, ένα εγκαταλελειμμένο αρχοντοχώρι στην Κέρκυρα με έναν κάτοικο και... τέσσερις ταβέρνες, που το υπουργείο Πολιτισμού κήρυξε διατηρητέο μνημείο και τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Το χωριό σήμερα είναι στα τρία πιο επισκέψιμα σημεία του νησιού. Και, μάλλον, δεν σκανδαλίζονται και πολλοί που τα χαλάρωματα της ακηδίας μας δεν είναι πρόξενoi ντροπής αλλά τουριστικές στραξόν.

Ο κ. Θεόδωρος Παντούλας είναι συγγραφέας.

Και με τη Χαμάς τι θα γίνει;

Του **ΣΑΚΗ ΜΟΥΜΤΖΗ**

Αυτή είναι η ταμπακιέρα για την οποία σύμπασα η «προοδευτική» ιντελιγκέντσια σιωπά. Και αυτή είναι σήμερα η μία όψη των όσων συμβαίνουν στη Γάζα. Διότι υπάρχει και η άλλη όψη. Εξακολουθούν να κρατούνται 58 όμηροι από τους τρομοκράτες. Και επ’ αυτού του ζητήματος η «προοδευτική» ιντελιγκέντσια τηρεί σιγήν ιχθύος. Προφανώς, αν απελευθερώνονταν οι όμηροι και η Χαμάς εγκατέλειπε τη Γάζα, θα είχαν τερματιστεί και οι εκθροπραξίες. Με την πολιτική Νετανιάχου είναι απολύτως λογικό πολλοί να διαφωνούν. Αυτό συμβαίνει και μέσα στο Ισραήλ. Όμως είναι μια δημοκρατική χώρα και όταν έρθει η ώρα, δηλαδή όταν διεξαθούν εκλογές, ο Νετανιάχου θα αποδοκιμαστεί ή θα επιδοκιμαστεί. Αυτή είναι μια διαδικασία άγνωστη στη Γάζα, εδώ και σχεδόν μία εικοσαετία, κάτι που αφήνει αδιάφορη για ακόμα μια φορά την «προοδευτική» ιντελιγκέντσια. Πολλές συμπτώσεις απάθειας και αδιαφορίας που μόνον τυχαίες δεν είναι.

Να σημειώσω πως την απομάκρυνση της Χαμάς από τη Γάζα ζητεί και ο γγέτης της Παλαιστινιακής Αρχής Μαχμούντ Αμπάς, διότι

Με όσους αναμασούν την προπαγάνδα των τρομοκρατών και δεν ασχολούνται καθόλου με την τύχη τους την επόμενη μέρα, προφανώς και δεν μπορεί να γίνει καμία συζήτηση.

αντιλαμβάνεται πως η παρουσία της, άμεσα συνδεδεμένη με τους ομήρους, είναι η αιτία που συνεχίζονται οι επιθέσεις του IDF στην περιοχή. Μάλιστα, εδώ και ένα χρόνο, η Χαμάς έχει διεισδύσει και στους «προσφυγικούς» καταυλισμούς της Δυτικής Οχθής δημιουργώντας κλίμα αναταραχής και στη ζώνη ευθύνης της Παλαιστινιακής Αρχής. Για αυτά τα προβλήματα ουδείς από την «προοδευτική» ιντελιγκέντσια συζητάει. Μένουν σε αφοριστικές καταδίδες του Κράτους του Ισραήλ με βάση τις προπαγανδιστικές ανακοινώσεις της ίδιας της Χαμάς, που εξακολουθεί να ελέγχει πλήρως τη Γάζα και μαζί και τη ροή των πληροφοριών.

Όλοι αυτοί που καταδικάζουν το Ισραήλ ως απαντήσουν στο ερώτημα: Η Χαμάς θα έχει θέση την επόμενη μέρα στη Γάζα; Ποια είναι η άποψή τους; Γνωρίζουν πως αυτή τη στιγμή το κύριο αίτημα της τρομοκρατικής οργάνωσης είναι να παραμείνει ζωντανή στο προσκήνιο όταν επέλθει ειρήνη στην περιοχή; Και πως εδώ επάνω έχουν στήσει το παζάρι για την απελευθέρωση των ομήρων; Με κραυγές και κατάρες δεν λύνονται πολυσύνθετα προβλήματα, πολύ δε περισσότερο όταν αυτές οι κραυγές και οι κατάρες είναι το προϊόν μιας αντιπαλότητας απέναντι στο Ισραήλ που έχει βαθιές τις ρίζες της μέσα στην κοινωνία μας. Ο αραφατισμός του Ανδρέα δεν ευδοκίμισε τυχαία.

Δεν θέλω να μιλήσω για αντισημιτισμό, διότι όντως υπάρχουν πολλοί φίλοι του Ισραήλ που είναι αντίθετοι με την πολιτική Νετανιάχου. Το καταλαβαίνω, και με αυτούς μπορεί να διεξαχθεί μια πολιτική συζήτηση. Να πουν την εναλλακτική τους πρόταση και να αναπτυχθεί ο διάλογος. Με όσους όμως αναμασούν την προπαγάνδα των τρομοκρατών και δεν ασχολούνται καθόλου με την τύχη τους την επόμενη μέρα, προφανώς και δεν μπορεί να γίνει καμία συζήτηση, διότι σε τελική ανάλυση δεν τους ενδιαφέρει η ασφάλεια των κατοίκων του Ισραήλ, απαράβατος όρος για την ειρήνευση στην περιοχή.

Στρατιώτες της 24ης Μηχανοποιημένης Ταξιαρχίας χειρίζονται ένα μη επανδρωμένο αεροσκάφος «Kazhan» (Bat) για να μεταφέρουν ένα μη επανδρωμένο αεροσκάφος (UAV) κοντά στην πόλη Chasiv Yar, στην περιοχή Ντόνετσκ της ανατολικής Ουκρανίας.

ΕΡΝ ΜΟΧΑΜΜΕΣ ΣΑΒΕΡ

Ο κύκλος με τους δύο απεσταλμένους

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Πρώτα η ανακοίνωση της γραμματείας των Η.Ε. για επαναδιορισμό της Μ.Α. Ολγκίν ως προσωπικής απεσταλμένης του γ.γ. στο Κυπριακό. Αμέσως μετά, Γιοχάνες Χαν, ως απεσταλμένος της προέδρου της Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν στο Κυπριακό, Συνδέονται τα δύο, αν δεν είχε προηγηθεί η ανακοίνωση των Η.Ε. δεν θα ακολουθούσε η άλλη. Τα κύρια στοιχεία του παζλ μπαίνουν στη θέση τους για την τελική προσπάθεια στους επόμενους μήνες.

Η Επιτροπή ως η «κυβέρνηση» της Ε.Ε. έχει τον θεσμικό ρόλο και τις «υποδομές» γι’ αυτή τη δουλειά, όπως έγινε και άλλες φορές στο παρελθόν. Τα δεδομένα: 1994: Ο πρόεδρος της Επιτροπής Ζακ Ντελόρ ορίζει τον Σ. Αμπού ως απεσταλμένο του στο Κυπριακό. 2015: Ο πρόεδρος της Επιτροπής Γ.Κ. Γιούνκερ ορίζει τον Πίτερ Βαν Νούφελ ως απεσταλμένο του στο Κυπριακό. Ο πρόεδρος Γιούνκερ παρών στη Διάσκεψη στη Γενεύη, Γενάρης 2017. Η αντιπρόεδρος της Επιτροπής Φ. Μογκερίνι στη Διάσκεψη στο Κραν Μοντανά, Ιούνιος 2017. Ο αντιπρόεδρος της Επιτροπής Φρανς Τίμερμανς παρών στη συνάντηση της Γενεύης, 2021.

Ο Γ. Κακούρης, απεσταλμένος της «Κ» στις Βρυξέλλες σημειώνει: «Ως πρώην επιτροπος, ο κ. Χαν έχει εμπειρία τόσο σε θέματα περιφερειακής πολιτικής (μέτρα στήριξης των προσαρμογών επανένωσης και Κανονισμός της Πράσινης Γραμμής), όσο και των σχέσεων Ε.Ε. -

Τουρκίας και πώς επηρεάζονται από το Κυπριακό). Ο κ. Χαν διετέλεσε επίτροπος για την Περιφερειακή Πολιτική (2010 - 2014), και επικεφαλής της πολιτικής της Κομισιόν για την πολιτική γειτονίας και τη διεύρυνση επί Επιτροπής Γιούνκερ (2014 - 2019)», πηγή: «Καθημερινή», 15/5.

Οι διακοινοτικές συνομιλίες, όπως τις γνωρίζαμε για δεκαετίες (Λήδρα Πάλας, αεροδρόμιο Λευκωσίας κλπ.), έκλεισαν τον κύκλο τους. Μόνο η φόρμουλα με το σχήμα 2+3+2 υπάρχει στον ορίζοντα, ηγέτες των δύο κοινοτήτων, Ελλάδα, Τουρκία, Η.Β., ΟΗΕ-Ε.Ε. Ο Ε. Τατάρ δήλωσε ότι «η Ε.Ε. δεν μπορεί να εμπλακεί σε καμία διαδικασία, χωρίς τη συγκατάθεση της τ/κ πλευράς», ενώ το ΥΠΕΞ της Τουρκίας χαρακτηρίζει τον διορισμό Χαν «ως εσωτερικό ζήτημα της Ε.Ε.» – δηλώσεις που εκφράζουν δυσάρεσκα της Άγκυρας ως προς τη διαδικασία που προκρίθηκε για επιλογή Χαν, δεν θα παρεμποδίσουν όμως τη γενικότερη προσπάθεια. Άλλωστε, ο επαναδιορισμός Ολγκίν πέρασε με «νεύμα» Φιντάν σε Τατάρ στη Γενεύη.

Στις 12 Μαΐου «εξέκρινε επίσημα η αποστολή της προσωπικής απεσταλμένης του γ.γ. των Η.Ε. για το Κυπριακό, Μαρία Άνγκελα Ολγκίν, η οποία αναμένεται εντός Μαΐου στην Κύπρο» (πηγή ΚΥΠΠΕ, 12/5). Τι κουβαλά στις αποσκευές της η τέως Κολομβιανή ΥΠΕΞ; Ιδού μερικά, που εύκολα αντιπαραβάλλονται με την κυπριακή μας εμπειρία:

1. Ο πόλεμος 50 ετών τελείωσε το 2016. Οι κυβερνητικές δυνάμεις και το κίνημα FARC πολέμουσαν από το 1964

– 220 χιλιάδες νεκροί, επτά εκατομμύρια εκτοπισθέντες. Η διαδικασία ειρήνευσης εποπτεύεται από τον ΟΗΕ.

2. Οι πρωταγωνιστές: ο πρόεδρος, ηγέτης του σοσιαλιστικού κόμματος Χ.Μ. Σάντος, και ο ηγέτης του FARC γνωστός ως «Τιμοσένκο».

3. «Επιλογή διαπραγματευτών που να πιστεύουν βαθιά στην ειρηνευτική προσπάθεια. Αξιοποίησαν την εμπειρία από τη Β. Ιρλανδία και τη Ν. Αφρική. Μίλησαν με τον Πάπα Φραγκίσκο και τον γ.γ. του ΟΗΕ Μπαν Κι Μουν» (πηγή: Reuters 10/9/16).

4. Οι δύο πλευρές συμφώνησαν να διαπραγματευτούν πάνω σε ένα «Πλαίσιο από Έξι Κεφάλαια». Μετά από κάθε συμφωνία σε κάθε ξεχωριστό κεφάλαιο, να ενημερώνουν την κοινή γνώμη, και έτσι να ενισχύουν την προσπάθεια για να κλείσει και το επόμενο.

5. Η κυβερνητική πλευρά προσέφερε 10 έδρες στο κοινοβούλιο στο FARC. Στις εκλογές το FARC πήρε ποσοστό κάτω από το 1%. Ωστόσο, πήρε τις δέκα έδρες χάρις στη συμφωνία ειρήνης του 2016» (Reuters, 10/9/2016).

6. Σε δημοσκοπήση της Ipsos «το 72% εγκρίνει το σχέδιο ειρήνευσης (συμφωνία, 24 Αυγούστου 2016) και το 28% ψηφίζει εναντίον» (Reuters, 10/9). Ο Αλβάρτο Ουρίμπε, ηγέτης της δεξιάς αντιπολίτευσης («Δημοκρατικό Κέντρο»), «θεωρώντας ότι η κυβέρνηση έκανε υπερβολικές παραχωρήσεις στο FARC», δήλωσε το εκπληκτικό «μπορούμε να πούμε να στην ειρήνη, ψηφίζοντας όχι στο δημοψήφισμα!» (Reuters, 3/8/2016).

7. Παρά τα προγνωστικά, στο μη δε-

σμευτικό δημοψήφισμα, επικρατεί η απόρριψη με 50,21%, έναντι 49,78% της έγκρισής. Η συμμετοχή στην ψηφοφορία δεν ξεπέρασε το 37,43%.

8. Ο Χ.Μ. Σάντος σε χρόνο ρεκόρ πήρε το σχέδιο ειρήνευσης στη Βουλή και το πέρασε με την ψήφο της κυβερνητικής πλειοψηφίας, το κόμμα Ουρίμπε αποχώρησε.

Κύπρος, 2025: ΜΟΕ στον αέρα και η ουσία εκτός τόπου και χρόνου. Η Μ.Α. Ολγκίν εργάστηκε πάνω στο Πλαίσιο Γκουτέρες με Γεραπετρίτη, Φιντάν, Ιούλιος 2024, στη γραμμή «ένα κράτος με εκτεταμένες αρμοδιότητες στις πολιτικές». Μια πιθανή αποχώρηση Τατάρ τον Οκτώβριο θα βοηθήσει, ο Τ. Ερξοιρμάν πιστεύει στη «γραμμή» Ολγκίν.

Η εξέλιξη με τους διορισμούς Ολγκίν και Χαν είναι ωφέλιμη για την Κύπρο με «προσαρμογές» στο Πλαίσιο Γκουτέρες, «ένα κράτος με εκτεταμένες αρμοδιότητες στις πολιτικές». Οι δύο Κύπριοι ηγέτες θα ανοίξουν τα χαρτιά τους πάνω στα ουσιαστικά μπροστά σε Η.Ε.-Ε.Ε. Ο Ν. Χριστοδουλίδης να μιλήσει για ό,τι αποφεύγει τόσο καιρό, κεφάλαιο διακυβέρνησης.

Όπως και ο Ε. Τατάρ για ό,τι ονομάζει «κυριαρχική ισότητα», πάνω σε κείμενα. Έχει μεγάλη αξία ο ίδιος ο γ.γ. να παρουσιάσει στα μέρη τη δική του πρόταση, να εξηγήσει επίσης τις οριστικές επιπτώσεις από ένα (ακόμα) αδιέξοδο. Χρειάζεται, πράγματι, «αυτή τη φορά να είναι διαφορετικά», όπως έχει πει στις εκθέσεις του.

www.larkoslarkou.org.cy

Ο κ. Χαν και η αξιοποίηση του εφικτού

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Οι μικροεπεξεργαστές στους servers της Επιτροπής από όπου ανέβηκε η ανακοίνωση για διορισμό του πρώην επιτρόπου Γιοχάνες Χαν ως ειδικού απεσταλμένου της Κομισιόν για το Κυπριακό δεν πρόλαβαν να κρυσώσουν προτού η Ελένη Θεοχάρους ανακοινώσει με τη σειρά της στο Twitter πως ο κ. Χαν είναι «παθολογικά τουρκόφιλος». Ακολούθησε, στον ολόενα και πιο συρρικνούμενο μικρόκοσμο του κυπριακού χ, γιορτή αντιπαράθεσης από τους μεν που κατηγορούν τους δε πως πάντα βαφτίζουν τους πάντες φιλότουρκους, και από τους δε που αποδίδουν προκαταβολικά μειοδοσία στους μεν, με αποκορύφωμα κάποιοι να διερωτάται «Χαν! “Αυστριακός”;!» με σαφείς ρατσιστικές και καμένες υπόνοιες.

Η ουσία είναι πως η κ. Θεοχάρους δικαιούται να έχει και να τα εκμηριώνει όπως θεωρεί καλύτερο μια άποψη, έχοντας διατελέσει ευρωβουλευτρια που έχει συνεργαστεί με τον κ. Χαν. Ασχέτως αν παρα-

γνωρίζει τις επικρίσεις Χαν στο καθεστώς Ερντογάν για το κράτος δικαίου που της επεσήμαναν άλλοι λογαριασμοί.

Αυτό το οποίο δεν είναι λογικό να κάνουμε είναι να λέμε αστειότητες για το όνομα, το οποίο παρεμπιπτόντως είναι θείο δόρω για τη δημοσιογραφία γιατί προσφέρεται για πολλαπλά λογοπαίγνια αναλόγως των εξελίξεων. Όπως «Έμεινε ΧΑΝος ο Τατάρ» αν η συνάντηση με τον Τ/κ ηγέτη πάει καλά, «Δεν ΧΑΝνει η Κομισιόν» αν η εμπλοκή της Ευρώπης αποδειχθεί αποφασιστική. Ή «ΧΑΝι του πάντζαρου η εμπλοκή Ε.Ε. στο Κυπριακό» αν προκύψει ασυνεννοησία. Σύμφωνα πάντως με το Ancestry.com, το γερμανικό επίθετο Χαν (Hahn) θεωρείται πως προέρχεται από τη γερμανική λέξη για τον πετεινό, με την έννοια του απωμένου, ή πως είναι υποκοριστικό του Γιοχάνες. Με άλλα λόγια ο νέος εμπλεκόμενος στο Κυπριακό θα μπορούσε να μεταφραστεί ως Γιάννης Πετεινάρης. Ή ως Γιάννης Γιαννάκης.

Πέρα από την ονοματολογία και τα τεστ

τουρκοφιλίας, η ανακοίνωση του διορισμού του κ. Χαν ως ειδικού απεσταλμένου για το Κυπριακό ήρθε μετά από μια περίοδο ασυνήθιστης αυτοσυγκράτησης από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, σε αντίθεση με παλαιότερες δημόσιες δηλώσεις για επικείμενο διορισμό απεσταλμένου που τελικά δεν ερχόταν. Χαλαρώνοντας, όπως φαίνεται, μόνο το πρωί της Τετάρτης κατά τη μαγνητοσκοπήση της συνέντευξης του στο Omega.

Η ιστορία της ενισχυμένης εμπλοκής της Ε.Ε. στις προσπάθειες για επανέναρξη των συνομιλιών και για ισχυρότερο ρόλο σε μια μελλοντική διαδικασία, ήταν ένα σιριαλ δημόσιων δηλώσεων με υψηλές προσδοκίες και υποσχέσεις που ήταν αρκετά πιο πάνω από το εφικτό, και ως εκ τούτου ακόμα πιο πάνω από το τελικό αποτέλεσμα.

Ένα παράδειγμα ήταν ο στόχος της απόλυτης διασύνδεσης των ευρωτουρκικών με το Κυπριακό, που στην πράξη υπάρχει πλέον στον εφικτό βαθμό, χωρίς όμως ο διάλογος επί όλων των θεμάτων να εξαρ-

τάται βήμα-βήμα και με λεπτομερή τρόπο από τις ενέργειες της Τουρκίας στο Κυπριακό όπως είχε υποσχεθεί ο ΠτΔ.

Το άλλο παράδειγμα είναι η εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό με απεσταλμένο, ο οποίος αρχικά θα ήταν μια πολιτική προσωπικότητα βεληνεκούς Μέρκελ ή Μπαρνιέ, διορισμένη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (κάτι που για να γίνει χρειάζεται σύμφωνη γνώμη και των 27 και είναι ένα πολιτικό εργαλείο κυρίως για την εξωτερική πολιτική και σχέσεις της Ευρώπης). Τελικά –όπως αναμενόταν εξ αρχής από όσους ασκούσαν τεκμηριωμένη κριτική στον ΠτΔ για το θέμα– είναι ένας τεχνοκράτης με πολιτικό πρόσημο διορισμένος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που έχει και τα ουσιαστικά εργαλεία.

Ο κ. Χαν δεν είναι ο Dragon Reborn που ή θα λύσει ή θα χαντακώσει με τις μαγικές του δυνάμεις το Κυπριακό με το που θα πατήσει στο αεροδρόμιο της Λάρνακας (όπως ο μεσσίας της προφητείας στη σειρά βιβλίων –και στην τηλεόραση– «Wheel of

Time»). Και για αυτό δεν έχει νόημα να συζητούμε από τώρα αν είναι εξαιρετικά σεβάσμιος, απίθανος και γουάου καταπληκτικός πολιτικός ή μίαιρος φιλότουρκος, διεφθαρμένος οσφυοκάμπτης και μέλος της λέσχης Μπίλντεμπεργκ.

Ο Γιοχάνες Χαν είναι ένα κομμάτι του μηχανισμού που έχει στη διάθεσή της η Ευρωπαϊκή Ένωση, και ο ρόλος του πρέπει να αναζητηθεί στο περιβάλλον της προέδρου Φον ντερ Λάιεν, στις σχέσεις του με τους συμβούλους της για την εξωτερική πολιτική, και το πώς στο πλέγμα αυτό θα επηρεάσει τις συστάσεις της Κομισιόν στους 27 ηγέτες. Ο διορισμός του είναι μια θετική εξέλιξη. Όμως η εμπλοκή της Ε.Ε., και η σοβαρότητα και ετοιμότητα της κυβέρνησης να την εκμεταλλευτεί, θα φανεί μόνο αν ο κ. Τατάρ συνταξιοδοτηθεί στις εκλογές του Οκτωβρίου, και η ενδοκυπριακή διάσταση του Κυπριακού αποκτήσει και πάλι προοπτική.

ykakouris@gmail.com

Κάντε κράτει στους Δήμους

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΙΩ

Οι μόνες εκκλήσεις από την Πολιτεία προς τους πολίτες, είναι τελικά να κάνουν «κράτει» – οικονομία, στο νερό και το ρεύμα και από εκεί και πέρα «γαία πυρί μκθήτω...». Φαραωνικά έργα, πολυτελέστατα γραφεία, εξω-πραγματικές εκδηλώσεις και ένα σωρό άλλες «επιδείξεις». Οι τοπικοί άρχοντες «γκρινιάζουν» συνεχώς ότι δεν έχουν χρήματα, ότι δεν μπορούν να εκτελέσουν έργα. Η πλάκα είναι ότι αντιδήμαρχοι, χωρίς καθήκοντα, καταγγέλλουν ότι απέτυχε η μεταρρύθμιση. Οι νέοι τοπικοί άρχοντες ακόμη δεν «έβρασαν» την καρέκλα τους και ξεκίνησαν τις «πατέντες».

Ο Δήμος Λευκωσίας, ίσως και άλλοι δήμοι, σκέφτηκαν και έστειλαν τα «μπιλιετούδκια» για τους φόρους από τους πρώτους μήνες του χρόνου και δεν περίμεναν το τέλος και τον 13ο μισθό των εργαζομένων. Στην Αγλαντζιά έστειλαν «μπιλιετούδκια» για υποχρεωτική αγορά «μωβ» σακουλιών για τα σκουπίδια. Ένα σύστημα το οποίο απέτυχε και βρωμίζει καθημερινώς η περιοχή της Αγλαντζιάς –as ρωτήσουν τους πολίτες– επιμένουν να το προωθήσουν με αναγκαστικό τρόπο. Δηλαδή αν αύριο ένας δήμος θέλει να πωλήσει «λουλούδια» στους πολίτες, θα τους στείλει «μπιλιετούδκια» για υποχρεωτική αγορά. Κάπου χάθηκε το μέτρο. Ο Δήμος Λευκωσίας, «πατά» σίγουρα στην αδυναμία των πολιτών να καταφύγουν στη Δικαιοσύνη, λόγω χρημάτων και μεροκάματων. Μόνο όταν πληρώνουν άλλοι, τότε είναι εύκολες οι προσφυγές στη Δικαιοσύνη.

Εκτός από τις εύκολες λύσεις, με τα «μπιλιετούδκια» και την καταφυγή στις άδειες πολλές φορές τσέπες των πολιτών, υπάρχουν και άλλες λύσεις, πολύ πιο αξιοπρεπείς. Υπάρχουν και οι εξοικονομήσεις και σίγουρα θα χαρούν περισσότερο και οι δημότες. Πρώτα και κύρια θα πρέπει να πωλήσουν ή να ενοικιάσουν τουλάχιστον τα «μέγαρα» ή τα κτήρια των δήμων οι οποίοι καταργήθηκαν και συνενώθηκαν. Η συντήρηση και μόνο, ουσιαστικά άδειων κτηρίων, μόνο ζημιά προκαλεί. Καλό είναι να γίνουν και σκέψεις για «απαλλαγή» των δήμων από πληθώρα θεάτρων και άλλων συνεδριακών κέντρων. As τα πωλήσουν ή τουλάχιστον as τα ενοικιάσουν.

Το χειρότερο πρόβλημα σε όλους τους δήμους είναι σίγουρα το κυκλοφοριακό χάος, το οποίο στοιχίζει ζωές όχι μόνο από τα δυστυχήματα, αλλά κυρίως από τη μόλυνση του αέρα. Οι στατιστικές λένε ότι κάθε χρόνο πεθαίνουν περίπου χίλια άτομα στην Κύπρο από τον μολυσμένο αέρα. Κύρια αιτία, σύμφωνα

με σοβαρούς ειδικούς, τα φώτα τροχαίας και το ξεκίνημα και το στάμπημα των αυτοκινήτων. Στη Γερμανία υπάρχει και νόμος, ότι στα φώτα τροχαίας υποχρεωτικά θα πρέπει να σβήνουν τα αυτοκίνητα. Από αυτό τον νόμο, εφαρμόστηκε και το αυτόματο σύστημα απενεργοποίησης της μηχανής, όταν δεν κινείται το αυτοκίνητο. Η αντικατάσταση των φώτων τροχαίας με κυκλικούς κόμβους, ίσως αποτελεί και τη «σωτηρία» του χάους στις πόλεις. Στατιστικά λέγεται ότι η κυκλοφορία στους σωστούς κυκλικούς κόμβους, είναι μέχρι και 80% πιο γρήγορη. Το κυριότερο είναι ότι αποτρέπονται οι νέοι να βάζουν «κούρσες». Στη Λεμεσό ξεκίνησε μια σοβαρή προσπάθεια πριν από μερικά χρόνια, καλό είναι να επεκταθεί σε όλη την Κύπρο. Στις αιτίες της μόλυνσης του αέρα είναι σίγουρα και οι πόλεμοι στην περιοχή μας, δηλαδή εμείς είμαστε οι λεγόμενες παράπλευρες αλώειες.

Παράξενο είναι και το γεγονός ότι μονοδρομήθηκαν οι περισσότεροι δευτερεύουσας κυκλοφορίας δρόμοι –οι παράδοι– αλλά όχι οι κύριοι δρόμοι. Αν μονοδρομηθούν σίγουρα θα μειωθεί το «μποςιλίσμα», σίγουρα θα μειωθεί η μόλυνση και σίγουρα θα ησυχάσουν τα νεύρα των οδηγών. Τα φώτα τροχαίας στοιχίζουν πανάκριβα στους δήμους και είναι τρέλα να βλέπεις ένα σωρό φώτα τροχαίας και να μη δημιουργούνται κυκλικοί κόμβοι, με πρώτο αυτό έξω από το υπουργείο Οικονομικών, αφού τα φώτα θυμίζουν χριστουγεννιάτικο δέντρο. Παράξενο είναι και το φαινόμενο με τα διπλά φώτα, τα οποία αποτελούν βασικές παγίδες, στα φώτα με κάμερες φωτοεπισήμανσης. Αν δεν ήταν τα απέναντι φώτα, όπως συμβαίνει στις περισσότερες χώρες, εκτός Βρετανίας, οι οδηγοί υποχρεωτικά θα έμεναν μερικά μέτρα πίσω και δεν θα πατούσαν την «αμαρτωλή» γραμμή των 300 ευρώ. Ακόμη τρέλα αποτελεί το γεγονός ότι σε διαβάσεις πεζών, υπάρχουν τα ίδια φώτα σε απόσταση ενός μέτρου.

Τέλος και κάτι πιο ταπεινό. Φυτέψτε κυπριακά δέντρα και αφήστε τα ξενικά. Στη μισοάδεια Μακαρίου στη Λευκωσία, βάλτε κυπριακές συκαμιές, οι οποίες έχουν την καλύτερη σκιά και ξεριζώστε τα δέντρα με τα ωραία λουλουδάκια, αλλά ελάχιστη σκιά. Ακόμη πρέπει να μπει και ένα πρόγραμμα για αντικατάσταση των φίκων και των ευκάλυπτων, τα οποία μεταφέρθηκαν από την Αφρική και την Αυστραλία, με κυπριακά δέντρα τα οποία προσφέρουν σκιά και δεν χρειάζονται και τόσο πολύ νερό. Ιδées υπάρχουν πολλές, το μόνο το οποίο χρειάζεται είναι τελικά λίγη ταπεινότητα.

kaparispan@yahoo.gr

Το νέο γεωπολιτικό πόκερ και το διακύβευμα για Ελλάδα και Κύπρο

Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΛ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μοιάζει να παρακολουθεί αποσβολωμένη τις ραγδαίες εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στην περιφέρεια της μετά από την επιστροφή του Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο. Αυτή τη στιγμή, το σύγχρονο «μεγάλο παιχνίδι» μοιάζει να διεξάγεται όχι σε επίπεδο G7, όπως ίσως θα επιθυμούσαν οι Ευρωπαίοι, αλλά μάλλον σε επίπεδο G3 – ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες, στην Κίνα και στη Ρωσία. Η σκακιέρα συμπληρώνεται από κράτη που στη σύγχρονη βιβλιογραφία αποκαλούνται «μεσαίες δυνάμεις», όπως η Τουρκία, η Σαουδική Αραβία και η (προς το παρόν, αλλά ίσως όχι για πολύ ακόμη, μεσαία) Ινδία. Και την ίδια στιγμή, η Ε.Ε. εμφανίζεται εγκλωβισμένη στο ουκρανικό ζήτημα, αδυνατώντας να αντιληφθεί πραγματικά όσα συμβαίνουν λίγο πιο πέρα (γεωγραφικά), στον άξονα που εκκινεί από βόρεια (την Κεντρική Ασία) και οδηγεί νότια (προς τη Μέση Ανατολή και τις χώρες του Κόλπου) και σε εκείνον που συνδέει Ανατολή με Δύση.

Η γεωπολιτική, αυτός ο πολυχρησιμοποιημένος όρος, επιστρέφει δυναμικά στο προσκήνιο. Μαζί με αυτόν όμως επανέρχεται στην πρώτη γραμμή και ο όρος «Ευρασία». Αυτή η περιοχή με τα χαρακτηριστικά «υπερπείρου» (supercontinent) και ο έλεγχός της έχει υπάρξει εδώ και αιώνες ο κομβικός κρίκος της παγκόσμιας ηγεμονίας. Η προσπάθεια ανάλυσης της σημασίας της τροφοδότησε τη γέννηση των θεωριών του Hal-

ford Mackinder και του Nicholas Spykman, αλλά μετά το πέρας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και ιδιαίτερα μετά τον τερματισμό του Ψυχρού Πολέμου, η επαφή των Ευρωπαίων με τη γεωπολιτική ατόνησε δραματικά. Αντικαταστάθηκε από τον όρο «γεωοικονομία», ο οποίος χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει τον νέο «φακό πρόσληψης» των διεθνών σχέσεων που εστίασε στις οικονομικές σχέσεις και στο ελεύθερο εμπόριο μεταξύ Δύσης και Ανατολής.

Ωστόσο, μετά το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία και τη ρωσική εισβολή τον Φεβρουάριο του 2022, η κλασική γεωπολιτική επέστρεψε δυναμικά. Ο έλεγχος του ευρασιατικού όγκου συνιστά ξανά το μείζον ζήτημα των διεθνών σχέσεων, έστω και με διαφορετικούς όρους σε σχέση με το παρελθόν. Ο Αμερικανός Hal Brands, καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στην έδρα Henry Kissinger του πανεπιστημίου Johns Hopkins, είχε περιγράψει πρώτος το διακύβευμα σε άρθρο του στην έγκριτη επιθεώρηση Foreign Affairs με τίτλο «The Eurasian Nightmare» στις 25 Φεβρουαρίου 2022, μόλις τρεις ημέρες μετά την έναρξη της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, προειδοποιώντας –προφητικά– για τη σύγκλιση συμφερόντων των δύο μεγαλύτερων πειρατικών δυνάμεων της Ευρασίας, της Ρωσίας και της Κίνας. Το επιχείρημα του Brands αναλύεται ακόμη πιο διεξοδικά στο τελευταίο βιβλίο του με τίτλο «The Eurasian Century». Αυτό μάλιστα που καθιστά πολύ

πο ανησυχητική τη σημερινή κατάσταση είναι ότι η Ρωσία και η Κίνα συνθέτουν έναν πολύ ισχυρό «αυταρχικό άξονα», ενώ και άλλες χώρες που διεκδικούν πρωταγωνιστικό ρόλο επίσης χαρακτηρίζονται από αυταρχικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον, η ισορροπία ισχύος εντός του ευρασιατικού όγκου έχει μεταβληθεί. Σήμερα είναι η Κίνα εκείνη που έχει το πάνω χέρι σε σχέση με τη Ρωσία που, ως Σοβιετική Ένωση, παλαιότερα κυριαρχούσε. Παράλληλα, στον πυρήνα του ευρασιατικού όγκου βρίσκονται οι χώρες της Κεντρικής Ασίας που αποτελούν κρίσιμη παράμετρο για τη διαμόρφωση των εμπορικών διαδρομών από την Ανατολή προς τη Δύση. Η κινεζική επιρροή σε αυτό το κομμάτι της Ευρασίας έχει αυξηθεί καταλυτικά και οι χώρες της περιοχής, πρώην σοβιετικές δημοκρατίες, έχουν θορυβηθεί από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και προσπαθούν να ισορροπήσουν μεταξύ Πεκίνου και Ευρώπης.

Την ίδια στιγμή, οι Ηνωμένες Πολιτείες μοιάζουν να επιλέγουν μία στρατηγική η οποία, με τις δικές της προσαρμογές, δεν διαφέρει στον πυρήνα της από εκείνη που ακολούθησαν στον Ψυχρό Πόλεμο για την ανάσχεση της ΕΣΣΔ. Εμπεριέχει δύο στοιχεία: πρώτον, τη διαμόρφωση ενός θαλάσσιου εμπορικού και μελλοντικά στρατιωτικού άξονα που θα εκκινεί από την Ινδία, θα διαπερνά τη Μέση Ανατολή (με κόμβους το Ισραήλ και τις χώρες του Κόλπου) και θα καταλήγει στην Ελλάδα ή εναλ-

λακτικά στην Ιταλία (IMEC) και δεύτερον, αυτό που στρατηγικοί αναλυτές έχουν ονομάσει «reverse Kissinger», δηλαδή μία «αμαρτωλή» αμερικανορωσική προσέγγιση που θα τραβήξει τη Μόσχα από την επιρροή του Πεκίνου.

Στρέφοντας τον γεωπολιτικό φακό σε πιο περιφερειακό επίπεδο, το διακύβευμα για την Ελλάδα και την Κύπρο είναι αβυσσάλεο. Μπορούν και με ποιον τρόπο να ενταχθούν στη στρατηγική των ΗΠΑ ως της μεγάλης δυτικής θάλασσας δυνάμεις; Την ίδια στιγμή, η Τουρκία είναι παρούσα σε διαφορετικά επίπεδα και με τρόπο πολύ πιο ενισχυμένο σε σχέση με το παρελθόν, συνομιλεί επί ίσοις όροις με τους μεγάλους παίκτες και θεωρείται από πολλούς κομβικό κομμάτι του παζλ μίας, ακόμη ακαθόριστης, ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής ασφαλείας. Η γεωγραφική εγγύτητα Ελλάδας και Κύπρου με τη Διώρυγα του Σουέζ και με το λιμάνι της Χαίφα στο Ισραήλ συνιστούν, μεταξύ άλλων, πλεονεκτήματα που πρέπει πάση θυσία να αξιοποιηθούν στη διαμόρφωση του εμπορικού και στρατιωτικού άξονα στην περιφέρεια της Ευρασίας. Ο χρόνος τρέχει και οι αποφάσεις επείγουν για Αθήνα και Λευκωσία. Κάθε καθυστέρηση θα πληρωθεί ακριβά και ίσως ανεπίστρεπτα.

Ο κ. Άγγελος Αλ. Αθανασόπουλος εργάζεται ως διευθυντής Τύπου στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (ΕΛΚ) στις Βρυξέλλες. Οι απόψεις που διατυπώνονται στο κείμενο αυτό είναι προσωπικές.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΦ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Οικονόμος της Εκκλησίας

Σε μια από τις πρώτες του δηλώσεις, ο Πάπας Λέων ΙΔ' αυτοαποκλήθηκε «οικονόμος» της Εκκλησίας, διαχειριστής δηλαδή, όπως ακριβώς και ο απόστολος Παύλος, παρότι ως Πάπας είναι διάδοχος του Πέτρου. Οι επιστολές του Παύλου είναι το πρώτο γραπτό μνημείο του χριστιανισμού, σχετίζονται δε άμεσα με το πολιτικό κλίμα που επικρατούσε στους κόλπους της πρώιμης χριστιανικής Εκκλησίας.

Πιο συγκεκριμένα, όπως ο ίδιος ο Παύλος αναφέρει στην Α' επιστολή προς Κορινθίους, υπήρχαν έριδες και τσακωμοί ανάμεσα σε διαφορετικές ομάδες. Η κύρια διαφωνία ήταν ανάμεσα στον Παύλο και στον Πέτρο, ανάμεσα δηλαδή σε Ιουδαίους και εθνικούς χριστιανούς. Οι Ιουδαίοι χριστιανοί επέμεναν να ακολουθείται το ιουδαϊκό πρωτόκολλο, τα εβραϊκά έθιμα σε σχέση με την καθημερινή ζωή, την τροφή και τη λατρεία. Ιδιαίτερη δε έμφαση έδιναν στην περιτομή. Για τον λόγο αυτό ο Παύλος επινόησε την έννοια της «περιτομής της καρδιάς», σε μια προσπάθεια να συμβιβάσει τα δύο στρατόπεδα. Οι ιδεολογικές έριδες όμως έκρυβαν διαφορές για την ηγεσία της Εκκλησίας. Είναι αλήθεια ότι στην

αρχή οι ιουδαίοι χριστιανοί υπερίσχυαν. Όσο όμως ο Παύλος με το αποστολικό του έργο διέυρνε τους πολιτισμικούς ορίζοντες της Εκκλησίας του Χριστού στους εθνικούς πληθυσμούς, στα «έθνη», στους άπιστους δηλαδή, η πλάστιγγα έγειρε προς τη μεριά των εθνικών χριστιανών. Για τους τελευταίους, ο Παύλος ήταν αδιαμφισβήτητος ηγέτης και κεφαλή της Εκκλησίας μετά τον Χριστό. Η νέα θρησκεία, πριν ακόμη προλάβει να αποκτήσει στέρεη δογματική βάση στην οποία συνέτεινε και ο ίδιος ο Παύλος, αντιμετώπιζε τη διχόνοια των μελών της. Ο τίτλος «οικονόμος» είχε δυο βασικά πλεονεκτήματα.

Το πρώτο και σπουδαιότερο είναι ότι ως διαχειριστής των εκκλησιαστικών πραγμάτων συγκεντρώνει στα χέρια του και στα χέρια των ομάδων του, των «ελληνιστών», τη διοικητική εξουσία. Το δεύτερο είναι ότι ο τίτλος αυτός δεν είναι καθόλου αξιολύπτετος, διότι ο «οικονόμος», στη βιβλική και ρωμαϊκή παράδοση δεν ήταν ένα πρόσωπο εξουσίας, αλλά ένας ξένος που διαχειριζόταν την περιουσία ενός άλλου εν τη απουσία του. Έτσι ο Ιωσήφ έγινε «οικονόμος» στον οίκο του πλούσιου Αιγυπτίου κυρίου του (Γεν. 39, 2-6), ενώ στη Ρώμη, ο οικονόμος ήταν πολύ συχνά

κάποιος εγγράμματος και ικανός στα οικονομικά δουλος. Ο Παύλος αναφέρει ότι προτιμάει να τον θεωρούν όπως τους «υπηρέτας Χριστού και οικονόμους» (Α' προς Κορινθίους 4,1). Άτομο δοκιμασμένο στην πράξη, ο οικονόμος ή επιβλέπων έπρεπε, σύμφωνα με τον Ρωμαίο συγγραφέα του πρώτου αιώνα μ.Χ. Κολουμέλλα (Lucius Iulius Moderatus Columella), να μη διατείνεται ότι γνωρίζει πράγματα που δεν γνωρίζει και να είναι πάντοτε πρόθυμος να μάθει. Έπρεπε με άλλα λόγια να έχει μια σωκρατική στάση απέναντι στη γνώση και στην εξουσία.

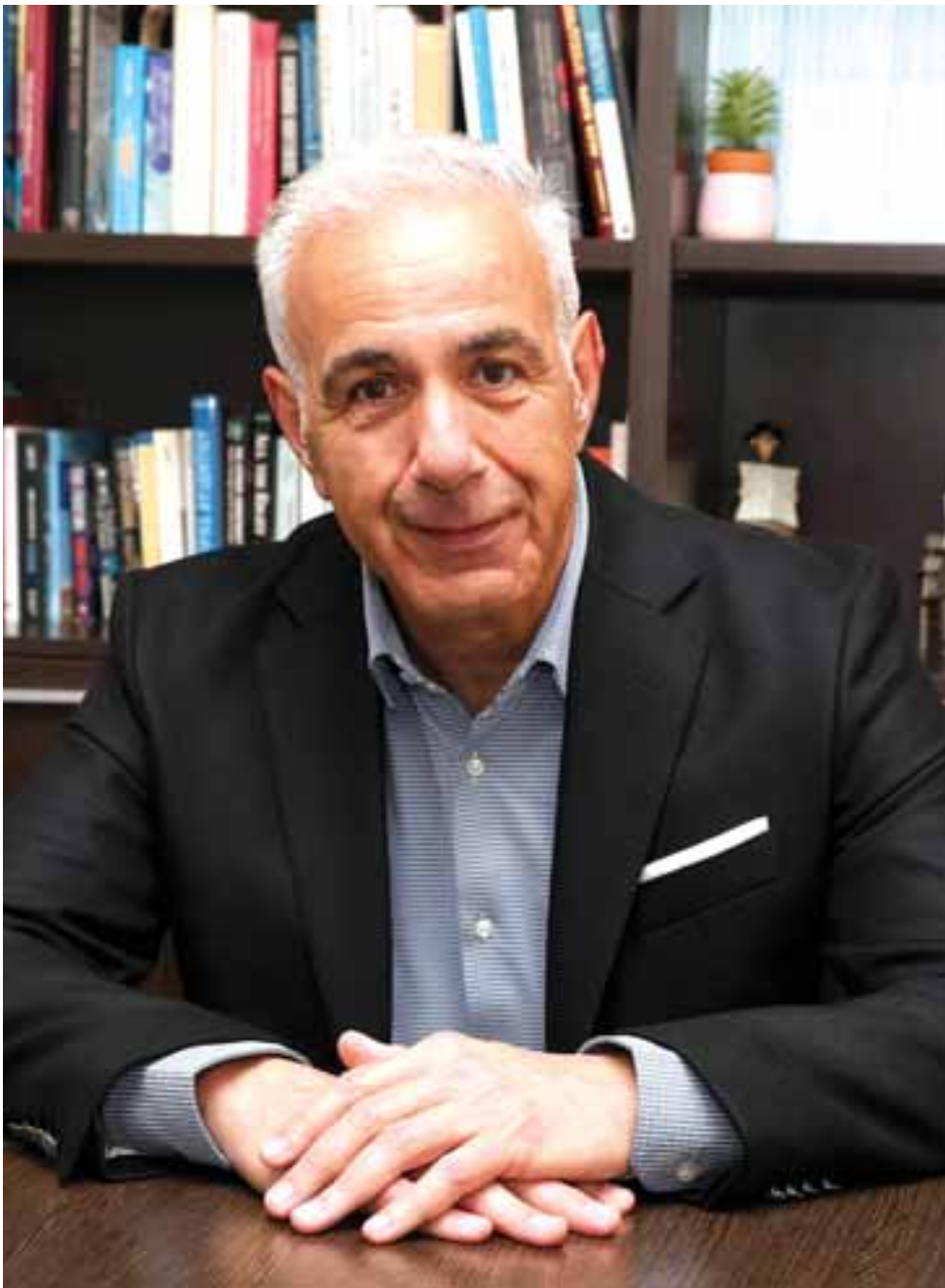
Ο ρόλος αυτός ταίριαζε στον Παύλο. Διώκτης του χριστιανισμού, ο Παύλος αυτοαποκαλούνταν «έκτρωμα» (Α' προς Κορινθίους 15, 8), ακόμη και μετά το όραμα μπροστά από τις πόρτες της Δαμασκού, όπου ο ίδιος ο Χριστός τον όρισε απόστολό του. Αιθανόταν δηλαδή ξένος προς την Εκκλησία, όπως ξένοι ήταν και οι δούλοι στην αρχαία Ρώμη, χωρίς να έχουν την υπηκοότητα και τα δικαιώματα των Ρωμαίων πολιτών. Ένιωθε πως διαχειριζόταν τα επίγεια πράγματα του κυρίου του Ιησού Χριστού, χωρίς ποτέ να τολμήσει να οικειοποιηθεί το παραμικρό περιουσιακό ή πνευματικό στοιχείο της Εκκλησίας: «εις

το μη καταχρήσασθαι τη ζουσία μου εν τω ευαγγελίω» (Α' προς Κορινθίους 9, 18). Τη στάση του αυτή τη συμμερίζονταν οι κύκλοι της πρώτης Εκκλησίας, κάτι που επέτρεπε στον Παύλο να ηγείται της Εκκλησίας, χωρίς να είναι προκαθήμενος ή άρχοντας, ούτε να προκαλεί φθόνο, μίσος ή μνησικακία. Ήταν απλά δούλος της. Για τον λόγο αυτό η σορός του Παύλου είναι θαμμένη εκτός των τειχών της Ρώμης ενώ αυτή του Πέτρου, επισκόπου Ρώμης, είναι θαμμένη στην κρύπτη του Βατικανού. Γιατί όμως ο νεοεκλεγμένος Πάπας προτιμάει να ακολουθήσει την παράδοση του Παύλου και όχι του Πέτρου; Γιατί αρνείται την οικειοποίηση της Εκκλησίας που του προσφέρει ο θώκος του επισκόπου Ρώμης;

Μια ερμηνεία, η οποία παραμένει πιστή στις προθέσεις του ίδιου του Παύλου όταν ανέλαβε τον ρόλο αυτό στην πρώιμη Εκκλησία, είναι ότι ο «οικονόμος» έχει ένα στρατηγικό πλεονέκτημα στη διαχείριση κρίσεων, ερίδων και ορισμάτων στους κόλπους της Εκκλησίας. Δεν είναι μόνο η διαμάχη ανάμεσα σε συντηρητικούς και προοδευτικούς στους κόλπους της καθολικής Εκκλησίας που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής από τον νέο Πάπα. Αν συνεχίσει το έργο του προκατόχου του, αν η πρόθεσή του

είναι να ολοκληρώσει ό,τι ξεκίνησε ο Φραγκίσκος, τότε το δύσκολο έργο που έχει μπροστά του είναι η επανένωση των Εκκλησιών. Στον διάλογο αυτό, ο τίτλος του «οικονόμου» δεν βάζει κανένα δογματικό εμπόδιο, κάτι που θα γινόταν αν αναλάμβανε την πρωτοβουλία της επανέναρξης της διαδικασίας ένωσης των Εκκλησιών ως ισχυρός προκαθήμενος της Ρώμης, ως διάδοχος δηλαδή του Πέτρου. Όπως χαρακτηριστικά έγραφε ο Παύλος, «βρίσκει ευχαρίστηση σε αδυναμίες, σε προσβολές, σε καιρούς ανάγκης, σε διωγμούς και δυσκολίες, για τον Χριστό. Διότι όταν είμαι αδύναμος, τότε είμαι δυνατός» (Β' προς Κορινθίους 12, 10). Η διαπραγμάτευση από θέση αδυναμίας έχει το ισχυρό πλεονέκτημα ότι κρατάει ανοικτό τον διάλογο και επιτρέπει το άνοιγμα στον άλλο, σε αντίθεση με μια δογματική αντιπαράθεση ισχύος χωρίς ουσιαστική προσέγγιση. Η επιστροφή στις ρίζες της πρώιμης Εκκλησίας και στον λόγο του Παύλου μπορεί να ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο για τη χριστιανιστήν.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Οι Αμερικανοί επέδειξαν ασύγγνωστη, εγκληματική αμέλεια. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Ντέιβις είναι ο μοναδικός μέχρι σήμερα Αμερικανός πρέσβης που δολοφονήθηκε μέσα στην πρεσβεία, λέει στην «Κ» ο Ανδρέας Χατζήκυριακος.

Ποιος και γιατί σκότωσε τον Αμερικανό πρέσβη

Ο Ανδρέας Χατζήκυριακος μιλάει για το τρίτο βιβλίο του «Αόρατη Συνωμοσία», αποκαλύπτοντας μέσω εγγράφων τον φόνο Ντέιβις και την πολιτική συγκυρία

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Το κουβάρι για το ποιος και γιατί βρίσκεται πίσω από τον φόνο του Αμερικανού πρέσβη Ρότζερ Ντέιβις στην Κύπρο το 1974, ξετυλίγει στο βιβλίο του «Αόρατη Συνωμοσία» ο Ανδρέας Χατζήκυριακος. Μέσω διεξοδικής έρευνας και σημαντικών εγγράφων ο Ανδρέας Χατζήκυριακος αποκαλύπτει διαλόγους των πολιτικών πρωταγωνιστών της εποχής, αλλά και άγνωστες πιυκές της προσωπικότητάς τους. Για ποιο λόγο οι ΗΠΑ δεν ερεύνησαν διεξοδικά τη δολοφονία του Αμερικανού πρέσβη; Ποιο ρόλο έπαιξε η ΕΟΚΑ Β', η Χούντα και τι ρόλο παίζει το ανθρώπινο λάθος στην πολιτική και σε έναν φόνο με πολιτικές προεκτάσεις.

—Για ποιο λόγο αποφασίσατε να ασχοληθείτε με τη δολοφονία του Αμερικανού πρέσβη;

—Ήταν μόλις είχα τελειώσει το βιβλίο μου «Πτήση CY284». Μου άρεσε πολύ, με γέμισε η διαδικασία της έρευνας και συγγραφής και αναζητούσα το επόμενο θέμα. Εκείνη την περίοδο, λοιπόν, επικοινωνήσαμε μαζί μου ο συνάδελφος Κώστας Βενιζέλος, θυμόταν το ενδιαφέρον που είχα για τη δολοφονία του Αμερικανού πρέσβη το 1974, για να μου πει ότι είχε νεότερη πληροφόρηση για το θέμα. Ήταν σαν να μου έφερναν ένα δώρο στην εξώπορτα. Άρχισα να το ψάχνω, αλλά ξεκινώντας δεν περίμενα ότι θα μπορούσα να καταλήξω σε κάτι συγκεκριμένο, όπως στο ποιος δολοφόνησε τον πρέσβη.

—Συνεπώς ποια ήταν η αρχική σας πρόθεση, αν όχι να ανακαλύψετε τον δολοφόνο;

—Να δω αν μπορώ να μάθω τι πραγματικά έγινε. Στην εξέλιξη της έρευνας όμως άρχισε να σκιαγραφείται η εικόνα της δολοφονίας του Αμερικανού πρέσβη το 1974, για να μου πει ότι είχε νεότερη πληροφόρηση για το θέμα. Ήταν σαν να μου έφερναν ένα δώρο στην εξώπορτα. Άρχισα να το ψάχνω, αλλά ξεκινώντας δεν περίμενα ότι θα μπορούσα να καταλήξω σε κάτι συγκεκριμένο, όπως στο ποιος δολοφόνησε τον πρέσβη.

φείται, όχι το πορτρέτο του δολοφόνου, αλλά ότι έχουμε ένα κύκλωμα που λειτουργεί προς μία συγκεκριμένη κατεύθυνση, τη λεγόμενη συνωμοσία. Στη συνέχεια άρχισε να ολοκληρώνεται το παζλ σε τέτοιο βαθμό που ανακάλυπτες, όχι το ποιος πάτησε τη σκανδάλη αλλά ποιος ηγήθηκε της ομάδας που έβαλε κατά της πρεσβείας. Αυτό θεωρώ ότι το ξέρουμε.

—Για ποιο λόγο επιλέξατε τον τίτλο «Αόρατη συνωμοσία»;

—Προκύπτει από τον αόρατο δικτάτορα που κυβερνούσε ακόμη κι αν είχε απομακρυνθεί από τα καθήκοντά του, τον Δημήτρη Ιωαννίδη. Η δολοφονία του πρέσβη ήταν μέρος μιας ευρύτερης συνωμοσίας. Η συνωμοσία βεβαίως δεν λειτουργούσε αυτόνομα στην Κύπρο. Στόχος ήταν η ανατροπή του Καρα-

Η δολοφονία του πρέσβη ήταν μέρος μιας ευρύτερης συνωμοσίας. Η συνωμοσία βεβαίως δεν λειτουργούσε αυτόνομα στην Κύπρο. Στόχος ήταν η ανατροπή του Καραμανλή στην Ελλάδα και του Κληρίδη στην Κύπρο. Αν όχι η ανατροπή τους, να καταστούν υποχείρια του κυκλώματος Ιωαννίδη.

—Αυτό βεβαίως που προκαλεί εντύπωση είναι ότι δεν υπήρξε το αναμενόμενο ενδιαφέρον των ΗΠΑ να βρουν τους ενόχους της δολοφονίας...

—Στην Ουάσιγκτον εκείνη την περίοδο μπορεί να μην επικρατούσε το κυπριακό χάος της εισβολής, επικρατούσε όμως το χάος του Watergate. Ο Νίξον είχε παραιτηθεί, η οργή των Ελληνοαμερικανών και των Ομογενών αυξανόταν και στρε-

φόταν προσωπικά προς τον Κισινγκερ. Όπως φαίνεται στις συνομιλίες του Κισινγκερ που παρουσιάζονται στο βιβλίο, τον απασχολούσε ότι εκείνος προσωπικά ήταν στο επίκεντρο της κριτικής. Για ποιο λόγο λοιπόν να θέλει μία αποτυχία ή κάτι τόσο αρνητικό όσο η δολοφονία ενός πρέσβη να είναι τόσο ψηλά στην επικαιρότητα;

—Στο βιβλίο, όμως, εξάγετε το συμπέρασμα ότι υπήρχε μία σχετική αφέλεια από πλευράς των Αμερικανών. Πού οφείλεται;

—Γράφουμε την ιστορία και αγνοούμε το πιο σημαντικό κομμάτι, τον ανθρώπινο παράγοντα. Η ιστορία γράφεται από ανθρώπους που κάνουν λάθη, έχουν πάθη, συμπτώσεις, αντιπάθειες, φιλοδοξίες. Δεν μπορούμε να μην το συνυπολογίσουμε. Γιατί, για παράδειγμα, ο πρέσβης δεν κατέφυγε στο θωρακισμένο δωμάτιο που υπήρχε στην πρεσβεία και που ο ίδιος χρησιμοποίησε στο πραξικόπημα, ένα μήνα πριν, για να προστατεύσει τα παιδιά του; Αν ήταν στο θωρακισμένο δωμάτιο δεν θα γινόταν τίποτα από όλα αυτά. Πιθανότατα όμως ο πρέσβης απέρριψε τις εκκλήσεις να καταφύγει εκεί, γιατί ήθελε να ελέγχει την κατάσταση. Πιθανότατα υποτίμησε τον κίνδυνο και υπερίτιμησε τις δυνάμεις του.

—Δεν είναι όμως μόνο η ανεπάρκεια σε θέματα ασφάλειας. Υπήρξαν και εσφαλμένες εκτιμήσεις για το Κυπριακό, όπως για παράδειγμα πως δεν θα γινόταν το πραξικόπημα.

—Τότε όλοι, περιλαμβανομένου του Μακαρίου, του Στέιτ Ντιπάρτμεντ και της CIA, περίμεναν ότι πάμε σε μία κορύφωση της συγκρούσεως μεταξύ Μακαρίου και Χούντας του Ιωαννίδη. Όμως, λίγο πριν γίνει το πραξικόπημα ο Ιωαννίδης φρόντισε να λειτουργήσει παραπλανητικά. Κάποιοι πράγματι παραπλανήθηκαν, κάποιοι συνειδητά αφέθηκαν να παραπλανηθούν.

—Το βιβλίο βεβαίως φωτίζει και τους πρωταγωνιστές που ανέλαβαν την περίοδο του πραξικοπήματος, που δεν είναι τόσο γνωστά αυτά τα γεγονότα...

—Για μένα ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον κομμάτι του βιβλίου είναι οι προσωπικότητες που βρέθηκαν στην εξουσία στις 15 Ιουλίου και που έφτασαν να έχουν ρόλο μέχρι τις αρχές Αυγούστου, όταν έκανε τον ανασχηματισμό του ο Κληρίδης.

Οι παρουσιάσεις του βιβλίου «Αόρατη Συνωμοσία»:

22 Μαΐου, Πολυχώρος Κοινωνικής Πρόνοιας και Απασχόλησης, Λάρνακα. Ομιλητές, δήμαρχος Λάρνακας Ανδρέας Βύρας και Σωτήρης Παρολίτης, δημοσιογράφος. Χαιρετισμός από τον υπουργό Εσωτερικών Κωνσταντίνο Ιωάννου.

28 Μαΐου, Παλιά Ηλεκτρική, Πάφος. Ομιλητές δήμαρχος Πάφου Φαίδωνας Φαίδωνος και Γιαννάκης Ομήρου πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

30 Μαΐου, Αμφιθέατρο της ΠΑΣΥ-Δ', Λευκωσία. Ομιλητές ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κόμπος και ο καθηγητής Ανδρέας Λοβέρδος, πρώην υπουργός Υγείας της Ελλάδας.

κατηγορία που δέχτηκε περί στέγασης των πραξικοπηματιών;

—Πριν από το πραξικόπημα ο Γλαύκος Κληρίδης για την ΕΟΚΑ Β' ήταν ένας από τους σημαντικούς μοχλούς του μακαριακού συστήματος εξουσίας και στην ουσία θεωρείτο εκθρόνος της παράταξης. Λίγες μέρες πριν από τον θάνατο του Γρίβα, ο Κληρίδης είχε πάρει ψήφισμα στη Βουλή, για να καταδικαστεί η ΕΟΚΑ Β' και ο Γρίβας για τις δολοφονίες πολιτών. Συνεπώς, ο Κληρίδης δεν έχει σχέση με αυτό το σύστημα. Αυτοί που ηγήθηκαν του πραξικοπήματος, όταν έψαχναν κάποιον να ορκίσουν Πρόεδρο δεν πήγαν στον Κληρίδη. Όταν έγινε η εισβολή και ανέλαβε ο Κληρίδης, τότε το περιβάλλον του Μακαρίου και ο ίδιος ο Αρχιεπίσκοπος άρχισαν

Κληροδότημα του '60 η ανικανότητα της Κυπριακής Αστυνομίας

—Πέραν των πολιτικών ζητημάτων, από το βιβλίο διαπιστώνεται και η ανεπάρκεια του κράτους στο θέμα διερεύνησης φόνων. Ήταν από τότε ανεπαρκείς οι αστυνομικές αρχές;

—Από το 1960 διαφαίνεται η τεράστια δυσκολία της αστυνομίας να διερευνά πολιτικά εγκλήματα. Δολοφονήθηκαν για παράδειγμα τρεις αγωνιστές της ΕΟΚΑ το 1960 και δεν έχουν εξιχνιαστεί οι φόνοι. Δολοφονήθηκε ο παντοδύναμος υπουργός Εσωτερικών Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, έγινε απόπειρα δολοφονίας του Βάσσου Λυσσαρίδη και δολοφονία του Δώρου Λοΐζου και επισήμως δεν γνωρίζουμε τι έγινε. Άρα ναι, έχετε μία αστυνομία που ενώ λόγω του ότι ήμασταν βρετανική αποικία θα μπορούσε να λειτουργεί ως Scotland Yard, από την πρώτη μέρα δημιουργίας του κράτους γέμισε με πρόσωπα που ανήκαν σε κάποια πολιτική φατρία ή φατρία του υποκόσμου. Τα προβλήματα και οι ανικανότητες που βλέπουμε σήμερα στην αστυνομία δεν ήρθαν από το πουθενά. Είναι κληροδότημα του '60. Έχετε μία αστυνομία που συγκαλύπτει περισσότερο από το να ανακαλύπτει. Το 1974, το γεγονός ότι έβαλαν τον ίδιο αστυνόμο να ερευνήσει τη δολοφονία Ντέιβις και στη συνέχεια αυτήν του Δώρου Λοΐζου και η μοναδική έγνοια του ήταν πως να καταστρέψει τη σκηνή του εγκλήματος για να μη βρούμε ποιος το έκανε, είναι ενδεικτικό της παθογένειας.

—Υπάρχει η συγκάλυψη από το κράτος μας, δεν δίδεται όμως η αίσθηση της συγκάλυψης και από την πλευρά των Αμερικανών;

—Η λέξη συγκάλυψη προϋποθέτει πρόθεση. Θα έλεγα ότι εάν ξεπεράσουμε την καχυποψία, που είναι φυσιολογική για τέτοια περιστατικά, οι Αμερικανοί επέδειξαν ασύγγνωστη, εγκληματική αμέλεια. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Ντέιβις είναι ο μοναδικός μέχρι σήμερα Αμερικανός πρέσβης που δολοφονήθηκε μέσα στην πρεσβεία. Όλοι οι άλλοι δολοφονήθηκαν εκτός των πρεσβειών τους.

—Τι κρατάτε από το βιβλίο;

—Αυτό που με έχει τραβήξει είναι ο ρόλος του ανθρώπινου παράγοντα στη διαμόρφωση της ιστορίας. Γιατί στο τέλος της ημέρας και τα πιο μεγάλα στρατηγικά σχέδια εκτελούνται και υλοποιούνται από τους ανθρώπους με τα πάθη και τα λάθη τους. Συνεπώς, αυτό το κομμάτι στην κυπριακή ιστορία θεωρώ ότι παίζει τεράστιο ρόλο και προσπαθώ να δω πώς μπορείς να το εισαγάγεις ως παράγοντα, καταφέροντας ταυτόχρονα να διακρίνεις τον μεγάλο βαθμό υποκειμενισμού που ενέχει. Διότι και την ιστορία την γράφουν άνθρωποι, με απόψεις, εμμονές, συμπάθειες και αντιπάθειες.

Ο Κληρίδης ως ο μαέστρος ενός χάους

—Τον Κληρίδη γιατί τον παρουσιάζετε ως τον μαέστρο του χάους;

—Προσωπικά έχω καταλήξει στο συμπέρασμα ότι στην Ιστορία της Κύπρου εκτός από τον Μακάριο και τον Γρίβα, που ήταν κορυφαίες ιστορικές προσωπικότητες, εκείνοι που ουσιαστικά επηρέασαν τα πράγματα, ήταν ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης μέχρι το 1970 και ο Γλαύκος Κληρίδης το 1974. Ο Κληρίδης ήταν αυτός που βγήκε μπροστά και μάχησε τα συντρίμια του 1974, όταν το σίδερο έβγαζε φωτιά. Ο Γρίβας είχε πεθάνει τον Γενάρη του 1974 και ο Μακάριος είχε επιλέξει να διαφύγει. Συνεπώς θεωρώ τον Κληρίδη κορυφαία προσωπικότητα.

—Για ποιο λόγο όμως;

Γράφουμε την ιστορία και αγνοούμε το πιο σημαντικό κομμάτι, τον ανθρώπινο παράγοντα. Η ιστορία γράφεται από ανθρώπους που κάνουν λάθη, έχουν πάθη, συμπάθειες, αντιπάθειες, φιλοδοξίες. Δεν μπορούμε να μην το συνυπολογίσουμε.

—Επειδή οι Κύπριοι πολιτικοί δεν μας έχουν συνθίσει να ρισκάρουν, να δείχνουν τόλμη, να βγαίνουν μπροστά, όταν τα πράγματα είναι δύσκολα. Ο Κληρίδης ασ πούμε θα μπορούσε να πει ότι δεν τον ενδιαφέρει η θέση.

—Δεν έκανε όμως λάθη κατά την κρίση εκείνην περίοδο; Αυτό βγαίνει και μέσα από το βιβλίο.

—Αλίμονο εκείνη την περίοδο να μην έκανε λάθη. Σε ανώδυνες περιόδους και οι άνθρωποι κάνουν λάθη. Ένα λάθος που του καταλογίζεται είναι ότι ορκίστηκε στον Γεννάδιο, ότι δηλαδή έκανε πράγματα που θα μπορούσε να αποφύγει. Πόσοι όμως θα είχαν το θάρρος να πουν δεν ορκίζομαι όταν σου παραδίδουν την εξουσία σε ένα δω-

μάτιο που έξω έχει πενήντα αρματωμένους της ΕΟΚΑ Β', μέσα τους ηγέτες του πραξικοπήματος ένοπλους και τον τουρκικό στρατό στην Κερύνεια; Αν τώρα ο Κληρίδης ήταν φιλόδοξος, ήλπιζε ότι τα γεγονότα θα εξελιχθούν ώστε να παραμείνει στην εξουσία, ναι σίγουρα. Είχε αυτή τη φιλοδοξία, αλλά ποιος μη φιλόδοξος διαλέγει την πολιτική ως τον χώρο δράσης του;

—Ένα από τα ενδιαφέροντα σημεία είναι η ισορροπία που προσπαθούσε να τηρήσει μετά την ανάληψη της εξουσίας μεταξύ των Μακαριακών που τον έβλεπαν με καχυποψία και των Εοκαβιτών που τον είχαν εμπιστοσύνη. Όλο αυτό δεν έρχεται σε αντίφαση με την κύρια

να βλέπουν Κληρίδη με καχυποψία και την ίδια στιγμή ούτε η ΕΟΚΑ Β' του είχε εμπιστοσύνη.

—Οι Μακαριακοί γιατί τον έβλεπαν με καχυποψία;

—Επειδή θεώρησαν ότι ο Κληρίδης αποκτούσε το ηγετικό εκτόπισμα και άρχισε να βλέπει ότι είναι η ευκαιρία του. Φλέρταρε με την ιδέα να μην επιστρέψει ο Μακάριος. Εδώ λοιπόν επιστρέφουμε στον ανθρώπινο παράγοντα. Φυσιολογικά ο Κληρίδης θα σκέφτηκε πως «ο Μακάριος έφυγε, τα ανέλαβα όλα εγώ, έχω να αντιμετωπίσω την προσφυγική κρίση, κόσμο που δεν έχει να φάει και πού να κοιμηθεί και όταν τελειώσουν τα δύσκολα θα έρθει ο Μακάριος να του δώσω στο πιάτο στην εξουσία».

ΕΧΕΤΕ ΟΡΕΞΗ ΓΙΑ ΣΟΥΒΛΑΚΙ;
260 ΣΕΛΙΔΕΣ | 45 ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ | 40 ΜΑΓΑΖΙΑ

ΤΟ ΠΙΟ ΛΑΧΤΑΡΙΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ!

ΚΥΡΙΑΚΗ
25/5

Επούλωση των πληγών μισό αιώνα μετά

Η πρώτη ταυτοποίηση από ψεκασμένα με χημικά οστά αναπτρώνει τις ελπίδες για εντοπισμό αγνοουμένων του 1974

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Μια αχτίδα ελπίδας στις καρδιές 38 οικογενειών από την Ελλάδα γεννά η πρώτη ταυτοποίηση λειψάνου ψεκασμένου με χημικά που ανήκει σε Ελδुकάριο, ο οποίος έπεσε στην έδρα της ΕΛΔΥΚ στον Γερόλακκο κατά τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής του 1974. Η επιτυχής προσπάθεια του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής να εξαγάγει γενετικό υλικό (DNA) από λείψανα που φυλάσσονταν στο οστεοφυλάκιο του Τύμβου της Μακεδονίτισσας που είχαν ραντιστεί με χημικές ουσίες, ενδεχομένως να κλείσει ανοιχτές πληγές μισού αιώνα και πλέον. Τα λείψανα ανήκουν σε πεσόντες της τουρκικής εισβολής, οι οποίοι είχαν ταφεί άτακτα στο στρατιωτικό κοιμητήριο Λακατάμειας και στο κοιμητήριο Κωνσταντίνου και Ελένης στη Λευκωσία και είχαν εκταφεί την περίοδο 1979-1981 για να δοθούν στις οικογένειές τους στην Ελλάδα χωρίς να προηγηθεί η ταυτοποίησή τους. Όσα από τα λείψανα δεν παραδόθηκαν σε οικογένειες Ελλαδιτών τοποθετήθηκαν στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας για να μετακινήθούν στο Ανθρωπολογικό Εργαστήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Έγκωμη την περίοδο που πραγματοποιήθηκε η εκταφή του NORATLAS NIKH-4 που ήταν θαμμένο από το 1974.

Έκτοτε πραγματοποιήθηκαν αρκετές προσπάθειες ταυτοποίησης των ψεκασμένων λειψάνων εκτός Κύπρου χωρίς αποτελέσματα. Το πρώτο λείψανο με χημικά που ταυτοποιήθηκε ανήκει στον Ελδुकάριο λοχία Θεόδωρο Χαραλαμπίδη από την Έδεσσα, η οικογένειά του οποίου ενημερώθηκε από την επικεφαλής του Γραφείου Επιτρόπου Προεδρίας Άννα Αριστοτέλους και για τον λόγο αυτό η «Κ» αποκαλύπτει την ταυτότητά του.

Ο Ελδुकάριος λοχίας

Ο Θεόδωρος Χαραλαμπίδης είναι ένας από τους 77 αγνοούμενους πεσόντες Ελδुकάριους που δεν επέστρεψαν στην Ελλάδα το καλοκαίρι του 1974. Λοχίας Πεζικού, γεννήθηκε στην Έδεσσα Πέλλας το 1953 και εξαφανίσθηκε μαχόμενος εναν-

Η ταυτοποίηση ψεκασμένων οστών με χημικά πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής και με τη βοήθεια εξειδικευμένου εξοπλισμού που αποκτήθηκε το τελευταίο διάστημα.

τίον των Τούρκων στην αμυντική τοποθεσία του στρατοπέδου της ΕΛΔΥΚ στη Λευκωσία στις 16 Αυγούστου 1974. Με βάση μαρτυρία του συμπολεμιστή και συμπατριώτη του Διονύση Δασκάλου που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Οι Άγνωστοι Στρατιώτες της ΕΛΔΥΚ 1974», ο Χαραλαμπίδης ήταν ένας από τους φαντάρους που ήλθαν στην Κύπρο στις 19 του Ιούλη του 1974 με το αρματωγικό πλοίο «Λέσβος» προκειμένου να αντικαταστήσουν την απολυόμενη σειρά της ΕΛΔΥΚ. Το αρματωγικό έδωσε στο λιμάνι Αμμοχώστου και όπως ο Δασκάλου θυμάται «[...] με το που βγήκαμε είδαμε απέναντι ένα κάστρο με στην μένα πυροβόλα. Ήταν των Τούρκων. Σαστίσαμε με το που το είδαμε. Ρωτήσαμε και μας είπαν ότι δεν είναι τίποτα και ότι η περιοχή είναι τουρκική. Μας πήρανε το απόγευμα και μας πήγαν στο στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ και τότε μας είπαν ότι υπάρχει περίπτωση να μας χτυπήσουν και ότι έπρεπε να κοιμηθούμε με τα ρούχα. Εκείνη τη στιγμή δεν πολυφοβηθήκαμε, νομίζαμε ότι μας τα έλεγαν αυτά για να μας κάνουν κα-

ψώνια, επειδή ήταν η πρώτη μέρα μας στην Κύπρο».

Η γνωριμία

Με τον Χαραλαμπίδη ο Δασκάλου είχε γνωριστεί στο πλοίο που τους μετέφερε στην Κύπρο. Τον ξαναείδε την επόμενη μέρα της άφιξής τους στο στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ. «Αυτή τη μέρα κοντά μας ήρθε ένα τζιπάκι με δύο Κύπριους. Επάνω ήταν εγκατεστημένο ένα αντιαεροπορικό που διατάχθηκε να το χειριστεί ένας δικός μας ΕΛΔΥκάριος λοχίας που ήταν πατριώτης μου από την Έδεσσα και είχαμε γνωριστεί μέσα στο πλοίο που μας πήγε στην Κύπρο, τον έλεγαν Θεόδωρο Χαραλαμπίδη. Χάρηκε που με ξαναείδε, είπαμε μία δύο κουβέντες πριν φύγει και μου είπε “Η θα ρίξω 10 αεροπλάνα ή θα σκοτωθώ”. Έφυγε αλλά αργότερα ήρθε πάλι κοντά μου τρεις ή τέσσερις φορές. Ήταν θαρραλέο παιδί γι’ αυτό έμεινε μέσα στο στρατόπεδο και στον δεύτερο Αττίλα και από τότε αγνοείται».

Τα λείψανα

Ο Δασκάλου δεν ξαναείδε τον συμπατριώτη του Χαραλαμπίδη, η

τύχη του οποίου αγνοείτο μέχρι πρόσφατα. Μετά τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής η Εθνική Φρουρά στην παρουσία ανδρών των Ηνωμένων Εθνών προχώρησε σε περιεργασία νεκρών από τον Άγιο Ανδρέα έως το στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ. Η ταφή των νεκρών στις ελεύθερες περιοχές αποδείχθηκε ένα ακόμη μελανό σημείο στο γενικότερο κομμάτι διαχείρισης του ανθρωπιστικού ζητήματος της Κύπρου. Η άτακτη ταφή των νεκρών αποδείχθηκε τραυματική εμπειρία για τους συγγενείς των πεσόντων, οι οποίοι αν και γνώριζαν για τον τραγικό χαμό των δικών τους ανθρώπων τους στερήθηκε η δυνατότητα να τους τιμήσουν. Η πίεση που ασκήθηκε από τους συγγενείς είχε ως αποτέλεσμα να πραγματοποιηθούν και πάλι άτακτες εκταφές και «τυφλές» παραδόσεις λειψάνων σε οικογένειες Ελλαδιτών. Τότε 45 οικογένειες παρέλαβαν οστά που τους παραδόθηκαν χωρίς ταυτοποίηση με DNA με αποτέλεσμα, αργότερα, να διαπιστωθεί πως κάποιες οικογένειες είχαν παραλάβει οστά που δεν ανήκαν στα προσφιλή τους

πρόσωπα. Τα υπόλοιπα οστά που παρέμειναν ορφανά μεταφέρθηκαν και τοποθετήθηκαν στο οστεοφυλάκιο του Τύμβου της Μακεδονίτισσας. Για ανεξήγητο λόγο τα οστά ψεκάστηκαν με χημικές ουσίες, ενέργεια που είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφή γενετικού υλικού κάτι που φάνηκε αργότερα, όταν έγινε προσπάθεια ταυτοποίησης σε εργαστήρια των ΗΠΑ και Ισπανίας.

Το Ινστιτούτο Νευρολογίας

Παρά τα λάθη που έγιναν, οι προσπάθειες ταυτοποίησης των ψεκασμένων λειψάνων συνεχίστηκαν. Πριν από περίπου δύο χρόνια το Γραφείο του Επιτρόπου Προεδρίας σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής προχώρησαν στην αγορά εξειδικευμένου εξοπλισμού με τον οποίο έγινε πραγματικότητα η πρώτη ταυτοποίηση ψεκασμένου λειψάνου σε ποσοστό 99,99%, ποσοστό πέραν του διεθνούς αποδεκτού που είναι 99,95%. Όπως σημειώνει η επικεφαλής του Γραφείου Επιτρόπου Προεδρίας, Άννα Αριστοτέλους, η επιτυχία ανοίγει τον δρόμο για ταυτοποίηση και των υπολοίπων ψεκασμένων με χημικά λειψάνων.

Στο Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής έχει πραγματοποιηθεί και η ταυτοποίηση απροσδιόριστου αριθμού μικρών λειψάνων τα οποία περισυνέλεξαν από το κοιμητήριο Λακατάμειας και ήταν φυλαγμένα στο Ανθρωπολογικό Εργαστήριο της Δημοκρατίας από το 1999. Τα λείψανα που ταυτοποιήθηκαν δείξαν πως αφορούν 15 πεσόντες αγνοούμενους εκ των οποίων 14 Ελλαδίτες και ένας Ελληνοκύπριος. Από τα ψεκασμένα οστά που παραμένουν χωρίς ταυτοποίηση δεν μπορεί να υπολογιστεί ο αριθμός των προσώπων, ωστόσο ισχυρό είναι το ενδεχόμενο ένας αριθμός από αυτά να αφορά ΕΛΔΥκάριους που έπεσαν στις μάχες με τους Τούρκους εισβολείς. Επίσης, πιθανότατα μέσα σε αυτά να βρίσκονται και τα οστά δύο Ελλαδιτών στρατιωτών του ΝΙΚΗ-4 τα λείψανα των οποίων δεν εντοπίστηκαν κατά την εκταφή του ΝΟ-ΡΑΤΛΑΣ στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας.

Το ταξίδι της επιστροφής

Μέσα στην περίοδο των μαύρων επετείων της τουρκικής εισβολής θα πραγματοποιηθεί το ταξίδι επιστροφής για όσους Ελλαδίτες θυσιάστηκαν το καλοκαίρι του 1974 και η τύχη τους παρέμεινε άγνωστη μέχρι πρόσφατα. Την περίοδο 18 με 22 Ιουλίου θα πραγματοποιηθούν οι τελετές παράδοσης 15 λειψάνων Ελλαδιτών στις οικογένειές τους, οι οποίες με πρωτοβουλία του Γραφείου Επιτρόπου της Δημοκρατίας θα έλθουν στην Κύπρο να τα παραλάβουν. Κάποια από τα λείψανα θα επιστρέψουν στην πατρίδα για να αναπαυθούν και κάποια άλλα κατόπιν επιθυμίας των συγγενών τους θα παραμείνουν για πάντα στην Κύπρο να τα ταφούν στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας. Σε ό,τι αφορά τις υπόλοιπες ταυτοποιήσεις ψεκασμένων λειψάνων το έργο χαρακτηρίζεται δύσκολο και το αποτέλεσμα αβέβαιο. Ωστόσο, όπως επισημαίνει στην «Κ» η Άννα Αριστοτέλους, «παρά τα προβλήματα και τις δυσκολίες το έργο θα συνεχιστεί με την ίδια συνέπεια για διακρίβωση της τύχης όλων των αγνοουμένων μας. Δεν είναι υποχρέωση εί-

ναι χρέος».

Η Κύπρος στον δρόμο της Πράσινης Μετάβασης

Η βιώσιμη ανάπτυξη και οι προκλήσεις του περιβάλλοντος στο επίκεντρο του «Green Agenda Cyprus Summit 2025»

Της **ΑΝΝΑΣ ΠΟΛΥΒΙΟΥ**

Στο πλαίσιο της προσπάθειας για την επίτευξη της Πράσινης Μετάβασης της Κύπρου και με άνωτερο στόχο να καταστεί η χώρα μας πρότυπο οικολογικού τρόπου ζωής και βιώσιμης ανάπτυξης, διοργανώνεται για δεύτερη συνεχή χρονιά το συνέδριο «Green Agenda Cyprus Summit». Το συνέδριο φιλοδοξεί να αποτελέσει έναν κόμβο ανταλλαγής απόψεων, ιδεών αλλά και πρακτικών, προωθώντας παράλληλα τη συνεργασία μεταξύ δημόσιων φορέων, ιδιωτικών επιχειρήσεων, ακαδημαϊκών και κοινωνικών οργανισμών. Κεντρικό στόχο του συνεδρίου αποτελεί η ουσιαστική ενίσχυση της εθνικής προσπάθειας για την Πράσινη Μετάβαση, προκειμένου η Κύπρος να αναδειχθεί ως πρότυπο περιβαλλοντικής υπευθυνότητας και βιώσιμης ανάπτυξης, συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο ενεργά στη διαμόρφωση ενός πιο πράσινου και φιλικού προς το περιβάλλον μέλλοντος, προς όφελος τόσο των σημερινών όσο και των μελλοντικών γενεών.

Φέτος, το συνέδριο «Green Agenda Cyprus Summit» εστιάζει σε κρίσιμα και επίκαιρα ζητήματα που αναδεικνύουν τις ευκαιρίες αλλά και τις προκλήσεις της Πράσινης Μετάβασης. Πιο συγκεκριμένα, στο επίκεντρο των συζητήσεων και παρουσιάσεων θα βρεθούν οι επιχειρηματικές προοπτικές και η ανάπτυξη που φέρνει η στροφή προς ένα πιο βιώσιμο μοντέλο, κα-

Φέτος, το συνέδριο «Green Agenda Cyprus Summit» εστιάζει σε κρίσιμα και επίκαιρα ζητήματα που αναδεικνύουν τις ευκαιρίες αλλά και τις προκλήσεις της Πράσινης Μετάβασης.

θώς και ο οδικός χάρτης για την εξέλιξη των καταναλωτών ενέργειας σε prosumers, προωθώντας ουσιαστικά την ενεργειακή αυτονομία. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί σε ένα κομβικό ζήτημα, στην ηλεκτροκίνηση, στην πρόοδο και τα προβλήματά της, καθώς επίσης και στην αντιμετώπιση της θαλάσσιας ρύπανσης και την επίδραση της κλιματικής αλλαγής στη λεκάνη της Μεσογείου. Παράλληλα, το πρόγραμμα του συνεδρίου θα επικεντρωθεί σε θέματα όπως η διαχείριση των υδάτινων πόρων, η ανάγκη για απεξάρτηση της γεωργίας από τις καιρικές συνθήκες, καθώς και η στρατηγική ανάπτυξη των πόλεων της Κύπρου βάσει βιοκλιματικών μοντέλων, με στόχο τη βιώσιμη ποιότητα ζωής των πολιτών αλλά και των ιδίων των πόλεων.

Στο συνέδριο βιώσιμης ανάπτυξης θα συμμετάσχουν προσωπικότητες από την εγχώρια και διεθνή σκηνή, ενισχύοντας τον πολυεπίπεδο χαρακτήρα του συνεδρίου.

Το «Green Agenda Cyprus Summit», φιλοδοξεί να αποτελέσει έναν κόμβο ανταλλαγής απόψεων, ιδεών αλλά και πρακτικών, προωθώντας παράλληλα τη συνεργασία μεταξύ δημόσιων φορέων, ιδιωτικών επιχειρήσεων, ακαδημαϊκών και κοινωνικών οργανισμών.

Ηγέτες της κυπριακής επιχειρηματικής κοινωνίας, εκπρόσωποι σημαντικών οργανισμών, καθώς και κορυφαίοι ομιλητές, θα συμμετάσχουν ενεργά σε παρουσιάσεις και πάνελ συζητήσεων, με στόχο να εμπνεύσουν τους παρευρισκόμενους, και να κινητοποιήσουν για την ανάγκη στην Πράσινη Μετάβαση, μέσα από τη δική τους οπτική.

Η συμβολή του κράτους

Ιδιαίτερα σημαντική θα είναι και η παρουσία της κυπριακής κυβέρνησης, η οποία θα προβάλει τις

ενέργειες και τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα που έχει επιτύχει η χώρα μας στο πλαίσιο του σχεδίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ενεργειακή μετάβαση. Μια παρουσία η οποία κρίνεται καταλυτική, καθώς η συμβολή του κράτους σε τέτοια ζητήματα μπορεί να διαμορφώσει το πλαίσιο του μέλλοντος της βιώσιμης ανάπτυξης στην Κύπρο.

Ένας εκ των κύριων ομιλητών θα είναι ο υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Γιώργος Παπαναστασίου, ο οποίος θα συμμετάσχει στο συνέδριο με θέμα

«Cheap and Sustainable Energy in Cyprus: The Roadmap». Επίσης, η δρ Μαρία Παναγιώτου, υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, θα συμμετάσχει σε πάνελ με θέμα «The Agro Transition And How It Reflects On Everyday Life».

Μεταξύ άλλων, ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο φετινό συνέδριο θα έχει η παρουσίαση του ομιλητή της διεθνούς σκηνής Ramez Naam, καθώς θεωρείται ένας από τους κορυφαίους ομιλητές για το Green Transition παγκοσμίως. Ο Ramez Naam είναι

γνωστός για τις τεκμηριωμένες και καινοτόμες προσεγγίσεις του πάνω στην πράσινη ενέργεια, την τεχνολογία και την οικονομική βιωσιμότητα. Με πολυετή εμπειρία και διεθνή αναγνώριση, αποτελεί μία από τις πιο εξέχουσες φωνές σε θέματα που αφορούν την κλιματική αλλαγή, τις πράσινες επενδύσεις και τον σχεδιασμό για ένα βιώσιμο αύριο. Επιπλέον, κατέχει τη θέση του επικεφαλής του Τμήματος Ενέργειας και Περιβάλλοντος στο φημισμένο Singularity University, ενώ υπήρξε επιστήμονας τεχνολογίας στη Microsoft στα πρότζεκτ Outlook, Internet Explorer και Bing.

Τέλος, κορυφαίοι CEOs κυπριακών επιχειρήσεων θα συζητήσουν τη στρατηγική των εταιρειών τους στην πορεία της Πράσινης Μετάβασης σε αντιπαραβολή της μόδας του Green Washing. Το «Green Agenda Cyprus Summit» φιλοδοξεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Κύπρο, ενισχύοντας τον δημόσιο διάλογο και κινητοποιώντας όλους τους εμπλεκόμενους φορείς προς μια πιο πράσινη και βιώσιμη κατεύθυνση.

Πληροφορίες: Το Green Agenda Cyprus Summit θα πραγματοποιηθεί αύριο, Δευτέρα 19 Μαΐου 2025, στο ξενοδοχείο Hilton στη Λευκωσία. Διοργανωτές Agenda Cy και η εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε τον σύνδεσμο www.agenda.cy

Οι ΗΠΑ θέλουν τα λιμάνια

Στο στόχαστρο των Αμερικανών Θεσσαλονίκη, Πειραιάς και άλλες «πύλες» για τη δημιουργία του ινδικού «διαδρόμου» που θα παρακάμψει την Κίνα – Η δύσκολη εξίσωση της Αθήνας με τους Κινέζους

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Τον Δεκέμβριο του 2024, όταν ο Ντόναλντ Τραμπ γνωστοποίησε την πρόθεσή του να ανακοινώσει την τοποθέτηση της Κίμπερλι Γκίλφοϊλ στη θέση της πρέσβειρας των ΗΠΑ στην Αθήνα, λίγοι ήταν εκείνοι που αντιλαμβάνονταν τη σημασία της χειρονομίας του σημερινού Αμερικανού προέδρου. Η κ. Γκίλφοϊλ αποτελεί οργανικό τμήμα του ιδεολογικού πυρήνα της ομάδας Τραμπ και έρχεται στην Αθήνα με πολύ συγκεκριμένη εντολή: Να κρατήσει την Ελλάδα μακριά από την επιρροή χωρών τις οποίες η Ουάσινγκτον θεωρεί αντιπάλους. Η κ. Γκίλφοϊλ φθάνει μέχρι τα τέλη Ιουλίου (ή λίγο αργότερα, εντός Αυγούστου), και το ηγετικό δίδυμο της πρεσβείας στην Αθήνα θα συμπληρώνει ως επιτετραμμένος ο Τζος Χακ, γνώστης της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και με εμπειρία από πόστα στη Σαγκάη, στο Χονγκ Κονγκ και στην Ταϊβάν (στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ έχει διατελέσει διευθυντής γραφείου νοτιοευρωπαϊκών υποθέσεων αλλά και στο Γραφείο Κινεζικών και Κορεατικών Υποθέσεων).

Η εντολή με την οποία καταφθάνει η κ. Γκίλφοϊλ στην Αθή-

να είναι ο άμεσος περιορισμός της κινεζικής επιρροής και, κυρίως, η δημιουργία αναχωμάτων στην επέκτασή της. Το σκληρό παιχνίδι αναμένεται να διαδραματιστεί στον τομέα των λιμενικών υποδομών, καθώς οι Αμερικανοί θέλουν να αποκτήσουν το λιμάνι της Θεσσαλονίκης, το οποίο έχει επιλεγεί και ως βασικό σημείο εισόδου στην Ευρώπη του υπό σχεδίαση εμπορικού διαδρόμου Ινδίας, Μέσης Ανατολής, Ευρώπης (India Middle East Europe Corridor - IMEC). Στον φάκελο της νέας πρέσβειρας φέρεται ότι περιλαμβάνεται και άσκηση πίεσης προς την Αθήνα, ώστε να δημιουργήσει συνθήκες ακόμη και ενδεχόμενης αποχώρησης του κινεζικού κολοσσού COSCO από το λιμάνι του Πειραιά. Η ενασχόληση των Αμερικανών με το λιμάνι του Πειραιά είναι, ούτως ή άλλως, εντατική για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Μάλιστα Αμερικανοί αξιωματούχοι είναι επιφορτισμένοι με τη στενή παρακολούθηση όλων όσα αφορούν το λιμάνι του Πειραιά, τόσο για λογαριασμό της πρεσβείας των ΗΠΑ στην Αθήνα, όσο και για εκείνη της Αντιπροσωπείας της Ουάσινγκτον στην Ε.Ε., στις Βρυξέλλες.

Στο πλαίσιο του ίδιου σχεδιασμού διατρέφεται ζωηρό το αμερικανικό ενδιαφέρον για το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης, το οποίο δεν υπολογίζεται πια τόσο ως σταθμός μεταφοράς στρατιωτικού υλικού προς την Ουκρανία, όσο ως «βάση» του IMEC. Το συγκεκριμένο πρότζεκτ βρίσκεται στην ατζέντα που προωθούν η Αθήνα, η Ιερουσαλήμ και η Λευκωσία από κοινού προς τις ΗΠΑ, καθώς λόγω και των γεωστρατηγικών συμφερόντων της Ινδίας, κυρίως εξαιτίας της αντιπαλότητας με το Πακιστάν, παρακάμπτει εκ των πραγμάτων την Τουρκία.

Αναβάθμιση με αντίτιμο

Η υλοποίηση του ινδικού «διαδρόμου» με ευρωπαϊκές πύλες τα ελληνικά λιμάνια, θα σημαίνει τη γεωπολιτική αναβάθμιση της Ελλάδας. Το «αντίτιμο» που θα πρέπει να επωμιστεί σε αυτή την περίπτωση η Αθήνα είναι, σύμφωνα με ελληνικές διπλωματικές πηγές, το κόστος της «αποσύνδεσης» από τους Κινέζους.

Ο IMEC είχε βρεθεί και στο επίκεντρο των συζητήσεων που είχαν οι πρωθυπουργοί Κυριάκος Μητσοτάκης και Ναρέντρα Μόντι στις

εκ του σύνεγγυς επαφές τους στην Αθήνα (Αύγουστος 2023) και στο Νέο Δελχί (Φεβρουάριος 2024). Το γεγονός ότι οι Ινδοί έχουν στρατηγική εταιρική σχέση με την Ελλάδα και τη Γαλλία ταυτόχρονα (και με τη Γερμανία για άλλους λόγους) εξηγεί και την άριστη συνεννόηση Αθηνών και Παρισιών πάνω στο θέμα του IMEC, παρότι και η Γαλλία διεκδικεί το λιμάνι εισόδου στη Δυτική Ευρώπη να είναι η Μασσαλία. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι ευθέως ανταγωνιστική σχέση απέναντι στις προτάσεις Ελλάδας και Γαλλίας, οι οποίες μπορεί να γίνουν και συμπληρωματικά (η Μασσαλία για τη Δυτική Ευρώπη και η Θεσσαλονίκη για την Ανατολική και Κεντρική), έχει η Ιταλία, η οποία προωθεί τρία δικά της λιμάνια στον νότο της χώρας. Πάντως, Αθήνα και Νέο Δελχί εργάζονται ήδη σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Οι Ινδοί έχουν προτείνει –και η Αθήνα δεν διαφωνεί– την ανταλλαγή πληροφοριών για την κίνηση των εμπορικών πλοίων (white shipping) προκειμένου να ενισχυθεί η συναντίληψη στον τομέα της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας. Σε αυτόν τον τομέα, μάλιστα, οι Ινδοί έχουν προτείνει στην Ελλάδα την από κοινού ανάπτυξη ενός

ραντάρ επιτήρησης του θαλάσσιου χώρου.

Πάντως και πέρα από τον IMEC, η Αθήνα προσαρμόζεται στις απαιτήσεις της Ουάσινγκτον και σε άλλα πεδία. Όπως για παράδειγμα προτρίμνου, όταν η Αθήνα απέρριψε το αίτημα του Πεκίνου για επισκέψεις και ελλειμενισμό κινεζικών πολεμικών σε ελληνικά λιμάνια.

Πώληση-έκπληξη

Αξίζει να σημειωθεί, τέλος, ότι οι εξελίξεις αυτές καταγράφονται την ίδια στιγμή που το Πεκίνο αντιδρά έντονα στην απόφαση της εδρεύουσας στο Χονγκ Κονγκ CK Hutchison, η οποία ελέγχεται από τον δισεκατομμυριούχο Li Ka-shing, να πουλήσει το μεγαλύτερο μέρος των παγκόσμιων λιμενικών δραστηριοτήτων της, αξίας 22,8 δισ. δολαρίων, συμπεριλαμβανομένων περιουσιακών στοιχείων κατά μήκος της στρατηγικής σημασίας διώρυγας του Παναμά, σε μια κοινοπραξία στην οποία συμμετέχουν το αμερικανικό επενδυτικό κεφάλαιο BlackRock και επενδυτικό σχήμα συμφερόντων της ιταλικής οικογένειας Απόντε που ελέγχει τη μεγαλύτερη ναυτιλιακή μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων στον κόσμο MSC.

Συμφέροντα

Το πρότζεκτ IMEC προωθούν Ελλάδα, Ισραήλ και Κύπρος από κοινού προς τις ΗΠΑ, καθώς λόγω της αντιπαλότητας του Νέου Δελχί με το Πακιστάν, μοιραία παρακάμπτεται και η Τουρκία.

Οι εγκαταστάσεις φορτοεκφόρτωσης εμπορευματοκιβωτίων στο λιμάνι του Πειραιά, το οποίο ελέγχεται από την κινεζική COSCO Shipping. Η κυβέρνηση ζήτησε επιτακτικά από την εταιρεία, αλλά και από τον πρέσβη της Κίνας στην Αθήνα, να προχωρήσουν άμεσα και με ταχείς ρυθμούς όλες οι αναγκαίες επενδύσεις στον ΟΛΠ.

Τα «βουβά κύματα» σε ΟΛΠ και ΟΛΘ

Τους **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Η αλλαγή στάσης της κυβέρνησης απέναντι στους διαχειριστές των δύο μεγαλύτερων λιμανιών της χώρας, της COSCO Shipping στον Πειραιά και του ομίλου Ιβάν Σαββίδη στη Θεσσαλονίκη, εκδηλώνεται ήδη εδώ και δύομισι μήνες με σειρά πρώτοβουλιών που εκπέμπουν το μήνυμα πως από δω και πέρα θα υπάρχει αυστηρός έλεγχος σε όλες τις συμβατικές υποχρεώσεις τους και τη συμμόρφωσή τους με το ευρωπαϊκό και εθνικό ρυθμιστικό πλαίσιο. Πολιτική την οποία προάγει ανοιχτά πλέον και η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως προκύπτει από πρόσφατες δηλώσεις του αρμόδιου Ευρωπαίου επιτρόπου.

Η αλληλουχία των γεγονότων των τελευταίων μηνών δεν αφήνει πολλές αμφιβολίες ότι τα πράγματα αλλάζουν. Τον Μάρτιο ο υπουργός Ναυτιλίας Βασίλης Κικίλιας ζήτησε ανοιχτά και επιτακτικά τη βελτίωση των υποδομών που εξυπηρετούν την ακτοπλοΐα στο λιμάνι του Πειραιά και τόνισε την ανάγκη να προχωρήσουν όλες οι επενδύσεις άμεσα. Συναντήθηκε μάλιστα τόσο με τον πρέσβη της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας όσο και με τη διοίκηση του ΟΛΠ στο υπουργείο, όπου τους διέμνησε ότι είναι κρίσιμο η κινεζική πλευρά να προχωρήσει με ταχείς ρυθμούς

στις αναγκαίες επενδύσεις. Από την πλευρά του, ο πρέσβης Fang Qiu επισήμανε ότι όσα ανέφερε ο υπουργός πρέπει να ληφθούν υπόψη από την κινεζική πλευρά και σημείωσε ότι στο πλαίσιο της επένδυσης της COSCO, η επιθυμία του Πεκίνου για διαρκή ανάπτυξη και βελτίωση των υποδομών παραμένει σταθερή. Ήταν η πρώτη τέτοια δημόσια παρέμβαση ελληνικής κυβέρνησης προς την COSCO από τότε που ο κινεζικός όμιλος απέκτησε την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου του ΟΛΠ. Σημειώνεται πως στην εισηγμένη εξακολουθεί να συμμετέχει με ποσοστό 7,14% το Δημόσιο.

Ενα μήνα μετά, λίγα εικοσιτετράωρα πριν από τη σύγκληση της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης του Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης, το Υπερταμείο, μέτοχος με 7,2% στην παραχωρησιούχο που διαχειρίζεται τις δημόσιες υποδομές του λιμανιού της συμπρωτεύουσας, ανέλαβε πρωτοβουλία: Ζήτησε την αναβολή της γενικής συνέλευσης προκειμένου να ενημερωθεί για όλα τα θέματα. Ως αποτέλεσμα, η πλευρά του βασικού μετόχου του ΟΛΘ, του ομίλου Σαββίδη, ήρθε σε επαφή με το Υπερταμείο προκειμένου να διαπιστώσει τους λόγους αυτής του της ενέργειας. Και στις επαφές που πραγματοποιήθηκαν, δι-

απίστωσε ότι το Δημόσιο αξιώνει την ταχύτερη δυνατή υλοποίηση των δεσμευτικών επενδύσεων, που για διάφορους λόγους, όχι απαραίτητα υπαιτιότητας του επενδυτή, δεν έχουν προχωρήσει εδώ και επτά χρόνια. Τις εξελίξεις αυτές της γενικής συνέλευσης και του διορισμού νέας διοίκησης στον ΟΛΘ παρακολουθούσε στενά και

Για αυστηροποίηση των ελέγχων υλοποίησης των συμβατικών υποχρεώσεων των παραχωρησιούχων γίνεται λόγος από την πλευρά της κυβέρνησης.

η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Σύμφωνα με πληροφορίες, μετά την παροχή των απαραίτητων διαβεβαιώσεων, το Υπερταμείο απέσυρε το αίτημα αναβολής και η τακτική γενική συνέλευση έγινε κανονικά.

Του περιστατικού αυτού όμως είχαν προηγηθεί κινήσεις των Γάλλων συνεταιριών του ομίλου Σαββίδη, της ναυτιλιακής CMA –που είναι μέτοχος μειοψηφίας στο σχήμα που από κοινού με τον εκ Ρωσίας ορμωμένο Έλληνα ομογενή ελέγχει τον ΟΛΘ– για να εξαγοράσουν το

ποσοστό του και να αποκτήσουν τον πλήρη έλεγχο του λιμανιού. Μάλιστα φέρονται να βρίσκονταν σε κοινή γραμμή με την οικογένεια Ντρέιφους, η οποία από την πλευρά της κατέθεσε νωρίτερα φέτος και δημόσια πρόταση εξαγοράς του 21% περίπου των μετοχών από το χρηματιστήριο. Πηγές που επικαλούνται γνώση όσων διημερίθησαν, αναφέρουν ότι επαφές για το θέμα έγιναν, αλλά το τίμημα που φέρεται να ζητήθηκε ήταν δυσθεώρητο, υπερδιπλάσιο της τρέχουσας κεφαλαιοποίησης της εταιρείας. Για τις εξελίξεις αυτές είναι ενήμερη η κυβέρνηση, η οποία ασφαλώς έχει διευκρινίσει σε κάθε ενδιαφερόμενο πως οι συμβατικές υποχρεώσεις του Δημοσίου και το εθνικό και ευρωπαϊκό νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο δεν επιτρέπουν παρέμβαση. Επιτρέπουν ωστόσο την αυστηροποίηση των ελέγχων υλοποίησης των συμβατικών υποχρεώσεων των παραχωρησιούχων και της συμμόρφωσής τους με το νομικό πλαίσιο. Κάτι που, όπως και στον ΟΛΠ, έχει αρχίσει να γίνεται εντατικά.

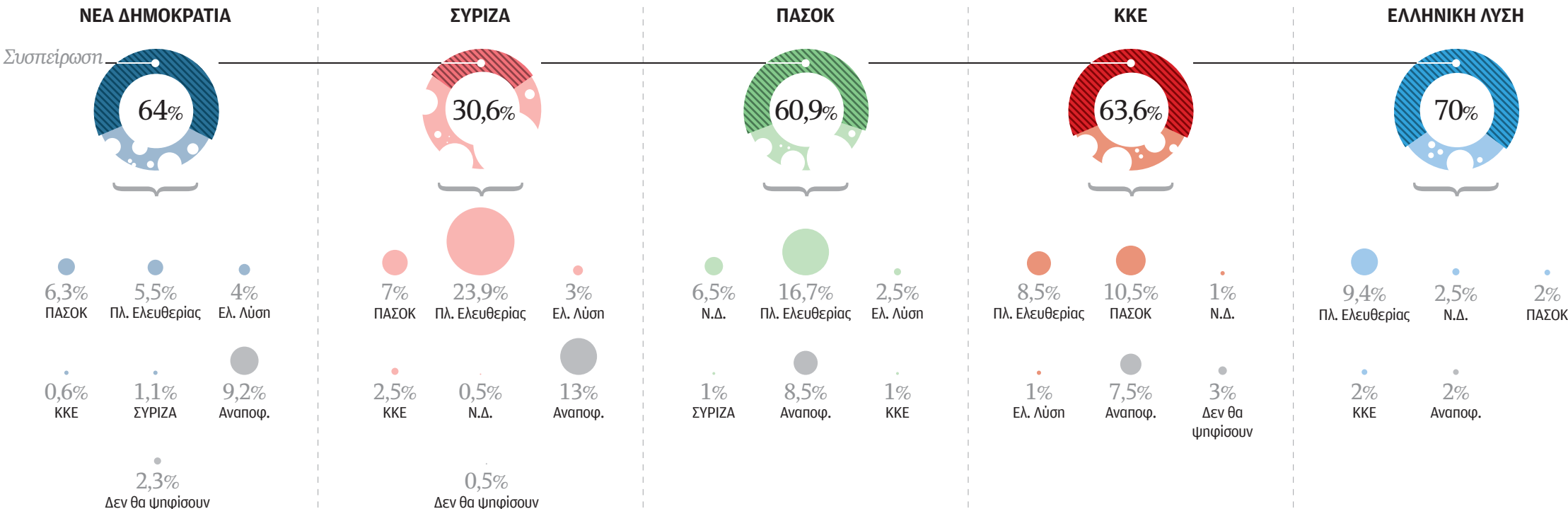
«Ασφάλεια»

Εν τω μεταξύ, σε μια εξέλιξη που μαρτυρεί, αν όχι συγχρονισμό, ευθυγράμμιση πολιτικής, λίγες μόνο μέρες πριν από την επιστολή του Υπερταμείου προς τον ΟΛΘ,

ο Ευρωπαίος επιτροπος Βιώσιμων Μεταφορών και Τουρισμού, στο χαρτοφυλάκιο του οποίου περιλαμβάνονται οι λιμενικές υποδομές, Απόστολος Τζιτζικώστας, από το βήμα του ετήσιου συνεδρίου της European Sea Ports Organisation – ESPO, που έγινε μάλιστα στη Θεσσαλονίκη, έδωσε ξεκάθαρο στίγμα: «Τα λιμάνια μας πρέπει να επανεξετάσουν την ασφάλεια, τόσο τη φυσική όσο και την ψηφιακή, και να εξετάσουν πιο προσεκτικά οποιαδήποτε ξένη παρουσία» (σ.σ. «take a closer look at any foreign presence»), ανέφερε χαρακτηριστικά.

Την ίδια ώρα, εκδηλώνεται και πρωτοβουλία του υπουργού Εξωτερικών Γιώργου Γεραπετρίτη: νομοσχέδιο που βρίσκεται στη Βουλή στοχεύει στην προστασία από τον «κίνδυνο» δυνητικών επενδυτών που φιλοδοξούν να αποκτήσουν τον έλεγχο περιουσιακών στοιχείων ή επιχειρήσεων ζωτικής σημασίας για τη χώρα. Η μία από τις κατηγορίες επενδύσεων που υπάγονται στο νομοσχέδιο είναι οι λιμενικές και οι κρίσιμες υποθαλάσσιες υποδομές. Το νέο πλαίσιο δεν στοχεύει τόσο στον αποκλεισμό επενδύσεων από συγκεκριμένες χώρες, αλλά στην ανάγκη να υπάρχει ξεκάθαρη εικόνα για την πηγή των κεφαλαίων που επενδύονται.

Προς τα πού χάνει το κάθε κόμμα

Ο χάρτης των διαρροών

Ποιες μετακινήσεις καταγράφουν οι μετρήσεις του Μαξίμου – Το 4% στο οποίο εστιάζει η κυβέρνηση

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Εμπειρος πολιτικός αναλυτής ομολογεί στην «Κ» πως την παρούσα ρευστότητα στο πολιτικό σκηνικό δεν την έχει δει ποτέ ξανά, σε καμία φάση της Μεταπολίτευσης, πόσο μάλλον «μετά από 6 χρόνια όπου ένα κόμμα κυβερνά μόνο του».

Η κυβέρνηση δεν ξέρει ποιον ακριβώς έχει αντίπαλο. Η αντιπολίτευση δεν μπορεί να συσπειρώσει ούτε τους ψηφοφόρους του 2023. Οι μετακινήσεις των ψηφοφόρων από το ένα κόμμα στο άλλο «γίνονται έξω από τα παραδοσιακά στεγανά» και οι πολιτικές στρατηγικές «κουρελιάζονται» μπροστά σε ένα θολό πολιτικό τοπίο.

Η τελευταία μέτρηση που έφτασε στο Μέγαρο Μαξίμου είχε έναν πολύ ενδιαφέροντα πίνακα από εκείνους που σπάνια παίρνουν τη δημοσιότητα που τους αξίζει στις πολιτικές αναλύσεις. Αποτυπώνει τις μετακινήσεις ψηφοφόρων μεταξύ των κομμάτων και τις (απο)συσπειρώσεις – ένα σκηνικό κινούμενης άμμου.

Το καλό στοιχείο για την κυβέρνηση, όπως αποτυπώνεται στον πίνακα που παρουσιάζει σήμερα αποκλειστικά η «Κ», είναι το ποσοστό 9,2% των αναποφάσιστων ψηφοφόρων της Ν.Δ. που έχουν περάσει στην γκριζα ζώνη. Αυτό πρακτικά δείχνει πως το 1/10 που επέλεξαν το κυβερνών κόμμα το 2023 έχουν αποστασιοποιηθεί, αλλά δεν έχουν πάει αλλού. Ο πρώτος στόχος για την κυβέρνηση είναι να τους επαναπατρίσει. Πρόκειται για ένα 4% του εκλογικού σώματος, που δεν έχει περάσει ακόμη στην απέναντι –αντικυβερνητική– όχθη.

Αν η Ν.Δ., της οποίας η επίδοση μετριέται σήμερα γύρω στο 30%, κατάφερε να ξανακερδίσει αυτό το «δικό της» κοινό θα πήγαινε στο 34%. Κυβερνητική πηγή σημειώνει πως το εύρημα αυτό εξηγεί πολλά για τη συμπεριφορά του κυβερνώντος κόμματος το τελευταίο διάστημα. Η συντονισμένη προσπάθεια του Μαξίμου να πιάσει ξανά το νήμα των μεταρρυθμίσεων απευθύνεται πρωτίστως σε αυτό το 4% που την ψήφισε το 2023 και σήμερα έχει μετακινηθεί στην γκριζα ζώνη. Η επιστροφή του θεωρείται πως θα συμπαράσχει ευρύτερα το κυβερνών κόμμα προς τα πάνω, που τώρα έχει πολύ χαμηλή συσπείρωση της τάξεως του 64%. Τι θέλει αυτό το ακροατήριο για να επιστρέψει; Συγκεκριμένες αλλαγές, που έχουν να κάνουν με το κράτος, την Υγεία, την Οικονομία αλλά και τη βελτίωση της καθημερινότητας – αυτά είναι η εκτίμηση με βάση την οποία κινείται τελευταία το Μαξίμου.

Την ίδια ώρα, ο πίνακας με τις

μετακινήσεις αποτυπώνει και το πιο «δύσκολο» μέτωπο για την κυβέρνηση που μπερδεύει το πολιτικό σκηνικό. Η κυβέρνηση έχει 4% διαρροές προς τον Κυριάκο Βελόπουλο και 4,5% προς τη Φωνή Λογικής, δηλαδή χάνει 8,5% των ψηφοφόρων της προς τα δεξιά, που το προηγούμενο διάστημα θεωρήθηκε πως είναι η μεγάλη της αδυναμία. Ομως, όπως διαπιστώνεται, οι απώλει-

ες είναι μεγαλύτερες προς την άλλη πλευρά του πολιτικού φάσματος. Οι διαρροές προς το ΠΑΣΟΚ φτάνουν το 6,3% και προς την Πλεύση Ελευθερίας 5,5%, δηλαδή αθροιστικά στο 11,8%. Συνεπώς οι απώλειες προς την Κεντροαριστερά (ΠΑΣΟΚ) αλλά και τη Ζωή Κωνσταντοπούλου είναι μεγαλύτερες από ό,τι προς τα δεξιά, δημιουργώντας για την κυβέρνηση την ανάγκη να κα-

λύψει ακροατήρια με διαφορετικές προσεγγίσεις.

Αντισυστημικός κλοιός

Στο Μέγαρο Μαξίμου εστιάζουν πάντως στις εισροές της Πλεύσης Ελευθερίας που οδηγούν σε «σημαντικά συμπεράσματα», όπως λέει αρμόδια πηγή, για το πώς διαμορφώνεται το πολιτικό σκηνικό. Η Πλεύση Ελευθερίας απορροφά το 23,9% των ψηφοφόρων

του ΣΥΡΙΖΑ. Την ίδια ώρα, όμως, αποδεικνύεται ότι λειτουργεί ήδη ως πολυσυλλεκτικός υποδοχέας της αντισυστημικής ψήφου, καθώς έχει μεγάλες εισροές από δύο αντίθετες μεταξύ τους δεξαμενές: το ΠΑΣΟΚ και την Ελληνική Λύση. Από το κόμμα του Νίκου Ανδρουλάκη λαμβάνει 16,7% και από την Ελληνική Λύση 9,4%.

«Υψηλές προσδοκίες»

Από τα παραπάνω προκύπτει πως η κυβέρνηση έχει να αντιμετωπίσει... τρία διαφορετικά μέτωπα. Το πρώτο είναι ίσως και το πιο βατό: να επανασυσπειρώσει τους «δικούς της» αναποφάσιστους που δεν έχουν πάει σε άλλο κόμμα. Τι γίνεται όμως με τα άλλα δύο μέτωπα και τις διαρροές προς αντίθετες κατευθύνσεις; Στις συσκέψεις που γίνονται στο Μαξίμου, πριν δοθεί απάντηση, επιχειρείται να δοθεί ερμηνεία σε αυτό το σκηνικό. Κυβερνητικές πηγές λένε σχετικά: «Ο αντίπαλος της κυβέρνησης, ελλείψει ισχυρής αντιπολίτευσης, είναι ένα σύνολο ανθρώπων, με εντελώς διαφορετικές προσεγγίσεις μεταξύ τους, που είχαν μετά τις εκλογές του 2023 πολύ μεγάλες προσδοκίες από την κυβέρνηση και αισθάνονται ότι δεν έχουν καλυφθεί γι' αυτό και κινούνται περισσότερο τιμωρητικά παρά ιδεολογικά». Η ίδια κυβερνητική πηγή σημειώνει πως «οι διαχωριστικές γραμμές Αριστεράς - Δεξιάς έχουν ατονήσει και η Πλεύση Ελευθερίας λειτουργεί πλέον σαν ένας αντισυστημικός πόλος που συσπειρώνει πολίτες με μοναδικό δέλεαρ την αντικυβερνητική ρητορική».

Η κυβέρνηση πράγματι για ένα ποσοστό πολιτών έχει περάσει κάτω από τον πήχυ, αφενός γιατί θεωρήθηκε πως μετά το 41% «μπορεί να τα λύσει όλα», αφετέρου γιατί η ίδια σε πολλές περιπτώσεις καλλιέργησε υψηλές προσδοκίες. Οι σχεδόν ίσες πάντως διαρροές προς ΠΑΣΟΚ και Πλεύση Ελευθερίας εξηγούν και τη στρατηγική της κυβέρνησης να ταυτίζει διαρκώς τα δύο κόμματα, κατηγορώντας τον Νίκο Ανδρουλάκη πως έχει γίνει «ουρά» της Ζωής Κωνσταντοπούλου, διαχωρίζοντας, όπως έκανε όλη την εβδομάδα που μας πέρασε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Πάυλος Μαρινάκης, το ΠΑΣΟΚ του 2015 από το σημερινό. Ο στόχος διπλός: αφενός να απευθυνθεί στη βάση του ΠΑΣΟΚ αφετέρου να αναχαιτίσει τις δικές της διαρροές προς τα εκεί. Από την εξίσωση πάντως δεν μπορούν να βγουν και οι χαμηλές συσπειρώσεις του ΠΑΣΟΚ που είναι στο 60,9% και του ΣΥΡΙΖΑ που είναι στο 30,6%, ακόμα και του ΚΚΕ που βρίσκεται στο πολύ χαμηλό για τα δικά του δεδομένα 63,6%. Όλα τα παραπάνω αποτυπώνουν μια πρωτοφανή ρευστότητα που κανείς δεν ξέρει πώς θα βγει, ειδικά σε περίπτωση κάποιου τυχαίου περιστατικού που μπορεί να πυροδοτήσει νέα πολυδιάσπαση και πολιτικό χάος.

Διπλό μέτωπο

Οι απώλειες προς την Κεντροαριστερά (ΠΑΣΟΚ) αλλά και τη Ζωή Κωνσταντοπούλου είναι μεγαλύτερες από ό,τι προς τα δεξιά, δημιουργώντας για την κυβέρνηση την ανάγκη να καλύψει ακροατήρια με διαφορετικές προσεγγίσεις.

Η αφρικανική σκόνη έριξε ένα γκριζό πέπλο στον αττικό ουρανό την Παρασκευή. Εξίσου νεφελώδες είναι το πολιτικό σκηνικό, όπως το βλέπουν οι αναλυτές των μετρήσεων για λογαριασμό του Μαξίμου. «Δεν βλέπουμε ακόμη ποιος είναι ο αντίπαλος της Ν.Δ.», λέει χαρακτηριστικά ένας από αυτούς.

Ο δείκτης της «συγκάλυψης»

Η πιο πρόσφατη μέτρηση του Μαξίμου στα ποιοτικά της στοιχεία δείχνει πως το θέμα των Τεμπών, παρά το γεγονός ότι δεν βρίσκεται πλέον στην πρώτη θέση ως «βασικό πρόβλημα» των πολιτών, όπως συνέβαινε το δίμηνο Φεβρουαρίου - Μαρτίου, εξακολουθεί να επηρεάζει με τον τρόπο του την πολιτική κατάσταση. Στην κυβέρνηση θεωρούν πως το τελευταίο διάστημα, με την παραπομπή του κ. Χρήστου Τριαντόπουλου και την επικείμενη του κ. Καραμανλή στο δικαστικό συμβούλιο, η «υπόθεση προχωράει». Κυρίως όμως δίνουν έμφαση στο πολιτικό σκέλος

της θεωρίας περί παράνομου φορτίου, στο οποίο επένδυσε η αντιπολίτευση. Η φράση του πρωθυπουργού εντός της εβδομάδας, πως «το ψέμα έχει κοντά ποδάρια», αποτυπώνει την κυβερνητική προσπάθεια αντιμετώπισης στο θέμα των Τεμπών. Η κυβερνητική επιχειρηματολογία έχει όμως ένα μεγάλο αγκάθι: ο ίδιος ο πρωθυπουργός, σε συνέντευξη που είχε δώσει μετά την πρώτη διαδήλωση της 26ης Ιανουαρίου, είχε αφήσει ανοιχτό το ενδεχόμενο ύπαρξης παράνομου φορτίου. Η αντιπολίτευση δεν το ξεχνά και η κυβέρνηση καλείται ήδη να απαντά διαρκώς για αυ-

τή την ανακολουθία. Επειδή πάντως στο τέλος της ημέρας «τα πάντα είναι μετρήσιμα», στο Μέγαρο Μαξίμου εστιάζουν στο διά ταύτα: στα μέσα Φεβρουαρίου το ποσοστό που πίστευε πως υπάρχει συγκάλυψη από την κυβέρνηση έφτανε το 80%, ενώ σχεδόν το ίδιο υψηλό ήταν το ποσοστό που κατηγορούσε την αντιπολίτευση για εργαλειοποίηση. Σχεδόν τρεις μήνες μετά, το ποσοστό που πιστεύει στη συγκάλυψη έχει πέσει πλέον στο 53%, ενώ στην εργαλειοποίηση από πλευράς αντιπολίτευσης πιστεύει το 64%. «Και αυτό κάτι δείχνει», καταλήγει η ίδια πηγή.

Τι αλλαγές ζητούν

Τι θέλει αυτό το ακροατήριο για να επιστρέψει; Αλλαγές, που έχουν να κάνουν με το κράτος, την υγεία, την οικονομία, αλλά και τη βελτίωση της καθημερινότητας – αυτή είναι η εκτίμηση με βάση την οποία κινείται τελευταία το Μαξίμου.

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

«**Τι έχει** να μας πει τώρα το κοριτσάκι;». Αυτή είναι η κριτική που η Σοφία Ζαχαράκη διαισθάνεται ότι αιωρείται στην ατμόσφαιρα. Τι έχει να απαντήσει, λοιπόν, στους επικριτές της; Γιατί αυτοί δεν λένε επίσης: «Τι έχει να μας πει τώρα το αγοράκι;» για τα μειράκια της προσφάτως φρεσκαρισμένης κυβέρνησης;

Στο ισόγειο του υπουργείου Παιδείας, το βλέμμα του επισκέπτη ξεκουράζεται πάνω στο ελληνικό κάλλος. Ο Δίας (ή ο Ποσειδώνας) του Αρτεμίου (αντίγραφο του αριστουργήματος του 2ου π.Χ. αιώνα, που εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο) έρχεται για να συμβολίσει τον «αιώνιο φοιτητή», που αναστατώνει τις σχολές όταν εφορμά με κράνος και μολότοφ για να ανάψει το ενδιαφέρον για την αριστεία. «Τα πικρά μου χέρια με τον κεραυνό / τα γυρίζω πίσω από τον καιρό / τους παλιούς μου φίλους καλώ / με φοβέρες και μ' αίματα».

Βαδίζοντας στον λαβύρινθο

Ο **πλατύς** διάδρομος που οδηγεί στο υπουργικό γραφείο έχει ένα τόσο «σοβιετικό» μήκος, που μοιάζει σαν να περπατάς μέσα σε έναν ευρυγώνιο φακό. Αυτόν ακριβώς τον ίλιγγο αισθάνονται όλοι οι υπουργοί Παιδείας τις πρώτες ημέρες που αναλαμβάνουν την εκπαίδευση, τον μεγαλύτερο κρατικό λαβύρινθο με απολήξεις σε κάθε σπίτι. Οι Μινώταυροι των μαθηματικών και των αρχαίων ελληνικών αγριοκοιτάζουν μέσα στα εφηβικά δωμάτια.

Στο υπουργικό γραφείο, που μοιάζει σαν σάλα για χοροεσπερίδες, η Σοφία δέχεται τους εκπροσώπους της Διδακταλικής Ομοσπονδίας Ελλάδος (ΔΟΕ), που προσπαθούν να της πάρουν τον αέρα με αφορμή την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Η συζήτηση έχει ζεσταθεί και η υπουργός σταματάει να απαντάει στα μηνύματα που λαμβάνει στις δημοφιλείς εφαρμογές ανταλλαγής μηνυμάτων. Γυρίζει το κινητό της ανάποδα πάνω στο τραπέζι των συσκέψεων και το εγκαταλείπει για ένα δίωρο, γιατί αντιλαμβάνεται ότι οι μπαρουτοκαπνισμένοι συνδικαλιστές την υποψιάζονται αδίκως ότι διαβάζει τις απαντήσεις στις δικές τους ερωτήσεις που κρυφά της στέλνουν οι συνεργάτες της.

Την ώρα που ετοιμάζεται να ρίξει στο τραπέζι τη θέση της

Απολαμβάνει που κάποιοι την αποκαλούν «κοριτσάκι» πίσω από την πλάτη της, γιατί αυτό επιβεβαιώνει ότι ακόμη και οι άσπονδοι φίλοι της τη θεωρούν νεότερη από την ηλικία της.

για την αξιολόγηση σίγουρα σκέπτεται τον δικασμό που βιώνει κάθε υπουργός. Ως γνωστόν, όλοι οι υπουργοί κάθε 2-3 μήνες συμμετέχουν στο αντίστοιχο ευρωπαϊκό συμβούλιο υπουργών του τομέα τους ή στις άτυπες συναντήσεις της εκάστοτε Προεδρίας. Μόλις την προηγούμενη ημέρα συμμετείχε στη σύνοδο των υπουργών Παιδείας των «27». Αναπνέοντας τον ιονισμένο αέρα της ευρωπαϊκής γραφειοκρατίας ένας υπουργός Παιδείας μπορεί να συζητήσει πολιτισμένα με τους ομολόγους του για θέματα όπως ο ψηφιακός εξοπλισμός, η διεθνοποίηση της εκπαίδευσης και η σημασία της ενσυναίσθησης.

Μόλις προσγειώνεται στην Αθήνα, επιστρέφει στα ανυπόφορα υπαρξιακά αδιέξοδα, όπως είναι η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών που συζητείται από το 1987, όταν ο Γιώργος Παπανδρέου ήταν υπουργός Παιδείας. Οι είρωνες απέναντι στην εκπαιδευτική κοινότητα εικάζουν πως ίσως κάποιοι εκπαιδευτικοί με επιρροή αποστρέφονται την αξιολόγηση γιατί δεν θέλουν να αποκαλυφθεί ποια είναι η πραγματική αιτία που

ΣΟΦΙΑ ΖΑΧΑΡΑΚΗ

Η δασκάλα και ο ελέφαντας

Το χαμηλό προφίλ και η μετριοπάθεια είναι πολιτικές αρετές. Πόσο βοηθούν όταν έχεις να αντιμετωπίσεις την υπαλληλική αντίσταση στην αξιολόγηση και την υποτροπή της βίας στα ΑΕΙ;

οι μαθητές τους πατώνουν πανευρωπαϊκά σε μια αντίστοιχη αξιολόγηση, εκείνη της PISA.

Από το Καρπενήσι στην Αθήνα

Η **Σοφία Ζαχαράκη** κατάγεται από την Ευρυτανία και από τους δύο γονείς της, συγκεκριμένα από το Καρπενήσι και από το Νέο Αργύρι. Μεγάλωσε στου Γκούζη, στον Δήμο Αθηναίων, και δεν θα ήταν απίθανο σε τρία χρόνια (αν όλα πάνε καλά μέχρι τότε) να είναι ένα από τα ονόματα για υποψήφια δήμαρχος Αθηναίων της Ν.Δ. σε περίπτωση που δεν κατέβει ξανά ο Κώστας Μπακογιάννης. Έχει και τους δύο γονείς της εν ζωή, οι οποίοι είναι συνταξιούχοι. Η μητέρα της έχει εργαστεί στον χώρο της ιδιωτικής ασφάλισης. Ο πατέρας της είναι θεολόγος και υπηρέτησε ως λυκείαρχος στο Τεχνικό Λύκειο Αμπελοκήπων και όχι στο περιβόητο Πολυτεχνείο, άρα στην ηρωική δεκαετία του '80 δεν ήταν λυκείαρχος του Αλέξη Τσίπρα, όπως έχει γραφτεί.

Η υπουργός φαίνεται ότι μάλλον απολαμβάνει που κάποιοι την αποκαλούν «κοριτσάκι» πίσω από την πλάτη της, ακριβώς γιατί αυτό επιβεβαιώνει ότι ακόμη και οι άσπονδοι φίλοι της τη θεωρούν νεότερη από την ηλικία της. Πήγε σε δημόσιο σχολείο και πέρασε στην Αγγλική Φιλολογία στην Αθήνα. Εργάστηκε συνολικά για έντεκα χρόνια στην εκπαίδευση, σε δημόσιο και σε ιδιωτικό ΙΕΚ, σε δημόσιο σχολείο στη Νέα Ιωνία και στο Αρσάκειο. Ήταν δημοφιλής σε μαθητές και γονείς. Ξεχώρισε για τη μεταδοτικότητα, την ευγένεια, αλλά και για την αγάπη της για το επιστημονικό της αντικείμενο, την αγγλική γλώσσα. Έκανε κι ένα μάστερ στη διοίκηση των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών οργανισμών.

Μία από τις αδυναμίες της είναι ο Παναθηναϊκός. Έχει πάντοτε εισιτήριο «διαρκείας» και συχνά πηγαίνει με τον ανιψιό της στην «οικογενειακή κερκί-

δα». Οι εκτιμητές συμπεριφορών λένε ότι τα αξιώματα που της έχει εμπιστευθεί ο πρωθυπουργός (αναπληρώτρια και στη συνέχεια εκπρόσωπος Τύπου της Ν.Δ., υφυπουργός Παιδείας, υπουργός Οικογένειας) δεν αποδείχθηκαν αρκετά ώστε να μογατίσουν το οβάλ πρόσωπό της με τη σπουδαιοφάνεια και το θριαμβευτικό ύφος που έχουν αποκτήσει άλλοι υπουργοί.

Δεν είναι παντρεμένη, δεν έχει παιδιά και όταν κάποιοι αποφάσισαν να διαλαλήσουν (αν όλα πάνε καλά μέχρι τότε) τη δουλειά της και ότι τα υπόλοιπα «δεν αφορούν κανένα». Πώς όμως έφτασε μια καθηγήτρια αγγλικών να γίνει η τέταρτη γυναίκα υπουργός Παιδείας μετά τη Μαριέττα Γιαννάκου, την Άννα Διαμαντοπούλου και τη Νίκη Κεραμέως;

«Οχι στο “όχι σε όλα”»

Οι **πολιτικοί** επιστήμονες εντάσσουν τις ενδυματολογικές επιλογές της Σοφίας Ζαχαράκη στην παράδοση της ήρεμης καλαισθησίας (calm chic) με μια προτίμηση στα στενά, ίσια παντελόνια (cigarette pants) που συνδυάζονται με μονόχρωμα σακάκια, μπεζ, κόκκινα, αλλά και ιβουάρ, ανάλογα με την περίπτωση. Ένα τέτοιο σοβαρό σύνολο φορούσε προ ημερών όταν εξήγησε με ευγενικό, αλλά σαφή τρόπο στους εκπροσώπους της Διδακταλικής Ομοσπονδίας ότι «η αξιολόγηση είναι απόφαση της κυβέρνησης» και ότι η δική της θέση ως υπουργού είναι: «Οχι στο “όχι σε όλα”». Είχε προηγηθεί ασφαλώς ένα μικρό φιάσκο για το υπουργείο, καθώς το κράτος δεν εκπροσωπήθηκε νομικά στη δική στο Διοικητικό Εφετείο Πειραιά μιας «αγωνίστριας» εκπαιδευτικού που παρεμπόδιζε διαδικασία αξιολόγησης.

Η αιτία της μη εκπροσώπησης λέγεται ότι εξόργισε το «επιτελι-

κό κράτος» και αναζητείται στα μυστήρια της «μόνιμης γραφειοκρατίας», που διοικεί το πραγματικό κράτος μερικούς ορόφους κάτω από τα υπουργικά γραφεία. Η ΔΟΕ ασφαλώς διεκδικεί η παραπομπή εκπαιδευτικών στα πειθαρχικά συμβούλια για θέματα αξιολόγησης να πραγματοποιείται χωρίς το ερώτημα της δυνητικής αργίας. Η υπουργός ανθίσταται. Επιμένει ότι «υπάρχει αξιολόγηση», αλλά οι ρεαλιστές στοιχηματίζουν ότι η αξιολόγηση θα παραμείνει και τώρα στο πεδίο της «γάτας του Σρέντιγκερ», δηλαδή θα είναι ταυτόχρονα ζωντανή και πεθαμένη για πολλά χρόνια ακόμη. Θα συμβεί το ίδιο και με τη «βία στα ΑΕΙ»;

Η υπουργός είναι ταυτισμένη πολιτικά και οικογενειακά με τον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης Κωστή Χατζηδάκη εδώ και πάνω από 25 χρόνια. Γνωρίστηκαν στα κεντρικά γραφεία της ΔΑΠ τη δεκαετία του '90 χάρη στη μεσολάβηση δύο φίλων της, πολιτικών επιστημόνων, του Ευτύχη Βαρδουλάκη και του Ακη Γεωργακέλλου. Είναι νονά του γιου του Χατζηδάκη, Γιάννη, και έχει πολλά χρόνια στενή φιλική σχέση με τη σύζυγό του Πόπη Κалаϊτζή (αλλά και με την αδελφή της, Μαρίνα). Όταν ο Χατζηδάκης ανέλαβε αντιπρόεδρος της Ν.Δ. το 2016, πήρε και την ευθύνη της σύνταξης προγράμματος. Η Σοφία ήταν δίπλα του στο έργο αυτό όταν μια μέρα τη γνώρισε ο Μητσοτάκης και σχεδόν αμέσως της πρότεινε να αναλάβει αναπληρώτρια εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας. «Πρόεδρε, δεν έχω ξαναβγει στην τηλεόραση». «Δεν πειράζει, θα κολυμπήσεις».

Η ώσμωση με ΣΥΡΙΖΑ

Ο **πρόεδρος** μάλλον γνώριζε πως είχε κολυμπήσει με επιτυχία και επί ΣΥΡΙΖΑ, όταν εργάστηκε για μερικούς μήνες στο υπουργείο Παιδείας ως σύμβουλος του γενικού γραμματέα Δία Βίου Μάθησης Παιδείας Παπαγεωργίου

επί υπουργίας Νίκου Φίλη. Όταν ο Παπαγεωργίου εξήγησε στον Φίλη ότι «η Σοφία είναι Ν.Δ.», αλλά είναι ικανή και τη χρειαζόμαστε», ο υπουργός υπέγραψε αμέσως την απόσπασή της τον Νοέμβριο του 2015. «Εγώ δεν κάνω διακρίσεις», φέρεται να απάντησε κοφτά σε όσους έσπευσαν να προβάλουν «κομματικές» ενστάσεις. Αλλωστε ο Φίλης είχε κρατήσει όλους τους γενικούς διευθυντές που είχε τοποθετήσει ο Ανδρέας Λοβέρδος. Η Ζαχαράκη δεν είχε συμμετοχή στη χάραξη πολιτικής, ούτε συνεργαζόταν απευθείας με τον υπουργό, αλλά διατηρεί μέχρι σήμερα καλές σχέσεις μαζί του, όπως και με στενούς συνεργάτες του, τη Μαρία Φωκιανού και τον τότε διευθυντή του ιδιαίτερου γραφείου υπουργού, Τάκη Κατσάρo, που σήμερα είναι στη «Νέα Αριστερά».

Όλα τα παραπάνω ίσως δίνουν μια απάντηση γιατί εξελέγη πρώτη στην Ανατολική Αττική το 2023, την πρώτη φορά που κατέβηκε. Δεν είναι πολιτική, είναι καλή στη διαπροσωπική επαφή, αλλά και στα οργανωτικά. Το «κοριτσάκι» ανήκει στη «χατζηδακική συνιστώσα» της Ν.Δ., γνωρίζει να σέβεται και να δουλεύει αθόρυβα. Οι φίλοι της λένε ότι «απεχθάνεται τα ρουσφέτια» και φοβούνται ότι αυτό θα της στοιχίσει εκλογικά, αλλά οι πραγματιστές γνωρίζουν ότι το υπουργείο Παιδείας διαθέτει πολλές δυνατότητες που ευνοούν την πολιτική επιτυχία, οι οποίες αποκλείεται να μείνουν αναξιοποίητες.

Και τι θα γίνει με τη «βία στα ΑΕΙ»; Ηρεμα απαντά ότι συνεργάζεται με τους πρυτάνεις για την ολοκλήρωση των σχεδίων ασφαλείας σε όλα τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Έχει ήδη δηλώσει ότι θα εφαρμόσουν όλα τα αποτρεπτικά μέτρα κατά όσων συλλαμβάνονται για πράξεις βίας (ποινικές διώξεις, απώλεια φοιτητικής ιδιότητας κ.ά.). Ασφαλώς, η αστυνομία (που γίνεται και δεν γίνεται), οι δικές και οι αποφάσεις που χρονίζουν αντιπροσωπεύουν εξισώσεις προχωρημένες σχετικότητας τόσο δύσκολες, ώστε δεν θα τις έλυνε όχι η Ζαχαράκη, αλλά ούτε ο Καραθεοδωρής. Ο Ενγκελς μας πληροφορήσε ότι ο Μαρξ πίστευε πως η βία είναι η μαμή της Ιστορίας. Μπορεί η ελληνική κυβέρνηση να αποδράσει από τον ντετερμινισμό της μαρξιστικής μαιευτικής; Μπορεί η μειλίχια υπουργός να εκπληρώσει την εντολή του πρωθυπουργού, που επεσήμανε ωμά προχθές στον «κύριο πρύτανη» του μεγαλύτερου πανεπι-

«**Αυτό το υπουργείο έχει τσουνάμι, αλλά χρειάζεται ψυχραιμία. Απ' όπου κι αν έχω περάσει, ήθελα πάντα να αφήσω κάτι θετικό. Αυτός είναι και τώρα ο στόχος μου.**»

στημίου της χώρας «ότι είναι η ώρα να κάνει τη δουλειά του»; Αρκούν η μετριοπάθεια και η έφεση στην καταλλαγή για να αναμετρηθεί η Ζαχαράκη με το καθηγητικό κατεστημένο και την εμπεδωμένη του κουλτούρα;

Ο ελέφαντας και το ποτήρι

Η **υπουργός** δεν έχει βέβαια μόνο τα μεταπολιτευτικά ταμπού να αντιμετωπίσει. Έχει και τη βαριά ρουτίνα της εκπαίδευσης. Τώρα επεκτενώνεται στις Πανελλαδικές, αλλά και στην προετοιμασία της επόμενης χρονιάς (να τοποθετηθούν ωρίς οι αναπληρωτές). Βετεράνος της πολιτικής λέει ότι: «Το υπουργείο Παιδείας μοιάζει με ελέφαντα που προσπαθεί να ισορροπήσει πάνω σε ένα ποτήρι». Η Ζαχαράκη έχει τη δική της άποψη. «Αυτό το υπουργείο έχει τσουνάμι, αλλά χρειάζεται ψυχραιμία. Απ' όπου κι αν έχω περάσει, ήθελα πάντα να αφήσω κάτι θετικό. Αυτός είναι και τώρα ο στόχος μου». Συμπέρασμα; Όσοι υποτιμούν το «κοριτσάκι», as περιμένουν λίγο καιρό...

Τα deal της οικογενείας Τραμπ στις χώρες που επισκέφθηκε

Σαουδική Αραβία

Το Trump Organization, το επιχειρηματικό όχημα της οικογενείας Τραμπ, έχει συνάψει συμφωνία με κατασκευαστική της περιοχής για την ανέγερση ενός πύργου 47 ορόφων στην πόλη Τζέντα. «Θα είναι το 5ο μας project μαζί με τη Dar Global», έλεγε πρόσφατα με ανάρτηση στην πλατφόρμα X ο Ερικ Τραμπ, γιος του Αμερικανού προέδρου.

Τι θέλουν: Η Σαουδική Αραβία θα αγοράσει από τις ΗΠΑ μαχητικά αεροσκάφη F-35, τσιπ τεχνητής νοημοσύνης και τεχνογνωσία για την παραγωγή πυρηνικής ενέργειας.

Κατάρ

Λίγες εβδομάδες πριν από την επίσκεψη Τραμπ στο Κατάρ, τη χώρα είχε επισκεφθεί ο γιος του Ερικ, προκειμένου να συνάψει συμφωνία για τη συμμετοχή στην κατασκευή ενός παραλιακού θερέτρου δισκατομμυρίων δολαρίων που θα περιλαμβάνει εγκαταστάσεις γκολφ και πολυτελείς βίλες.

Τι θέλουν: Η συμφωνία υπογράφηκε με κρατικό φορέα του Κατάρ. Η οικογένεια Τραμπ κάνει business με μία κυβέρνηση που θέλει να μετατρέψει την οικονομική της ισχύ σε γεωπολιτικό εκτόπισμα.

Η δωρεά του αεροσκάφους των 400 εκατ. από το Κατάρ δεν είναι η μόνη δοσοληψία του προέδρου με τις χώρες του Κόλπου.

Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα

Πρόσφατα ανακοινώθηκε ότι τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα τοποθετούν 2 δισ. δολάρια στη World Liberty Financial, εταιρεία κρυπτονομισμάτων που συνδέεται με τον Ντόναλντ Τραμπ.

Τι θέλουν: Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα αναζητούσαν εδώ και καιρό πρόσβαση σε κρίσιμα προϊόντα τεχνητής νοημοσύνης των ΗΠΑ και τώρα ο Αμερικανός πρόεδρος προσπερνά τις ανησυχίες της Ουάσινγκτον ότι η χώρα μπορεί να μοιραστεί τις νευραλγικές αυτές τεχνολογίες με την Κίνα.

Πηγή: The New York Times

Του ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ

Το άρωμα του χρήματος από τα πετροδολάρια της Μέσης Ανατολής ανέβλυζε καθ' όλη τη διάρκεια της επίσκεψης του προέδρου των ΗΠΑ στον Περσικό Κόλπο. Στο επίκεντρο της περιοδείας Τραμπ τέθηκαν ευθέως οι επιχειρηματικές ευκαιρίες μέσα από τη στενότερη συνεργασία της Ουάσινγκτον με τα αραβικά έθνη, όπως υποδηλώνει το γεγονός ότι μόνον η επίσκεψη στο Ριάντ απέφερε τη δέσμευση για επενδύσεις 600 δισ. δολαρίων από τη Σαουδική Αραβία στις ΗΠΑ και αγορές αμερικανικών οπλικών συστημάτων από το αραβικό βασίλειο αξίας 142 δισ. δολαρίων. Την εικόνα περιέπλεξε η διαπίστωση ότι τρεις σταθμοί της περιοδείας Τραμπ αποτελούσαν συγχρόνως τοποθεσίες πρόσφατων επενδύσεων της οικογενείας Τραμπ. Κατά τα άλλα, η άρση των αμερικανικών κυρώσεων στη Συρία δεν θα μπορούσε παρά να συγκεντρώσει το ενδιαφέρον, ικανοποιώντας ένα από τα κεντρικά αιτήματα του αραβικού κόσμου. Ιδίως στον βαθμό που συνοδεύτηκε από τα κολακευτικά λόγια του Αμερικανού προέδρου για τον Αχμεντ αλ Σάρα, τον επικεφαλής οργανώσεων τις οποίες μέχρι πρότινος η Ουάσινγκτον αποκαλούσε τρομοκρατικές. Κυρίως, όμως, το περιβόητο ταξίδι του Αμερικανού προέδρου στη Μέση Ανατολή αποκτά ξεχωριστή σημασία από τη στιγμή που το πρόγραμμα δεν συμπεριέλαβε επίσκεψη στο Ισραήλ, δίνοντας τροφή στις αναλύσεις οι οποίες προσεγγίζουν με σκεπτικισμό την εξέλιξη των σχέσεων της Ουάσινγκτον με την ισραηλινή κυβέρνηση.

«Σταμάτα το»

«Ο Νετανιάχου δεν φέρνει αποτελέσματα. Και όσο δεν φέρνει, ο Τραμπ δεν έχει συμφέρον από εκείνον. Όμως θα υπάρξει ένα σημείο όπου θα του πει “σταμάτα το” στη Γάζα. Και εκείνος θα το σταματήσει». Ετσι περιγράφει την καμπή στις σχέσεις του Αμερικανού προέδρου με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό ο αντιπρόεδρος στο Πανεπιστήμιο του Τελ Αβίβ, Εγιάλ Ζίσερ, ο οποίος είναι καθηγητής Σύγχρονης Ιστορίας της Μέσης Ανατολής και έχει γράψει εκτενώς για τη Συρία, τον Λίβανο και την αραβοϊσραηλινή σύγκρουση. Μιλώντας στην «Κ», θεωρεί ότι ο Ντόναλντ Τραμπ έστειλε μήνυμα στο Ισραήλ μέσω της Σαουδικής Αραβίας, την οποία θεωρεί πλέον βασικό εταίρο των ΗΠΑ στην περιοχή. Ο Ζίσερ τονίζει ότι έχουν «ταβάνι» οι δυνατότητες της Τουρκίας για επιρροή στην περιοχή και εμφανίζεται βέβαιος ότι «ο Τραμπ δεν είναι φίλος του Ερντογάν». Πώς ερμηνεύει το επίμαχο δώρο του Κατάρ στον πρόεδρο των ΗΠΑ.

– Ποια είναι τα βασικά συμπεράσματα από το ταξίδι του Ντόναλντ Τραμπ στη Σαουδική Αραβία; Ποιες είναι οι προεκτάσεις αυτής της συνεργασίας για τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή;

– Στο Ριάντ είδαμε τον Ντόναλντ Τραμπ που όλοι γνωρίζουμε. Έκανε ένα σόου, εμφανίζο-

Ο Ντόναλντ Τραμπ με τον Γιουσίφ αλ Ομπαϊντλ, διευθυντή του Μεγάλου Τζαμιού του Ζαγέντ μπιν Σουλτάν αλ Ναχαιάν, στο Αμπου Ντάμι την Πέμπτη. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ «έμεινε πιστός στην αρχή «Πρώτα η Αμερική» και θέλησε να προβάλει το προφίλ του απόλυτου ηγέτη -και- στη Μέση Ανατολή», εξηγεί στην «Κ» ο αντιπρόεδρος στο Πανεπιστήμιο του Τελ Αβίβ, Εγιάλ Ζίσερ.

Μπίζνες πίσω από την πλάτη του Ισραήλ

Η εμπνευσμένη από το επιχειρηματικό κίνητρο γεωπολιτική στροφή του Τραμπ στον Κόλπο και οι συνέπειες που θα έχει και για τον ρόλο της Τουρκίας

ντας την επίσκεψη περίπου ως θρίαμβο, μέσα από την παρουσίαση επιτευγμάτων που αφορούν αμιγώς τα αμερικανικά συμφέροντα. Έμεινε πιστός στην αρχή «Πρώτα η Αμερική» και θέλησε να προβάλει το προφίλ του απόλυτου ηγέτη -και- στη Μέση Ανατολή. Από εκεί και ύστερα, επαίνεσε τη Σαουδική Αραβία και βασικά έστειλε το μήνυμα ότι είναι ο κύριος εταίρος του στην περιοχή. Και, φυσικά, συνάντησε τον Αχμεντ αλ Σάρα.

– Τον συνάντησε και μάλιστα ήρε τις κυρώσεις των ΗΠΑ στη Συρία. Πώς ερμηνεύετε αυτήν την εξέλιξη; Είναι εμμέσως και μια επιβεβαίωση της τουρκικής πολιτικής στη Συρία;

– Είναι πολύ σημαντική εξέλιξη, όμως θα πρέπει να αντιληφθούμε ότι ο Τραμπ δεν ενδιαφέρεται για τη Συρία. Ενδιαφέρεται μόνο για τα αμερικανικά συμφέροντα. Προέβη σε αυτές τις ενέργειες, συγκεκριμένα, κατά την επίσκεψή του στο Ριάντ και επειδή ήταν αίτημα της Σαουδικής Αραβίας. Με αυτόν τον τρόπο, δίνει ένα

ρόλο στους Σαουδάραβες στην περιοχή. Αλλά, συγχρόνως, είναι πράγματι η Τουρκία κυρίως με τις μπότες στο έδαφος.

– Περιγράψτε τις τελευταίες εξελίξεις ως μέρος του business, ουσιαστικά, του Αμερικανού προέδρου με το Ριάντ, στο πλαίσιο μιας κυνικής προσέγγισης της πολιτικής. Πώς διαμορφώνονται, λοιπόν, μέσα σε αυτό το σκηνικό οι σχέσεις Τραμπ - Νετανιάχου; Συμφωνείτε με την εκτίμηση πως ο Λευκός Οίκος δεν ικανοποιεί τα αιτήματα του Ισραηλινού πρωθυπουργού και πως αυτό έχει συνέπειες στη συνεργασία των δύο χωρών;

– Είναι πολύ δύσκολο να πει κανείς. Ως επιχειρηματίας, στην πραγματικότητα, ο Τραμπ ήταν στην αρχή έτοιμος να δώσει στον Ισραηλινό πρωθυπουργό αναγνώριση και να συνεργαστεί μαζί του. Αλλά με τον Νετανιάχου είναι πολύ δύσκολο και ο Τραμπ το συνειδητοποίησε. Ξέρετε, ο Νετανιάχου απλά δεν παραδίδει αποτέλεσμα. Και όσο δεν παραδίδει, ο Τραμπ δεν έχει κανέναν συμφέρον από εκείνον.

– Δεν παραδίδει ειρήνη στη Γάζα;

– Ακριβώς. Τερματισμό του πολέμου, απελευθέρωση των ομήρων, προώθηση των συμφωνιών του Αβραάμ. Αυτά θέλει ο Τραμπ, όμως ο Νετανιάχου δεν συνεργάζεται. Και ο Τραμπ το κατάλαβε. Γι' αυτό και στέλνει τώρα ένα σαφές μήνυμα προς αυτήν την κατεύθυνση.

– Τι να περιμένουμε από εδώ και στο εξής στη Γάζα, μέσα σε αυτές τις συνθήκες;

– Νομίζω ότι δεν έχεις να κάνεις πολλά στη Γάζα εδώ και κάποιον καιρό πλέον. Δεν υπάρχει δηλαδή πια ένας συντεταγμένος στρατός που εκτοξεύει πυραύλους κάθε μέρα. Απλώς ο Νετανιάχου δεν είναι ακόμη έτοιμος να τερματίσει τον πόλεμο λόγω συσχετισμών στο εσωτερικό του κυβερνητικού συνασπισμού του. Ο Τραμπ θέλει μια συμφωνία για τη Γάζα, για την οποία ο Ισραηλινός πρωθυπουργός δεν ενδιαφέρεται. Τώρα, αν ο Νετανιάχου καταφέρει να κρατήσει χαμηλό προφίλ, ο Τραμπ δεν νοιάζεται. Αν όμως σημειωθεί

κλιμάκωση, ακολουθήσουν διαμαρτυρίες από τους Αραβες ηγέτες, τότε ο Τραμπ θα παρέμβει. Θα υπάρξει ένα σημείο όπου ο Τραμπ θα πει στον Νετανιάχου «σταμάτα το». Και εκείνος θα πρέπει να το σταματήσει.

– Ποια είναι, στο μεταξύ, η δική σας εκτίμηση για τις εξελίξεις σε σχέση με το Ιράν; «Βλέπετε» συμφωνία ή κλιμάκωση;

– Είναι, και πάλι, στο χέρι του Αμερικανού προέδρου. Ο Τραμπ δεν θέλει πόλεμο, θέλει συμφωνία. Και νομίζω ότι το Ιράν είναι επίσης πρόθυμο να καταλήξει σε μια συμφωνία. Επομένως, μπορεί να δούμε κάποια εξέλιξη στην περιοχή προς αυτήν την κατεύθυνση. Αν θέλετε τη γνώμη μου, εξαρτάται τώρα περισσότερο από τους Ιρανούς, υπό την έννοια ότι οι ΗΠΑ δείχνουν έτοιμες να επιδείξουν ευελιξία. Και πολύ αμφιβάλλω ότι ο Τραμπ θα πήγαινε σε πόλεμο. Μπορεί βέβαια να κάνω λάθος.

– Στον βαθμό που διακρίνετε γεωπολιτικές προεκτάσεις, έχετε ίσως κάποιο σχόλιο για το δώρο του Κατάρ στον πρόεδρο των ΗΠΑ; Αναφέρομαι στο περιβόητο αεροσκάφος.

– Έχουμε μπροστά μας, ακόμη μία φορά, τον ανταγωνισμό μεταξύ Κατάρ και Σαουδικής Αραβίας. Το Κατάρ είναι σημαντικός εταίρος για τον Τραμπ, λόγω επιχειρηματικών και οικονομικών κινήτρων. Αλλά η Σαουδική Αραβία εξακολουθεί να είναι ο σημαντικότερος παίκτης στον Κόλπο. Θα βλέπουμε συχνά ελιγμούς μεταξύ τους.

– Ποιες είναι οι παρατηρήσεις σας ως προς την αλληλεπίδραση του Ισραήλ με την Τουρκία;

– Το Ισραήλ δεν είναι ευχαριστημένο. Ούτε τα αραβικά κράτη είναι ευχαριστημένα. Κανείς στην περιοχή δεν θέλει να αντικαταστήσει το Ιράν με την Τουρκία. Επομένως, υπάρχει δυσарέσκεια. Αλλά την ίδια ώρα, λίγοι είναι αυτοί που έχουν τη διάθεση να πολεμήσουν. Από αυτήν την άποψη, η Τουρκία μπορεί να παίξει κάποιον ρόλο στην περιοχή, αλλά δεν έχει απεριόριστες στρατιωτικές δυνατότητες. Και δεν έχει σίγουρα απεριόριστες οικονομικές πηγές. Δεν είναι Σαουδική Αραβία. Η Τουρκία έχει τώρα επιτυχίες στη Συρία και στο Κουρδικό. Αισθάνεται πλέον πιο ασφαλής και θεωρώ ότι γι' αυτόν τον λόγο θα ακούμε πλέον περισσότερο από τον Ερντογάν. Αμφιβάλλω, ωστόσο, αν υπάρχει πρακτικά κάτι περισσότερο που μπορεί να κάνει.

– Και τι καταλαβαίνετε από τη στάση του Τραμπ απέναντι στον Ερντογάν;

– Ερντογάν, Ορμπαν, Πούτιν. Είναι το είδος της λαϊκιστικής ηγεσίας που τον ελκύει. Του αρέσουν αυτοί οι τύποι. Δεν νομίζω όμως ότι είναι πραγματικά φίλος του. Δεν θα έλεγα ότι ο Τραμπ θα έχει κάποια στενή συνεργασία με τον Ερντογάν. Και δεν νομίζω ότι ενδιαφέρεται για την ουσία των θεμάτων, ούτως ή άλλως.

Επαινοί για Αλ Σάρα

«Νέος, ελκυστικός τύπος. Σκληρός άνδρας. Δυνατό παρελθόν. Πολύ δυνατό παρελθόν. Μαχητής», ήταν κάποια από τα σχόλια του Αμερικανού προέδρου καθώς πετούσε για την Ντόχα, επανώνοντας τον νέο ηγέτη της Συρίας, μέχρι πρότινος εξτρεμιστή αντάρτη.

«Διαπραγματεύεται» στο μέτωπο

Ο Πούτιν φαίνεται ότι κερδίζει περισσότερα στο πεδίο, παρά στο τραπέζι για την Ουκρανία

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Οι πρώτες ύστερα από τρία χρόνια απευθείας συνομιλίες μεταξύ Ρώσων και Ουκρανών, που ξεκίνησαν την Παρασκευή στην Κωνσταντινούπολη, συνιστούν μείζονα εξέλιξη στην πιο παρατεταμένη και αιματηρή σύγκρουση επί ευρωπαϊκού εδάφους μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Και αυτό παρά το γεγονός ότι οι ελπίδες για άμεση κατάπαυση του πυρός ήταν ελάχιστες, καθώς ο Βλαντιμίρ Πούτιν δεν πήγε, τελικά, στην Τουρκία, όπου έστειλε μια μεσαιού επιπέδου ρωσική αντιπροσωπεία.

Ωστόσο ο Ντόναλντ Τραμπ απέφυγε να τιμωρήσει τη Ρωσία με νέες κυρώσεις και με ογκώδη αύξηση της στρατιωτικής βοήθειας στο Κίεβο, όπως τον πίεζαν οι Ευρωπαίοι, αλλά και τα ψυχροπολεμικής νοοτροπίας «γεράκια» από το κατεστημένο των Ρεπουμπλικανών. Αντίθετα, εκείνο που συμπεράνε είναι ότι επείγει να συναντηθεί με τον Ρώσο ομόλογό του γιατί μόνο έτσι, κατά την εκτίμησή του, μπορεί να βρεθεί λύση στο Ουκρανικό. Μια τοποθέτηση που ακούγεται κυνική, αφού αφήνει σε δεύτερο πλάνο τους άμεσα ενδιαφερόμενους Ουκρανούς, όπως και τους Ευρωπαίους, αλλά δεν στερείται λογικής.

Την εξέλιξη αυτή προσπάθησαν να προλάβουν οι ηγέτες της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Βρετανίας και της Πολωνίας, που συνάντησαν στο Κίεβο τον Ζελένσκι το Σάββατο 10 Μαΐου. Εκεί κάλεσαν, σε ύφος τελεσιγράφου, τον Πούτιν να συμφωνήσει εκχειρία, απειλώντας με ολοκληρωτικό εμπάργκο στις εξαγωγές ρωσικού πετρελαίου και δευτερογενείς κυρώσεις σε όσες χώρες και εταιρείες συναλλάσσονται με τη Ρωσία. Σε αυτή τη γραμμή, οι Μακρόν, Μερτς, Στάρμερ και Τουσκ ήλπιζαν να ρυμουλκίσουν και τον Τραμπ.

Όπως ήταν αναμενόμενο, ο Πούτιν τους αγνόησε: στα τρία χρόνια που πέρασαν, η ρωσική οικονομία αποδείχθηκε εξαιρετικά ανθεκτική, παρά τα πλήγματα που δέχθηκε από αλλεπάλληλα κύματα δυτικών κυρώσεων. Εξάλλου, οι Ουκρανοί γνωρίζουν και οι πάντες αναγνωρίζουν ότι οι Ευρωπαίοι δεν είναι σε θέση να αναπληρώσουν τα τεράστια κενά που θα άφηνε ενδεχόμενη αναστολή της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας στο Κίεβο. Έτσι κι αλλιώς η ρωσική πολεμική βιομηχανία παράγει αυτή τη στιγμή επτά φορές περισσότερα πυρομαχικά από όλες τις χώρες του ΝΑΤΟ μαζί.

Ο ίδιος ο Ζελένσκι, ανεξάρτητα από τις προπαγανδιστικού χαρακτήρα δημόσιες τοποθετήσεις του, βρίσκεται υπό ασφυκτική πίε-

ση. Ο ρωσικός στρατός, αφού του στέρησε το μοναδικό αξιόλογο διαπραγματευτικό χαρτί, δηλαδή τον μικρό θύλακο που κατείχαν οι Ουκρανοί στη ρωσική περιφέρεια του Κουρσκ, έχει επιταχύνει το τελευταίο διάστημα την προώθησή του στο ανατολικό μέτωπο του Ντονέτσκ και στο νότιο της Ζαπορίζια. Μάλιστα στο Κίεβο φοβούνται ότι, καθώς ο υδράργυρος ανεβαίνει και η λάσπη στεγνώνει, οι Ρώσοι ετοιμάζονται για μεγάλη επίθεση στο Ντονέτσκ, με στόχο τις δύο μεγάλες πόλεις που έχουν απομείνει στους Ουκρανούς, το Σλοβιάνσκ και το Κραματόρσκ. Το τεράστιο, άλυτο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι η αδυναμία αναπλήρωσης των απωλειών. Στα τρία χρόνια του πολέμου, ο πληθυσμός των περιοχών που ελέγχει το Κίεβο έπεσε από 41 σε 31 εκατομμύρια λόγω απωλειών εδαφών και στρατευμάτων, λιποταξιών και κύματος φυγής στο εξωτερικό.

Ακόμη και πριν ξεκινήσει η ρωσική εισβολή, ο Πούτιν πίστευε ότι η επίλυση του Ουκρανικού ήταν υπόθεση των ΗΠΑ και της Ρωσίας, καθώς έβλεπε τον Ζελένσκι ως

ενεργούμενο και τους Ευρωπαίους ως υποτελείς της Ουσίαςγκτον. Ανίχνευσε τα περιθώρια συμβιβασμού στη συνάντησή του με τον Μπάιντεν, που έγινε στη Γενεύη τον Ιούνιο του 2021, αλλά σύντομα ένιωσε εξαπατημένος. Τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου, οι υπουργοί Εξωτερικών των ΗΠΑ και της Ουκρανίας, Αντονι Μπλίνκεν και Ντμίτρι Κουλέμπα, υπέγραψαν συμφωνία στρατηγικής συνεργασίας με την οποία οι Αμερικανοί υποστήριζαν την ένταξη των Ουκρανών στο ΝΑΤΟ, κάτι που αποτελεί κόκκινο πανί για όλους τους Ρώσους, ακόμη και τους πιο φιλελεύθερους. Μάλιστα ο Μπλίνκεν, σε συνάντηση με τον Ρώσο ομόλογό του Σεργκέι Λαβρόφ, αρνήθηκε να δεσμευτεί ότι οι Αμερικανοί δεν θα εγκαθιστούσαν επί ουκρανικού εδάφους πυραύλους Τόμαχοκ, που μπορούν να φθάσουν μέσα σε 35 λεπτά στη Μόσχα.

Στις 24 Φεβρουαρίου ξεκίνησε η ρωσική εισβολή με σαφή στόχο την ανατροπή του Ζελένσκι και την εγκατάσταση κυβέρνησης αποδεκτής από τη Ρωσία. Ωστόσο, σε μόλις τέσσερις ημέ-

ρες ξεκίνησαν οι πρώτες ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των εμπολέμων στη Λευκορωσία. Στις 10 Μαρτίου, νέος γύρος διαπραγματεύσεων έλαβε χώρα στην Αττάλεια της Τουρκίας, για να μεταφερθούν στη συνέχεια στην Κωνσταντινούπολη. Στις 24 του μηνός υπήρξε σχέδιο συμφωνίας που αποτυπώθηκε σε κοινό ανακοινθέν. Το εν λόγω ντοκουμέντο δεν δόθηκε στη δημοσιότητα, αλλά έπεσε στα χέρια του Foreign Affairs, που μας ενημέρωσε για το περιεχόμενό του τον Απρίλιο του 2024.

Το κεντρικό σημείο της συμφωνίας ήταν ότι η Ουκρανία θα είναι χώρα ουδέτερη, εκτός ΝΑΤΟ, χωρίς ξένα στρατεύματα. Ένα νέο Σύνταγμα θα κατοχυρώνει την ουδετερότητα, όπως και το καθεστώς αυτονομίας των ρωσόφωνων περιφερειών. Προβλεπόνται επίσης συγκεκριμένα όρια στις διαστάσεις και στα οπλικά συστήματα του ουκρανικού στρατού. Σε αντάλλαγμα, η Ρωσία δέχεται την ένταξη των γειτόνων της στην Ε.Ε. (σημαντική υποχώρηση, αν θυμηθούμε ότι η κρίση του Μαϊντάν, το 2014, πυ-

ροδοτήθηκε από την άρνηση του φιλορώσου προέδρου Γιανουκόβιτς να προωθήσει την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας). Επιπλέον, δέχεται να παίξουν ρόλο εgyptιτών δυνάμεων τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας ή και άλλες χώρες, όπως η Γερμανία, ο Καναδάς, η Ιταλία, η Τουρκία, η Πολωνία και το Ισραήλ.

Το κοινό ανακοινθέν της Κωνσταντινούπολης δεν επισημοποιήθηκε ποτέ. Την 1η Απριλίου, ουκρανικά και δυτικά Μέσα εμφάνισαν οπτικό υλικό που πιστοποιούσε, κατά το Κίεβο, αποτρόπαιες σφαγές αμάχων από τον ρωσικό στρατό στην Μπούτσα και στο Ιρπίν – κάτι που η Μόσχα διέψευσε. Στις 9 του μηνός, ο Βρετανός πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον πήγε στο Κίεβο, όπου κάλεσε τον Ζελένσκι να απορρίψει τη συμφωνία και να συνεχίσει τον πόλεμο, καθιστώντας σαφές ότι ακόμη κι αν υπέγραφε, το ΝΑΤΟ δεν θα αναγνώριζε τα τετελεσμένα. Ήταν η εποχή που ηγέτες της Δύσης πίστευαν ότι ο πόλεμος θα έφερνε την ανατροπή του Πούτιν ή ακόμη και τον κατακερματισμό της Ρωσίας. «Για όνομα του Θεού, αυτός ο άνθρωπος δεν μπορεί να βρισκεται στην εξουσία», δήλωσε ο Τζο Μπάιντεν την άνοιξη του 2022. Δύο χρόνια αργότερα, η σημερινή εκπρόσωπος εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε. Κάγια Κάλας έλεγε: «Η ήττα της Ρωσίας δεν θα είναι κάτι κακό γιατί... υπάρχουν πολλά διαφορετικά έθνη μέσα σε αυτήν... Αν έχεις πολλά έθνη, δεν είναι κακό η μεγάλη δύναμη να γίνει πολύ μικρότερη».

Καλώς ή κακώς, οι Δυτικοί έπαιξαν και έχασαν αυτό το στοίχημα. Σήμερα, ο ειδικός απεσταλμένος και εξ απορρήτων του Τραμπ, Στιβ Γουίτκοφ, δηλώνει ότι το ντοκουμέντο της Κωνσταντινούπολης μπορεί να αποτελέσει βάση κίνησης στην αναζήτηση λύσης, κάτι που οι Ουκρανοί δεν θέλουν να ακούν. Σε κάθε περίπτωση, η προοπτική ενός μεγάλου συμβιβασμού Τραμπ - Πούτιν παραμένει αμφίβολη. Διαψεύδοντας τις προσδοκίες του Αμερικανού προέδρου, ο Πούτιν κατέστησε σαφές ότι δεν εννοεί να διαλύσει την «ατσάλινη φιλία» του με την Κίνα του Σι Τζινπίνγκ, ούτε είναι διατεθειμένος να ανεχθεί μια Ουκρανία που θα είναι, αν όχι de jure, τουλάχιστον de facto στο ΝΑΤΟ, οπλισμένη σαν αστακός και με δυτικά στρατεύματα στα εδάφη της. Με αυτά τα δεδομένα, το μέγιστο που μπορεί να αναμένει κανείς σε αυτή τη φάση είναι το πέραςμα από τον ανοικτό πόλεμο σε μια «παγωμένη σύγκρουση», τύπου Κορέας. Αλλά ακόμη και αυτό φαίνεται για την ώρα αρκετά μακρινό.

Κόκκινες γραμμές

Η προοπτική ενός μεγάλου συμβιβασμού Τραμπ - Πούτιν παραμένει αμφίβολη, καθώς το Κρεμλίνο δεν εννοεί να διαλύσει την «ατσάλινη φιλία» με την Κίνα, ούτε να ανεχθεί μια Ουκρανία, αν όχι de jure, τουλάχιστον de facto μέλος του ΝΑΤΟ.

ΑΠΟΨΗ

Πώς αλλάζει ο πόλεμος

Του **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Οι πολεμικές συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή, στη Μαύρη Θάλασσα και στην ινδική υποήπειρο δεν ανήκουν προφανώς στην ίδια κατηγορία. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχει προκαλέσει έναν ολοκληρωτικό πόλεμο, με πλήρη κινητοποίηση του πληθυσμού και της οικονομίας για στρατιωτικούς σκοπούς. Στη Γάζα, οι Ισραηλινοί διεξάγουν επιχειρήσεις εναντίον ενός αντιπάλου με περιορισμένες δυνατότητες, που κρύβεται ανάμεσα σε αμάχους. Στην περίπτωση του νότιου Λιβάνου, οι ισραηλινές δυνάμεις αντιμετώπισαν μια ένοπλη ισλαμιστική οργάνωση με δομή τακτικού στρατού. Ινδία και Πακιστάν αναμετρήθηκαν στρατιωτικά στην περιοχή του Κασμίρ, χρησιμοποιώντας σχεδόν αποκλειστικά την αεροπορική ισχύ τους. Ο κάθε πόλεμος έχει αναμφισβήτητα τα δικά του χαρακτηριστικά, αλλά υπάρχουν

τρία στοιχεία που εντοπίζονται παντού.

Πρώτον, η χρήση των μη επανδρωμένων συστημάτων (ΜΕΣ) έχει εξελιχθεί σε αναπόσπαστο κομμάτι των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Έτσι οι Ουκρανοί κατάφεραν να χτυπήσουν το ένα τρίτο του ρωσικού στόλου της Μαύρης Θάλασσας, ενώ η άλλη πλευρά έχει καταστρέψει με εναέρια ΜΕΣ σημαντικές ενεργειακές υποδομές της πολύπαθης χώρας. Οι ισραηλινές δυνάμεις χρησιμοποιούν τα δικά τους ΜΕΣ για σκοπούς επιτήρησης και επίθεσης, αλλά το ίδιο πλέον πράττουν η Χαμάς και η Χεζμπολάχ. Εκτός από την πολεμική αεροπορία τους, Πακιστάν και Ινδία χρησιμοποιούν ΜΕΣ για να πλήξουν στρατιωτικές εγκαταστάσεις και άλλους στόχους. Αυτά τα συστήματα έχουν ήδη επιφέρει μια επανάσταση στο πεδίο της μάχης, όπως κάποτε έφεραν το άρμα μάχης και το μαχητικό αεροσκάφος. Στο προβλέψιμο μέλλον, τα ΜΕΣ

θα αναλάβουν πιο σύνθετες και φονικότερες αποστολές.

Δεύτερον, η στρατηγική διαχείριση της πληροφορίας παραμένει μια εξαιρετικά κρίσιμη πτυχή της

Η εκρηκτική ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης θα αλλάξει συθέμελα τον τρόπο διεξαγωγής στρατιωτικών επιχειρήσεων. Ίσως τελικά ένας συνδυασμός αλγορίθμων να επιλέγει την αποτελεσματικότερη στρατηγική.

πολεμικής προσπάθειας. Στο σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον, καμία στρατιωτική πληροφορία δεν είναι ουδέτερη. Συνδέεται με κάποιο εθνικό αφήγημα, έστω εμμέσως. Η παραπληροφόρηση είναι μια

σχετικά εύκολη υπόθεση, λόγω της ευρείας λειτουργίας των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και του Διαδικτύου. Εξάλλου, το δόπιλο νίκη - ήττα δεν υφίσταται με την κλασική μορφή του. Πρόκειται για σχετικές και όχι απόλυτες έννοιες, οι οποίες αντανακλούν διαφορετικές θεωρήσεις της αλήθειας. Με απλά λόγια, όλοι μπορούν πειστικά να παρουσιάσουν σαν νικητές ή ηττημένοι στην Ουκρανία, στη Γάζα, στον νότιο Λίβανο και στο Κασμίρ. Η σχετικοποίηση της αλήθειας βοηθάει επίσης στη διασπορά αμφιβολιών για εγκλήματα πολέμου που έχουν διαπράξει κρατικοί δρώντες. Τα πρόσφατα παραδείγματα είναι ουκ ολίγα, με πιο γνωστό τη διαστρέβλωση των γεγονότων από τη Μόσχα σχετικά με την καταστροφή της Μαριούπολης.

Τρίτον, ο ανθρώπινος παράγοντας στον πόλεμο παραμένει καθοριστικός και πολυδιάστατος. Περιλαμβάνει τις στρατηγικές επιδι-

ώξεις της πολιτικής ηγεσίας, το χάρισμα και τα πιθανά σφάλματα της στρατιωτικής διοίκησης, το φρόνημα και τον ηρωισμό των μαχητών, την ενεργητική ή παθητική στάση του άμαχου πληθυσμού. Πάνω από όλα, κάθε οργανωμένη ένοπλη σύγκρουση συνεχίζει να εκφράζει την ανθρώπινη βούληση για επιβίωση και κυριαρχία. Ωστόσο, η εμφάνιση αυτόνομων συστημάτων (π.χ. πολεμικά ρομπότ που δεν υπόκεινται σε ανθρώπινο έλεγχο) θέτει υπό αμφισβήτηση τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα του πολέμου. Στο προφητικό έργο «Der Arbeiter» (Ο εργάτης), πριν από 93 χρόνια, ο Γερμανός φιλόσοφος Ερνστ Γιούνγκερ περιέγραψε τον πόλεμο ως το άλυτο εργαστήριο τεχνολογικής καινοτομίας που οδηγεί στη σταδιακή ζεύξη ανθρώπου - μηχανής. Πράγματι, η εκρηκτική ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης θα αλλάξει συθέμελα τον τρόπο διεξαγωγής στρατιωτικών επιχειρήσεων. Ίσως τελικά ένας συνδυα-

σμός αλγορίθμων να επιλέγει την αποτελεσματικότερη στρατιωτική στρατηγική.

Συμπερασματικά, υπάρχει μια διαλεκτική σχέση μεταξύ συνέχειας και ασυνέχειας του φαινομένου. Ο πόλεμος είναι ακόμη συνεχής ως προς την ανθρώπινη φύση και τα παράγοντά της, αλλά ασυνεχής αναφορικά με τα μέσα που υιοθετούνται σε κάθε εποχή. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε με βεβαιότητα τη μελλοντική μορφή των ενόπλων συγκρούσεων. Οι πόλεμοι του σήμερα, όμως, μας δίνουν μια ιδέα για τις αλλαγές που έρχονται με μεγάλη ταχύτητα. Οσο δυστοπικό και να ακούγεται, η ανθρωπότητα τα επόμενα χρόνια θα βρεθεί αντιμέτωπη με τις συνέπειες των επιλογών της.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader in International Security στο King's College London.

Ο τελικός των «αποτυχημένων»

Τότεναμ και Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ διεκδικούν το τρόπαιο του Europa League για να «σώσουν» μια εφιαλτική σεζόν

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Τέλος καλό όλα καλά; Τότεναμ και Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ θα επικερήσουν, την προσεχή Τετάρτη, στο Μπιλμπάο να σώσουν τη χειρότερη χρονιά τους από καταβολής Premier League, διεκδικώντας το τρόπαιο του Europa Lea-

gue.Η Αγγλία έτσι εξασφαλίζει όχι μόνον ένα τρόπαιο φέτος, αφού έχασε και πάλι το Champions League –παρότι έχει πολλές πιθανότητες να πάρει και το Conference League με την Τσέλσι– αλλά και μια ακόμη ομάδα, την έκτη, στην κορυφαία ποδοσφαιρική διασυλλογική διοργάνωση του πλανήτη της ερχόμενης

περιόδου. Θα είναι η πρώτη φορά που μια χώρα θα έχει περισσότερες από πέντε ομάδες στη διοργάνωση. Ειδικά όμως για τις δύο φιναλίστ του «Σαν Μαμές» το βράδυ της Τετάρτης, ο τελικός της δεύτερης τη τάξει ευρωπαϊκής διοργάνωσης μπορεί να αποτελέσει το σωσίβιο σε μια τρικυμιώδη σεζόν και για

τις δύο. Πρόκειται άλλωστε για τις δύο χειρότερες ομάδες της φετινής Premier League, πλην εκείνων που υποβιβάζονται, σε έναν τελικό των... αποτυχημένων. Στα 17 χρόνια που διεξάγεται με την παρούσα μορφή και ονομασία το Europa League, θα είναι η δεύτερη φορά που θα υπάρχει αγγλικό ζευγάρι στον τελικό,

μετά το 2019 όταν η Τσέλσι επικράτησε της Αρσενάλ. Οποια από τις φιναλίστ και αν επικρατήσει φέτος, η Αγγλία θα φτάσει τις τέσσερις κατακτήσεις του τροπαίου αυτού, δηλαδή μία λιγότερη από όσες έχει μόνη της η Σεβίλλη, μακράν η ομάδα με τις περισσότερες νίκες του Europa League.

TOTENAM

Η υπομονή έχει σχεδόν στερήσει

Η φετινή Τότεναμ κατέγραψε στην Premier League τη χειρότερη χρονιά της, συμπληρώνοντας (και ξεπερνώντας) έναν ολόκληρο γύρο με ήττες, καθώς στους 36 πρώτους αγώνες της στο αγγλικό πρωτάθλημα έχασε 20 φορές.

Η εγχώρια σεζόν ήταν από την αρχή στραβή για την Τότεναμ, με πολλούς τραυματισμούς, τεράστια προβλήματα στην αμυντική γραμμή και με πολλούς αγώνες όπου δεχόταν γκολ από νωρίς χωρίς να μπορεί να αντιδράσει.

Ο Ελληνοαυστραλός τεχνικός Αγγελος Ποστέκογλου, ο οποίος ξεκίνησε με πολύ καλά αποτελέσματα την καριέρα του στο βόρειο Λονδίνο, προερχόμενος από τη Σέλτικ, έχει γίνει στόχος πανταχόθεν επιθέσεων και όπως δήλωσε και ο ίδιος, «μείς ό,τι και να κάνουμε θα επικριθεί». Ακόμη και μια νίκη την Τετάρτη στην Χώρα των Βάσκων είναι πιθανόν να μην είναι αρκετή για να κρατήσει τον πρώην προπονητή της Παναχαϊκής στον πάγκο των «σπιρουινών».

Ιστορικά, η Τότεναμ αρέσκεται σε τρόπαια όπως το Europa League, έχοντας κατακτήσει τον πρόδρομό του, το κύπελλο UEFA, δύο φορές, δηλαδή το 1972 και το 1984. Από τον αποκλεισμό των αγγλικών ομάδων το 1985 λόγω Χείζελ και την επιστροφή τους πέντε έτη μετά, η Τότεναμ δεν έχει κερδίσει κάποιο ευρωπαϊκό κύπελλο. Ωστόσο είχε γίνει η πρώτη αγγλική ομάδα που κατέκτησε τόσο το κύπελλο UEFA, στην παρθενική χρονιά του από τη μετεξέλιξη του Κυπέλλου Εκθέσεων, όσο και το Κύπελλο Κυπελλούχων, την τότε δεύτερη τη τάξει ευρωπαϊκή διοργάνωση, στην τρίτη του χρονιά, δηλαδή το 1963.

Δεν είναι ότι οι οπαδοί της Τότεναμ είναι ανυπόμονοι για επιτυχίες – ο σύλλογος αυτός έχει μάθει να υπομένει την αποτυχία και να δείχνει υπομονή για καλύ-

τερες ημέρες. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά τον 20ό αιώνα οι επιτυχίες έρχονταν σχεδόν ανά δεκαετία, και κυρίως στις χρονιές με λήγοντα το 1. Η Τότεναμ μάλιστα είχε κυκλοφορήσει και τραγουδί το 1991 πριν από τον τελικό του Κυπέλλου Αγγλίας (ήταν επί χρόνια έθιμο η κυκλοφορία τραγουδιών των ομάδων πριν παίξουν στο Γουέμπλεϊ), με τίτλο «Όταν η χρονιά λήγει σε 1». Πράγματι, η Τότεναμ έχει κατακτήσει πάνω από τους μισούς τίτλους της σε χρονιές που τελείωναν σε 1: Το 1901 το κύπελλο, το 1921 το κύπελλο και το σούπερ καπ, το 1951 το πρωτάθλημα και το σούπερ καπ, το 1961 πρωτάθλημα, κύπελλο και σούπερ καπ, το 1971 το Λιγκ Καπ, το 1981 το κύπελλο και το σούπερ καπ, και το 1991 και πάλι το κύπελλο και το σούπερ καπ, με το τραγουδί τότε –που έφτασε και μέχρι το Νο 44 στα αγγλικά τσαρτ– να αποδεικνύεται γούρικο.

Τούρικο για εκείνη τη χρονιά, καθώς από τότε, δηλαδή εδώ και 34 έτη, η Τότεναμ δεν έχει κατακτήσει τρόπαιο, με εξαίρεση το Λιγκ Καπ του 2008. Θα μπορέσει να αλλάξει τη μοίρα της φέτος με το Europa League και να κάνει τη χειρότερη χρονιά της μία από τις καλύτερες;

Στην «ουρά» της Premier League (σε 36 αγώνες)

	ΓΚΟΛ ΥΠΕΡ	ΓΚΟΛ ΚΑΤΑ	ΒΑΘΜΟΙ
1. Λίβερπουλ	83	37	83
2. Αρσενάλ	66	33	68
3. Νιούκαστλ	68	45	66
4. Μάντσεστερ Σίτι	67	43	65
5. Τσέλσι	62	43	63
6. Αστον Βίλα	56	49	63
15. Γουέστ Χαμ	42	59	40
16. Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ	42	53	39
17. Τότεναμ	63	59	38
18. Ιπσουιτς	35	77	22
19. Λέστερ	31	78	22
20. Σαουθάμπτον	25	82	12

Τότεναμ	ΑΓΓΛΙΑ (όλες οι διοργανώσεις)	Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ
53	Βαθμοί	51
16	Νίκες	13
5	Ισοπαλίες	12
22	Ηττες	18
76-70	Γκολ	62-63
ΕΥΡΩΠΗ		
30	Βαθμοί	32
9	Νίκες	9
3	Ισοπαλίες	5
2	Ηττες	0
27-13	Γκολ	35-17

MANTSESTER GIOYNAITENT

«Μύθος» μόνο εκτός συνόρων

Για τη Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ φτάνει στο τέλος της μια σεζόν-βασανιστήριο με διαφορά η χειρότερη της στην ιστορία από καταβολής Premier League. Η φετινή τραγωδία της ίσως έχει αίσιο τέλος, αλλά θα μπορέσει άραγε να βρει «την των τοιούτων παθημάτων κάθαρση» ως «δι' ελέου και φόβου περαίνουσα» τη σεζόν, κατά τον αριστοτελικό ορισμό της τραγωδίας;

Κεντρικό πρόσωπο στο φετινό δράμα της πάλαι ποτέ ακτύπητης ομάδας του Μάντσεστερ είναι ο Ρούμπεν Αμορίμ. Ο Πορτογάλος προπονητής κλήθηκε το φθινόπωρο να περισώσει το γόπηρο και να ξαναχτίσει τη δημοφιλέστερη ομάδα στην Αγγλία, που βλέπει μία την «αιώνια» αντίπαλο Λίβερπουλ και μία τη «θορυβώδη γειτόνισσα» (κατά τον σερ Αλεξ Φέργκιουσον) Μάντσεστερ Σίτι να σαρώνουν τους τίτλους.

Ο Αμορίμ έφτασε στο «Ολντ Τράφφρντ» τον Νοέμβριο από τη Σπάρτηνγκ Λισσαβώνας για να διαδεχθεί τον Ερικ Τεν Χάαγκ, αλλά συνδέει πλέον το όνομά του με την πρώτη φορά που η Γιουνάιτεντ οδεύει να τερματίσει 17η στην Premier League, ακριβώς πάνω από τη ζώνη του υποβιβασμού. «Φυσικά και ντρέπομαι», δήλωσε σε

δύο πρόσφατες συνεντεύξεις του ο Πορτογάλος, κατηγορώντας και τους παίκτες του ότι δεν συναισθάνονται τι σημαίνει ήττα για τη Γιουνάιτεντ, και προσθέτοντας ότι αν δεν βελτιωθούν τα πράγματα θα υποβάλει την παραίτησή του.

Ένας από τους παίκτες που συγκεντρώνουν πολύ συχνά την οργή των οπαδών είναι ο μάλλον ατυχής τερματοφύλακας Αντρέ Ονάνα. Ο διεθνής Καμερουνέζος αποτελεί κατάλοιπο της εποχής Τεν Χάαγκ και είναι αλήθεια ότι απογοητεύσε με την απόδοσή του αυτά τα δύο χρόνια, παίζοντας πίσω από μια άμυνα που σπάει ρεκόρ στα γκολ τα οποία δέχεται, ακόμη και από απευθείας εκτελέσεις κόρνερ.

Η Γιουνάιτεντ πάντως φέτος παραμένει αήττητη στην Ευρώπη, έχοντας δώσει ήδη 14 αγώνες, μεταξύ των οποίων και η νίκη με 2-0 επί του ΠΑΟΚ. Εχοντας αποκτήσει πλέον ένα εντελώς ευρωπαϊκό DNA, σε πλήρη μετάλλαξη από τις ομάδες του σερ Αλεξ όπου κυριαρχούσαν Βρετανοί, Ιρλανδοί και Σκανδιναβοί παίκτες, η ομάδα με τα κόκκινα φαίνεται να αποδίδει καλύτερα στην Ευρώπη – άλλωστε, δεν έχει και την αντίσταση που βρίσκει στις αγγλικές διοργανώσεις.

Ενδεχομένως ο αγώνας που θα σώσει τη σεζόν για τη Γιουνάιτεντ να μην είναι τόσο ο τελικός με την Τότεναμ, στον οποίον οι «κόκκινοι διάβολοι» μπαίνουν ως θεωρητικό φαβορί, όσο ο προημιτελικός που έπαιξε με τη Λιόν, ένα από τα καλύτερα ματς της χρονιάς σε όλη την Ευρώπη φέτος, και στην ιστορία του Europa League γενικά. Ήταν ένα από εκείνα τα ματς που κάνουν τους... μικρούς φιλάθλους να επιλέξουν ομάδα: Μετά την ισοπαλία με ανατροπές στη Γαλλία (2-2), η Γιουνάιτεντ προηγήθηκε 2-0, η Λιόν το γύρισε, το πήγε στην παράταση, προηγήθηκε με 3-2, αλλά η αγγλική ομάδα νίκησε 5-4 στις καθυστερήσεις και πήρε την απί-θανη εκείνη πρόκριση.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Το επόμενο (άγνωστο) πρωτάθλημα

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝΝΙΔΗ**

περιόδου, δεν έχουν να κάνουν με τις δυνατότητες των νέων πρωταγωνιστών του κυπριακού ποδοσφαίρου, αλλά με τις αντοχές παραδοσιακών δυνάμεων...

Πάφος και Άρπς επιβεβαίωσαν, πως όποιοι δεν συμπεριλαμβάνει τις δύο αυτές ομάδες στις μεγάλες δυνάμεις του κυπριακού ποδοσφαίρου, απλώς από οπαδική αντίδραση το κάνει και με κριτήρια όχι ποδοσφαιρικά αρνείται να το παραδεχτεί. Φυσιολογική και η εκτίμηση αρκετών, πως η οικονομική άνεση των ιδιοκτητών-επενδυτών των δύο αυτών ομάδων, τις κατατάσσει στην πρώτη κατηγορία των φαβορί. Η επιβεβαίωση ή διάψευση της εκτίμησης αυτής, σε μεγάλο βαθμό θα εξαρτηθεί από τον ανταγωνισμό που θα αντιμετωπίσουν. Και εδώ προκύπτουν τα σημαντικά ερωτήματα, παράλληλα και με την... ανησυχία ως προς τον ανταγωνισμό και κατ' επέκταση το ενδιαφέρον της επόμενης αγωνιστικής περιόδου.

Πάφος, Άρπς και από κοντά Ομόνοια και ΑΕΚ. Δύο ομάδες, πρώτα και κύρια, με οικονομική υγεία, έστω και με πιο χαμηλό προϋπολογισμό σε σχέση με τις δύο «νέες» δυνάμεις. Έχοντας μάλιστα εμπειρία (ιδιαίτερα η Ομόνοια)

σε πρωταθλητισμό και γενικότερα πορείες διακρίσης, έχουν τη δυνατότητα, αν αποφύγουν σοβαρά λάθη τόσο σε οργανωτικά θέματα όσο και σε σημαντικές αποφάσεις του φετινού καλοκαιριού και στα ίσα να ανταγωνιστούν και γιατί όχι να υπερισχύσουν. Γιατί στο ποδόσφαιρο πολλές φορές έχει αποδειχθεί πως τα λεφτά και οι υψηλοί προϋπολογισμοί από μόνοι τους δεν φέρνουν πάντα την επιτυχία.

Αυτό που περισσότερο ανησυχεί, ως προς το επίπεδο ανταγωνισμού του νέου πρωταθλήματος, είναι η άγνωστη επόμενη μέρα άλλων παραδοσιακών δυνάμεων. Πρώτα και κύρια της περσινής πρωταθλήτριας ομάδας του ΑΠΟΕΛ. Με ή χωρίς συμφωνία με επενδυτική εταιρεία, το συνολικό χρέος έχει ξεπεράσει τη γραμμή κινδύνου, ως προς τη βιωσιμότητα της ποδοσφαιρικής εταιρείας, με ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει ως προς τις αγωνιστικές δυνατότητες των γαλαζοκίτρινων. Δεδομένη για μία ακόμη χρονιά η αδυναμία της Ανόρθωσης, εκτός και αν ένα ποδοσφαιρικό θαύμα αλλάξει τα οικονομικά της δεδομένα και άγνωστο για την ώρα το πόσο πιο δυνατή μπορεί να παρουσιαστεί η ΑΕΛ, έστω με τις προϋποθέσεις να είναι καλύτερες, μετά τις πρόσφατες εξελίξεις στα διοικητικά και την εμπλοκή οικονομικού... συμπαίκτη.

Το φετινό καλοκαίρι δεν θα είναι απλώς μια περίοδος προετοιμασίας και πρώτης ποδοσφαιρικής εκτίμησης, στη βάση αξιολόγησης μεταγραφών ή συνεργασιών με προπονητές. Από τις εξελίξεις του φετινού καλοκαιριού, θα διαφανεί γενικότερα και σε μεγάλο βαθμό, η εκτίμηση για την εικόνα της επόμενης αγωνιστικής περιόδου, με μόνο σίγουρο αυτή τη στιγμή, τη σημαντική διαφοροποίηση δεδομένων που ίσχυαν για δεκαετίες...

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

μέχρι και ο Λεονάρντο Ντα Βίντσι.

Οι χειρισμοί όμως του Κούμα, τη χρονική περίοδο που εξετάζει το εις βάρος του πόρισμα, είναι περίτεχνοι και ιδιαίτερα ζηλευτοί, σε όποιον διαθέτει επιδιώξεις να πλουτίσει ή ν' αναμειχθεί στον κόσμο των επιχειρήσεων. Ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας, με βάση το τι αναφέρουν τα ρεπορτάζ, σχετικά με το πόρισμα της ποινικής ανακρίτριας, ήλεγχε κάθε τι που είχε να κάνει με τα τηλεοπτικά του ποδοσφαίρου!

Μιλάμε για αριστοτεχνικούς χειρισμούς, που ούτε ταινία του Χόλιγουντ δεν θα μπορούσε να συμπεριλάβει στο σενάριο της. Με βάση το τι ισχυρίζονται οι δημοσιογραφικές πληροφορίες, ο Κούμας, ιδρύοντας την ΚΟΠ tv, εξασφάλισε συνάμα τη συναίνεση των ομάδων, για να τις εκπροσωπήσει στις διαπραγματεύσεις με τη ΣΥΤΑ.

Επιπλέον, διασφάλισε συμφωνία μέσα από την οποία, η Ομοσπονδία και όχι ο αγοραστής, δηλαδή η ΣΥΤΑ, θα διαχειριζόταν τον τρόπο πληρωμής των ομάδων! Δηλαδή ήταν και διαπραγματευτής

των ομάδων, ήταν και αυτός που διαχειριζόταν τις πληρωμές τους. Ταυτόχρονα, εξασφάλισε όπως η εταιρεία παραγωγής των αγώνων είναι συγκεκριμένη και δικών του συμφερόντων, ενώ διασφάλιζε και ποιοι θα είναι οι δημοσιογράφοι που θα περιέγραφαν τους αγώνες!

Σούπερ! Δηλαδή κατάφερε να δένει «χειροπόδα» τις ομάδες ως ο διαπραγματευτής τους και συνάμα πληρωτής τους και συνάμα πωλούσε υπηρεσίες στον αγοραστή! Η δε σχέση του με την ΑΤΗΚ, λαμβάνει ακόμη μια διάσταση, αφού πέραν από διαπραγματευτής και πάροχος υπηρεσιών, ήταν και πωλητής αφού παραχωρούσε με το ανάλογο οικονομικό αντάλλαγμα και τα τηλεοπτικά δικαιώματα ξένων πρωταθλημάτων!

Λευκαρίτικο! Κανονικά δαντέλα! Δαντέλα, η δημιουργία της οποίας παραμένει επτασφράγιστο μυστικό! Ούτε ξέρουμε πώς, πότε και με ποιους τρόπους πληρώνονταν οι ομάδες από την ΚΟΠ tv, ούτε πώς η εταιρεία τηλεοπτικής παραγωγής κέρδισε την προφορά από την Ομοσπονδία, ούτε αν είχε ή όχι επιδραση ως προς το τι ψήφιζαν οι ομάδες στις εκλογές για την προεδρία της ΚΟΠ, ούτε φυσικά γιατί και σε ποιες τιμές πωλούσαν άλλες εταιρείες τα δικαιώματα τηλεοπτικών δικαιωμάτων! Αν, δηλαδή, για το Λευκαρίτικο υπάρχει μια τεχνονγνωσία αγώνων η οποία διατηρείται στα Λεύκα και στα γύρω χωριά, για το κομφοτέκνημα του Κούμα ουδείς γνωρίζει τα μυστικά. Ίσως η ποινική ανακρίτρια και πια ο βοηθός γενικός εισαγγελέας!

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
1,29%

Χ.Α.
3,06%

Dow Jones

3,41%

Nasdaq

6,90%

Nikkei

0,60%

Dax

1,47%

FTSE 100

1,20%

ΔΙΕΘΝΗ
Προς χαλάρωση
των ρυθμίσεων
για τις τράπεζες
στις ΗΠΑ
Σελ. 11

Πετρέλαιο

0,92%

€/ \$

-0,34%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕ ΗΠΑ
Κύμα αναβαθμίσεων για
την κινεζική οικονομία

Αναβαθμίσεις στις προβλέψεις των επενδυτικών οίκων τόσο για τους ρυθμούς ανάπτυξης της κινεζικής οικονομίας όσο και για τις επιδόσεις των κινεζικών μετοχών φέρνει η συμφωνία ΗΠΑ - Κίνας για μείωση των δασμών για 90 ημέρες, που αποκλιμακώνει τις εντάσεις του εμπορικού πολέμου. **Σελ. 10**

ΣΕ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΞΙΑ

Ακίνητη περιουσία
1 τρισ. έχουν οι Έλληνες

Η αξία της ακίνητης περιουσίας των Ελλήνων, βάσει αντικειμενικής τιμής, διαμορφώνεται στα 777,8 δισεκατομμύρια ευρώ, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ. Όμως, η εμπορική τους αξία υπερβαίνει πλέον το 1,1 τρισ. ευρώ. Κι αυτό γιατί οι εμπορικές αξίες σημείωσαν αύξηση 30% από το 2022. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,90%	0,08%
Γερμανία	2,62%	0,09%
Γαλλία	3,26%	0,00%
Ιταλία	3,63%	0,03%
Ισπανία	3,23%	0,06%
Ιρλανδία	2,88%	-0,01%
Ελλάδα	3,38%	0,05%
Ην. Βασίλειο	4,66%	0,12%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A (Low)	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Ασκήσεις επί χάρτου για πράσινη φορολογία

Σε επικοινωνία με τις Βρυξέλλες η κυβέρνηση – Τα σενάρια και οι θέσεις της Κομισιόν

Τη χρυσή τομή για την πράσινη φορολογία προσπαθεί να βρει η κυβέρνηση, η οποία βρίσκεται σε επικοινωνία με τις Βρυξέλλες. Το να μπει στον «πάγο» και να μην εφαρμοστεί η πράσινη φορολογία –που είναι προαπαιτούμενο βάσει

συμφωνηθέντων με το Ταμείο Ανάκαμψης– φαντάζει δύσκολο. Τα επικρατέστερα σενάρια είναι είτε να μπει σταδιακά, είτε να αναβληθεί για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Το να αφαιρεθούν τα τέλη πράσινης φορολογίας που

δεν έχουν ήδη εφαρμοστεί (διότι έχει εφαρμοστεί ήδη κάποια φορολογία) φαντάζει δύσκολο, έως και ακατόρθωτο. Πρακτικά, οι περιβαλλοντικοί φόροι θα αφορούν στα καύσιμα και την επεξεργασία αποβλήτων με ένα εκτιμώμενο

κόστος το οποίο δεν μπορεί και να είναι σίγουρο ακόμα (διότι όπως επεξηγήθηκε είναι πολλές οι μεταβλητές) αλλά «παίζει» γύρω στα 50 εκατ. ευρώ. Εκπρόσωπος της Κομισιόν με τον οποίο επι- κοινώνησε η «Κ» τόνισε ότι «αυτό

είναι σημαντικό για την Κύπρο, όπου οι τιμές του διοξειδίου του άνθρακα και η ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων υστερούν σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, ενώ η λειψυδρία αποτελεί ιδιαίτερο πρόβλημα». **Σελ. 5**

Επιστήμονες από ΗΠΑ μεταναστεύουν στην Ευρώπη

Η πολιτική του Ντόναλντ Τραμπ όσες δυσκολίες κι αν προκαλεί στις άλλες χώρες, συμμάχους και ανταγωνιστές των ΗΠΑ, ταυτοχρόνως τείνει να δημιουργεί και ευκαιρίες. Από τις πλέον απρόβλεπτες επιλογές του, η δραστηκή μείωση των κονδυλίων για την έρευνα και γενικότερα για τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα έχει οδηγήσει πολλούς ερευνητές να αναζητούν εναλλακτικές και να διερευνούν τις δυνατότητές τους να μεταναστεύσουν, κυρίως σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **Σελ. 10**

Πράσινες επενδύσεις 16 δισ. ευρώ τη δεκαετία

Συνέντευξη R. Naam

Στα 16 δισ. ευρώ αναμένεται να φθάσουν αυτή τη δεκαετία οι επενδυτικές ευκαιρίες στον τομέα της πράσινης μετάβασης στην Κύπρο, δηλώνει ο ιδρυτής και διευθυντής της επενδυτικής εταιρείας Planetary VC, Ramez Naam, ο οποίος θα συμμετάσχει στο Green Agenda Cyprus Summit 2025. Αναφέρεται μεταξύ άλλων στον ρόλο των startups και των νέων τεχνολογιών, την αποθήκευση ενέργειας και τις μπαταρίες. **Σελ. 4**

Αύξηση τιμών στα ξενοδοχεία της Αθήνας

Ανοδος στις πληρότητες

Συνεχώς είναι η βελτίωση των επιδόσεων των ξενοδοχείων της Αθήνας. Κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου αυξήθηκαν οι πληρότητες αλλά και οι τιμές των ξενοδοχείων. Η μέση τιμή δωματίου αυξήθηκε κατά 7,8% και έφθασε στα 125 ευρώ. **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΓΟΥΛΛΑΣ-ΓΟΥΛΑΣ / REUTERS

Δυσκολότερες εποχές, λιγότερη φιλανθρωπία

Θα ξανακάνει κανείς τόσο μεγάλες δωρεές; Όταν ο Μπιλ και η Μελίνα Φρεντς Γκέιτς ίδρυσαν το ομώνυμο ίδρυμα το 2000, θα μπορούσε να πει κανείς ότι σηματοδότησε την κορύφωση μιας εποχής αισιοδοξίας μεταξύ της παγκόσμιας ελίτ. Αυτόν τον μήνα, όταν ο Γκέιτς γιόρτασε την 25η επέτειο του ιδρύματος, ανακοινώνοντας ότι οδεύει προς το κλείσιμο, δεσμεύθηκε ότι θα συνεχίσει να φέρει ακόμη πιο επιθετικά, διανέμοντας το 99% του αστρονομικού πλούτου του σε μόλις δύο δεκαετίες. Αλλά η ανακοίνωση έμοιαζε παρ' όλα αυτά με αλλαγή σελίδας. Αυτή η εποχή της φιλανθρωπίας ορίστηκε από νέα επίπεδα ακραίου πλούτου, τεχνο-

κρατική εμπιστοσύνη στην ανθρώπινη ικανότητα να μεταμορφώσει τον κόσμο και ένα κάπως θαυματουργό –και συχνά υποτιμημένο– κύμα βελτιώσεων στις ζωές των λιγότερο εύπορων. Η περίοδος αυτή έφερε επίσης τεράστιες βελτιώσεις στην ακραία φτώχεια παγκοσμίως, καθώς και στα ποσοστά μητρικής θνησιμότητας. Ακόμη όμως και όταν η ακραία φτώχεια μειώθηκε κατά 75% στις λεγόμενες θαυματουργές δεκαετίες του 1990 και του 2000, το χάσμα μεταξύ των φτωχότερων και των πλουσιότερων δεν μειώθηκε. Διογκώθηκε, με τα κέρδη εισοδήματος να πλημμυρίζουν το κορυφαίο 10% του πλανήτη εκατοντάδες φορές περισσότερο

Το ενδιαφέρον των κροίσων για φιλανθρωπικές δράσεις έχει μειωθεί, αν και οι ανάγκες έχουν αυξηθεί.

από εκείνα που πηγαιίνουν στο κατώτερο 10%. Όπως επισημειώνουν οι σκεπτικιστές της ξένης βοήθειας, το μέσο εισόδημα στην υποσαχάρια Αφρική έχει αυξηθεί ελάχιστα από το 1970, ενώ για να βγουν όλοι οι άνθρωποι του κόσμου από τη φτώχεια, η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά πως θα

χρειαστεί τουλάχιστον ένας αιώνας. Σήμερα, είναι λιγότερο σαφές πόσο ενδιαφέρονται οι πλουσιότεροι του κόσμου να κάνουν φιλανθρωπίες. Μέσα σε λίγους μόνο μήνες, η επίθεση της κυβέρνησης Τραμπ στην εξωτερική βοήθεια των ΗΠΑ έχει ήδη κατατηγορηθεί, από ορισμένους, για τους άσκοπους θανάτους 200.000 ανθρώπων στο εξωτερικό. Οι ΗΠΑ ήταν υπεύθυνες για το 1/3 όλης της χρηματοδότησης για την παγκόσμια υγεία. Επί δεκαετίες, τα χρήματα έρρεαν από τους πλούσιους στους φτωχούς, εν μέρει για να καλύψουν θεμελιώδεις ανάγκες που δεν μπορούσαν να καλυφθούν τοπικά, και η εκρηκτική κρίση χρέους

στον κόσμο έχει κάνει το πρόβλημα ακόμη πιο οξύ: Το 40% του πλανήτη ζει σε μέρη που φοδεύουν περισσότερα χρήματα πληρώνοντας τόκους για τα χρέη τους παρά για την υγεία ή την εκπαίδευση. Ο αριθμός των αφρικανικών χωρών όπου τα χρέη έχουν ξεπεράσει το 60% του ΑΕΠ έχει διπλασιαστεί σε μια δεκαετία. Και το κόστος δανεισμού νοτίως της Μεσογείου είναι περίπου 10 φορές υψηλότερο από ό,τι βορείως των Αλπεων. Η βία και ο πόλεμος έχουν αυξηθεί παγκοσμίως και, ως εκ τούτου, υπάρχουν τώρα σχεδόν 200 εκατομμύρια περισσότεροι άνθρωποι που ζουν σε επισιτιστική ανασφάλεια από ό,τι προ πανδημίας.

Κυπριακή αγορά ακινήτων & ανάπτυξης γης

Ανασκόπηση για το 2024

ΑΝΑΛΥΣΗ

Τών ΛΟΡΙ ΤΣΕΝ, ΕΜΙΛΙ ΓΚΡΙΝ και ΦΡΑΝΣΕΣΚΟ ΓΚΑΡΑΣΙΟ / REUTERS

Νέα δεδομένα για Μεξικό και ΝΑ Ασία

Η συμφωνία ΗΠΑ - Κίνας για την παύση των υψηλών δασμών μεταξύ τους πιέζει βιομηχανικούς κόμβους όπως το Βιετνάμ και το Μεξικό να συνάψουν δικές τους, καλύτερες, συμφωνίες με τις ΗΠΑ, ώστε να συνεχίσουν να επωφελούνται από τη στρατηγική «China plus 1» (Κίνα συν 1) των παγκόσμιων παραγωγών. Στη νέα παγκόσμια τάση που υπαγορεύεται από τις μεταβαλλόμενες ανακοινώσεις του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ για τους δασμούς, οι χώρες μετρούν την επιτυχία τους όχι με βάση τους όρους των εμπορικών συμφωνιών τους με τις ΗΠΑ, αλλά με βάση το πώς συγκρίνονται με άλλες χώρες. Τις τελευταίες πέντε εβδομάδες, πολλά έθνη βρήκαν παρηγορία στο γεγονός ότι είχαν καλύτερους συντελεστές από την Κίνα, η οποία είδε τους δασμούς στις κινεζικές εισαγωγές να αυξάνονται από 20% σε 145%. Το Βιετνάμ, για παράδειγμα, ήταν σε καλύτερη θέση από την Κίνα με ποσοστό 46%, ενώ η Ταϊλάνδη ήταν στο 36% και η Μαλαισία στο 24%.

Δεδομένου του συγκριτικού τους πλεονεκτήματος περίμεναν περισσότερες πολυεθνικές να εγκαταστήσουν καταστήματα στις χώρες τους και να μειώσουν την εξάρτησή τους από την Κίνα, ενδεχομένως συμβάλλοντας σε μια μακροχρόνια τάση γνωστή ως «Κίνα-συν 1». Τώρα, όλα είναι ξανά στον αέρα μετά τη σημαντική πρόοδο στις εμπορικές συνομιλίες ΗΠΑ - Κίνας, που οδήγησε σε μια 90ήμερη αναστολή των δασμών και έναν βασικό

συντελεστή φόρου εισαγωγής 30% για τα προϊόντα που κατασκευάζονται στην Κίνα. Από την πρώτη του θητεία, ο Τραμπ προσπάθησε να αξιοποιήσει τους δασμούς στην Κίνα για να αναγκάσει τις εταιρείες να μεταφέρουν την παραγωγή τους στις ΗΠΑ. Η «επιστροφή» στις ΗΠΑ σε μεγάλο βαθμό δεν υλοποιήθηκε, ωστόσο την τελευταία δεκαετία εταιρείες όπως η Apple άρχισαν να αναζητούν εναλλακτικές λύσεις έναντι της Κίνας, με έμφαση σε χώρες που προσέφεραν σχετικά χαμηλό κόστος εργασίας και μικρότερους δασμούς. Τα κράτη της ΝΑ Ασίας ήταν μεταξύ των μεγαλύτερων ωφελημένων, μαζί με το Μεξικό, αλλά εάν η παύση των δασμών μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας παρταθεί, θα μπορούσαν να δουν το συγκριτικό τους πλεονέκτημα να εξανεμίζεται.

Οι εμπορικές εντάσεις και η αβεβαιότητα έχουν ήδη μειώσει τις δεσμεύσεις για νέες ξένες επενδύσεις στο Βιετνάμ, οι οποίες τον Απρίλιο μειώθηκαν 30% σε σύγκριση με τον Μάρτιο στα 2,84 δισ. δολάρια. Στο Μεξικό, η πρόεδρος Κλαούντια Σάιμπουμ έχει επανειλημμένως τονίσει το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας. Ο Χόρχε Γκουαχάρντο, πρώην πρεσβευτής του Μεξικού στην Κίνα και σύμβουλος για το διεθνές εμπόριο, δήλωσε ότι ακόμη και αν η εμπορική συμφωνία με την Κίνα διατηρηθεί, οι πολυεθνικές θα παραμείνουν επιφυλακτικές απέναντι στην Κίνα, και το Μεξικό πρόκειται να επωφεληθεί.

Η συμφωνία ΗΠΑ - Κίνας για τους δασμούς εξανεμίζει το πλεονέκτημά τους στην προσέλκυση πολυεθνικών εταιρειών.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Η Τρ. Κύπρου πρωταθλήτρια στη διαχείριση ΜΕΧ

Καθαρά κέρδη ύψους 1,25 δισ. ευρώ παρουσίασαν οι τέσσερις ελληνικές και η μια κυπριακή τράπεζα (τα αποτελέσματα της Ελληνικής Τράπεζας ενσωματώνονται στη Eurobank) για το πρώτο τρίμηνο του έτους. Με βάση την κατάταξη το 50% των κερδών προέρχεται από την Εθνική Τράπεζα και τη Eurobank, ενώ σε απόσταση ανανηοής ακολουθεί η Τράπεζα Πειραιώς. Όσον αφορά στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια την καλύτερη επίδοση έχει η Τράπεζα Κύπρου με εντυπωσιακούς δείκτες κάλυψης ύψους 122% και ποσοστό 1,8% ως προς το σύνολο δανείων, συγκλίνοντας με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Στη δεύτερη θέση βρίσκεται η Εθνική Τράπεζα με δείκτη κάλυψης στο 97,5% και ποσοστό 2,6% στο σύνολο των δανείων.

Ινδία - Μέση Ανατολή - Ευρώπη

Τι στρατηγική της τράπεζας ανέλυσε ο ανώτερος εκτελεστικός διευθυντής της Eurobank λέγοντας ότι στόχος είναι να στηριχθούν με κεφάλαια μέσω χρηματοδοτήσεων οι ινδικές επιχειρήσεις που επιδιώκουν επέκταση τόσο στην ελληνική όσο και στην κυπριακή αγορά. Το ενδιαφέρον των ινδικών επιχειρήσεων προκύπτει καθώς Κύπρος και Ελλάδα αποτελούν πύλες εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε αυτή την προοπτική η Eurobank παίζει και αναμένεται να παίξει ισχυρό πρωταγωνιστικό ρόλο, τόνισε ο κ. Καραβίας. Η συνεργασία των τριών χωρών γίνεται με στόχο την ενίσχυση του οικονομικού και επιχειρηματικού διαδρόμου Ινδία-Μέση Ανατολή-Ευρώπη, η οποία τελευταίως αποκτά δυναμική και μπαίνει στο προσκήνιο των ευρύτερων γεωπολιτικών εξελίξεων.

Ενδεχόμενο περιορισμού στο 3%

Η πράσινη φορολογία αποτελεί δέσμευση της προηγούμενης κυβέρνησης και η αναστολή της δεν αποτελεί ρεαλιστικό σενάριο. Συνεπώς, ενώπιον της κυβέρνησης υπάρχουν οι επιλογές της αναβολής για μικρό χρονικό διάστημα και της κλιμακωτής επιβολής με στόχο η επίπτωση στους καταναλωτές να είναι η μικρότερη δυνατή. Το σενάριο της αφαίρεσης από τον κατάλογο των υποχρεώσεων, αν και εξετάζεται, συγκεντρώνει λίγες πιθανότητες να γίνει αποδεκτό από την Επιτροπή. Το υπουργείο Οικονομικών επεξεργάζεται πρόταση μείωσης στο 3% από 6% που αρχικά προβλεπόταν και προς αυτό τον σκοπό θα καταθέσει εισήγηση στο υπουργικό συμβούλιο. Υπενθυμίζουμε ότι η πράσινη φορολογία θα αφορά στα καύσιμα κίνησης και στην επεξεργασία αποβλήτων.

Βέτο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στην αύξηση του ρεύματος κατά 9%, παρόλη την έγκριση της ΑΗΚ από τη ΠΑΕΚ.

Η αποθήκευση ενέργειας θα επιταχυνθεί

Σύμφωνα με τον υπουργό Εσωτερικών, η αδειοδότηση της αποθήκευσης ενέργειας, προκειμένου να προχωρήσει τάχιστα, θα παραχωρηθεί στους επαρχιακούς οργανισμούς αυτοδιοίκησης. Η αποθήκευση ενέργειας για την οποία γίνεται ο λόγος αφορά σε ενέργεια που παράγεται είτε άμεσα από ΑΠΕ είτε έμμεσα μέσω του Δικτύου Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αγοραία Τιμή Αγαθών/Υπηρεσιών

Με τον όρο αγοραία τιμή ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας εννοούμε την τιμή που διαμορφώνεται στην αγορά από τις δυνάμεις της ζήτησης και της προσφοράς, και εξισορροπεί τη ζητούμενη και την προσφερόμενη ποσότητα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ονομάζεται και τιμή ισορροπίας, και υποδηλώνει συμφωνία μεταξύ αγοραστών και προμηθευτών για συγκεκριμένη ποσότητα του αγαθού ή της υπηρεσίας σε μια δεδομένη χρονική στιγμή.

Μάριος Χαρολαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Στο Λονδίνο με ισχυρό ενδιαφέρον

Για τη διευκόλυνση της επιστροφής των Κυπρίων που εργάζονται στο εξωτερικό, πέραν των φορολογικών κινήτρων που εξαγγέθηκαν από το υπουργικό συμβούλιο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δήλωσε ότι θα εγκριθεί και πακέτο μέτρων. Την ερχόμενη Τετάρτη προγραμματίζεται εκδήλωση στο Λονδίνο όπου το ενδιαφέρον φαίνεται να ξεπερνά τα 750 πρόσωπα. Οι προσπάθειες αυτές, σύμφωνα με την κυβέρνηση, εντάσσονται στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών που αναπτύσσει για δημιουργία ενός ανθεκτικού και ανταγωνιστικού αναπτυξιακού μοντέλου για την κυπριακή οικονομία. Η στρατηγική της κυβέρνησης επικεντρώνεται στην υπεύθυνη δημοσιονομική πολιτική, τις τολμηρές μεταρρυθμίσεις και τη δημιουργία ενός φιλικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

«Επιστροφή» στον χαλκό

Με στόχο να μη χαθεί η τεχνονομία που αποκτήθηκε όλα αυτά τα χρόνια, η κυβέρνηση θέτει προτεραιότητα όπως εντατικά και μεθοδικά γίνουν ενέργειες για εξεύρεση νέων κοιτασμάτων χαλκού. Σε μια εποχή που οι ανάγκες για νέους κρίσιμους ορυκτούς πόρους είναι ιδιαίτερα αυξημένες, η Κύπρος χρειάζεται να επανέλθει στον παγκόσμιο χάρτη των χωρών εκείνων που παράγουν και εξαγωγή χαλκό. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο χαλκός αποτελεί βασικό υλικό για την ενεργειακή μετάβαση, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τις τεχνολογίες αιχμής. Συνέχισε λέγοντας ότι είναι ένα μέταλλο απαραίτητο για το μέλλον με ευρεία χρήση στις τηλεπικοινωνίες, στην παραγωγή, τη μεταφορά και τη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας.

Νικώντας το οικογενειακό ιστορικό καρκίνου

Της **ΚΕΪΤΙ ΜΟΓΚ**

Μια πολύ συχνή αγωνία αφορά την κληρονομικότητα στον καρκίνο, καθώς πολλοί αναρωτιούνται: «Αρκετά μέλη της οικογένειάς μου έχουν νοσήσει από καρκίνο και φοβάμαι μήπως συμβεί το ίδιο και σε μένα. Πώς μπορώ να μειώσω τον κίνδυνο;». Είναι γεγονός ότι το οικογενειακό ιστορικό καρκίνου αυξάνει την πιθανότητα εμφάνισης της νόσου. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι η ασθένεια είναι αναπόφευκτη.

Σε πρόσφατη μελέτη, ερευνητές ανέλυσαν δεδομένα του 2019 για περιπτώσεις καρκίνου σε ενήλικους άνω των 30 ετών στις ΗΠΑ και εκτίμησαν ότι περίπου το 40% οφειλόταν σε παράγοντες του τρόπου ζωής, οι οποίοι μπορούν να αλλάξουν.

«Αυτά είναι στην πραγματικότητα καλά νέα», λέει ο δρ Φαράντ Ισλάμι, επικεφαλής της μελέτης και ανώτερος επιστημονικός διευθυντής της έρευνας για τις ανισότητες στον καρκίνο στην Αμερικανική Αντικαρκινική Εταιρεία. Σημαίνει ότι μπορείτε, ίσως, να μειώσετε τον κίνδυνο κάνοντας πιο υγιεινές επιλογές, εξηγεί. Ακολουθούν ορισμένα βήματα που μπορείτε να ακολουθήσετε:

- Συγκεντρώστε πληροφορίες για το οικογενειακό σας ιστορικό. Άτομα με οικογενειακό ιστορικό καρκίνου είναι πιο πιθανό να έχουν κληρονομίσιμη γονιδιακές μεταλλάξεις από τους γονείς τους, οι οποίες αυξάνουν τον κίνδυνο εμφάνισης της νόσου.
- Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν έχουν νοσήσει συγγενείς πρώτου ή δεύτερου βαθμού, επισημαίνει η δρ Εϊμί Κομάντερ, ιατρική διευ-

θύντρια του Γενικού Αντικαρκινικού Κέντρου στο Γουόλθαμ της Μασαχουσέτης. Συγκεντρώστε πληροφορίες για γονείς, αδελφία, παιδιά, αλλά και για παππούδες, γιαγιάδες, θείους, θείες, ανίψια, εγγόνια και ετεροθαλή αδελφία.

Σε ποια ηλικία διαγνώστηκαν; Όσο νεότεροι –ιδίως αν ήταν κάτω των 50 ετών– τόσο πιθανότερο είναι η νόσος τους να σχετίζεται με κληρονομικούς παράγοντες, εξηγεί η Κομάντερ.

Τι είδους καρκίνο εμφάνισαν; Πολλοί τύποι καρκίνου μπορεί να οφείλονται σε κληρονομούμενες γονιδιακές μεταλλάξεις, με τους συννηθέστερους να περιλαμβάνουν τον καρκίνο του μαστού, των ωοθηκών και του παχέος εντέρου, σύμφωνα με τους ειδικούς. Αν αρκετά μέλη της οικογένειάς σας έχουν νοσήσει από αυτούς τους τύπους, αυτό ενδέχεται να αποτελεί ένδειξη γενετικής προδιάθεσης, επισημαίνει η Κομάντερ. Προσπαθήστε να εντοπίσετε μοτίβα, προσθέτει. Είναι διαφορετικό, για παράδειγμα, αν ο θείος σας εμφάνισε καρκίνο του πνεύμονα ύστερα από δεκαετίες καπνίσματος, και άλλο αν αρκετοί συγγενείς που δεν καπνίζουν διαγνώστηκαν με καρκίνο σε νεαρή ηλικία.

- Κάντε αλλαγές στον τρόπο ζωής σας. Η γενετική προδιάθεση ευθύνεται το πολύ για το 10% όλων των περιπτώσεων καρκίνου, σημειώνει η δρ Τζούντι Γκάρμπερ, επικεφαλής του τμήματος γενετικής και πρόληψης του καρκίνου στο αντικαρκινικό ινστιτούτο Dana-Farber στη Βοστώνη. Επιπλέον, ορισμένες μελέτες δείχνουν ότι η νόσος προκαλείται συχνά από τυχαία σφάλματα κατά την αντιγραφή του DNA μέσα στα κύτταρα –

Το κάπνισμα και ακόμη και η ήπια κατανάλωση αλκοολούχων ποτών αυξάνουν δραστικά τον κίνδυνο εμφάνισης διαφόρων μορφών καρκίνου, κάνοντας τη διακοπή τους επιβεβλημένη.

γεγονός που σημαίνει πως «οι άνθρωποι δεν πρέπει ποτέ να καπνίζουν τον εαυτό τους για την εμφάνιση καρκίνου», τονίζει η Κομάντερ. Ωστόσο υπάρχουν τρόποι να μειώσετε τον κίνδυνο.

- Μην καπνίζετε. Δεκαετίες επιστημονικών ερευνών δείχνουν ότι το κάπνισμα αυξάνει τον κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου σχεδόν σε όλα τα σημεία του σώματος, ιδιαίτερα στους πνεύμονες. Όσο περισσότερο καπνίζετε τόσο αυξάνεται ο κίνδυνος – αλλά ποτέ δεν είναι αργά για να το κόψετε, τονίζει ο Ισλάμι. Μια μελέτη του 2021 έδειξε ότι η διακοπή του καπνίσματος μπορεί να μειώσει ουσιαστικά τον κίνδυνο.
- Διατηρήστε ένα υγιές βάρος.

Τα άτομα που είναι υπέρβαρα ή παχύσαρκα διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης τουλάχιστον 13 διαφορετικών τύπων καρκίνου. Μια διατροφή πλούσια σε φρούτα, λαχανικά, δημητριακά ολικής άλεσης και όσπρια, με ταυτόχρονο περιορισμό του κόκκινου και επεξεργασμένου κρέατος, συνδέεται με χαμηλότερο κίνδυνο. Το ίδιο ισχύει και για τη σωματική άσκηση, ακόμη κι αν δεν οδηγήσει σε απώλεια βάρους, εξηγεί η Αλίσσον Κλάν, καθηγήτρια Ογκολογίας στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Τζόνς Χόπκινς.

- Περιορίστε την κατανάλωση αλκοόλ. Ο γενικός χειρουργός των ΗΠΑ δήλωσε φέτος ότι ακόμη και η ήπια κατανάλωση αλκοόλ μπορεί

Αλλαγές στον τρόπο ζωής και υγιεινές επιλογές περιορίζουν σημαντικά τον κίνδυνο νόσησης, επισημαίνουν οι επιστήμονες

Η γενετική προδιάθεση ευθύνεται το πολύ για το 10% των περιπτώσεων, σημειώνει η δρ Τζούντι Γκάρμπερ από το αντικαρκινικό ινστιτούτο Dana-Farber.

να αυξήσει τον κίνδυνο εμφάνισης διαφόρων μορφών καρκίνου. Δεν υπάρχει ασφαλής ποσότητα αλκοόλ. Ωστόσο, γενικά, συνιστάται οι γυναίκες να μην καταναλώνουν πάνω από ένα ποτό την ημέρα και οι άνδρες να περιορίζονται σε δύο ποτά ή λιγότερα – αν και αυτές οι οδηγίες εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο συζήτησης. «Όσο περισσότερες υγιεινές επιλογές κάνετε τόσο το καλύτερο», τονίζει η Κλάν.

Επίσκεψη σε γενετιστή

Αν ο γιατρός σας το θεωρήσει σκόπιμο, μπορεί να σας παραπέμψει σε γενετιστή, ο οποίος θα ζητήσει έλεγχο για γονιδιακές μεταλλάξεις που αυξάνουν τον κίν-

δυνο εμφάνισης καρκίνου, εξηγεί ο δρ Σάιנט Αχμάντ, προσωρινός διευθυντής του Αντικαρκινικού Κέντρου του Πανεπιστημίου του Σινσινάτι. «Πολλές φορές οι ασθενείς διστάζουν να επισκεφθούν γενετικό σύμβουλο» λόγω «του φόβου για το άγνωστο», λέει ο Αχμάντ. Ωστόσο, η ύπαρξη γονιδιακών παραλλαγών δεν σημαίνει απαραίτητα ότι θα αναπτύξετε και τη νόσο, προσθέτει.

Αν πολλά μέλη της οικογένειάς σας έχουν νοσήσει από καρκίνο του μαστού, ο ειδικός μπορεί να ζητήσει έλεγχο για μεταλλάξεις στα γονίδια BRCA1 και BRCA2, αναφέρει ο Αχμάντ (πάνω από το 60% των γυναικών που φέρουν συγκεκριμένες αλλαγές σε αυτά τα γονίδια θα εμφανίσουν τη νόσο). Αντίστοιχα, αν υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις καρκίνου του παχέος εντέρου μπορεί να σας συστήσουν έλεγχο για το σύνδρομο Lynch – μια κληρονομική γενετική πάθηση που αυξάνει τον κίνδυνο έως και 80% για τους άνδρες και 60% για τις γυναίκες. Υπάρχουν επίσης εξετάσεις που μπορούν να ανιχνεύσουν ταυτόχρονα ένα ευρύ φάσμα γονιδιακών μεταλλάξεων. Αν πράγματι διαπιστωθεί ότι έχετε κληρονομίσιμες τέτοιες αλλαγές, πιθανότατα θα παραπεμφθείτε σε ειδικό, ο οποίος μπορεί να σας προτείνει να ξεκινήσετε προληπτικούς ελέγχους για καρκίνο νωρίτερα και συχνότερα απ' ό,τι προβλέπεται για τον γενικό πληθυσμό, τονίζει η Κομάντερ. «Δεν πρέπει να χάσετε την ευκαιρία να εντοπίσετε εγκαίρως κάτι που θα μπορούσε να είναι ιδιόμορ», λέει η δρ Τζούντι Γκάρμπερ. Ο γιατρός σας μπορεί επίσης να συστήσει προαιρετικές προληπτικές παρεμβάσεις, προσθέτει η Γκάρμπερ.

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη 2025

- Τα απρόσμενα οφέλη της εταιρικής υπευθυνότητας
- Στροφή προς τη βιωσιμότητα για τις επιχειρήσεις
- Ξεχωρίζοντας την ουσία από τον θόρυβο του ESG

ΣΤΗΡΙΖΕΙ

Την Κυριακή 25 Μαΐου μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Συνέντευξη στη
ΔΩΡΙΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Ο **ιδρυτής** και διευθυντής της επενδυτικής εταιρείας Planetary VC που επικεντρώνεται σε τεχνολογίες που συμβάλλουν στην ευημερία του ανθρώπου και του πλανήτη, Ramez Naam, ανέλυσε στην «Κ» τους τρόπους αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και τις προκλήσεις που ενυπάρχουν για την πράσινη μετάβαση. Ο κ. Naam αναφέρθηκε και στον ρόλο των νεοφυών επιχειρήσεων στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών που ενισχύουν την προσπάθεια αυτή, τονίζοντας ότι οι startups διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο να μετουσιωθεί μια ιδέα σε ένα πραγματικό, λειτουργικό προϊόν. Σε σχέση με επενδυτικές ευκαιρίες που εντοπίζονται στον τομέα της πράσινης μετάβασης στην Κύπρο, ο κ. Naam υποστήριξε ότι αναμένεται να φτάσουν τα €16 δισ. αυτή τη δεκαετία. Μέχρι το 2075 ή το 2100 αναμένεται να επιτευχθεί η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια, ανέφερε ο ιδρυτής της εταιρείας Planetary VC. Ο κ. Naam θα συμμετάσχει στο Green Agenda Cyprus Summit 2025 που παρουσιάζει «Η Καθημερινή», υπό την αιγίδα της Προεδρίας της Δημοκρατίας, που πραγματοποιείται αύριο 19 Μαΐου 2025, στο ξενοδοχείο Hilton στη Λευκωσία.

-Τι σας οδήγησε να ιδρύσετε το Planetary VC και ποιος είναι ο βασικός του αντίκτυπος στον τομέα της βιώσιμης καινοτομίας;

-Εδώ και 15 χρόνια, είμαι παθιασμένος με την καινοτομία, την ευημερία και τη βιωσιμότητα. Το 2011, ήμουν από τους πρώτους που παρατήρησα σημαντική μείωση κόστους από τεχνολογίες όπως η ηλιακή ενέργεια, οι μπαταρίες και τα ηλεκτρικά οχήματα. Προχώρησα σε επενδύσεις νεοφυών εταιρειών, οι οποίες επικεντρώνονται στη μετάβαση στην πράσινη ενέργεια. Πραγματικά πιστεύω ότι οι επενδυτικές εταιρείες όπως είναι η δική μου ενισχύουν την προσπάθεια της αξιοποίησης των καινοτομιών. Συχνά δημιουργούνται νέες τεχνολογίες σε ερευνητικά κέντρα, οι οποίες ωστόσο δεν φτάνουν ποτέ στην αγορά. Οι επενδυτές σε νεοφυείς επιχειρήσεις (startups) όπως εγώ, βοηθούν να γεφυρωθεί αυτό το χάσμα της ανάπτυξης των ιδεών και των τεχνολογιών που αναπτύσσονται στο εργαστήριο μετουσιώνοντάς τις σε ένα λειτουργικό προϊόν που υιοθετείται από τους καταναλωτές.

-Ποιους τομείς θεωρείτε κρίσιμους για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης την επόμενη δεκαετία;

- Η καθαρή ηλεκτρική ενέργεια είναι ο θεμελιώδης τομέας. Με την πάροδο του χρόνου, θα ηλεκτροδοτήσουμε όλο και μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας οικονομίας, μεταβαίνοντας από την άμεση καύση καυσίμων (όπως η βενζίνη σε έναν κινητήρα οχήματος) στην άμεση χρήση ηλεκτρικής ενέργειας. Επομένως, η παροχή αυτής της ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να είναι καθαρή. Αυτό περιλαμβάνει τα πάντα, από την ηλιακή και την αιολική ενέργεια, έως την αποθήκευση ενέργειας, την πυρηνική ενέργεια ή τη γεωθερμία. Ταυτόχρονα, πρέπει να επιταχύνουμε την ηλεκτροδότηση και άλλων τομέων, ξεκινώντας από τις μεταφορές και τη θέρμανση και

προχωρώντας στη βαριά βιομηχανία όπως ο χάλυβας και το τσιμέντο. Τέλος, δεν υπάρχει τρόπος να αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή χωρίς να ληφθούν μέτρα προσαρμογής. Το κλίμα θα συνεχίσει να αλλάζει για δεκαετίες. Οι καλλιέργειες, οι πόλεις και οι υποδομές θα πρέπει να προσαρμοστούν σε έναν θερμότερο κόσμο. **-Ποια τεχνολογία θεωρείτε σήμερα πιο υποσχόμενη για τη μείωση των εκπομπών;**

-Δεν υπάρχει μία και μοναδική «μαγική λύση». Οι εκπομπές ρύπων προέρχονται από την ηλεκτρική ενέργεια, τη θέρμανση, τη βιομηχανία και τις μεταφορές. Ωστόσο, οι τρεις τεχνολογίες που αναπτύσσονται ταχύτερα αυτή τη στιγμή είναι η ηλιακή ενέργεια, τα ηλεκτρικά οχήματα και η αποθήκευση ενέργειας. Και όλες γίνονται συνεχώς πιο φθηνές από οποιαδήποτε εναλλακτική λύση με ορυκτά καύσιμα.

Αποθήκευση ενέργειας

-Πώς αξιολογείτε την πρόοδο στην αποθήκευση ενέργειας και την ηλεκτροδότηση;

-Η αποθήκευση ενέργειας είναι ένας από τους πιο συναρπαστικούς

Ramez Naam

Ιδρυτής και διευθυντής της επενδυτικής εταιρείας Planetary VC

Επενδυτικές ευκαιρίες στον δρόμο για πράσινη μετάβαση

Αναμένεται να φθάσουν τα 16 δισ. αυτή τη δεκαετία

Μέχρι το 2075 ή το 2100 αναμένεται να επιτευχθεί η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια, ανέφερε ο ιδρυτής της εταιρείας Planetary VC, Ramez Naam.

“
Η Κύπρος οφείλει να βελτιώσει τη διαχείριση του δικτύου της – Οι μπαταρίες και η αποθήκευση αποτελούν μέρος της λύσης.

τομείς αυτή τη στιγμή. Το κόστος των μπαταριών έχει πέσει με ρυθμό παρόμοιο με εκείνο των φωτοβολταϊκών. Στην Ευρώπη, η ανάπτυξη της αποθήκευσης ενέργειας έχει δεκαπλασιαστεί από το 2020 έως το 2024. Η Κύπρος σήμερα αντιμετωπίζει το πρόβλημα ότι πάνω από το 20% της ηλιακής της παραγωγής «περιορίζεται», δηλαδή δεν χρησιμοποιείται, λόγω περιορισμών στο δίκτυο. Η Κύπρος πρέπει να βελτιώσει τη διαχείριση του δικτύου της. Οι μπαταρίες απο-

τελούν μέρος της λύσης καθώς επιτρέπουν τη μετατόπιση της κατανάλωσης ή της παραγωγής ενέργειας σε ώρες που η ζήτηση είναι υψηλότερη ή το δίκτυο μπορεί να την απορροφήσει.

-Εκτιμάτε ότι η τεχνητή νοημοσύνη (AI) διαδραματίζει κάποιο ρόλο στην επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης;

- Η τεχνητή νοημοσύνη (AI) πρόκειται να αποτελέσει έναν από τους ταχύτερα αυξανόμενους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας και ταυτόχρονα μέρος της λύσης. Το δίκτυο καθαρής ενέργειας είναι πιο αποκεντρωμένο και συνδεδεμένο με τις καιρικές συνθήκες, και επειδή με την αποθήκευση και τα ηλεκτρικά οχήματα έχουμε τη δυνατότητα να χρησιμοποιούμε λογισμικό για τον έλεγχο της κατανάλωσης και της παραγωγής ενέργειας, ο ρόλος της τεχνητής νοημοσύνης είναι πλέον σημαντικότερος από ποτέ. Υπάρχουν όμως και πιο ριζοσπαστικές ευκαιρίες μπροστά μας. Η τεχνητή νοημοσύνη στις βιοεπιστήμες μπορεί να επιταχύνει τη δημιουργία καλύτερων καλλιεργειών που να είναι ανθεκτικές στην ξηρασία. **-Πιστεύετε ότι είναι εφικτή μια**

παγκόσμια μετάβαση στην καθαρή ενέργεια έως το 2050;

-Ναι, έχουμε καταφέρει πολλά τα τελευταία 15 χρόνια, κυρίως κάνοντας την καθαρή ενέργεια και τις ηλεκτρικές μεταφορές ανταγωνιστικές ως προς το κόστος. Όμως, έχουμε ακόμα δρόμο μπροστά μας. Εκτιμώ ότι η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια μπορεί να επιτευχθεί μέχρι το 2075 ή το 2100. Αυτό είναι πολύ καλύτερο από το να μην πραγματοποιηθεί καθόλου η συγκεκριμένη μετάβαση, παρότι δεν προχωρά με την ταχύτητα που θα έπρεπε.

Οι startups

-Ποιος είναι ο ρόλος των καινοτομικών startups ως προς την επίτευξη της πράσινης μετάβασης;

- Οι startups παίζουν καθοριστικό ρόλο στο να μεταμορφωθεί μια ιδέα σε ένα πραγματικό, λειτουργικό προϊόν. Λόγω του ότι η εμπορευματοποίηση μιας τεχνολογίας ή μιας νέας επιχειρηματικής ιδέας ενέχει ρίσκο, οι startups αντλούν κεφάλαια υψηλού ρίσκου (risk capital). Εξάλλου, περίπου 5 στις 10 startups αρχικού σταδίου είναι καταδικασμένες να αποτύχουν, ενώ 4 στις 10 θα αποφέρουν μια μέτρια απόδοση στους επενδυτές τους ή απλώς θα διατηρήσουν το αρχικό τους κεφάλαιο και λιγότερες από μία στις 10 θα καταφέρουν να δημιουργήσουν αντίκτυπο στον κόσμο με τεράστιες αποδόσεις. Οι startups και οι επενδύσεις σε startups είναι εξαιρετικά δαρβινικές καθώς λίγες επιμένουν και πετυχαίνουν και αυτές που το κάνουν μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο.

-Εντοπίζετε επενδυτικές ευκαιρίες στον τομέα της πράσινης ανάπτυξης σε μικρότερες χώρες, όπως η Κύπρος;

-Ναι! Οι επενδύσεις στον ηλεκτρικό τομέα της Κύπρου αναμένεται να φτάσουν τα 16 δισεκατομμύρια ευρώ αυτή τη δεκαετία. Αυτό είναι τεράστιο. Στην πράξη όμως εκτιμώ ότι οι επενδυτές από τις ΗΠΑ, όπως εγώ, δεν είμαστε αρκετά εκτεθειμένοι σε επενδύσεις σε ευρωπαϊκές χώρες και ακόμα λιγότερο στις μικρότερες χώρες της Ευρώπης.

-Πόσο σημαντική είναι η υποστήριξη των κυβερνήσεων για την επιτυχία των startups;

-Η υποστήριξη είναι εξαιρετικά σημαντική καθώς ξεκινά ακόμη και πριν δημιουργηθεί μια startup. Οι τεχνολογίες που θεωρούμε σήμερα ώριμες, όπως τα φωτοβολταϊκά ή οι μπαταρίες ιόντων λιθίου, αρχικά ήταν ακριβές και αναπτύχθηκαν με κρατικές επιδοτήσεις. Ωστόσο, το ίδιο σημαντικό με την πολιτική είναι η συνέπεια καθώς οι επιχειρήσεις μπορούν να προσαρμοστούν σε πολλά περιβάλλοντα πολιτικής – αλλά όχι στη συνεχή αλλαγή ή αβεβαιότητα. Αυτό ακριβώς ζούμε σήμερα στις ΗΠΑ και ουσιαστικά έχει παραλύσει τον κλάδο. Η προτροπή μου προς τις κυβερνήσεις είναι να φτιάξουν μια καλή πολιτική, να τη δηλώσουν ξεκάθαρα και να την κρατήσουν σταθερή για χρόνια.

-Είστε αισιόδοξος για την ικανότητα της ανθρωπότητας να αντιστρέψει την περιβαλλοντική κρίση;

-Ναι, διότι ενώ το 2010 προβλέπαμε αύξηση της θερμοκρασίας στους 6°C μέχρι το 2100, σήμερα βλέπω ότι η αύξηση θα είναι γύρω στους 2,5°C. Αυτό, αν και είναι υπερβολικό, δεν αποτελεί απειλή κατάρρευσης του πολιτισμού.

Οι ωκεανοί έχουν μολυνθεί με 5 τρισ. κομμάτια πλαστικού

Παρότι ο όγκος σκουπιδιών στην επιφάνεια των θαλασσών έχει γίνει αντικείμενο εκτενούς μελέτης, δεν συμβαίνει το ίδιο με τα σκουπίδια που βρίσκονται στα βάθη των ωκεανών της Γης. Μελέτη της Κινεζικής Ακαδημίας Επιστημών έδειξε ότι τεράστιος όγκος σκουπιδιών έχει συσσωρευθεί στον πυθμένα της Τάφρου Σισά στη Νότια Σινική Θάλασσα, σε βάθος 1.800 μέτρων. Ο εντοπισμός συγκέντρωσης της τάξεως των 51.000 αντικειμένων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο σε δύο υποθεσίες της Τάφρου Σισά δείχνει ότι το πρόβλημα δεν αφορά μόνο τα επιπλέοντα σκουπίδια, αλλά και τον τεράστιο όγκο τέτοιων υλικών στον πυθμένα. Η κινεζική μελέτη εκτιμά ότι τα περισσότερα σκου-

πίδια προήλθαν από την αλιεία και τη ναυσιπλοΐα.

Τα στοιχεία είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά. Οι ωκεανοί έχουν μολυνθεί με 5,25 τρισ. κομμάτια πλαστικού. Από αυτά, μόλις 269.000 τόνοι επιπλέουν στην επιφάνεια, ενώ 4 δισ. μικροΐνες ρυπαίνουν κάθε τετραγωνικό χιλιόμετρο πυθμένα. «Το πρώτο κομμάτι του παζλ αφορά τον εντοπισμό των απορριμμάτων», λέει η Κάρα Λάβεντερ Λο, επιστημονική συνεργάτιδα των Ωκεανογραφικού Κέντρου στο Γουντς Χόουλ της Μασαχουσέτης. Η επιστημονική κοινότητα προσπαθεί να αποκτήσει καλύτερη αντίληψη για τα σημεία εναπόθεσης και την πυκνότητα των σκουπιδιών στα βάθη των ωκεανών

Παρότι οι επιστήμονες γνωρίζουν πολλά για τη ζημιά που προκαλούν τα μεγάλα κομμάτια πλαστικού, οι βλάβες από τα μικροπλαστικά είναι λιγότερο σαφείς.

προκειμένου να εκτιμήσει τις βλάβες που προκαλούν στα κατά τόπους οικοσυστήματα. Κρίσιμα εργατήματα παραμένουν αναπάντητα: Καθώς αποσυντίθεται, το πλαστικό εκλύει τοξίνες στο νερό; Και αν ισχύει αυτό, σε τι ποσότητες;

Παρότι οι επιστήμονες γνωρίζουν πολλά για τη ζημιά που προκαλούν τα μεγάλα κομμάτια πλαστικού στη θαλάσσια πανίδα, οι βλάβες από τα μικροπλαστικά είναι λιγότερο σαφείς. «Όσο μεγαλύτερη είναι η συγκέντρωση, όπως στην Τάφρο Σισά, τόσο μεγαλύτερος ο κίνδυνος έκθεσης. Αν αδυνατούμε να εντοπίσουμε ένα μεγάλο αποθετήριο σκουπιδιών στον πυθμένα, δεν θα μπορούσαμε να εκτιμήσουμε την πραγματική ζημιά», λέει ο Ρίτσαρντ Τόμσον, βιολόγος στο Πανεπιστήμιο του Πλίμουθ.

Τα θαλάσσια απορρίμματα μετριούνται με τρεις τρόπους: εξετάζοντας τη ξεβράζεται στις παραλίες, με προγράμματα υπολογιστών βασισμένα σε δείγματα από τη θά-

λασσα και χάρη σε εκτιμήσεις του όγκου των σκουπιδιών που καταλήγει στις θάλασσες.

Στον αριθμό των 5,25 τρισ. κομματιών πλαστικού κατέληξε ο Μάρκος Ερικσεν, συνιδρυτής του μη κερδοσκοπικού οργανισμού 5 Gyres, που πέρασε τέσσερα χρόνια συλλέγοντας δείγματα απορριμμάτων. Ο Ερικσεν εξηγεί ότι ο κύκλος ζωής του πλαστικού στους ωκεανούς είναι ήδη γνωστός. Τα πλαστικά σκουπίδια τείνουν να συγκεντρώνονται σε ένα από τα πέντε ισχυρά ρεύματα επιφάνειας, γνωστά ως ωκεάνειες δίνες. Καθώς το πλαστικό αποσυντίθεται σε κομμάτια, βυθίζεται σε βαθύτερα νερά και συνεχίζει να ταξιδεύει.

REUTERS

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Τη χρυσή τομή για την πράσινη φορολογία προσπαθεί να βρει η κυβέρνηση, με την επικοινωνία με τις Βρυξέλλες να είναι απαραίτητη. Το να μπει στον «πάγο» και να μην εφαρμοστεί η πράσινη φορολογία –που είναι προαπαιτούμενο βάσει συμφωνηθέντων με το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF)– φαντάζει δύσκολο εγχείρημα, ωστόσο εκείνα που είναι επικρατέστερα σενάρια είναι είτε να μπει σταδιακά, είτε να αναβληθεί για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Το να αφαιρεθούν τα τέλη πράσινης φορολογίας που δεν έχουν ήδη εφαρμοστεί (διότι έχει εφαρμοστεί ήδη κάποια φορολογία) φαντάζει δύσκολο, έως και ακατόρθωτο.

Το «πένναλτι» που η Κύπρος θα καλεστεί να πληρώσει εάν δεν εφαρμόσει τις εν λόγω πράσινες φορολογίες, που αποτελούνται από φόρο επί του διοξειδίου του άνθρακα, τέλη αποβλήτων και τέλη για το νερό, δεν μπορεί να καθοριστεί αυστηρά. Η «φόρμουλα» του πέναλτι

Από την εξίσωση του δυνητικού πέναλτι πρέπει να βγει η πράσινη φορολογία που αφορά τα τέλη για το νερό, καθώς έχουν μπει ήδη σε σταδιακή εφαρμογή πριν από ένα μήνα.

έχει στοιχείο «υποκειμενικότητας» όπως σημειώνουν πηγές από το Προεδρικό στην «Κ», με το ποσό να κυμαίνεται αναλόγως του τι θα αποφασίσει να περάσει/ υιοθετήσει η Κύπρος. Από την εξίσωση του δυνητικού πέναλτι δε, πρέπει να βγει η πράσινη φορολογία που αφορά στα τέλη για το νερό, καθώς έχουν μπει ήδη σε σταδιακή εφαρμογή πριν από ένα μήνα. Από 1η Απριλίου 2025 συγκεκριμένα. Πρακτικά, οι περιβαλλοντικοί φόροι θα αφορούν στα καύσιμα και την επεξεργασία αποβλήτων με ένα εκτιμώμενο κόστος το οποίο δεν μπορεί και να είναι σίγουρο ακόμα (διότι όπως επεξηγήθηκε είναι πολλές οι μεταβλητές) γύρω στα 50 εκατομμύρια ευρώ.

Όπως απαντήθηκε σε ερώτηση

Ψάχνουν τη χρυσή τομή για πράσινη φορολογία

Η κυβέρνηση βρίσκεται σε επικοινωνία με τις Βρυξέλλες για να βρεθεί η καλύτερη λύση-εφαρμογή για την Κύπρο

Κατά τον εκπρόσωπο της Επιτροπής, «αυτό είναι σημαντικό για την Κύπρο, όπου οι τιμές του διοξειδίου του άνθρακα και η ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων υστερούν σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, ενώ η λειψυδρία αποτελεί ιδιαίτερο πρόβλημα».

της «Κ» σχετική με την επιβολή της πράσινης φορολογίας και την Κύπρο από εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπάρχει επαφή με τις κυπριακές Αρχές για το εν λόγω θέμα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με εκπρόσωπο της Επιτροπής, η μεταρρύθμιση της πράσινης φορολογίας αποτελεί μέρος του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότη-

τας της Κύπρου. Όπως είπε, στόχος της είναι να ενθαρρύνει την αποδοτικότερη χρήση των πόρων και να δώσει κίνητρα για την υιοθέτηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Κατά τον εκπρόσωπο της Επιτροπής, «αυτό είναι σημαντικό για την Κύπρο, όπου οι τιμές του διοξειδίου του άνθρακα και η ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων υστερούν

σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, ενώ η λειψυδρία αποτελεί ιδιαίτερο πρόβλημα». Καταληκτικά στη μικρή του τοποθέτηση επί του θέματος, τόνισε πως η Επιτροπή βρίσκεται σε επαφή με τις κυπριακές Αρχές προκειμένου να συμβάλουν στην πρόοδο αυτής της μεταρρύθμισης.

Η πράσινη οικονομία του Ταμείου Ανάκαμψης θα «ξεκλείδωνε»

για την Κύπρο 447,6 εκατ. ευρώ βάσει του αρχικού σχεδιασμού. Ο συγκεκριμένος άξονας δε, αποτελεί και τον σημαντικότερο ως προς τη συνολική συμβολή του Σχεδίου στους κλιματικούς στόχους, η οποία αγγίζει το 41% του συνολικού προϋπολογισμού του Σχεδίου.

Στο Σχέδιο είναι το ορόσημο 19, με κωδικό «C2.1R1» για πράσινη

φορολογία. Όπως αναφέρεται στους στόχους, ο νόμος εισάγει πρώτον, φόρο άνθρακα για τα καύσιμα που χρησιμοποιούνται στους τομείς της οικονομίας που δεν εμπίπτουν στο σύστημα εμπορίας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου της ΕΕ, δεύτερον εισάγει σταδιακά τέλος στο νερό το οποίο θα αντικατοπτρίζει τη σπανιότητα αυτού του φυσικού πόρου και το κόστος για το περιβάλλον από τη χρήση του και τρίτον εισάγει σε όλη τη χώρα τέλος στα οικιακά απόβλητα/ υγειονομική ταφή.

Αρχικά η εφαρμογή τους έπρεπε να υλοποιηθεί μέχρι το πρώτο τρίμηνο του 2024 και έλαβαν παράταση μέχρι τώρα, δηλαδή τον Μάη του 2025. Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου είχε προχωρήσει πέρυσι σε εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων αυτών των τριών φορολογιών σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, με τη μέση ετήσια επιβάρυνση ανά πολίτη να ανέρχεται στα 121 ευρώ, ενώ αναφορικά με τα προσδοκώμενα έσοδα, υπολογιζόταν ότι για το 2024 η επιβολή φόρου 6 σεντ σε καύσιμα μεταφοράς θα απέφερε συνολικά έσοδα 52 εκατ. ευρώ.

Το 2027 δεν το γλιτώνουμε

Όσο και να «τρενάρει» η Κύπρος την επιβολή των πράσινων φορολογιών, όσο και να καταφέρει να τις περάσει σταδιακά, από το 2027 αναμένεται να εφαρμοστεί το ευρωπαϊκό σύστημα αγοράς δικαιωμάτων ρύπων, το λεγόμενο «ETS2» και θα αυξηθούν οι τιμές των καυσίμων θέλοντας και μη. Πρακτικά, οι εκπομπές από κτίρια και οδικές μεταφορές θα ρυθμίζονται στο αναμενόμενο «ETS2» από το 2027 και εντεύθεν.

Παραμένουν οι προκλήσεις

Όπως γραφόταν στα αρχικά στάδια του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου σχετικά με τις σημαντικές προκλήσεις, όπου και επιβεβαιώνεται ανά καιρούς σε «κολλήματα» που υπάρχουν, είναι ότι η διασφάλιση της εκταμίευσης των πόρων θα εξαρτηθεί απόλυτα από την έγκαιρη επίτευξη των οροστίμων και στόχων που θα τεθούν για κάθε μία από τις επενδύσεις και τις μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνει το Σχέδιο. Εξάλλου, οι πληρωμές προς την Κύπρο είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την επίτευξη στόχων και οροστίμων.

«Πράσινο» σε μέρισμα και 3 νέα μέλη στο Δ.Σ. της Τράπεζας Κύπρου

Οι μέτοχοι στην Ετήσια Γενική Συνέλευση της Τράπεζας Κύπρου έδωσαν έγκριση στον διορισμό νέων μελών στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας με τρία νέα μέλη, αλλά και στη διανομή μερίσματος από τα κέρδη του 2024. Συγκεκριμένα, τα νέα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας είναι ο κ. Αντρέας Κρητιώτης και ο κ. Γιώργος Σουρίκας που αναμένουν έγκριση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ενώ στο Διοικητικό Συμβούλιο εκλέχθηκε και η κα Ειρήνη Ψάλτη, που έχει λάβει τη σχετική έγκριση από τους Ευρωπαίους επόπτες. Στην ετήσια γενική συνέλευση εγκρίθηκε επίσης η καταβολή τελικού μερίσματος ύψους 0,48 ευρώ ανά συνήθη μετοχή για το οικονομικό έτος 2024.

Το μέρισμα των 0,48 ευρώ ανά μετοχή είναι σχεδόν διπλάσιο σε σύγκριση με το τελικό μέρισμα του προηγούμενου έτους, ύψους 0,25 ευρώ ανά συνήθη μετοχή. Όπως σημείωνε η Τράπεζα Κύπρου στα αποτελέσματά της, η απόφαση για μελλοντική τελική ή ενδιάμεση διανομή, συμπεριλαμβανομένου οποιουδήποτε προτεινόμενου ποσού διανομής, καθώς και της προβλεπόμενης κατανομής μεταξύ μερίσματος σε μετρητά και επαναγοράς ιδίων μετοχών, θα λαμβάνει υπόψη τις συνθήκες της αγοράς όπως επίσης και τα αποτελέσματα της τρέχουσας στρατηγικής σχεδιασμού κεφαλαίου και ρευστότητας του Συγκροτήματος κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή.

Η Τράπεζα πρότεινε συνολική διανομή ύψους €241 εκατ., η

Η καταβολή τελικού μερίσματος είναι ύψους 0,48 ευρώ ανά συνήθη μετοχή για το οικονομικό έτος 2024.

οποία περιλαμβάνει μέρισμα σε μετρητά ύψους €211 εκατ. και επαναγορά ιδίων μετοχών ύψους μέχρι €30 εκατ. (μαζί, η «Διανομή 2024»). Η Διανομή 2024 αντιστοιχεί σε ποσοστό («payout ratio») 50% της προσαρμοσμένης κερδοφορίας του Συγκροτήματος πριν των μη επαναλαμβανόμενων στοιχείων για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2024, στο ανώτατο όριο της Πολιτικής Διανομής 2024 του Συγκροτήματος, και αντιπροσωπεύει σημαντική αύξηση τόσο ως προς το ποσοστό («payout ratio») όσο και ως προς το συνολικό ποσό, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Αυτή η διανομή ισοδυναμεί με απόδοση διανομής («distribution yield») ύψους 12% (με βάση την τιμή μετοχής στις 31 Δεκεμβρίου 2024) πάνω από τον μέσο όρο του τραπε-

πεζικού τομέα της Ευρωζώνης για το 2024.

Τέλος, σε δωρεάν διάθεση 317.817 νέων συνήθων μετοχών της ονομαστικής αξίας €0,10 έκαστη, σε 20 στελέχη της Γενικής Διεύθυνσης, προχώρησε η Τράπεζα Κύπρου στο πλαίσιο μακροπρόθεσμου και βραχυπρόθεσμου σχεδίου παροχής κινήτρων. Στις 28.564 οι Νέες Μετοχές που εκδόθηκαν και παραχωρήθηκαν δωρεάν προς τρία στελέχη της Γενικής Διεύθυνσης της Εταιρείας στα πλαίσια του βραχυπρόθεσμου σχεδίου παροχής κινήτρων «STIP» για το 2023. Στις 289.253 οι Νέες Μετοχές που εκδόθηκαν και παραχωρήθηκαν δωρεάν σε 20 στελέχη της Γενικής Διεύθυνσης στα πλαίσια του μακροπρόθεσμου σχεδίου παροχής κινήτρων 2022 «LTIP» για τα έτη 2022-2024.

Ευκαιρίες για επενδύσεις μεταξύ Ινδίας - Ελλάδας - Κύπρου

Οι στρατηγικές ευκαιρίες για επενδύσεις και η εδραίωση των εμπορικών σχέσεων στον οικονομικό διάδρομο Ινδίας - Ελλάδας - Κύπρου βρέθηκαν στο επίκεντρο του 1ου Επιχειρηματικού Forum, που συνδιοργάνωσαν η Eurobank και το Ινδικό Εμπορικό Επιμελητήριο (ICC), την Παρασκευή.

Στόχος του Forum ήταν η ενίσχυση της συνεργασίας και η δημιουργία ισχυρών στρατηγικών δεσμών μεταξύ των τριών χωρών, σε ένα πλαίσιο που αναδεικνύει τις κοινές οικονομικές προοπτικές και προωθεί την επιχειρηματική ανάπτυξη. Το Επιχειρηματικό Forum που πραγματοποιήθηκε στη Λεμεσό αποτελεί πρωτοβουλία του νεοσύστατου Επιχειρηματικού Συμβουλίου Ινδίας - Ελλάδας - Κύπρου (IGC), σηματοδοτώντας την απαρχή μιας νέας εποχής ενίσχυσης των εμπορικών και επενδυτικών σχέσεων με την παγκόσμια οικονομική δύναμη της Ινδίας. Αντίστοιχες εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στη Βομβάη τον περασμένο Φεβρουάριο και στην Αθήνα, στις 14 Μαΐου.

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο παρουσία του διευθυνόντα συμβούλου κ. Eurobank κ. Φωκίωνα Καραβία, παρευρέθησαν εκ μέρους της κυβέρνησης η υφυπουργός παρά τω Προέδρω, κ. Ειρήνη Πικί, ο υφυπουργός Τουρισμού, κ. Κώστας Κουμής και ο επικεφαλής επιστήμονας, κ. Δημήτρης Σκουρίδης.

Την εναρκτήρια ομιλία της εκδήλωσης πραγματοποίησε ο διευθύνων σύμβουλος της Ελληνικής Τράπεζας, μέλος του Ομίλου Eurobank, κ. Μιχάλης Λούης, ο οποίος ανέφερε: «Στόχος μας είναι να κα-

Στόχος μας είναι να καταστήσουμε την Κύπρο στρατηγικό σημείο εισόδου για ινδικές επιχειρήσεις, ανέφερε ο κ. Μιχάλης Λούης.

ταστήσουμε την Κύπρο στρατηγικό σημείο εισόδου για ινδικές επιχειρήσεις – όχι μόνο στην Ε.Ε., αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Ευρώπης και της Δύσης, αξιοποιώντας αναδυόμενες πρωτοβουλίες, όπως ο Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας - Μέσης Ανατολής - Ευρώπης (IMEC)». Στον σύντομο χαιρετισμό της η υφυπουργός παρά τω Προέδρω κ. Ειρήνη Πικί τόνισε: «Το 1ο Επιχειρηματικό Φόρουμ Ελλάδας - Κύπρου - Ινδίας αναδεικνύει τον κοινό μας στόχο να μετατρέψουμε την περιφερειακή συνεργασία σε μια παγκόσμια ευκαιρία. Η Κύπρος, με τη στρατηγική της θέση και τα ισχυρά της θεμέλια από άποψη οικονομίας, αποτελεί μια φυσική γέφυρα μεταξύ των πειρών και μια δυναμική βάση για την καινοτομία, το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Μαζί με την Ελλάδα και την Ινδία, διαμορφώ-

νουμε ένα μέλλον με γνώμονα τη γνώση, το ταλέντο και τις επενδύσεις - προωθώντας βαθιές σχέσεις που εκτείνονται πέραν από τη διπλωματία και μετουσιώνονται σε ουσιαστικές, μακροπρόθεσμες συνεργασίες σε τομείς όπως η τεχνολογία, η ενέργεια και η επιχειρηματικότητα». Κεντρικός ομιλητής της εκδήλωσης ήταν ο κ. Sanjay Tugnait, President & CEO της Fairfax Digital και μέλος του Cyprus-India Business Association, ο οποίος τόνισε μεταξύ άλλων: «Σε έναν κόσμο που διαμορφώνεται από τις δυνάμεις της αποπαγκοσμιοποίησης, τις απαλλαγές από τις εκπομπές αερίων και της ψηφιοποίησης, η Κύπρος αναδεικνύεται σε στρατηγικό κόμβο ευκαιριών, γεφυρώνοντας απόρροια την κληρονομιά του παρελθόντος με τις δυνατότητες του μέλλοντος».

Οι πόλεις που ασφυκτιούν από τουρίστες

Ρόδος, Ηράκλειο και Αθήνα στους 20 πιο επιβαρυνμένους προορισμούς στην Ευρώπη βάσει αναλογίας επισκεπτών ανά κάτοικο

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Με τρεις πόλεις στην επικράτεια της συμπεριλαμβάνει η Ελλάδα στη λίστα με τους 20 πιο επιβαρυνμένους από τον τουρισμό ευρωπαϊκούς προορισμούς με βάση την αναλογία επισκεπτών ανά μόνιμο κάτοικο. Πρόκειται για την πόλη της Ρόδου, το Ηράκλειο στην Κρήτη και τον δήμο της Αθήνας, που βρίσκονται στη δεύτερη, τέταρτη και ενδέκατη θέση αντιστοίχως. Μάλιστα η Ελλάδα και η Ιταλία είναι οι μόνες χώρες που έχουν από τρεις προορισμούς στην πρώτη εικοσάδα, την ώρα που η εξίσου ανεπτυγμένη τουριστικά Ισπανία συμμετέχει μόνο με τη Βαρκελώνη και μάλιστα σε χαμηλή κατάταξη, στην εικοστή θέση. Αν και τα στοιχεία αφορούν επισκέψεις καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και δεν σταθμίζονται η αυξημένη κίνηση τους καλοκαιρινούς μήνες και η πυκνότητα πληθυσμού ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο –και στην περίπτωση της

Μετά το Ντουμπρόβνικ στην Κροατία, η Ρόδος είναι δεύτερη στην κατάταξη, με 26 τουρίστες ανά κάτοικο.

Αθήνας μεγεθύνονται από το γεγονός ότι αποτελεί πύλη εισόδου της χώρας λόγω του αεροδρομίου «Ελ. Βενιζέλος», είναι σε κάθε περίπτωση ενδεικτικά τόσο της δημοφιλίας της Ελλάδας όσο, όμως, και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι τοπικές κοινωνίες και οι προορισμοί

της, όπως και οι υποδομές. Πόσο μάλλον που τα στοιχεία αυτά είναι μάλλον επιεική, αφού αφορούν το 2023. Σημειώνεται ότι το 2024 η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση κατέγραψε άνοδο κατά 9,8% και διαμορφώθηκε σε 35,951 εκατομμύρια ταξιδιώτες

έναντι 32,735 εκατομμυρίων το 2023, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Τα δεδομένα συγκέντρωσε και επεξεργάστηκε η Euromonitor International και τα περιέλαβε σε σχετική μελέτη της η Holidu, μια ηλεκτρονική πλατ-

φόρμα κρατήσεων δωματίων και κατοικιών. Το Ντουμπρόβνικ στην Κροατία είναι, σύμφωνα με τη μελέτη, η πιο υπερφορτωμένη πόλη της Ευρώπης, με 27 τουρίστες ανά κάτοικο. Φημισμένη για την αρχιτεκτονική και την ιστορία της,

η πόλη είναι πλέον συνώνυμη με τον υπερτουρισμό και οι τοπικές αρχές λαμβάνουν αλληπαλά μέτρα για τη διαχείριση του όγκου και της διαμονής των επισκεπτών της. Για παράδειγμα, οι αρχές εφαρμόζουν ήδη εδώ και ένα χρόνο ψηφιακό σύστημα κρατήσεων για σημαντικά αξιοθέατα, όπως τα μεσαιωνικά τείχη της πόλης, το οποίο περιορίζει τον αριθμό των επισκεπτών ανά ημέρα για να αποτραπεί ο συνωστισμός. Παράλληλα, το Ντουμπρόβνικ ξεκίνησε εκστρατεία με τίτλο «Σεβαστείτε την πόλη», η οποία περιλαμβάνει κανόνες για τη συμπεριφορά στον δημόσιο χώρο και προσπαθεί να ελέγξει τη δραστηριότητα των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Όπως και στην Ελλάδα έτσι και εκεί οι μεγάλοι αριθμοί τουριστών συγκεντρώνονται κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες. Η Ρόδος είναι ο δεύτερος προορισμός στην κατάταξη. Με 26 τουρίστες ανά κάτοικο, «γίνεται γρήγορα θύμα της δικής της δημοτικότητας»,

Οι περισσότεροι από τους μεγάλους προορισμούς στη συγκεκριμένη λίστα έχουν καταγεγραμμένο στεγαστικό πρόβλημα.

αναφέρει χαρακτηριστικά η μελέτη. «Κάποτε ένα ήρεμο μεσογειακό καταφύγιο, φημισμένο για την ιστορική Παλιά Πόλη και τις ονειρικές παραλίες του, το νησί τώρα παλεύει με τις ορdes των επισκεπτών», σημειώνει, εντοπίζοντας το πρόβλημα στους καλοκαιρινούς μήνες.

Με αναλογία 21 τουριστών ανά κάτοικο, η Βενετία έρχεται τρίτη στην κατάταξη. «Τα κάποτε ήρεμα κανάλια έχουν μετατραπεί σε υδάτινες οδούς με ασφυκτική κίνηση και τα ιστορικά κτίρια φέρουν τα σημάδια εκατομμυρίων βημάτων», σχολιάζουν οι συντάκτες της μελέτης. Αμέσως μετά την πρώτη τριάδα κατατάσσεται το Ηράκλειο στη Κρήτη με αναλογία 18 τουριστών ανά κάτοικο. «Αυτό που κάποτε ήταν μια γοητευτική πύλη προς τις εκπληκτικές παραλίες και τα αρχαία ερείπια του νησιού, έχει μετατραπεί σε ένα πολυσύχναστο εμπορικό κέντρο», αναφέρει χαρακτηριστικά η Holidu.

Η μελέτη

Κύκλοι της αγοράς σχολιάζουν πως η συγκεκριμένη μελέτη γίνεται από μια εταιρεία ηλεκτρονικών κρατήσεων που θέλει να επεκτείνει εποχικά τη δραστηριότητά της και στους εκτός καλοκαιριού μήνες, ενώ δεν περιλαμβάνει ποιοτικούς δείκτες, όπως η επάρκεια των υποδομών και των υπηρεσιών υποδοχής και διαχείρισης των επισκεπτών, ωστόσο παραμένει ενδεικτική του μεγέθους των ταξιδιωτικών ροών που υποδέχονται οι ευρωπαϊκοί προορισμοί. Είναι ίσως χαρακτηριστικό ότι οι περισσότεροι από τους μεγαλύτερους μητροπολιτικούς προορισμούς που περιλαμβάνονται στη συγκεκριμένη λίστα έχουν καταγεγραμμένο στεγαστικό πρόβλημα λόγω της μεγάλης ανάπτυξης των βραχυχρόνιων μισθώσεων και του επακόλουθου εκτοπισμού ή «crowding out» των κατοίκων.

Αυξήθηκαν κατά 9% τα έσοδα του «Ελ. Βενιζέλος» το α' τρίμηνο

Ανήλθαν στα 125 εκατ. ευρώ, διακινήθηκαν 5,8 εκατομμύρια ταξιδιώτες

Της **ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ**

Η ανθεκτικότητα που έχουν δείξει τα αεροπορικά ταξίδια παρά τις μακροοικονομικές και γεωπολιτικές προκλήσεις κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους, το οποίο παραδοσιακά θεωρείται το πιο αδύναμο λόγω της χειμερινής περιόδου, αντικατοπτρίζεται τόσο στα υψηλά επίπεδα επιβατικής κίνησης όσο και στις καλές επιδόσεις που σημείωσε ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών.

Πιο αναλυτικά, κατά τους πρώτους τρεις μήνες του 2025 διακινήθηκαν συνολικά 5,8 εκατομμύρια ταξιδιώτες στο μεγαλύτερο αεροδρόμιο της χώρας τόσο στο δίκτυο εσωτερικού όσο και εξωτερικού, σημειώνοντας άνοδο 11,4% σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Αυτή η δυναμική συνεχίστηκε και τον Απρίλιο, κατά τον οποίο η επιβατική κίνηση έφθασε στα 2,71 εκατ., κάτι που σημαίνει ότι στο τετράμηνο οι διακινήθηκαν επιβάτες άγγιξαν τα 8,52 εκατ., με το διεθνές δίκτυο να εμφανίζει ανάπτυξη 13,3% σε σχέση με πέρυσι. Οι βασικές τάσεις της αγοράς και οι μέχρι στιγμής εξελίξεις, λαμβάνοντας υπόψη ότι βρισκόμαστε στην αρχή της θερινής σεζόν, υποδηλώνουν ότι η ζήτηση για ταξίδια αναμένεται να διατηρήσει την αυξητική της πορεία καθόλη τη διάρκεια του υπόλοιπου έτους, ωστόσο εκτιμάται ότι θα κινηθεί σε χαμηλότερα επίπεδα από εκείνα του πρώτου τριμήνου.

Σε ό,τι αφορά τα οικονομικά αποτελέσματα για τους τρεις πρώτους μήνες του 2025, το «Ελευθέριος Βενιζέλος» εμφανίζει έσοδα 125 εκατ. ευρώ έναντι

Οι μέχρι στιγμής εξελίξεις, λαμβάνοντας υπόψη ότι βρισκόμαστε στην αρχή της θερινής σεζόν, υποδηλώνουν ότι η ζήτηση για ταξίδια θα διατηρήσει την αυξητική πορεία της καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Σε πλήρη εξέλιξη το επενδυτικό πρόγραμμα για την επέκταση της δυναμικότητας του αεροδρομίου.

114,6 εκατ. ευρώ το αντίστοιχο τρίμηνο του 2024, ενισχυμένα κατά 9%. Η ανάπτυξη αυτή αποδίδεται κατά κύριο λόγο στην αυξημένη επιβατική κίνηση, καθώς και στον τζίρο, ο οποίος προήλθε

από τις εμπορικές δραστηριότητες. Το προσαρμοσμένο EBITDA ανήλθε σε 65 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 3,6%, ενώ τα καθαρά κέρδη διαμορφώθηκαν σε 26,2 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 2,3 εκατ. ευρώ, όπως αναμενόταν, λόγω της εξάντλησης του μεταφερόμενου ποσού των αεροπορικών δραστηριοτήτων και των αυξημένων χρηματοοικονομικών εξόδων.

Παράλληλα, σε πλήρη εξέλιξη βρίσκεται το επενδυτικό πρόγραμμα για την επέκταση της δυναμικότητας του αεροδρομίου.

Ειδικότερα, η σύμβαση ανάθεσης σχεδιασμού και κατασκευής, η οποία υπεγράφη με την κοινοπραξία των ελληνικών κατασκευαστικών εταιρειών Ternar-Redex, αφορά τον πολυώροφο χώρο στάθμευσης οχημάτων και τον βορειοδυτικό χώρο στάθμευσης αεροσκαφών. Το αντικείμενο της σύμβασης περιλαμβάνει την κατασκευή ενός επταώροφου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων με συνολικά περίπου 3.500 θέσεις στάθμευσης σε κοντινή απόσταση από τις εγκαταστάσεις του κεντρικού αεροσταθμού, καθώς και την ανάπτυξη 32 θέσεων στάθμευσης αεροσκαφών κατηγορίας C στο βορειοδυτικό τμήμα της πίστας και ενός κτιρίου εξυπηρέτησης, μαζί με τους προσκείμενους τροχοδρόμους και τις απαραίτητες γέφυρες. Επισημαίνεται ότι η χρηματοδότηση του πλάνου επέκτασης γίνεται συνδυαστικά με τραπεζικό δανεισμό, καθώς ήδη έχει εξασφαλίσει κεφάλαια ύψους 800 εκατ. ευρώ και με αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου μέσω του Προγράμματος Επανεπένδυσης Μερισματος (Scrip Dividend). Στις 5 Μαΐου, το διοικητικό συμβούλιο ανακοίνωσε την τιμή διάθεσης των νέων μετοχών στα 8,88 ευρώ ανά μετοχή, ενώ το Πρόγραμμα Επανεπένδυσης Μερισματος για το 2025 τυχερά αποδοχής από 2.346 μετόχους που επέλεξαν να επανεπενδύσουν στην εταιρεία, σημειώνοντας κάλυψη 89,22%, αντλώντας κεφάλαια ύψους 84,75 εκατ. ευρώ. Την Παρασκευή 16 Μαΐου θα ξεκινήσει η διανομή του μερισματος σε μετρητά και 9.544.087 νέες μετοχές θα αρχίσουν να διαπραγματεύονται.

Αύξηση τιμών 7,8% στα ξενοδοχεία της Αθήνας και της Αττικής

Συνεχής είναι η βελτίωση των επιδόσεων των ξενοδοχείων της Αθήνας, και της Αττικής εν γένει, καθώς η πρωτεύουσα έχει μεταξελιχθεί σε αυτοτελές δωδεκάμηνο προορισμό. Έτσι, κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου αυξήθηκαν τόσο οι πληρότητες όσο και οι τιμές των ξενοδοχείων.

Συγκεκριμένα, η μέση πληρότητα στα ξενοδοχεία διαμορφώθηκε στα επίπεδα του 63,5%, αυξημένη κατά 5,2% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2024, ενώ η μέση τιμή δωματίου αυξήθηκε κατά 7,8%, στα 125 ευρώ. Βασικό τουριστικό προϊόν της Αθήνας παραμένει το city break, τουλάχιστον για την περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου, ενώ ο καλύτερος σε επιδόσεις από τους τρεις πρώτους μήνες φέτος ήταν ο Μάρτιος.

Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από τον τριμηνιαίο απολογισμό της Ένωσης Ξενοδόχων Αθηνών, Αττικής και Αργολοφωτικής (ΕΞΑΑΑ), στα οποία παρατηρείται επίσης ότι το μέσο έσοδο ανά διαθέσιμο δωμάτιο ξενοδοχείου αυξήθηκε σε σχέση με το περυσινό πρώτο τρίμηνο κατά 13,5%, στα 79,43 ευρώ. Όμως και ο Φεβρουάριος, του οποίου η μέση πληρότητα αυξήθηκε έναντι του Φεβρουαρίου του 2024 κατά 2,5%, παρουσιάζει δυναμική αύξηση στη διείσδυση και ειδικότερα της τάξεως του 19,1%, επισμαίνει η διοίκηση της ΕΞΑΑΑ. «Εφόσον όλα κυλήσουν ομαλά, οι λεγόμενοι πλάγιοι μήνες ή μήνες εκτός αιχμής σταδιακά θα περιοριστούν», προσθέτει. Ενδιαφέρουσα όμως είναι και

Η μέση τιμή δωματίου διαμορφώθηκε στα 125 ευρώ και η μέση πληρότητα στο 63,5%.

5,2% η Αθήνα εμφανίζει τη μεγαλύτερη δυναμική. Από πλευράς μέσης τιμής δωματίου, συγκρίνοντας την Αθήνα με τους ανταγωνιστικούς της προορισμούς κατά το πρώτο τρίμηνο φέτος έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2024, παρατηρείται αύξηση κατά 7,8% στην Αθήνα, 11,4% στη Μαδρίτη, 7,6% στη Βαρκελώνη και 5,3% στη Ρώμη, με την Κωνσταντινούπολη στο +2,2%.

Σύμφωνα με την ΕΞΑΑΑ, οι επιδόσεις της Αθήνας σε όλους τους δείκτες τα δύο τελευταία χρόνια, αργά αλλά σταθερά, βελτιώνονται, όπως και η θέση της έναντι των παραδοσιακών ανταγωνιστών της.

epic

Street Fest

Nicosia

old
GSP
Stadium

JUNE START
03 FROM
19:00-
00:00

ORGANISED BY

BAR

FOOD

SUPPORTED BY

 HELLENIC BANK

Μέλος του Ομίλου **EUROBANK**

TREATS BY

UNDER THE AUSPICES OF

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

«Οξυγόνο» 3,6 δισ. ευρώ στερεί το Δημόσιο από την οικονομία

Σε υψηλά επίπεδα τα ληξιπρόθεσμα χρέη και οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Παρά την έξοδο της Ελλάδας από τα μνημόνια και τη σημαντική πρόοδο σε βασικούς δείκτες της οικονομίας, το χρόνιο πρόβλημα των ληξιπρόθεσμων χρεών του Δημοσίου προς τους ιδιώτες παραμένει άλυτο.

Αν και κατά καιρούς έχουν εξαγγελθεί παρεμβάσεις—ιδίως στον τομέα των νοσοκομείων—οι οφειλές όχι μόνο δεν εξαλειφθηκαν, αλλά επανακάμπτουν σε επίπεδα που θυμίζουν τα δύσκολα χρόνια της οικονομικής κρίσης.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, τον Μάρτιο του 2025 οι ληξιπρόθεσμες οφειλές του Δημοσίου ανήλθαν στα 2,9 δισ. ευρώ, αγγίζοντας σχεδόν τα επίπεδα του Νοεμβρίου του 2017, όταν είχαν φτάσει στα 3,14 δισ. ευρώ.

Αν σε αυτά προστεθούν και οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων ύψους 723 εκατ. ευρώ—εκ των οποίων τα 316 εκατ. ευρώ θεωρούνται ληξιπρόθεσμα—τότε προκύπτει ότι το κράτος στερεί από την πραγματική οικονομία ρευστότητα της τάξης των 3,648 δισ. ευρώ.

Όπως διαβεβαιώνουν πηγές από το οικονομικό επιτελείο, το πρόβλημα δεν είναι δημοσιονομικό, ούτε υπάρχει έλλειψη χρημάτων. Αντιθέτως, αυτό που αναδεικνύεται είναι μια διαχρονική αδυναμία του κράτους να αποπληρώνει έγκαιρα τις υποχρεώσεις του. Βασικές αιτίες είναι:

- Η χαμηλή ταχύτητα διεκπεραίωσης πληρωμών.
- Οι χρονοβόρες διαδικασίες εκκαθάρισης και ελέγχου.
- Οι ελλείψεις προσωπικού σε κρίσιμες διοικητικές υπηρεσίες.
- Η ανεπαρκής μηχανογράφηση σε κρίσιμους φορείς.

Ο μεγάλος «ασθενής»

Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των χρεών προέρχεται από τον κλάδο της Υγείας. Συγκεκριμένα, τα νοσοκομεία οφείλουν 1,489 δισ. ευρώ, ποσό αυξημένο κατά 212 εκατ. ευρώ μέσα σε μόλις ένα μήνα (σε σχέση

**Χειρότερος
κακοπληρωτής
παραμένουν
τα νοσοκομεία.
Χρωστούν 1,489
δισ. ευρώ προς
τους προμηθευτές.**

με τον Φεβρουάριο). Η αύξηση των οφειλών των νοσοκομείων είναι ανησυχητική. Ενδεικτικά:

- 2017: 326 εκατ. ευρώ.
- 2019: 344 εκατ. ευρώ.
- 2020: 502 εκατ. ευρώ.
- 2021: 606 εκατ. ευρώ.
- Από το 2023 και μετά: σταθερά πάνω από 1 δισ. ευρώ.

Σημαντική άνοδος καταγράφεται και στα ληξιπρόθεσμα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Από τα 280 εκατ. ευρώ τον Φεβρουάριο, το χρέος τους εκτινάχθηκε στα 373 εκατ. ευρώ τον Μάρτιο, σημειώνοντας αύξηση κατά 93

εκατ. ευρώ. Τα χρέη των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) μειώθηκαν οριακά στα 582 εκατ. ευρώ από 604 εκατ. ευρώ τον Φεβρουάριο.

Σε ανοδική τροχιά βρέθηκαν τα ληξιπρόθεσμα χρέη των λοιπών νομικών προσώπων του Δημοσίου. Από 195 εκατ. ευρώ τον Φεβρουάριο του 2025 αυξήθηκαν στα 227 εκατ. ευρώ τον Μάρτιο, ενώ αυξημένο είναι και το χρέος του «στενού» δημόσιου τομέα, δηλαδή των υπουργείων και άμεσα εποπτευόμενων φορέων του, με ληξιπρόθεσμα χρέη 254 εκατ. ευρώ από 174 εκατ. ευρώ τον Φεβρουάριο. Κατά κύριο λόγο αφορούν προμηθευτές του Δημοσίου. Τα 242 από τα 254 εκατ. αφορούν πληρωμές από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και άλλα 12 εκατ. τον τακτικό προϋπολογισμό.

Οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων περιορίστηκαν στα 723 εκατ. ευρώ από 824 εκατ. ευρώ που ήταν τον περασμένο Φεβρουάριο. Από τα 723

εκατ. ευρώ τα 316 εκατ. αφορούν εκκρεμείς επιστροφές άνω των 90 ημερών, εκ των οποίων όμως τα 234 εκατ. ευρώ δεν τα διεκδικεί κανείς. Το ποσό αυτό, όπως τονίζεται, δεν μπορεί να αποπληρωθεί λόγω εξωγενών παραγόντων (μη ανταπόκριση δικαιούχου ή μη προσκόμιση δικαιολογητικών). Το ληξιπρόθεσμο ποσό ουσιαστικά που είναι άνω των 90 ημερών ανέρχεται στα 82 εκατ. ευρώ.

Επίσης, υπάρχουν σε εκκρεμότητα ακόμα 408 εκατ. ευρώ που δεν θεωρούνται ληξιπρόθεσμα, αφού δεν έχει παρέλθει το διάστημα των 90 ημερών από την ημερομηνία έκδοσης του ατομικού φύλλου έκπτωσης (ΑΦΕΚ). Από το συνολικό ποσό των 723 εκατ. ευρώ, τα 148 εκατ. ευρώ αφορούν άμεσους φόρους και συγκεκριμένα επιστροφές φόρου εισοδήματος, 474 έμμεσους φόρους ως επί το πλείστον ΦΠΑ, 10 εκατ. ευρώ διάφορους άλλους φόρους και 91 εκατ. ευρώ μη φορολογικά έσοδα.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις δανείζονται ακριβότερα από τις άλλες ευρωπαϊκές

Από τα υψηλότερα στη Ζώνη του Ευρώ είναι τα επιτόκια δανεισμού των ελληνικών επιχειρήσεων, παρά την υποχώρησή τους μετά τις μειώσεις των επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα κατά 175 μονάδες βάσης από τον Ιούνιο του 2024 έως και τον Απρίλιο του 2025. Αυτό διαπιστώνει η Τράπεζα της Ελλάδος στην έκθεση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, σημειώνοντας παράλληλα ότι τα κριτήρια που εφαρμόζουν οι ελληνικές τράπεζες είναι πιο χαλαρά σε σχέση με αυτά που ισχύουν στην Ευρωζώνη, περιγράφοντας πιο «άνετη» την προσφορά δανείων από την πλευρά των τραπεζών.

Επιτόκια δανείων

Όπως αναφέρει η ΤτΕ, «τα επιτόκια των ελληνικών τραπεζών, τόσο για τα υφιστάμενα δάνεια όσο και για τις νέες συμβάσεις δανείων προς επιχειρήσεις, εξακολουθούν να είναι μεταξυ των υψηλότερων στη Ζώνη του Ευρώ, παρά την υποχώρηση που σημείωσαν το 2024 αλλά και τους πρώτους μήνες του 2025». Με βάση τα στοιχεία του περασμένου Μαρτίου, το μέσο σταθμισμένο επιτόκιο για νέα δάνεια προς επιχειρήσεις διαμορφώθηκε στο 4,3% και στο 4,8% διαμορφώθηκε το μέσο σταθμισμένο επιτόκιο για τα υφιστάμενα δάνεια, όταν το αντίστοιχο για τα νέα δάνεια στην Ευρωζώνη ήταν 3,93%.

Πάντως οι πρόσφατες μειώσεις των επιτοκίων από την ΕΚΤ έχουν συμβάλει στον περιορισμό του κόστους δανεισμού από το υψηλό 6% τον Δεκέμβριο του 2023 σε ό,τι αφορά τις νέες πιστώσεις και το 6,4% για τα υφιστάμενα δάνεια.

Το πρώτο τρίμηνο του 2025 η ζήτηση δανείων από τις ελληνικές επιχειρήσεις παραμένει αυξημένη σε σχέση με τα προηγούμενα τρίμηνα και οι όροι χορήγησης των δανείων από τις ελληνικές τράπεζες έχουν γίνει έως ένα βαθμό πιο χαλαροί. Οι παράγοντες που επηρέασαν θετικά τη ζήτηση των δανείων από επιχειρήσεις—σύμφωνα με την Έρευνα Τραπεζικών Χορηγήσεων—είναι οι «πάγιες επενδύσεις», τα «αποθέματα και κεφάλαια κίνησης», οι «συγκωνήσεις/εξαγορές και η αναδιάρθρωση επιχειρήσεων», κα-

θώς και το «γενικό επίπεδο των επιτοκίων».

Η τάση αυτή είναι αντίστροφη σε σχέση με τη ζήτηση δανείων στην Ευρωζώνη, όπου μετά από δύο τρίμηνα ασθενοφούς ανάκαμψης το 2024—για πρώτη φορά από το 2022—η ζήτηση των δανείων από επιχειρήσεις επανήλθε σε αρνητικό επίπεδο για το πρώτο τρίμηνο του 2025.

Δανεισμός επιχειρήσεων

Στην Ελλάδα, αντιθέτως, ο δανεισμός των επιχειρήσεων είναι σταθερά ανοδικός τα τελευταία χρόνια τροφοδοτώντας και την πιστωτική επέκταση, που κινήθηκε με ρυθμό 9,5% μεσοσταθμικά όλο το 2024, φθάνοντας στο 16,8% τον Μάρτιο του 2025.

Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η μεσοσταθμική καθαρή ροή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, δηλαδή τα νέα δάνεια μετά τις αποπληρωμές υφιστάμενων οφειλών, αυξήθηκε σε 2 δισ. ευ-

**Το μέσο επιτόκιο
για νέα δάνεια
προς επιχειρήσεις
διαμορφώθηκε
σε 4,3%, όταν
το αντίστοιχο στην Ευρωζώνη ήταν 3,93%.**

ρώ το 2024 από 1,4 δισ. ευρώ το 2023. Έτσι η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων αντιπροσωπεύει το 62% της συνολικής χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα στη χώρα.

Η ρευστότητα των επιχειρήσεων αναμένεται να συνεχίσει να υποστηρίζεται στο εγγύς μέλλον τόσο από την προσφορά χρηματοδοτικών πόρων μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας όσο και από τα χρηματοδοτικά εργαλεία (όπως η δημιουργία νέων προγραμμάτων με σκοπό την παροχή συγχρηματοδοτούμενων δανείων, εγγυήσεων, μικροπιστώσεων και συνενδύσεων στο πλαίσιο υλοποίησης του ΕΣΠΑ 2021-2027, η δημιουργία νέου ταμείου εγγυήσεων δανείων προς μεγάλες επιχειρήσεις κ.ά.).

ΕΥΓΕΝΙΑ ΤΖΩΠΤΖΗ

Αυξήθηκαν κατά 17,5% τα ναυτιλιακά δάνεια των ελληνικών τραπεζών

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Άλλα της τάξης του 17,5% έκανε κατά τη διάρκεια του 2024 το χαρτοφυλάκιο ναυτιλιακών χρηματοδοτήσεων των ελληνικών τραπεζών. Μάλιστα οι ελληνικές συστημικές τράπεζες καταλαμβάνουν τις τέσσερις από τις πέντε πρώτες θέσεις των τραπεζών που χρηματοδοτούν την ελληνόκτητη ναυτιλία, με μόνη ξένη τράπεζα στην πεντάδα την UBS που είναι πρώτη.

Η τραπεζική χρηματοδότηση για την αγορά και τη ναυπήγηση πλοίων από ελληνόκτητες ναυτιλιακές επιχειρήσεις ωστόσο σημείωσε αύξηση και μεταξυ των ξένων τραπεζών, με τον συνολικό μέσο όρο ανάπτυξης της πιστωτικής επέκτασης προς την ελληνόκτητη ναυτιλία να διαισθητώνεται στο 5% το 2024, ανεβάζοντας το συνολικό ποσό των ελληνικών δανείων (τόσο των εκταμιευμένων όσο και των δεσμευμένων αλλά μη εκταμιευμένων) από ελληνικές αλλά και ξένες τράπεζες σε συνολικά 53,510 δισ. δολάρια στις 31/12/2024. Αυτό αντέστρεψε την πτωτική τάση που παρατηρήθηκε τα τελευταία δύο χρόνια, καθώς τα ελληνικά ναυτιλιακά δάνεια είχαν μειωθεί το 2023 σε 50,891 δισ. δολάρια από 51,909 δισ. το 2022. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από την ετήσια έκθεση για τις χρ-

Συνολικά οι χρηματοδοτήσεις προς την ελληνόκτητη ναυτιλία ξεπερνούν τα 50 δισ. δολάρια.

ματοδοτήσεις της ελληνόκτητης ναυτιλίας της Petrofin Research, εξειδικευμένης συμβουλευτικής εταιρείας που παρακολουθεί τα μεγέθη της ελληνικής ναυτιλίας, των επιχειρήσεών της και της χρηματοδότησής της.

Οι ελληνικές τράπεζες είναι η «εθνική ομάδα» τραπεζών που σημείωσε τη μεγαλύτερη αύξηση των χρηματοδοτήσε-

ών της με 17,5%, συνεχίζοντας την ανοδική τάση των χορηγήσεων προς τον κλάδο. Συνολικά έχουν εκταμιεύσει ή εγκρίνει και δεσμεύσει για να εκταμιεύσουν, πόσο ύψους 18,565 δισ. δολαρίων.

Η UBS (που έχει πλέον απορροφήσει την Credit Suisse) διατηρεί την πρώτη θέση, αντιστρέφοντας τη μείωση του

χαρτοφυλακίου της του περασμένου έτους, σημειώνοντας αύξηση 2% στα 5,2 δισ. δολάρια. Μεταξύ των ελληνικών τραπεζών, η Eurobank διατηρεί την πρώτη θέση με 4,6 δισ. δολάρια, ακολουθούμενη από τις υπόλοιπες συστημικές.

Η Πειραιώς έρχεται δεύτερη με 4,47 δισ., η Εθνική Τράπεζα τρίτη με 4,24 δισ., ενώ η Alpha είναι τέταρτη με 3,97 δισ.

Η επίσης ελληνική τράπεζα Aegean Baltic Bank που εξαγοράστηκε νωρίτερα φέτος από τον δισεκατομμυριούχο Αριστοτέλη Μυστακίδη, βρίσκεται στην πέμπτη θέση με χαρτοφυλάκιο 420 εκατ.

Πιο κοντά της ωστόσο βρίσκεται πλέον η Attica Bank, η οποία μετά και τη συγχώνευσή της με την Παγκρήτια εισήλθε δυναμικά στον ναυτιλιακό κλάδο και το 2024 υπερδιπλασίασε το χαρτοφυλάκιο της στα 203 εκατ. Τρεις κυπριακές τράπεζες με παρουσία στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται επίσης στον τομέα. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα Κύπρου με ναυτιλιακά δάνεια ύψους 380 εκατ., η Ελληνική Τράπεζα με χορηγήσεις 245 εκατ. και η Astrobank με 39 εκατ.

Εκτιμάται ότι οι ευρωπαϊκές τράπεζες που παραμένουν στην αγορά των χρηματοδοτή-

σεων της ναυτιλίας και έτσι και των ελληνόκτητων ναυτιλιακών επιχειρήσεων, έχουν δεσμευτεί να επιμεινούν σε αυτόν τον τομέα. Πράγματι, από τις τράπεζες που συμμετέχουν στη χρηματοδότηση ελληνικών πλοίων, η συντριπτική πλειοψηφία έχει υψηλότερους προϋπολογισμούς χαρτοφυλακίου δανείων για το 2025 και περιορίζεται μόνο λόγω του ανταγωνισμού από μη τραπεζικές χρηματοδοτήσεις και προπληρωμές λόγω της υψηλής ρευστότητας των Ελλήνων ιδιοκτητών και των υψηλών επιτοκίων, τα οποία επηρέασαν αρνητικά τις ταμειακές ροές των νέων συναλλαγών δανείων.

Ειδικότερα, παρατηρείται συνεχής διείσδυση από ασιατικούς κυρίως οργανισμούς χρηματοδοτικών μισθώσεων (leasing) αλλά και εξαγωγικές αναπτυξιακές τράπεζες χωρών, οι οποίες στηρίζουν με τον τρόπο αυτό τον ναυπηγικό τους κλάδο. Παράλληλα, τα τελευταία δύο χρόνια όλες οι τράπεζες και οι ελληνικές είδαν πολύ αυξημένες πρόωρες αποπληρωμές ναυτιλιακών δανείων, καθώς τα υψηλά επιτόκια που επικρατούσαν αλλά και η υψηλή ρευστότητα που έχουν συγκεντρώσει οι ελληνικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις κατέστησαν συμφέρουσα την τακτική αυτή.

Οι περικοπές Τραμπ οδηγούν τους ερευνητές στην Ευρώπη

Αύξηση κονδυλίων από κυβερνήσεις και Ε.Ε. για να προσελκύσουν επιστήμονες

Η πολιτική του Ντόναλντ Τραμπ όσες δυσκολίες κι αν προκαλεί στις άλλες χώρες, συμμάχους και ανταγωνιστές των ΗΠΑ, ταυτοχρόνως τείνει να δημιουργεί και ευκαιρίες. Από τις πλέον απρόβλεπτες επιλογές του, η δραστηκή μείωση των κονδυλίων για την έρευνα και γενικότερα για τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα έχει οδηγήσει πολλούς ερευνητές να αναζητούν εναλλακτικές και να διερευνούν τις δυνατότητές τους να μεταναστεύσουν. Πολλοί εξ αυτών είναι Αμερικανοί αλλά και πολλοί προέρχονται από άλλες χώρες, τους έχουν προσελκύσει όμως στις ΗΠΑ οι παραδοσιακά γενναίες δαπάνες της υπερδύναμης για την επιστημονική έρευνα και την ανάπτυξη. Στη διάρκεια του περασμένου έτους οι δαπάνες αυτές άγγιξαν το 1 τρισ. δολ., αντίστοιχες πλέον με το 3,5% του ΑΕΠ των ΗΠΑ, και το 40% εξ αυτών βρίσκεται πίσω από τα τεχνολογικά και επιστημονικά επιτεύγματα της αμερικανικής ερευνητικής κοινότητας.

Οι γενναίες αυτές δαπάνες είναι εδώ και πολλά χρόνια ο λόγος που όχι μόνον οι αναπτυσσόμενες οικονομίες αλλά και πολλές άλλες προηγμένες χώρες βλέπουν τα καλύτερα μυαλά να τις

εγκαταλείπουν. Τώρα, όμως, η πολιτική Τραμπ έχει δώσει μια μεγάλη ευκαιρία σε πολλές από αυτές τις χώρες να αντιστρέψουν την κατάσταση και να πάρουν πίσω όσους μπορούν για να συνδράμουν καθοριστικά στη δική τους επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο. Ετσι, οι προηγμένες χώρες προσπαθούν να προσελκύσουν τους δυσαρεστημένους ερευνητές της Αμερικής, ανακινώντας τα κονδύλια που θα διαθέσουν για να χρηματοδοτήσουν την έρευνά τους. Και βέβαια ανάμεσα στις πιο δελεαστικές προσφορές είναι εκείνες των ευρωπαϊκών χωρών που, αν και ωχριούν μπροστά στα έως τώρα κονδύλια των ΗΠΑ, μπορούν όντως να τους δελεάσουν.

Οχι μόνον τα κονδύλια αλλά και οι μισθοί στην Ευρώπη είναι πολύ χαμηλότεροι από τους μισθούς στις ΗΠΑ. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, ένας ερευνητής που δεν έχει πολλά χρόνια εμπειρίας και είναι περίπου 35 ετών μπορεί να έχει μεικτές αποδοχές περίπου 3.600 ευρώ τον μήνα, σύμφωνα με το γαλλικό υπουργείο Παιδείας και Ερευνας. Ένας μεταδιδακτορικός συνεργάτης στο Στάνφορντ αντίστοιχων προσόντων και ηλικίας εισπράττει συνήθως το αντίστοι-

Στη Γαλλία ο πρόεδρος Μακρόν ανακοίνωσε πως η κυβέρνηση του θα δαπανήσει 113 εκατ. δολ. για τη χρηματοδότηση προγράμματος που θα προσελκύσει Αμερικανούς ερευνητές. Στην Ισπανία η υπουργός Επιστημών, Καινοτομίας και Πανεπιστημίων, Ντιάνα Μοράν, ανακοίνωσε πως η κυβέρνηση δεσμεύει πρόσθετα κεφάλαια ύψους 45 εκατ. ευρώ για να προσελκύσει επιστήμονες «που έχουν περιέλθει σε δυσμένεια ή έχουν υποτιμηθεί από την κυβέρνηση Τραμπ».

Τρεις στους τέσσερις φοιτητές που κάνουν το διδακτορικό τους ή τη μεταδιδακτορική διατριβή τους στις ΗΠΑ σχεδιάζουν να φύγουν.

χο των περίπου 6.000 ευρώ. Και όμως, υπάρχει ενδιαφέρον από την πλευρά των ερευνητών. Δημοσκόπηση μεταξύ 1.600 ερευνητών που διεξήγαγε το επιστημονικό περιοδικό Nature, φέρει σχεδόν την πλειονότητα των φοιτητών που κάνουν το διδακτορικό τους ή τη μεταδιδακτορική διατριβή τους στις ΗΠΑ, συγκεκριμένα τρεις στους τέσσερις, να σχεδιάζουν να φύγουν από τις ΗΠΑ. Ο λόγος είναι βέβαια οι πολιτικές της κυβέρνησης Τραμπ. Και πολλοί από αυτούς ενδιαφέρονται για

την Ευρώπη. Γιατί μπορεί στην Ευρώπη να είναι μικρότεροι οι μισθοί, αλλά αποτελεί δέλεαρ το γενναιόδωρο κοινωνικό κράτος που αναπληρώνει σε μεγάλο βαθμό τη διαφορά στις αποδοχές. Αυτό επισημαίνει ο Πατρίκ Λεμέρ, πρόεδρος του διεθνούς συμβουλίου που αντιπροσωπεύει περίπου 50.000 ακαδημαϊκούς στη Γαλλία. «Είναι πολύ λιγότερα τα χρήματα στην Ευρώπη», τονίζει ο ίδιος, αλλά διευκρινίζει πως «στην Ευρώπη, όμως, έχει κανείς κοινωνική ασφάλιση και δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, όπως επίσης δωρεάν σχολείο και πανεπιστήμιο». Ετσι οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για να προσφέρουν όσο περισσότερα μπορούν. Πρώτα απ' όλα η Ε.Ε. ανακοίνωσε ότι θα διαθέσει επιπλέον 500 εκατ. ευρώ μέσα στην επόμενη διετία ώστε να καταστήσει την Ευρώπη «μαγνήτη για τους ερευνητές». Στη Γαλλία, ο πρόεδρος Μακρόν ανα-

κοίνωσε πως η κυβέρνησή του θα δαπανήσει 113 εκατ. δολ. για τη χρηματοδότηση προγράμματος που θα προσελκύσει Αμερικανούς ερευνητές.

Στη Γαλλία, οι προσπάθειες δεν περιορίζονται σε κεντρικό κρατικό επίπεδο. Το Πανεπιστήμιο Αιξ Μασσαλίας ανακοίνωσε ότι θα διαθέσει 16,8 εκατ. δολ. για να χρηματοδοτήσει 15 ξένους ερευνητές και έχει ήδη δεχθεί περισσότερες από 50 αιτήσεις ενδιαφερομένων σύμφωνα με το επιστημονικό περιοδικό Science. Παράλληλα, το Πανεπιστήμιο Paris-Saclay θέσπισε πέντε νέες θέσεις που προορίζονται για Αμερικανούς ερευνητές. Στην Ισπανία η υπουργός Επιστημών, Καινοτομίας και Πανεπιστημίων, Ντιάνα Μοράν, ανακοίνωσε πως η κυβέρνηση δεσμεύει πρόσθετα κεφάλαια ύψους 45 εκατ. ευρώ για να προσελκύσει επιστήμονες «που έχουν περιέλθει σε δυσμένεια ή έχουν υποτιμηθεί από την κυβέρνηση Τραμπ».

Το εν λόγω πρόγραμμα προσφέρει στους Αμερικανούς επενδυτές πρόσθετες εγγυήσεις ύψους 200.000 δολ. Και περιοχή της Καταλωνίας ανακοίνωσε δικό της πρόγραμμα ύψους 34 εκατ. δολ. για την προσέλκυση Αμερικανών ερευνητών «που βλέπουν να περιορίζεται η ακαδημαϊκή τους ελευθερία». Στο πρόγραμμα θα συνδράμουν 12 πανεπιστήμια που έχουν δεσμευτεί πως μέσα στην επόμενη τριετία θα χρηματοδοτήσουν 78 επιστήμονες υψηλού επιπέδου προερχόμενους από τις ΗΠΑ. Αντίστοιχα προγράμματα ανακοινώνουν διαρκώς όλες οι ευρωπαϊκές χώρες εντός και εκτός Ε.Ε. με πιο ευρηματική όλων τη Δανία καθώς απευθύνει «ευθεία πρόσκληση προς τους Αμερικανούς ερευνητές» με ανάρτηση του Εμπορικού Επιμελητηρίου στο Instagram, η οποία αρχίζει με το τραγούδι του Μπρους Σπρίνγκστιν «Born in the U.S.A.».

THE NEW YORK TIMES

Περιορισμό δαπανών σχεδιάζει ο νέος Γερμανός υπουργός Οικονομικών

Υπέρ της διατήρησης μιας περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής τάχθηκε ο νέος υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας, παρά το γεγονός ότι η νέα κυβέρνηση θα έχει στη διάθεσή της το νέο ταμείο για υποδομές και προστασία του κλίματος και μεγαλύτερα περιθώρια αμυντικών δαπανών.

Ο Λαρς Κλίνγκμπεϊλ, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντά του την περασμένη εβδομάδα, δήλωσε στους βουλευτές στο Βερολίνο την Τετάρτη ότι, παρότι υπάρχει «νέο περιθώριο ελιγμών» για τις υποδομές και την άμυνα, ο κυβερνητικός συνασπισμός υπό τον καγκελάριο Φρίντριχ Μέρτς «θα πρέπει επίσης να προωθήσει την εξυγίανση του προϋπολογισμού» σε άλλους τομείς.

«Στόχος μου είναι να επαναφέρω τη Γερμανία σε τροχιά ανάπτυξης, να επενδύσω στον εκσυγχρονισμό και στη μελλοντική βιωσιμότητα της χώρας μας και να διασφαλίσω την ασφάλεια»,

δήλωσε ο Κλίνγκμπεϊλ κατά τη διάρκεια ερωτήσεων στην Μπούντεσταγκ.

«Η ανάπτυξη και ο υγιής προϋπολογισμός πάνε για εμένα μαζί», πρόσθεσε ο 47χρονος σοσιαλδημοκράτης πολιτικός και αντικαγκελάριος του συντηρητικού γκέ-τη Μέρτς. Στόχος του είναι να μετατρέψει το υπουργείο του σε

Αιτία, τα ασθενέστερα από τα αναμενόμενα φορολογικά έσοδα.

«υπουργείο επενδύσεων» για να επιτύχει «τον μεγαλύτερο εκσυγχρονισμό της χώρας μας εδώ και δεκαετίες», είπε.

Ο Κλίνγκμπεϊλ σχεδιάζει να παρουσιάσει έναν αναθεωρημένο προϋπολογισμό για το τρέχον έτος προκειμένου να εγκριθεί από το υπουργικό συμβούλιο

Η ανάπτυξη και ο υγιής προϋπολογισμός πάνε για εμένα μαζί, δήλωσε ο Λαρς Κλίνγκμπεϊλ, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντα του υπουργού Οικονομικών την περασμένη εβδομάδα.

την τελευταία εβδομάδα του Ιουνίου. Το σχέδιο προϋπολογισμού του 2026 θα ακολουθήσει αμέσως μετά. Στόχος του είναι επίσης να περάσει από το κοινοβούλιο αλλαγές στο Σύνταγμα που συμφωνήθηκαν από την κυβερνητική συμμαχία και θα οδηγήσουν σε χαλάρωση των κανόνων που περιορίζουν τον δανεισμό της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

Πριν από την ανάλυση των καθηκόντων τους, ο συνασπισμός των CDU/CSU και του SPD επιστράτευσε τους Πρασίνους για να εξασφαλίσουν την κοινοβουλευτική υποστήριξη ώστε να εγκριθούν αλλαγές στις πολιτικές για το χρέος, προκειμένου να καταστεί δυνατή η αύξηση των αμυντικών δαπανών και η δημιουργία ενός ταμείου υποδομών και προστασίας του κλίματος ύψους 500 δισ. ευρώ.

Ο Κλίνγκμπεϊλ δήλωσε στους βουλευτές ότι το ταμείο υποδομών θα χρησιμοποιηθεί για επεν-

δύσεις σε σχολεία, αυτοκινητοδρόμους, σιδηροδρόμους, φιλική προς το κλίμα ενέργεια, κατοικίες και γρήγορο Διαδίκτυο.

Η ανάγκη, όμως, για σύσφιξη των δαπανών, όπως τόνισε, οφείλεται εν μέρει στα ασθενέστερα από τα αναμενόμενα φορολογικά έσοδα. Οι επικαιροποιημένες εκτιμήσεις που πρόκειται να παρουσιάσει την Πέμπτη θα δείξουν ότι τα φορολογικά έσοδα θα είναι σημαντικά χαμηλότερα από τις προβλέψεις λόγω της επίμονα αδύναμης οικονομικής ανάπτυξης, σύμφωνα με δημοσίευμα της εφημερίδας Handelsblatt που δημοσιεύθηκε την Τρίτη.

Η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης έχει συρρικνωθεί τα τελευταία δύο χρόνια και πιθανότατα θα παραμείνει στάσιμη φέτος λόγω της αβεβαιότητας που προκαλεί η εμπορική διαμάχη, καθώς και της κλιμαρικής ζήτησης για τις γερμανικές εξαγωγές και της μειωμένης ανταγωνιστικότητας.

Κύμα αναβαθμίσεων για την κινεζική οικονομία

Αναβαθμίσεις στις προβλέψεις των επενδυτικών οίκων τόσο για τους ρυθμούς ανάπτυξης της κινεζικής οικονομίας όσο και για τις επιδόσεις των κινεζικών μετοχών φέρνει η συμφωνία ΗΠΑ - Κίνας για μείωση των δασμών για 90 ημέρες, που αποκλιμακώνει τις εντάσεις του εμπορικού πολέμου.

Οι δασμοί των ΗΠΑ στις περισσότερες κινεζικές εισαγωγές μειώνονται από το 145% στο 30%, ενώ της Κίνας στις αμερικανικές εισαγωγές πέφτουν από το 125% στο 10%.

Κατόπιν τούτων η UBS ανέφερε σε ανάλυσή της ότι η αύξηση του ΑΕΠ της Κίνας το 2025 θα μπορούσε να ανέλθει σε 3,7% έως 4%, έναντι προηγούμενης εκτίμησης για 3,4%. Η αποκλιμάκωση του εμπορικού πολέμου

θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα «μικρότερο σοκ» στην οικονομική ανάπτυξη της Κίνας, σημειώνει ο οίκος.

Η Morgan Stanley αναβάθμισε επίσης τις βραχυπρόθεσμες τρι-

Τι βλέπουν διεθνείς οίκοι για τους ρυθμούς ανάπτυξης, αλλά και για τις επιδόσεις του χρηματιστηρίου.

μηνιαίες προβλέψεις της για το ΑΕΠ της Κίνας, λόγω των προσδοκιών ότι οι εταιρείες θα προσπαθήσουν να επιταχύνουν τις εξαγωγές για να επωφεληθούν

από τους χαμηλότερους δασμούς. «Ενώ οι δασμοί παραμένουν υψηλοί, το “παράθυρο” της αναστολής τους θα μπορούσε να οδηγήσει σε εμποροσθοβαρείς αποστολές και παραγωγή», σημείωσαν οι αναλυτές της επενδυτικής τράπεζας. Το ΑΕΠ της Κίνας για το δεύτερο τρίμηνο θα μπορούσε να εμφανίσει αύξηση υψηλότερη από την τρέχουσα εκτίμηση του 4,5%, πρόσθεσαν. Για το τρίτο τρίμηνο αναμένονται ρυθμοί πάνω από 4%.

Η ANZ Bank «βλέπει» τώρα ότι η ανάπτυξη της Κίνας θα είναι υψηλότερη από 4,2% φέτος, αφού η τράπεζα αναθεώρησε την πρόβλεψή της στο 4,2% από 4,8% τον Απρίλιο.

Ομοίως, η Natixis προβλέπει την αύξηση του ΑΕΠ της χώ-

ρας στο 4,5% φέτος, από το βασικό της σενάριο του 4,2% εάν υπάρξουν περισσότερα μέτρα τόνωσης της οικονομίας και περαιτέρω μείωση των δασμών. Αυτό έρχεται μετά την υποβάθμιση της πρόβλεψης της γαλλικής τράπεζας για το ΑΕΠ της Κίνας στο 4,2% από 4,7% στις αρχές Απριλίου.

Την ίδια στιγμή, η Nomura αναβαθμίζει τις κινεζικές μετοχές σε «tactical overweight» και στρέφει κάποια κεφάλαια από την Ινδία προς την Κίνα.

Η Citi αναβάθμισε τον στόχο της για τον δείκτη Hang Seng κατά 2%, στις 25.000 μονάδες, μέχρι το τέλος του έτους, ενώ αναμένει ότι θα φτάσει στις 26.000 μονάδες μέχρι το πρώτο εξάμηνο του 2026.

Η Citi αναβάθμισε τον στόχο της για τον δείκτη Hang Seng κατά 2%, στις 25.000 μονάδες, μέχρι το τέλος του έτους.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Το νέο φιλόδοξο σχέδιο αναδιάρθρωσης της Nissan

Της ΚΑΤΡΙΝΑ ΧΕΪΜΑΙΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Ο Ιβάν Εσπινόζα χαράσσει μια τολμηρή πορεία. Ο νέος διευθύνων σύμβουλος της Nissan Motor, ο οποίος αντικατέστησε τον Μακότο Ουτσιότα τον περασμένο μήνα, διπλασιάζει τις προγραμματισμένες περικοπές θέσεων εργασίας και τα «λουκέτα» εργοστασίων του προκατόχου του. Η επίτευξη του στόχου πωλήσεων θα είναι δύσκολη με φόντο την πραγματικότητα των δασμών, αλλά ο έλεγχος του κόστους δίνει στην αυτοκινητοβιομηχανία αξίας 8 δισ. δολαρίων ένα μεγαλύτερο περιθώριο ασφαλείας.

Το έργο που καλείται να ολοκληρώσει ο Εσπινόζα είναι επίτευγμα. Την Τρίτη η Nissan ανέφερε καθαρές ζημιές ύψους 4,5 δισ. δολαρίων για το έτος που έληξε τον Μάρτιο του 2025. Οι αποτυχημένες συνομιλίες για συμφωνία με τη Honda είχαν ως αποτέλεσμα να χαθεί πολύτιμος χρόνος. Έτσι, εκτός από τη μείωση του προσωπικού κατά περίπου 20.000 άτομα και τη μείωση του αριθμού των εργοστασίων σε 10 από 17, ο Εσπινόζα θέλει να μειώσει το ποσοστό της παραγωγικής του ικανότητας που παραμένει αδρανές, από το τρέχον 30% σε σχεδόν μισό. Θα αναθέσει σε 3.000 υπαλλήλους την αναζήτηση νέων τρόπων μείωσης του κόστους και επιτάχυνσης των κύκλων ανάπτυξης. Συνολικά εκτιμά ότι ο όμιλος μπορεί να μειώσει τα λειτουργικά έξοδα κατά 500 δισ. γιεν σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Προηγούμενες, ο Ουτσιότα είχε σχεδιάσει να μειώσει τα έξοδα κατά 400 δισ. γιεν σε σύγκριση με τις προβλεπόμενες δαπάνες για το 2026: Το νέο σχέδιο του Εσπινόζα θεωρητικά θα εξοικονομούσε 550 δισ. γιεν σε σύγκριση με το ίδιο σημείο αναφοράς, περίπου 37,5% περισσότερο από το προηγούμενο σχέδιο.

Σε τελική ανάλυση, μια αναθεωρημένη πρόβλεψη πωλήσεων 3,25 εκατ. αυτοκινήτων για το έτος που λήγει τον Μάρτιο του 2026 είναι μικρότερη από τις 3,3 εκατ. παραδόσεις που σημείωσε η Nissan στο τελευταίο οικονομικό έτος. Αλλά το πλάνο παραμένει φιλόδοξο: για να επιτύχει τους αριθμούς, η Nissan θα πρέπει να διατηρήσει ή να αυξήσει τις πωλήσεις της παντού εκτός από την Κίνα, όπου έχει αποδεχθεί την πτώση των πωλήσεων κατά 18%.

Αυτή είναι ίσως η μεγαλύτερη

τερη αδυναμία του σχεδίου. Τα τελευταία πέντε χρόνια η Nissan έχει κατά μέσον όρο υποεκτιμήσει τον ετήσιο στόχο πωλήσεων της κατά περισσότερο από 11%, σύμφωνα με υπολογισμούς. Φέτος είναι ακόμη πιο δύσκολο να διατηρηθεί η πρόβλεψη, επειδή οι τρέχουσες προοπτικές δεν λαμβάνουν υπόψη τον αντίκτυπο των δασμών.

Στη μεγαλύτερη αγορά της Nissan, τις ΗΠΑ, εξαρτάται από τις εισαγωγές – πούλησε περίπου 900.000 αυτοκίνητα εκεί πέρυσι, αλλά κατασκεύασε στη χώρα περίπου μόνο 500.000 οχήματα. Οι δασμοί 25% του προέδρου Τραμπ σπ-

Η Nissan Motor κατέγραψε καθαρές ζημιές 4,5 δισ. δολ. το έτος που έληξε τον Μάρτιο του 2025.

Οι περικοπές θέσεων εργασίας, τα «λουκέτα» σε εργοστάσια και η δύσκολη επίτευξη του στόχου των πωλήσεων.

μαίνουν ότι η Nissan θα πρέπει να απορροφήσει το κόστος ή να το μετακυλήσει στους πελάτες, βλάπτοντας την ανταγωνιστικότητά της. Θα μπορούσε επίσης να πλύνει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών.

Οι αυστηρότερες περικοπές του Εσπινόζα δίνουν τουλάχιστον στη Nissan επιπλέον περιθώριο ελιγμών. Η εταιρεία πιστεύει ότι θα της επιτρέψουν να φτάσει στο σημείο να πουλήσει 2,5 εκατ. αυτοκίνητα, περισσότερο από το ένα πέμπτο κάτω από τον στόχο του. Η Nissan τουλάχιστον είναι πλέον προετοιμασμένη για περισσότερα εμπόδια στον δρόμο της.

Ερχεται χαλάρωση ρυθμίσεων για τον αμερικανικό τραπεζικό κλάδο

Μειώνεται το ύψος των κεφαλαίων που διατηρούν ως ποσοστό επί των πιστώσεων

Υστερα από επίμονες και μακροχρόνιες προσπάθειες του τραπεζικού λόμπι, η Ουάσιγκτον ετοιμάζεται να ανακαλέσει τις ρυθμίσεις που επιβλήθηκαν στον κλάδο τα χρόνια μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση προκειμένου να αποτρέψει μια καταστροφική επανάληψή της. Οι επικριτές της απορρύθμισης προειδοποιούν πως ο καιρός είναι αδόκιμος δεδομένης της αστάθειας που προκαλεί στις αγορές και γενικότερα στην οικονομία η πολιτική του Ντόναλντ Τραμπ.

Σύμφωνα με πληροφορίες των Financial Times, οι αμερικανικές αρχές θα ανακοινώσουν σύντομα ότι μειώνεται το ύψος των κεφαλαίων που οφείλουν να διατηρούν οι τράπεζες ως ποσοστό επί των πιστώσεων. Έως τώρα αυτό ανέρχεται στο 5% του συνόλου των πιστώσεων, ποσοστό σαφώς υψηλότερο από τα αντίστοιχα ποσοστά που ισχύουν για τις τράπεζες σε Ευρώπη, Κίνα, Καναδά και Ιαπωνία, καθώς αυτά κυμαίνονται από 3,5% έως 4,25%. Πρόκειται για τη ρύθμιση που επέβαλαν οι ρυθμιστικές αρχές το 2014 επί προεδρίας Μπαράκ Ομπάμα και αφορά την υποχρέωση των τραπεζών να διατηρούν συγκεκριμένο ποσοστό υψηλής ποιότητας κεφαλαίων έναντι της γενικότερης μόχλευσής τους και έναντι της έκθεσής τους σε τίτλους εκτός του ισολογισμού, όπως, για παράδειγμα, σε παράγωγα. Το τραπεζικό λόμπι επέμενε επί χρόνια πως η ρύθμιση αυτή τιμωρεί τις τράπεζες ακόμη και για την έκθεσή τους σε τίτλους χαμηλού ρίσκου, όπως τα ομόλογα του αμερικανικού Δημοσίου, τις εμποδίζει να δραστηριοποιούνται στην αγορά κρατικού χρέους ύψους 29 τρις. δολ. και περιορίζει τη δυνατότητά τους να επεκτείνουν τις πιστώσεις. «Υπονομεύεται έτσι η δυνατότητα των τραπεζών να ενισχύσουν τη ρευστότητα στην αγορά σε περιόδους στις οποίες είναι απαραίτητη», τονίζει σχετικά ο Γκερεγκ Μπάερ, διευθύνων σύμβουλος του τραπεζικού λόμπι που είναι γνωστό ως Bank Policy Institute, και καλεί τις ρυθμιστικές αρχές να λάβουν τα μέτρα τους τώρα, «και όχι να περιμένουν το επόμενο συμβάν». Πηγές του τραπεζικού λόμπι εκτιμούν πως η σχετική μεταρρύθμιση θα ανακοινωθεί μέσα στο καλοκαίρι.

Η χαλάρωση των ρυθμίσεων στον τραπεζικό κλάδο εντάσσεται

Η χαλάρωση των ρυθμίσεων στον τραπεζικό κλάδο εντάσσεται στην ευρύτερη πολιτική της κυβέρνησης Τραμπ που απορρυθμίζει τα πάντα, από τις πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος μέχρι τις προδιαγραφές για τις ανακοινώσεις οικονομικών αποτελεσμάτων εταιρειών.

Η ρύθμιση επιβλήθηκε στις τράπεζες τα χρόνια μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση προκειμένου να αποτρέψει μια καταστροφική επανάληψή της.

ται στην ευρύτερη πολιτική της κυβέρνησης Τραμπ που απορρυθμίζει τα πάντα, από τις πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος μέχρι τις προδιαγραφές για τις ανακοινώσεις οικονομικών αποτελεσμάτων εταιρειών. Για τους πολέμιους της απορρύθμισης η συγκυρία είναι η χειρίστη δυνατή, καθώς οι πολιτικές επιλογές του Ντόναλντ Τραμπ έχουν προκαλέσει κραδασμούς στις αγορές αλλά και στην ευρύτερη οικονομία. «Δεδομένης της κατάστασης, υπάρχουν όλων των ειδών οι κίνδυνοι και αφορούν μεταξύ άλλων και τις αμερικανικές τράπεζες και τον ρόλο του δολαρίου και την κατεύθυνση της οικονομίας», τονίζει ο Νίκολας Βερόν, συνεργάτης του Ινστιτούτου Πέτερσον για τη Διεθνή Οικονομία. Οι υπέρμαχοι της απορρύθμισης επισημαίνουν πως θα επιτρέψει στις τράπεζες να αγοράζουν περισσότε-

ρα κρατικά ομόλογα, οπότε θα δώσει ώθηση στην αγορά κρατικών αμερικανικών ομολόγων και έτσι θα συνδράμει τη μείωση του κόστους δανεισμού, που είναι στόχος του Ντόναλντ Τραμπ. Υποστηρίζουν επίσης ότι θα ενθαρρύνει τις τράπεζες να αναλάβουν πιο ενεργό ρόλο στη διαπραγμάτευση ομολόγων του αμερικανικού Δημοσίου, που εξαιτίας των αυστηρών ρυθμίσεων έχουν αναγκαστεί να την εκχωρήσουν στα hedge funds.

Ανάμεσα στους υπερχαμένους της απορρύθμισης συγκαταλέγεται ο υπουργός Οικονομικών Σκοτ Μπέσεντ, που την περασμένη εβδομάδα τη χαρακτήρισε «υψηλή προτεραιότητα» για τις ρυθμιστικές αρχές του κλάδου, δηλαδή τη Federal Reserve, το Γραφείο Ελέγχου του Νομίσματος και την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Ασφάλισης Καταθέσεων.

Ανακοίνωση Εκλογών Γυναικείου Ομίλου Πρωτοπορία

Στις 28 Μαΐου 2025 στο Πολιτιστικό Κέντρο, στην οδό Παίωνος πίσω από το Παγκύπριο Γυμνάσιο, θα λάβει χώρα η Εκλογική Γενική Συνέλευση του Γυναικείου Ομίλου Πρωτοπορία για την ανάδειξη του νέου Κεντρικού Διοικητικού Συμβουλίου. Η εκλογική συνέλευση θα πραγματοποιηθεί στις 5:30 το απόγευμα.

Οι υποψηφιότητες θα κατατεθούν προσωπικά στο Κεντρικό Γραφείο του Ομίλου στην οδό Κλήμεντος 25B, 1061, Λ/σία ή με Ηλ. Ταχυδρομείο στο lia.georgiades@cytanet.com.cy μέχρι 48 ώρες πριν τις εκλογές. Η εκλογή Προέδρου γίνεται σε χωριστή αίτηση από τα μέλη με μυστική ψηφοφορία. Δικαίωμα ψήφου έχουν τα εγγεγραμμένα μέλη με τακτοποιημένες τις οικονομικές υποχρεώσεις του προς τον όμιλο μέχρι και την ημέρα των εκλογών (€10 για το έτος 2025).

Νέα μέλη μπορούν να εγγραφούν μέχρι τις 20 Μαΐου και ώρα 12 το μεσημέρι.

Οι πιο πάνω αναφορές στηρίζονται στο άρθρο 43 του Καταστατικού του Γ.Ο.Πρωτοπορία.

Παράλληλα με τις εκλογές του Κεντρικού Δ.Σ. θα διεξαχθούν και οι εκλογές των Επαρχιακών Συμβουλίων Λευκωσίας και Κερύνειας.

Πληροφορίες στα τηλέφωνα 99917888, 99617800.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Μείντε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

ΔΩΡΕΑΝ ΕΞΕΤΑΣΗ

ΓΙΑ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΚΑΡΚΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΕΟΣ ΕΝΤΕΡΟΥ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ 50 – 74 ΕΤΩΝ

ΜΗΝ ΤΟ ΑΝΑΒΑΛΛΕΙΣ

ΕΛΕΓΞΟΥ ► ΠΡΟΛΑΒΕ ► ΖΗΣΕ

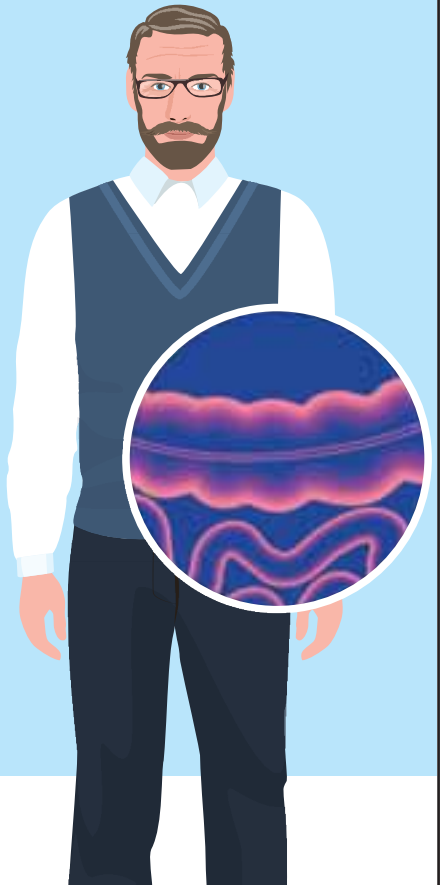
Περισσότερες πληροφορίες: www.gov.cy/moh

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Στα 777,8 δισ. ευρώ ανέρχεται η συνολική αντικειμενική αξία της ακίνητης περιουσίας στη χώρα με βάση τα στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), ενώ η πραγματική εμπορική αξία έχει ξεπεράσει πλέον το 1,1 τρισ. ευρώ. Η τελευταία αναπροσαρμογή των τιμών ζώνης έγινε τον Ιανουάριο του 2022, όμως από τότε οι εμπορικές τιμές έχουν αυξηθεί κατά μέσον όρο 30%, με ακόμη μεγαλύτερες αποκλίσεις σε κάποιες τουριστικές και αστικές περιοχές.

Σύμφωνα με την ΑΑΔΕ, το συνολικό ποσό που καλούνται να πληρώσουν φέτος ιδιώτες και επιχειρήσεις από ΕΝΦΙΑ ανέρχεται στα 2,3 δισ. ευρώ. Το μεγαλύτερο βάρος πέφτει στην Περιφέρεια Αττικής, όπου κατοικεί περίπου το 1/3 των ιδιοκτητών ακινήτων της χώρας. Όσον αφορά στο λογαριασμό του φόρου, η επεξεργασία των εκκαθαριστικών αποκαλύπτει ότι 7.154.900 φυσικά και νομικά πρόσωπα έλαβαν εκκαθαριστικό και από αυτούς 1.007.924 ιδιοκτήτες ακινήτων απαλλάχθηκαν από την πληρωμή ΕΝΦΙΑ με μηδενικό εκκαθαριστικό. Ως εκ τούτου, τα 2,3 δισ. ευρώ του φετινού ΕΝΦΙΑ επιμερίζονται σε 6.164.976 φυσικά και νομικά πρόσωπα. Σημειώνεται ότι από τους ανωτέρω, έκπτωση στον ΕΝΦΙΑ έως 20% κέρδισαν 359.434 φορολογούμενοι με ασφαλισμένες κατοικίες για σεισμό, πυρκαγιά και πλημμύρα.

Ο ΕΝΦΙΑ ανά περιφέρεια

1. Η Αττική θα «πληρώσει» το μεγαλύτερο μέρος του ΕΝΦΙΑ βάσει των στατιστικών στοιχείων. Συγκεκριμένα, 2.233.711 ιδιοκτήτες ακινήτων (φυσικά πρόσωπα και επιχειρήσεις) θα καταβάλουν 1,21 δισ. ευρώ. Ουσιαστικά το 36,1% των ιδιοκτητών ακινήτων (επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα) πληρώνει το 52,88% του σημερινού ΕΝΦΙΑ. Η αξία των ακινήτων που

Πάνω από 1 τρισ. η εμπορική αξία των ακινήτων στην Ελλάδα

Η αντικειμενική τους είναι στα 777,8 δισ., το 53% του ΕΝΦΙΑ η Αττική

Ο «χάρτης» της ακίνητης περιουσίας			
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΞΙΑ (δισ. €)	ΦΟΡΟΣ ΕΝΦΙΑ (εκατ. €)
Αττική	2.233.711	410,9	1.210,00
Ανατολ. Μακεδονία & Θράκη	330.949	23,89	74,25
Βόρειο Αιγαίο	127.006	11,43	33,49
Δυτική Ελλάδα	355.052	29,1	84,85
Δυτική Μακεδονία	159.678	10,2	34,38
Ηπειρος	184.026	17,5	43,7
Θεσσαλία	398.739	33,1	97,64
Ιόνια Νησιά	141.062	16,6	50,3
Κεντρική Μακεδονία	1.062.323	101,9	296,5
Κρήτη	366.391	42,15	124,3
Νότιο Αιγαίο	178.009	25,83	79,92
Πελοπόννησος	345.696	31,8	94,4
Στερεά Ελλάδα	282.215	22,8	70,39

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

κατέχουν οι κάτοικοι της Αττικής ανέρχεται στο ποσό των 410,9 δισ. ευρώ.

2. Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, οι 330.949 ιδιοκτήτες ακινήτων με χρεωστικό εκκαθαριστικό ΕΝΦΙΑ διαθέτουν ακίνητη περιουσία 23,89 δισ. ευρώ. Ο φόρος που καλούνται να πλη-

Εκπτώση στον ΕΝΦΙΑ έως 20% κέρδισαν 359.434 φορολογούμενοι με ασφαλισμένες κατοικίες.

ρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 74,25 εκατ. ευρώ

3. Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, οι 127.006 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη περιουσία 11,43 δισ. ευρώ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 33,49 εκατ. ευρώ.

4. Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, οι 355.052 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη περιουσία 29,1 δισ. ευρώ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 84,85 εκατ. ευρώ.

5. Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, οι 159.678 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη πε-

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Λεωφόρος Μακαρίου, Λευκωσία

Αν κάποτε μια αναζήτηση στον Google για τη Λεωφόρο Μακαρίου, η πρώτη επιλογή είναι η περιγραφή της στη Wikipedia, και η δεύτερη επιλογή παραπέμπει στη σελίδα του Δήμου Λευκωσίας.

Ο Δήμος Λευκωσίας λοιπόν μας λέει πως, «η Μακαρίου προσφέρεται για ψώνια, καφέ, φαγητό και διασκέδαση. Είναι σίγουρα ένας μικρός παράδεισος για εσάς που αγαπάτε τις γνωστές μάρκες και κυρίως την υψηλή ραπτική. Ακόμη και αν δεν έχετε σκοπό να αγοράσετε κάτι, αξίζει να την περπατήσετε». Αμέσως από κάτω κατά πάσα πιθανότητα βγαίνει το μήνυμα «Sorry! Something went wrong, the page didn't load correctly».

Το μήνυμα αυτό είναι λιτό, περιεκτικό και to the point!

Μόνον ένας μικρόψυχος θα αμφισβητούσε πως το έργο της ανοικοδόμησης της Μακαρίου, των παρόδων, αλλά και του εμπορικού τριγώνου ευρύτερα, τόσο σε υποδομές, όσο και σε τοπιотέκνηση του περιβάλλοντα χώρου, αποτελεί μια πραγματική αναβάθμιση του Αστικού Εμπορικού Κέντρου της Πρωτεύουσας.

Πολλοί αγκάλιασαν την ανάπλαση. Όμως υπάρχει μωρμουραπτό από διάφορες ομάδες ατόμων που έχουν διαφορετικά κίνητρα – πολλές φορές αλληλοσυγκρουόμενα. Το μωρμουραπτό σε κάποιες περιπτώσεις είναι δικαιολογημένο, σε άλλες στερείται υπόβαθρου και σε άλλες υπάρχει ένα δίκαιο, αλλά όπως «ουδέν κακόν αμιγές καλού», υπάρχει δυστυχώς και το αντίστροφο, δηλαδή «ουδέν καλόν αμιγές κακού».

Για παράδειγμα, κάτοικοι που βρίσκονται στα οικοδομικά τετράγωνα ένθεν κακειθεν του νοτίου τμήματος της Μακαρίου δεν μπόρεσαν να εξασφαλίσουν κάρτα πρόσβασης επί της Μακαρίου, με αποτέλεσμα η διακίνησή τους στο

εμπορικό κέντρο να είναι ένας εφιάλτης. Οι τεχνοκράτες θα πουν «σιγά τα βγά, ας πάρουν ποδόλατο ή ας πάνε πεζοί...». Για εξηγήστε το αυτό στην κυρία που θέλει να πάει κομμωτήριο, να κάνει τα μανικιούρ της και να ψωνίσει κάποιο κομμάτι «υψηλής ραπτικής», όπως λέει ο δῆμος, ή κάποιο κομμάτι χρυσαφικό...

Άλλο παράδειγμα είναι οι καταστημάτων. Κάποιοι την ήθελαν κλειστή ή πεζόδρομο επειδή η διακίνηση αυτοκινήτων στη Μακαρίου συμβάλλει στο λιώσιμο των πάγων και στην αύξηση της στάθμης της θάλασσας. Άλλους τους βόλεψε το υφιστάμενο στάτους, ενώ οι υπόλοιποι τη θέλουν ανοικτή σε όλα τα οχήματα, όπως ήταν πριν την ανάπλαση.

Από την άλλη, κανένας δεν μπορεί να παραγνωρίσει το γεγονός ότι η Μακαρίου και δη το βόρειο τμήμα της (από τα φώτα τροχαίας του Αστυνομικού Σταθμού Λυκαβηττού μέχρι τη Λεωφόρο Ευαγόρου), δεν βρήκε τα πόδια της όπως αναμενόταν. Αντίθετα, φαίνεται να είναι πολύ υποτονική εμπορικά. Και επειδή τα πάντα κρίνονται από το αποτέλεσμα, το γκεχίρημα κρίνεται ως αρνητικό.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από κάπου για να ξετυλίξουμε το κουβάρι. Κατ' αρχάς, σε ό,τι αφορά στο κυκλοφοριακό κομμάτι, οφείλουμε να πούμε πως το έργο δεν είναι ολοκληρωμένο. Για να είχαμε ένα άρτιο κυκλοφοριακά έργο θα έπρεπε να έχουμε λωρίδα λεωφορείων από τα φώτα τροχαίας του Aluminium Tower μέχρι τα φώτα τροχαίας του Καλποπέρα. Αν γινόταν αυτό, τότε όχι μόνο 450 αυτοκίνητα θα αφαιρούνταν από τους δρόμους, αλλά πολλαπλάσια, επειδή τότε θα υπήρχε πραγματική αξία στη χρήση λεωφορείου ως μέσου μεταφοράς.

Η Μακαρίου δεν μπορεί να είναι το «high-street» που είχαμε πριν κάποιες δεκαετίες και ούτε μπορούμε να έχουμε ένα high-street στα πρότυπα του Λονδίνου, του Παρισιού ή της Ρώμης.

Δεν πιστεύω πως το να είναι μπλοκαρισμένη η Μακαρίου με αυτοκίνητα θα αυξήσει τους τζίρους του λιανικού εμπορίου. Ναι θα αυξήσει ενδεχομένως την εμπορική προβολή, αλλά αυτό δεν συνεπάγεται το άλλο.

Κατά δεύτερον, έχουμε τα «Mall» της Λευκωσίας. Αν δούμε την επίσημη επισκεψιμότητα μας φεύγει το καφάσι. Στο Mall of Nicosia η επίσημη επισκεψιμότητα ξεπέρασε τα 5,6 εκ. άτομα κατά το 2024 και αυτό συνιστά μια αύξηση πέραν του 20% σε σχέση με την επισκεψιμότητα του 2022 που ήταν 4,7 εκ. άτομα. Μόνο τον Δεκέμβριο του 2024 (περίοδος εορτών των Χριστουγέννων), η επισκεψιμότητα ξεπέρασε τις 600.000 άτομα. Ο μέσος όρος επισκεψιμότητας του 2024 ήταν γύρω στις 470.000 άτομα ανά μήνα. Τους τρεις καλοκαιρινούς μήνες το επισκέφθηκαν κατά μέσο όρο 496.000 άτομα ανά μήνα.

Παρόμοια εικόνα και για το Mall of Cyprus, όπου η ετήσια επισκεψιμότητα ξεπέρασε τα 5,5 εκ. άτομα κατά το 2024 και αυτό συνιστά μια

αύξηση σχεδόν 19% σε σχέση με την επισκεψιμότητα του 2022 που ήταν 4,6 εκ. άτομα. Τον Δεκέμβριο του 2024 (περίοδος εορτών των Χριστουγέννων), η επισκεψιμότητα ακούμπησε τις 590.000 άτομα. Ο μέσος όρος επισκεψιμότητας του 2024 ήταν γύρω στις 460.000 άτομα ανά μήνα. Τους τρεις καλοκαιρινούς μήνες το επισκέφθηκαν κατά μέσο όρο 495.000 άτομα ανά μήνα.

Η Μακαρίου κατά την τριετία 2022 - 2024 είχε πενιχρή επισκεψιμότητα και αυτό το λένε όσοι επιχειρηματίες/ καταστηματαρχές το παλεύουν καθημερινά για να κρατήσουν τις επιχειρήσεις τους στη ζωή, αλλά το φωνάζουν και τα πολλά κενά καταστήματα που δεν ελκύουν χρήστες. Σε αντίθεση, οι της νύχτας επιχειρηματίες του κέντρου βιώνουν ζωή χαρισάμενη. Από τα πιο πάνω νούμερα των «Mall», βγαίνει ένα ασφαλές συμπέρασμα, ότι δικαιολογίες πρέπει να ψαχθούν πέραν του ότι «ο Κυπραίος δεν αρέσκεται στο να περπατά μέσα στον λάλλον...».

Σαφώς και ένα σοβαρό πρόβλημα είναι η έλλειψη χώρων στάθμευσης, αλλά και η δυσκολία πρόσβασης από και προς τους υφιστάμενους. Ένα τεράστιο θέμα είναι ο πολύ μικρός αριθμός μεγάλων περιουσιών επί της Μακαρίου, οι ιδιοκτήτες των οποίων για τους δικούς τους λόγους είτε δεν αναπτύσσουν με σκοπό τη μεταπώληση ή ενοικίαση, ή δεν ενοικιάζουν υφιστάμενες μονάδες σε τρίτους. Αυτή τη στιγμή τα ενοίκια εμπορικών χώρων σε παρόδους είναι πιο ψηλά από της Μακαρίου επειδή στις παρόδους η εμπορικότητά είναι πολύ ψηλότερη. Μετά, ο δήμος απέτυχε παταγνώς στην οργάνωση όμορφων και ουσιαστικών εκδηλώσεων σε εβδομαδιαία βάση για να ελκύει κόσμο. Όσα γίνονται θυμίζουν τριτοκοσμικό πανηγύρι παρά πολιτι-

ρυσία 10,2 δισ. ευρώ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 34,38 εκατ. ευρώ.

6. Στην Περιφέρεια Ηπείρου, οι 184.026 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη περιουσία 17,5 δισ. ευρώ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 43,7 εκατ. ευρώ.

7. Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, οι 398.739 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη περιουσία 33,1 δισ. ευρώ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 97,64 εκατ. ευρώ. Ο φόρος παραμένει σε χαμηλότερα επίπεδα μετά και τις καταστροφές των προηγούμενων χρόνων.

8. Στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, οι 141.062 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη περιουσία 16,6 δισ. ευρώ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 50,3 εκατ.

9. Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, οι 1.062.323 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη περιουσία 101,9 δισ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 296,5 εκατ.

10. Στην Περιφέρεια Κρήτης, οι 366.391 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη περιουσία 42,15 δισ. ευρώ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 124,3 εκατ.

11. Στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, οι 178.009 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη περιουσία 25,83 δισ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 79,92 εκατ.

12. Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, οι 345.696 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη περιουσία 31,8 δισ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 94,4 εκατ.

13. Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, οι 282.215 ιδιοκτήτες ακινήτων διαθέτουν ακίνητη περιουσία 22,8 δισ. Ο φόρος που καλούνται να πληρώσουν ανέρχεται στο ποσό των 70,39 εκατ. ευρώ.

στική ανάταση σε πρωτεύουσα. Επίσης, απέτυχαν με τις υπηρεσίες τους στο να έχουν αντικειμενικές μετρήσεις επισκεψιμότητας για να μπορούν να εφαρμόζουν και ανάλογες πολιτικές. Όλοι πάνε στα τυφλά με βάρκα την ελπίδα.

Θα γυρίσει, λοιπόν, η κατάσταση προς το καλύτερο αν ανοίξει η Μακαρίου σε όλους;

Ένας τρόπος υπάρχει: να δοκιμασθεί. Προσωπικά το βλέπω με μεγάλη δυσπιστία και επιφύλαξη. Δεν πιστεύω πως το να είναι μπλοκαρισμένη η Μακαρίου με αυτοκίνητα θα αυξήσει τους τζίρους του λιανικού εμπορίου. Ναι θα αυξήσει ενδεχομένως την εμπορική προβολή, αλλά αυτό δεν συνεπάγεται το άλλο.

Τα νούμερα των «Mall» δείχνουν ένα πράγμα: ότι πρέπει να κωνέψουμε όλοι ότι η Μακαρίου δεν μπορεί να είναι το «high-street» που είχαμε πριν κάποιες δεκαετίες και ούτε μπορούμε να έχουμε ένα high-street στα πρότυπα του Λονδίνου, του Παρισιού ή της Ρώμης. Πριν κάτι δεκαετίες η μάζα του πληθυσμού της Λευκωσίας ζούσε σε ακτίνα 1-2 χιλμ. από τη Μακαρίου και αυτή αποτελούσε το κέντρο του κόσμους τους. Είχε από υπεραγορές της εποχής, καταστήματα ένδυσης/ υπόδησης, καφετέριες/ μπιραρίες μέχρι και σινεμά. Αυτό καλώς ή κακώς τελείωσε.

Σήμερα η μάζα του πληθυσμού της Λευκωσίας ζει σε αποστάσεις από 2 χιλμ. μέχρι 20 χιλμ. από τη Μακαρίου. Συνεπώς το μέλλον της είναι άλλο: μια εμπορική αρτηρία με κορωνίδα την εστίαση, τα μαγαζιά, τα μικρά ξενοδοχεία και προσεγγιμένες αναπτύξεις οικιστικών και γραφειακών μονάδων.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η Νικολαΐδου-Βασιλείου ωσεί παρούσα επιστρέφει στο πατρικό της και επαναφηγείται τις επιλογές της και το κοινό θα έχει την ευκαιρία να ακολουθήσει τα βήματά της και να προσπαθήσει να ερμηνεύσει τι εστί μοντέρνο, στη Λεμεσό της δεκαετίας του 1930 και στην Κύπρο του 2025...

Μια όαση στην καλλιτεχνική Σαχάρα του τόπου

Η πρωτοπόρος ζωγράφος της Λεμεσού Λουκία Νικολαΐδου-Βασιλείου που ως αστέρας ανέτειλε στη Δύση και έδυσε στην Ανατολή

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Η έκθεση «Ανατέλλων Αστέρ, Λουκία Νικολαΐδου», σε επιμέλεια Ευαγόρα Βανέζη και Χριστίνας Λάμπρου, που παρουσιάζεται μεταξύ 16 - 18 και 23 - 25 Μαΐου στο σπίτι όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε η Λουκία Νικολαΐδου, στην οδό Ειρήνης 65, στη Μαραθευτογειτονιά της Λεμεσού, φέρνει στο φως παλαιά και νέα έργα της ζωγράφου, και εκείνο το μεγαλοαστικό σπίτι της πόλης γίνεται ένα χώρος βιωματικός, ένας χώρος παρατήρησης με επίκεντρο τα έργα της Λουκίας Νικολαΐδου-Βασιλείου. Ο τίτλος της έκθεσης προέρχεται από το άρθρο της εφημερίδας «L'Intransigeant» με αφορμή τη συμμετοχή της ζωγράφου στο Salon d'Automne του 1932, με το έργο «La Petite Normande» (Η Μικρή Νορμανδή). Το άρθρο της γαλλικής εφημερίδας δημοσιεύτηκε στην κυπριακή εφημερίδα «Χρόνος» στις 5 Μαρτίου 1933, και όπως μεταφράζεται: «Ένας ανατέλλων αστήρ είναι μία νεαρά ζωγράφος εκ Κύπρου, η Δ/νις Λουκία Νικολαΐδου».

Η συμπαθής συμπολίτιδα, όπως την αποκαλεί ο συντάκτης στο εισαγωγικό κείμενό του, θα εκθέσει στην Κύπρο, έχοντας επιστρέψει στην Κύπρο από το 1933, τρεις φορές, το 1934, το 1935 και το 1936. Το κοινό δεν είναι έτοιμο να εκτιμήσει τα έργα της, ο Τεύκρος Ανθίας και ο Παν (Πάνος Ταλιαδώρος) την εκτιμούν, όμως δεν αρκούν, και όπως αναφέρει ο Παν στη στήλη του «Παρενθέσεις» το 1933: «Η καλλιτέχνις είναι απογοητευμένη. [...] χωρίς να ευχαριστήσουν πάντως την καλή κοπέλα, πούχε την άτυχη έμπνευση να μας αποδείξει πως μέσα στην καλλιτεχνική Σαχάρα του τόπου μας υπάρχουνε κι' άγνωστες οάσεις». Σκέφτομαι τη Λουκία Νικολαΐδου να επιστρέφει στην πατρική της οικία στη Λεμεσό και καθισμένη σε κάποια πολυθρόνα στο αστικό σαλόνι του σπιτιού να αναρωτιέται πώς από τον παρισινό της θρίαμβο τώρα παλεύει για να αποδείξει την αξία της... άλλωστε εκείνη την περίοδο της Κύπρου, τη ζωγράφο την απασχολεί καλλιτεχνικά ο περίγυρός της, παρατηρεί τον κόσμο

γύρω της, θέλει να τον αποτυπώσει στον καμβά, ζωγραφίζει τοπία, συνεχίζει με άλλον τρόπο το γυμνό... ζει στην Κύπρο, στη Λεμεσό, από το 1933 ως το 1937, έχοντας ζήσει στη Μονμάρτη... στο Παρίσι, από το 1929 ως το 1933... και από το 1937 ως το τέλος της ζωής της, το 1994, στο Λονδίνο, τρεις σταθμοί, τρεις κόσμοι, τρεις ζωές.

Όπως μου λέει ο Ευαγόρας Βανέζης, εκ των επιμελητών της έκθεσης, προσπάθησαν να δείξουν πώς εξελίσσεται η Νικολαΐδου στην Τέχνη της, και πώς σταδιακά βρίσκει την ταυτότητά της, αλλά και την επιθυμία της να εργαστεί ως ζωγράφος, μέσα σε ένα ανδροκρατούμενο περιβάλλον. Οι δύο επιμελητές δεν στοχεύουν στο να επανασυστήσουν την

Οι επιμελητές της έκθεσης Ευαγόρας Βανέζης και Χριστίνα Λάμπρου δεν στοχεύουν στο να επανασυστήσουν την πρωτοπόρα καλλιτέχνη στο κοινό, αλλά να δημιουργήσουν νέα γνώση, και να προωθήσουν σύγχρονες αναγνώσεις και θεματικές που αφορούν την ευθύνη μας απέναντι στην κληρονομιά του μοντέρνου στην Κύπρο.

πρωτοπόρα καλλιτέχνη στο κοινό, αλλά να δημιουργήσουν νέα γνώση, και να προωθήσουν σύγχρονες αναγνώσεις και θεματικές που αφορούν την ευθύνη μας απέναντι στην κληρονομιά του μοντέρνου στην Κύπρο.

Ωσεί παρούσα

«Συνιστώμεν δε απλώς να προσαρμοσθῇ εἰς το κοινωνικόν περιβάλλον μας με τας γνωστάς απαιτήσεις του και εἰμεθα βέβαιοι, ὅτι τότε θέλει ἀποβῇ πολὺ ωφέλιμος καὶ μορφωτικὴ», να προσαρμοσθῇ λοιπὸν ἡ Λουκία Νικολαΐδου, αὐτὸ τὸν συστήνει ὁ εἰδικὸς συνεργάτης τῆς εφημερίδας «Νέος Κυπριακὸς Φύλαξ» Μ.Κ.Μ., ὁ ὁποῖος καλύπτει τὴν Γ'

Έκθεση Κυπριακής Τέχνης, του 1935, στην οποία συμμετέχει η Νικολαΐδου. Ο συνεργάτης της εφημερίδας βέβαια βρίσκει «εξαιρετικών καλλιτεχνικών ταλέντων και ουδείς δύναται να αρνηθῇ εἰς αὐτὴν λαμπρὰν καλλιτεχνικὴν μόρφωσιν», ἀλλὰ ἀκόμα τὸ κοινὸν δὲν ἦταν δεκτικὸ σὲ νέες τάσεις, πόσω μάλλον ἀπὸ μία γυναίκα. Ἡ Νικολαΐδου μετὰ ἀπὸ λίγα χρόνια θὰ φύγει γιὰ τὸ Λονδίνο, ὅπου γιὰ λίγο θὰ συνεχίσει νὰ ζωγραφίζει. Μὲ τὴ γέννηση τῶν κορῶν τῆς σταδιακὰ θὰ ἀφήσει τὴ ζωγραφικὴ μὲ σκοπὸ τὴ δημόσια ἐκθεση τῶν ἔργων τῆς. Γιὰ ἀρκετὰ χρόνια ἡ Λουκία Νικολαΐδου-Βασιλείου (1909 - 1994), ἡ πρώτη Κύπρια ζωγράφος, θὰ μπεῖ ξεχασθεῖ. Θὰ τὴν επαναφέρει στο προσκήνιο ἡ Ελένη Νικήτα, μὲ τὴ μεγάλη ἀναδρομικὴ ἐκθεση στους τρεῖς ὁρόφους τῆς Κρατικῆς Πινακοθήκης, τὸ 1992. Ἐκτοτε ἡ πρωτοπόρος ζωγράφος τῆς Λεμεσού καὶ τῆς Κύπρου μετὰ θάνατον ἐζῆσε μὴ δευτέρη καριέρα, ὡσὰν νὰ τῆς τὸ ὀφείλε ἡ ζωῇ. Καὶ μὲ αὐτὴ τὴν ἐκθεση ἡ Νικολαΐδου-Βασιλείου ὡσεί παρούσα επιστρέφει στο πατρικό της και επαναφηγείται τις επιλογές της και το κοινό θα έχει την ευκαιρία να ακολουθήσει τα βήματά της και να προσπαθήσει να ερμηνεύσει τι εστί μοντέρνο, στη Λεμεσό της δεκαετίας του 1930 και στην Κύπρο του 2025...

Το έργο της Νικολαΐδου-Βασιλείου ακόμα και σήμερα είναι πρωτοποριακό, όχι ως προς τις τεχνικές ή τη θεματολογία, αλλά ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ζωγράφου, που σε εποχές που η γυναίκα στην Κύπρο το περισσότερο που μπορούσε να γίνει επαγγελματικά είναι μια καλή μοδίστα ή οικογενειακά να μνημονεύεται ως «φιλόστοργος μήτηρ». Η Νικολαΐδου-Βασιλείου βέβαια για χάρη της οικογένειάς της παράτησε την τέχνη, έχοντας ωστόσο θέσει θεμέλια για τη γυναίκα χειραφέτηση. Κλείνοντας, σκέφτομαι πώς θα συνομιλούσαν άραγε η Λουκία Νικολαΐδου-Βασιλείου με τη Σοφία Λασκαρίδου (της πρώτης γυναίκας που έγινε δεκτή στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα) και οι δύο πρωτοπόρες και σπουδαίστριες της Académie Colarossi...

Πληροφορίες: Ειρήνης 65, Λεμεσό, στο οικογενειακό σπίτι της ζωγράφου. Λειτουργία: 16 - 18 Μαΐου και 23 - 25 Μαΐου, 18:00 - 21:30. Παρουσίαση πειραματικού ηχητικού ντοκιμαντέρ από τον Λοΐζο Ολύμπιο: 23 Μαΐου, Δημοτική Πινακοθήκη. Διαγενεακό Εργαστήριο από τη μουσειο-παιδαγωγό Έλενα Παναγιώτου: 24 Μαΐου, 17:00 - 20:00 στον χώρο της έκθεσης. Ξεναγήση Έκθεσης και ανοικτή συζήτηση: 25 Μαΐου, 19:00 - 20:30, στον χώρο της έκθεσης. Χορηγός: C.O.S.T. - European Cooperation in Science and Technology | Toolkit of Care. Διοργάνωση: Serious Products Lab, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Στήριξη: MAD Lab, Τμήμα Πολυμέσων και Γραφικών Τεχνών (Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου), Pylon Art & Culture, Λεμεσός 2030 Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης - Υποψήφια Πόλη, VI-M.A Art Fair. Στην έκθεση παρουσιάζονται έργα της ζωγράφου από τη συλλογή της οικογένειας Κοραή και κάποια παρουσιάζονται για πρώτη φορά.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

18-23.5.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Οικουμενική Γλώσσα»

Προβάλλεται στον κινηματογράφο Πάνθεον στη Λευκωσία η ταινία «Οικουμενική Γλώσσα» του Matthew Rankin, παραγωγή του 2024. Τρεις ιστορίες καθημερινής κοινότητας, τοποθετημένες στην αλλόκοτη πόλη Γουίνιπεγκ, γέννημα του παντρέματος γεωγραφικών χαρακτηριστικών του Καναδά και πολιτισμικών αναφορών του Ιράν. Παίζοντας θεματικά με τις έννοιες της «γλώσσας» και της «οικουμενικότητας», που συνθέτουν και τον τίτλο της, η σουρεαλιστική κωμωδία του Καναδού Μάθιου Ράνκιν κέρδισε κριτικές και βραβεία, όπως το Βραβείο Κοινού στο Δεκαπενθήμερο Σκηνοθετών του Φεστιβάλ Καννών και τον Χρυσό Αλέξανδρο του τμήματος Film Forward στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης. ΔΕΥΤΕΡΑ 19 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. **Διαγόρου 29, Λευκωσία.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Παίρνοντας θέση»

Η **Alpha Square** ανεβάζει στην Οικία Διευθυντή της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας την παράσταση «Παίρνοντας θέση», έργο του Ρόναλντ Χάργουντ, σε σκηνοθεσία Ελένης Αναστασίου. Ο Βίλχελμ Φουρτβένγκλερ (1886-1954) ήταν ένας από τους σπουδαιότερους μαέστρους του προηγούμενου αιώνα. Ατυχία της ζωής του ήταν ότι βρισκόταν στην κορυφή της καριέρας του - στην Φιλαρμονική Βερολίνου - όταν οι Εθνικοσοσιαλιστές πήραν την εξουσία. Ενώ πολλοί από τους καλλιτέχνες συναδέλφους του είτε εξαναγκάστηκαν να φύγουν από την Γερμανία είτε μετανάστευσαν ως ένδειξη διαμαρτυρίας, ο

Φουρτβένγκλερ παρέμεινε. Μετά τον πόλεμο κατηγορήθηκε ότι υπηρέτησε το Ναζιστικό καθεστώς. Το έργο διαδραματίζεται στο Βερολίνο το 1946, στη Ζώνη Αμερικανικής Κατοχής, κατά τη διάρκεια των ανακρίσεων που θα οδηγήσουν στις δίκες της Νυρεμβέργης, με σκοπό την αποναζιστικοποίηση. Παίζουν οι: Βαρνάβας Κυριαζής, Ανδρέας Αραούζος, Χάρης Αττώνης, Παναγιώτα Παπαγεωργίου, Γιώργος Ευαγόρου και Μαρίλια Χαριδήμου. Παραστάσεις: Τετάρτη μέχρι Κυριακή, 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες, εισιτήρια: www.alphasquare.com.cy, ticketmaster.cy/77777040 / ACS Courier**

ΕΚΘΕΣΗ

Βάσω Κατράκη-Δημήτρης Αλνθεινός

Το **Δημοτικό** Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή παρουσιάζει στο κυπριακό κοινό δύο σημαντικούς καλλιτέχνες, τη Βάσω Κατράκη και τον Δημήτρη Αλνθεινό, σε επιμέλεια της έκθεσης Γιάννη Μπόλη. Στα έργα της η Βάσω Κατράκη, με τη λιπτότητα και τη βαθιά επεξεργασμένη απλότητα της φόρμας τους και τις εμβληματικές αρχετυπικές τους μορφές, επικεντρώνεται στον άνθρωπο μέσα από την υποβλητική αντίθεση του μαύρου-άσπρου. Το έργο του Δημήτρη Αλνθεινού (Αθήνα, 1945) διαμορφώνεται μέσα στο διεθνές κλίμα των κοινωνικών και καλλιτεχνικών επαναστάσεων της δεκαετίας του 1960, καθώς και στις καλλι-

τεχνικές πρακτικές ακτιβισμού και αμφισβήτησης της επομένης. Η πρώτη συνάντηση των δύο καλλιτεχνών γίνεται στις αρχές της δεκαετίας του 1970 και μισό αιώνα μετά, συναντώνται ξανά σε μια κοινή έκθεση. Η πολιτική διάσταση της τέχνης τους, καθώς και το πνεύμα εναντίωσής τους, ενάντια σε κάθε είδους καταπιεστικό μηχανισμό εξουσίας, είναι τα σημεία σύγκλισης των δύο εικαστικών με τους τόσο διαφορετικούς εκφραστικούς τρόπους και διαδρομές. Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή, Αμμοχωστού 55-59, εντός των τειχών Λευκωσία. **Εγκαίνια έκθεσης 22 Μαΐου. Διάρκεια έως 20 Δεκεμβρίου.**

ΒΙΒΛΙΟ

Το παράδοξο στη λογοτεχνία

Το **Βιβλιοτρόπιο**, συνεχίζοντας τις εκδηλώσεις για το 2025, εστιάζει την προσοχή του στη λογοτεχνία του παράδοξου. Προσκαλεί για πρώτη φορά στην Κύπρο, μία από τις σημαντικότερες εκπροσώπους της λογοτεχνίας του παράδοξου και του φανταστικού στον ελληνικό χώρο, τη συγγραφέα Ιωάννα Μπουραζοπούλου για μια συνουμία με τον συγγραφέα Δημοσθένη Παπαμάρκο, για μία συζήτηση γύρω από την ανεπίλυτη σύγκρουση που προκύπτει από την προβληματική συνύπαρξη του πραγματικού και του αδύνατου στη λογοτεχνία. Η ικανότητα του ανθρώπου να δημιουργεί εκ του μηδενός άλλους κόσμους αποτελεί δομικό χαρακτηριστικό της ανθρώπινης ψυχοσύνθεσης. Ο Άλλος κόσμος, ο κόσμος του παράδοξου και της φαντασίας, δεν είναι η never-never land, αλλά η 'χώρα' όπου οι χαρακτήρες αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα, τις ίδιες επιλογές και διλήμματα, όπως κι εμείς στον δικό μας κόσμο. Πέμπτη 22 Μαΐου, ώρα 7:30 μ.μ. Δημοτική Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη Λεμεσού. **Κρατήσεις θέσεων τηλεφωνο 99667599.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Χαρίκλεια Καβάφη»

Ο **Θεατρικός** Πολυχώρος ΕΣΤΙΑ σε συνεργασία με το Ίδρυμα Universitas παρουσιάζει τον μονόλογο του Κοραή Δαμάτη «Χαρίκλεια Καβάφη», υπό τη μορφή θεατρικού αναλογίου, με τη Μαρία Αλιφέρη για δυο μόνο παραστάσεις στη Λευκωσία. Ο θεατρικός μονόλογος που έγραψε λέει ο συγγραφέας για τη μητέρα του ποιητή Κωνσταντίνου Καβάφη, στηρίχτηκε σε λίγα στοιχεία, αλλά και στη μυθολογία. Και έτσι, συθαιρέτα θα έλεγε κανείς, δημιουργήθηκε μια ισχυρή προσωπικότητα, δυναμική, αρκετά μπροστά απ' την εποχή της, με «παλαιά» γνώση για τη ζωή, το πένθος και τον θάνατο, με ξεκάθαρες σκέψεις και αντιλήψεις για τις όποιες ερωτικές σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, τρυφερή και με έγνοια μεγάλη για τον άντρα της Πέτρο Καβάφη, για όλα της τα παιδιά, αλλά περισσότερο για τον μικρότερό της, που του είχε και

μεγάλη αδυναμία, Κωνσταντίνo Καβάφη». Παραστάσεις: Σάββατο 24 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. και Κυριακή 25 Μαΐου, ώρα 7:00 στην Αίθουσα Μελίνα Μερκούρη. Στις παραστάσεις θα είναι παρών και ο συγγραφέας του έργου, ηθοποιός και σκηνοθέτης Κοραής Δαμάτης. Συμμετέχουν: Φάνη Πέτσα, Μάριος Σαρπέτσας. Σκηνογραφική επιμέλεια: Μαρίζα Παρτζίλη. Σκηνοθεσία: Άγις Παϊκος.

ΥΠΟΒΟΛΕΙΟ | Του **ΒΑΣΙΛΗ ΑΓΓΕΛΙΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Πόρισμα ΕΜΠ: Ου γαρ πείσεις μηδ' ἦν πείσης

ΤΟ ΕΧΟΥΜΕ από τον Αριστοφάνη: «Ου γαρ πείσεις μηδ' ἦν πείσης» ή, σε παραλλαγή, «Ου με πείσεις καν με πείσης» – τουτέστιν «Δεν με πείθεις ακόμα κι αν με πείσεις». Δεν πα' να μού κατεβάσεις ότι το Πόρισμα Καρώνη του ΕΜΠ, αλλά ακόμη και τις πλάκες του Μωυσή με τις 12 Εντολές. Από Ανδρουλάκη μέχρι Ζωή –και τέρμα εδώ, δεν έχει παραπέρα– η απόρριψη του πολυαναμενόμενου πορίσματος ήταν έτοιμη από καιρό, όχι όμως και καλοψημένη πάντα.

ΠΟΙΟΣ ΕΧΕΦΩΡΝ θα έβαζε στοίχημα το πρωί Τρίτης, οπότε δημοσιοποιήθηκε (ως φέιν βολάν) το πόρισμα του εμπεριονόνημα καθηντη του ΕΜΠ, ότι θα υπήρχε κόμμα της αντιπολίτευσης που δεν θα το απέρριπτε ασυζητητί, αδιαβαστί και παραχρήμα. Οιονδήποτε κόμμα πάσας αντιπολιτευσέως – σοβαρό (λέμε τώρα), ασόβαρο (τελεία πρέπει εδώ) αλλά ας αρκεστούμε στην άνω κι ας συνεκίσουμε χάριν παιδίας – «και γλαφυρότητας!» θα πρόσθετε άσπονδος φίλος), κόμμα κυρ-αλοιφικό, παλαιο-

ημερολογίτικο, «πισωγυρισμένο» ιλιγγιώδως στο προπατορικό 3%, κόμμα απτέρου Νίκας και λοιπών ρεταλιών. Από το αμύχανο Πασόκ, που πήγε να ξεφύγει αρπαγμένο από αποστροφή του Μαρινάκη σχετικά με τις ευθύνες Ανδρουλάκη για την Τεμπωρυχία, μέχρι την Ζωή την Εισαγγελογέννητη, η οποία εξέβρασε ό,τι εξέβρασε κατά του πορίσματος αορίστως, εκτός μιας απειλής που εκτόξευσε σαφώς μεν κατά Καρώνη αλλά διήθεν γενικά εναντίον «αυτών που απεργάζονται την αλλοίωση στοιχείων γύρω από (sic) κακουργήματα», απειλή ότι αυτά η αλλοίωση «στοιχειοθετεί αυτοτελές έγκλημα». Όχι, περίμενε κανείς ότι από τον εισαγγελικό λόγο και τρόπο του πατρός Κωνσταντόπουλου επί προεδρίας του στον Συνασπισμό θα φύτρωνε κάτι καλύτερο από μια Εισαγγελογέννητη;

Η ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΟΥ, ως ἦτο φυσικόν και αναμενόμενον, ανέλαβε να κρεμάσει κανονικά στα μανταλάκια τον καθηγητή Καρώνη του Πορίσματος. Δεν είναι τρόπος

του λέγειν «τον κρέμασε στα μανταλάκια» κρέμασε ευμέγεθες πορτρέτο του (φωτογραφία) στο Διαδίκτυο, αφού τον έλουσε πατόκορφα μ' έναν «φευγάτο», ως συνήθως, λιβέλο. Και τον απείλησε επίσης –αυτή ότι θα τον διασύρει διεθνώς σε όλα τα επιστημονικά φόρα. Διότι ως γνωστόν η Μαρία Καρυστιανού τα ξέριε εκ των προτέρων όλα και επιπλέον διαθέτει και το ακαταδίκτο. Δεν θα βρεθεί, βρε αδελφέ, υβριζόμενος ή και συκοφαντούμενος να μυνύσει μητέρα θύματος. Την συμβουλεύει άλλωστε γενικώς και ειδικώς η συνήγορός της: η οποία παίζει ρόλο μετροπόντικα στην υπόθεση της Τεμπωρυχίας, ανοίγοντας συνεχώς διάφορα τούνελ. Που την έχουν βγάλει μέχρι τώρα στην «άλλη μεριά της Κακιάς Σκάλας», αλλά και που καθόλου δεν αποκλείεται να την βγάλουν αίφνης στα απόκρημνα άντρα του Προκρούστη. Ήδη κατακρημνίζονται βράχια στην επέλασή της.

ΤΟ ΡΕΠΕΡΤΟΡΙΟ της Τεμπωρυχίας εμπλουτίστηκε πάντως με νέα

στοιχεία χάρη στο Πόρισμα του ΕΜΠ. (Έτσι, ως Πόρισμα ΕΜΠ, θα το έχει προσέξει ο αναγνώστης, δεν το αναφέρει κανείς της αντιπολίτευσης. Τους βολεύει χωρίς το κύρος ΕΜΠ, αλλά μόνο με ένα άγνωστο στους πολλούς επώνυμο, να υποβαθμίζουν / υβρίζουν / απειλούν – όπως ακριβώς πράττει αλληλοσυμπληρούμενο το δίδυμο Ζωή - Καρυστιανού). Τέλος, άλλο ήθελα να πω: Το πόρισμα έδωσε την ευκαιρία σε αντιπολιτευόμενους μεν, «μετριοπαθείς» δε, όπως ο βουλευτής του Σύριζα Μαμουλάκης, να προσφέρουν και άλλα εργαλεία στους Αγώνιστές της Τεμπωρυχίας: η Βιβλιογραφία, λ.χ., που παραθέτει ο εμπεριονόνημα καθηντη στο πόρισμα του είναι «πεπαλαιωμένη» αφού δεν αναφέρει κανένα επιστημονικό σύγγραμμα πέραν του 2003.

ΚΙ ΥΣΤΕΡΑ σου λένε ότι είναι τεμπελαρία οι περισσότεροι βουλευτές και αποφεύγουν να διαβάσουν πολυσέλιδα πορίσματα κ.λπ. Ναι, αλλά την βιβλιογραφία στο τέλος, ε!;

Η συνήγορός της παίζει ρόλο μετροπόντικα στην Τεμπωρυχία ανοίγοντας διάφορα τούνελ.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Όταν «η αλήθεια δέχεται επίθεση»

Πέρυσι ήταν η ενδυματολογική επιλογή της Κέιτ Μπλάνσετ. Η ακολουθία των χρωμάτων στην ακριβή τουαλέτα της παρέπεμπε στην παλαιστινιακή σημαία. Ανέμισε την πράσινη φόδρα στο κόκκινο χαλί των Καννών και προκάλεσε αναταράξεις και εκατοντάδες σχόλια, έντυπα και ηλεκτρονικά, σε όλον τον κόσμο. Η διαμαρτυρία και η συμπαράστασή της στην Παλαιστίνη δεν είχαν, προφανώς, πρακτικό αποτέλεσμα. Ενα χρόνο μετά, η Γάζα συνθλίβεται από βόμβες, θάνατο και τραγικές ελλείψεις τροφίμων. Αυτό, όμως, τι σημαίνει; Οτι δεν υπήρχε λόγος να διαμαρτυρηθεί; Φέτος, η Ζιλίετ Μπινός, πρόεδρος της κριτικής επιτροπής, στην τελετή έναρξης του 78ου φεστιβάλ, ντυμένη με λευκό Ντίορ σύνολο, το οποίο κατέληγε σε κάλυμμα κεφαλιού, δικνή μαντίλας, μίλησε για την τραγωδία στη Γάζα, τη Φατιμά Χασούνα (σ.σ. 25χρονη φωτορεπόρτερ που δολοφονήθηκε από ισραηλινά πυρά), για το «όπλο» της τέχνης.

Μία ημέρα νωρίτερα, στη γαλλική Liberation δημοσιεύτηκε επιστολή με τίτλο «Για τη Φατέμ» (προβάλλεται στις Κάννες το ντοκιμαντέρ «Put Your Soul On Your Hand And Walk», για τη ζωή της) η οποία καλεί το φεστιβάλ να μην αποσιωπά τη γενοκτονία στη Γάζα. Την επιστολή υπογράφουν 400, περίπου, μέλη της διεθνούς κινηματογραφικής κοινότητας (από τον Ρίτσαρντ Γκιρ, τον Χαβιέ Μπαρδέμ, τον Ντέιβιντ Κρόνενμπεργκ έως τον Πέδρο Αλμοδόβαρ, τον Κώστα Γαβρά και τον Γιώργο Λάνθιμο). «Ποιο είναι το νόημα των επαγγελμάτων μας (...) αν δεν είμαστε παρόντες για να προστατεύσουμε

Κανείς, ανώνυμος ή επώνυμος, θεατής ή δημιουργός, δεν αφήνει την εικόνα του κόσμου στην γκαρνταρόμπα για να πάρει θέση στην αίθουσα.

τις καταπιεσμένες φωνές;» αναφέρεται μεταξύ άλλων.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα επηρεάσουν τις πολιτικές αποφάσεις; Απίθανο. Αυτό όμως τι σημαίνει; Οτι δεν υπήρχε λόγος να γίνουν;

Ο Ρόμπερτ ντε Νίρο, παραλαμβάνοντας τον τιμητικό Χρυσό Φοίνικα για την προσφορά του στην 7η τέχνη, ξεσπάθωσε από τη σκηνή των Καννών εναντίον του Τραμπ. Δεν ήταν η πρώτη φορά, αλλά η στιγμή εκτός από φορτισμένη είχε και ενισχυμένο συμβολισμό: «Η τέχνη αναζητά την αλήθεια. Η τέχνη αγκαλιάζει την ποικιλομορφία. Γι' αυτό η τέχνη είναι απειλή. Γι' αυτό αποτελούμε απειλή για τους τυράννους και τους φασίστες», τόνισε ο 82χρονος σπουδαίος ηθοποιός. Αποκάλεσε τον Τραμπ «Φίλιςταίο πρόεδρο της Αμερικής», αναφέρθηκε στα πλήγματα που δέχονται ο πολιτισμός και η εκπαίδευση, στους δασμούς, και κατέληξε: «Όλες αυτές οι επιθέσεις είναι ανεπίτρεπτες. Και αυτό το πρόβλημα δεν αφορά μόνο την Αμερική, αλλά ολόκληρο τον κόσμο. Δεν μπορούμε να καθίσουμε και να κοιτάμε, σαν να βλέπουμε ταινία. Είναι η ώρα, όσοι άνθρωποι νοιάζονται για την ελευθερία να οργανωθούν, να διαμαρτυρηθούν κι όταν γίνονται εκλογές, να ψηφίζουν».

Προφανώς και ο Τραμπ δεν δίνει δεκάρα για τους φιλιππικούς του Ντε Νίρο. Αυτό, τι σημαίνει όμως; Οτι δεν υπάρχει λόγος να ακούγονται;

Αλλιονό μας αν σε αυτούς τους ταραγμένους καιρούς καλλιτέχνες και δημιουργοί σφύριζαν αδιάφορα. Αν έκαναν ανέμειλο –και μόνο – δημόσιες εμφανίσεις, αν δεσμεύονταν αποκλειστικά στο έργο τους, σαν να ζουν σε κενό αέρος. Η άποψη, ο σχολιασμός, η υπόμνηση, έμμεση ή άμεση, μιας καταστροφής ανθρωπιστικής ή περιβαλλοντικής δεν συνεπάγεται και στράτευση της τέχνης σε μια ιδεολογία ή ένα σκοπό. «Δεν μπορούμε να κοιτάμε, σαν να βλέπουμε ταινία» (Ντε Νίρο), όταν «η αλήθεια δέχεται επίθεση» (Τζέρεμι Στρονγκ, ηθοποιός). Η στρέβλωση της πραγματικότητας μέσα από τα fake news, η σύγχυση, ο φόβος και η επιθετικότητα που προκαλούν, δεν είναι μια συνθήκη στην οποία ο κινηματογράφος δεν έχει ρόλο ούτε λόγο. Κανείς, ανώνυμος ή επώνυμος, θεατής ή δημιουργός, δεν αφήνει την εικόνα του κόσμου στην γκαρνταρόμπα για να πάρει θέση στην αίθουσα.

Τρυπώνοντας στο βαθύτερο Είναι του ανθρώπου

Ο ηθοποιός Βασίλης Βασιλάκης αναμετρίεται με την «Ασκητική» του Καζαντζάκη και μιλάει στην «Κ» για το εγχείρημά του

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Θεατρική Στέγη Κύπρου, με έδρα της τη Λάρνακα, πριν από λίγο καιρό ανέβασε σε μορφή σκηνο-θετημένου αναλογίου το παπαδιαμαντικό διήγημα «Η Νοσταλγός», φέρνοντας επί σκηνής τον ιδιαίτερο λόγο του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη. Η επόμενη κίνηση της ομάδας αυτής της Λάρνακας είναι να φέρει στην Κύπρο την «Ασκητική - Salvatores Dei» του Νίκου Καζαντζάκη, σε θεατρική διασκευή και ερμηνεία του Βασίλη Βασιλάκη. Πρόκειται για ένα φιλοσοφικό κείμενο του μεγάλου διανοητή και συγγραφέα Νίκου Καζαντζάκη, στο οποίο καταθέτει υπαρξιακά ερωτήματα, αλλά και ζητήματα ηθικής προσωπικής τάξης, και της θέωσης του Ανθρώπου, μέσω της αναζήτησης του δικού του θεού.

Για την παράσταση αυτή μιλήσα με τον Βασίλη Βασιλάκη, ο οποίος από το 2008 έως και το 2018 παρουσίαζε την «Ασκητική» στην Ελλάδα και πρώτη μου ερώτηση είναι πώς γίνεται να διασκευάσει κάποιος ένα τόσο απαιτητικό κείμενο, «στέκεσαι σε κάποιο στοιχείο της «Ασκητικής» συγκεκριμένα ή διαχειρίζεσαι εν συνόλω το κείμενο;» τον ρωτώ: «Είναι αδύνατο να σταθεί κάποιος σε κάποιο συγκεκριμένο στοιχείο του κειμένου. Ίσως αυτός ο τρόπος να έκανε πολύ πιο εύκολη τη δουλειά, ωστόσο σε αυτή την περίπτωση υπήρχε συνολική διαχείριση του έργου του Νίκου Καζαντζάκη». Υποθέτω, αν και είμαι σχεδόν βέβαιος πως αντιμετώπισε δυσκολίες στην επεξεργασία του

«Ο βαθμός δυσκολίας όμως αυξάνεται όταν αντί για ένα θεατρικό κείμενο αντιμετωπίζουμε ένα φιλοσοφικό δοκίμιο. Με πολλή δουλειά όμως και πίστη όλα γίνονται», λέει ηθοποιός Βασίλης Βασιλάκης, ο οποίος βρίσκεται επί σκηνής και έχει κάνει τη θεατρική διασκευή της «Ασκητικής - Salvatores Dei» του Νίκου Καζαντζάκη.

κειμένου... «ισχύει και ποιες ήταν αυτές» τον ρωτώ: «Είναι αλήθεια αυτό. Είναι πραγματικά δύσκολο να αποφασίσεις σε ένα τέτοιο κείμενο πυκνότητας και ουσίας τι θα αφήσεις απ' έξω. Διαβάζοντας όμως πιο προσεκτικά διαπι-

στώνεις τον μινιμαλιστικό, κατά κάποιο τρόπο, χαρακτήρα, την επανάληψη του ίδιου θέματος με μικρές παραλλαγές. Οπότε αυτό λειτουργήσε σαν σωσίβιο και βοήθησε στις τελικές επιλογές του κειμένου, δηλαδή στο θα συμπερι-

λάβουμε και τι θα αφαιρέσουμε». Τελικά, πόσο εύκολο είναι να γίνει θεατρική πράξη μία φιλοσοφική και υπαρξιακή διαδρομή, Βασίλη; «Κατ' αρχάς στο θέατρο τίποτε δεν είναι εύκολο. Ο βαθμός δυσκολίας όμως αυξάνεται όταν αντί για ένα θεατρικό κείμενο αντιμετωπίζουμε ένα φιλοσοφικό δοκίμιο. Με πολλή δουλειά όμως και πίστη όλα γίνονται».

Το αυστηρό τέμπο

Πώς όμως στέκεται ο ηθοποιός ερμηνεύοντας ένα φιλοσοφικό δοκίμιο... και τον ρωτώ ποιον δρόμο ακολούθησε ερμηνευτικά για να σταθεί στη σκηνή: «Η αλήθεια είναι πως για μεγάλο διάστημα η ερμηνευτική μου προσπάθεια οδηγείτο από την τυφλότητα. Ήταν δηλαδή τόσο μεγάλος ο όγκος των εννοιών που έπρεπε να κατανοηθούν που δεν άφηναν χώρο για να σκεφτώ το υποκριτικό κομμάτι. Την κατάλληλη στιγμή όμως ήλθε ένα σήμα από τον ίδιο τον Καζαντζάκη... και τι εννοώ. Ο Νίκος Καζαντζάκης σε μία επιστολή του προς τη Γαλάτεια, τη σύζυγό του, της ανέφερε πως τελείωσε την Ασκητική "την οποία και έγραψε σε αυστηρό τέμπο". Αυτό αμέσως μου έδωσε ένα ερμηνευτικό τρόπο και προσέγγιση του ίδιου του κειμένου».

Το πολύ ενδιαφέρον εγχείρημα του Βασίλη Βασιλάκη να ακουστεί θεατρικά ο Νίκος Καζαντζάκης ενέχει άραγε κάποιο ρίσκο όσον αφορά το κοινό; Πώς θα ήθελες να φύγει το κοινό από την παράσταση, τον ρωτώ: «Σίγουρα όχι όπως ήλθε. Έχω την εντύπωση, μετά από δεκάδες παραστάσεις που

έγιναν στην Ελλάδα ότι όντως δεν φεύγουν όπως ήλθαν. Παρατήρησα αντιδράσεις ποικίλες και πραγματικά ενδιαφέρουσες... μα είναι ακόμα επίκαιρα τέτοια κείμενα... Βασίλη; «Αν κρίνω από τις συζητήσεις που είχα με το κοινό μετά από κάθε παράσταση, παρατηρώ πως η "Ασκητική" έχει την ικανότητα να τρυπώνει στο βαθύτερο Είναι του ανθρώπου και να επαναπροσδιορίζει τη σχέση με τον εαυτό μας, αλλά και τα θεμελιώδη αγωνιώδη υπαρξιακά ερωτήματα και αγχιστρωμένα στην ψυχή μας ζητούν απαντήσεις», και φυσικά απαντώ και εγώ, πάντοτε είναι επίκαιρα θέματα που αφορούν τον Εαυτό μας και τη δική μας θέση στην πυραμίδα του Ανθρώπου.

Κλείνοντας τη συζήτησή μας, λέω στον Βασίλη Βασιλάκη: Αναζητείς τη θέωση μέσω της θεατρικής πράξης και μου απαντά: «Η ερώτησή σου μου θύμισε την ποιήτρια Κατερίνα Αγγελάκη Ρουκ, που ήταν και βαφτισιάμα του Καζαντζάκη, την εποχή που έκανα πρόβες στην Αίγινα και μιλούσαμε για την "Ασκητική", μου είχε πει, με το καταπληκτικό της χιούμορ... εσύ πας να γίνεις "θεοποιός". Πάντως, για να σου απαντήσω, πρόθεσή μου δεν είναι να θεοποιηθώ, αλλά μέσω του θεάτρου να κάνω ένα βήμα παραπάνω, κοινό και ηθοποιός να συνδεθούμε συνειδητά και ειλικρινά, αυτό που ουσιαστικά περιέχουν ή πρέπει τουλάχιστον να περιέχουν όλες οι παραστάσεις». Τελικά κ. Βασιλάκη, ποια είναι η σχέση η δική σου με τον Θεό και τον Άνθρωπο; «Ανακαλύπτοντας τον άνθρωπο συναντήθηκαν με τον δικό μου θεό» μου απαντά!

«Για μεγάλο διάστημα η ερμηνευτική μου προσπάθεια οδηγείτο από την τυφλότητα... Την κατάλληλη στιγμή όμως ήλθε ένα σήμα από τον ίδιο τον Καζαντζάκη...».

Πληροφορίες: ΑΣΚΗΤΙΚΗ - Salvatores Dei, Παραστάσεις: 6 και 7 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Flea Theater, Λευκωσία. Κρατήσεις τηλεφωνικά ή με SMS: 99174195.

Η ΜΠΥΡΑ ΚΕΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

ΤΟΥ ΘΟΔΩΡΗ ΑΘΕΡΙΔΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
12 - 15 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ
16 - 18 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΑΦΟΥ
19 - 20 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
UCLAN - ΠΥΛΑ
21 - 22 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΘΟΔΩΡΗΣ ΑΘΕΡΙΔΗΣ

ΖΕΤΑ ΜΑΚΡΥΠΟΥΛΙΑ

ΗΛΙΑΣ ΒΑΛΑΣΗΣ

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΤΣΙΛΙΜΠΙΟΥ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ

ΘΟΔΩΡΗΣ ΑΘΕΡΙΔΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΘΑ ΔΟΘΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:

ticketmaster.cy | ACS | 7777 7040

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ
ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Χρόνος, χώρος, χορός και επιμονή

Οκτώ δημιουργοί που λαμβάνουν μέρος στο φεστιβάλ χορού και performance «On Bodies 2025» στη Λευκωσία μιλούν στην «Κ»

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ

Για ακόμη μία χρονιά στη Στέγη Χορού Λευκωσίας άνθρωποι του χορού και του performance art θα παρουσιάσουν τις δουλείες τους στο πλαίσιο του φεστιβάλ «On Bodies». Από τις 22 έως τις 25 Μαΐου θα παρουσιαστούν 12 πρότζεκτ, με το σύνολο των ατόμων που συμμετέχουν να φτάνει τα 55. Στη φετινή του έκδοση το φεστιβάλ θα εστιάσει στην Ανθεκτικότητα, την ικανότητα προσαρμογής – είτε ως άτομα, είτε ως κοινότητες, είτε ως αλληλοσυνδεδεμένα δίκτυα – σε προκλήσεις της ζωής. Το συνολικό πρόγραμμα του φεστιβάλ επιμελήθη-

κε ο Πέτρος Κονναρής και τα κομμάτια από το ανοικτό κάλεσμα επιλέχθηκαν μαζί με τους Αριάννα Οικονόμου, Ανδρομάχη Δ. Lindahl, Παύλο Μάριο Κτωρίδη και Χάρις Ιακώβου. Για τη δουλειά που θα παρουσιάσουν στο φετινό φεστιβάλ «On Bodies» στην «Κ» μίλησαν οκτώ δημιουργοί από την Κύπρο και το εξωτερικό. Σημειώνουμε πως το φεστιβάλ για το 2025 δεν έλαβε χρηματοδότηση από το χορηγικό πρόγραμμα «ΚΥΠΡΙΑ» του υφυπουργείου Πολιτισμού, λόγω εξάντλησης του κονδυλίου, με τους ανθρώπους του φεστιβάλ να προχωρούν να κάνουν κάλεσμα για Crowdfunding.

Στη φετινή του έκδοση το φεστιβάλ θα εστιάσει στην Ανθεκτικότητα, την ικανότητα προσαρμογής – είτε ως άτομα, είτε ως κοινότητες, είτε ως αλληλοσυνδεδεμένα δίκτυα – σε προκλήσεις της ζωής.

Το φεστιβάλ χορού και performance «On Bodies 2025» θα πραγματοποιηθεί από τις 22 έως τις 25 Μαΐου στη Στέγη Χορού Λευκωσίας και στο Πάρκο της Αθάλσας, θα παρουσιάσουν 12 πρότζεκτ, με το σύνολο των ατόμων που συμμετέχουν να φτάνει τα 55.

Ahmed El Gendy (EG/NL)

i feel you like the moon
feels the earth

Πέμπτη 22 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ.

- Πώς η σιωπή μεταβάλλει το άγνωστο σε οικείο;

- Για μένα η σιωπή δεν είναι ποτέ απόλυτη σιωπή, υπάρχει ήδη αρκετή επικοινωνία στον χώρο. Όταν περιορίζουμε τη συνήθεια του λόγου που είναι και η πιο άμεση μορφή σύνδεσης, αφήνουμε χώρο για άλλες δυνατότητες. Κάνει τη συντροφικότητα θέμα «παρουσίας» – χωρίς να πηδάμε στους κοινωνικούς κώδικες και τις γνωστικές εικασίες. Η προσοχή τότε μετατοπίζεται στην αντίληψη διαφορετικών λεπτομερειών ο ένας για τον άλλον. Σε αυτόν τον μη λεκτικό χώρο, ο «άγνωστος» δεν είναι πλέον το άτομο στην «άλλη πλευρά της συζήτησης» αλλά το άτομο «ακριβώς δίπλα μου». Ο χρόνος είναι αυτό που την κάνει οικεία και γνώριμη, όχι η σιωπή από μόνη της.

arisandmartha (GR)

All that Matter or notes
on performing friendship

Κυριακή 25 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ.

- Η συνύπαρξη επί σκηνής προϋποθέτει και τη συνύπαρξη στην κοινωνία;

- Αφορμή για το έργο μας υπήρξε η βαθύτερη επιθυμία αυτο-ενδοσκόπησης και διερεύνησης των πολλαπλών τρόπων με τους οποίους συνδεόμαστε ως Άρνη-Και-Μάρθα, ως ανεξάρτητες προσωπικότητες, ως φίλοι, ως καλλιτέχνες, ως συνεργάτες, αλλά και ως δημιουργοί που βρίσκονται ταυτόχρονα και επί σκηνής. Ο κοινός τόπος είναι η βασικότερη προϋπόθεση αυτής της συνύπαρξης, όχι με όρους ανεκτικότητας ή παράλληλης τοποθέτησης, αλλά με ουσιαστική διάθεση και ετοιμότητα για συνάντηση και μετατόπιση. Αντικατοπτρίζοντας αυτό το στοιχείο των δυο μας προς το κοινό, θα λέγαμε πως το είδος και η ποιότητα της όποιας συνύπαρξης δεν είναι δεδομένα, αλλά απαιτούν συνεχή φροντίδα και επίμονη προσπάθεια, τόσο για όσα διαδραματίζονται επί σκηνής, και ακόμα περισσότερο για όσα συμβαίνουν εκτός σκηνής.

Satoshi Kudo (JP/SE)

Εργαστήρι Motion
Qualia

Τετάρτη και Πέμπτη, 21-22 Μαΐου,
ώρα 10:00 π.μ.

Unreliable Narrator

Παρασκευή 23 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ.

- Ποιες είναι οι αποδομημένες και οι διακεκομμένες κινήσεις και πώς αυτές συνθέτουν ένα χορευτικό όλο;

- Έχω τη δική μου θεωρία κίνησης «Motion Qualia» από το 2014. Αυτή είναι πάντα η βάση του κινητικού μου λεξιλογίου. Μόλις συνειδητοποιήσεις ότι το ίδιο σου το σώμα πέφτει συνεχώς και συνεχίζει περαιτέρω αυτή την κίνηση, το σώμα προσαρμόζεται και δημιουργεί μια κίνηση μέσω αντανάκλαστικών. Είναι σχεδόν σαν ένας διάλογος μεταξύ της ίδιας της σκέψης και της αντίδρασης του σώματος. Αυτές οι συνομιλίες γίνονται το κινητό μου για τη σύνθεση σόλο έργων. Και σε αυτό το συγκεκριμένο «Unreliable Narrator», άφησα το σώμα μου να συντονιστεί με τον ήχο του Louis Magnusson, ο οποίος ειδικεύεται στα «σημειακά κύματα». Και το μυαλό μου αντανακλάται ως qualia, ακολουθώντας τις κινήσεις κάθε φορά.

Νάγια Τ. Καρακώστα (CV)

Awaken

Σάββατο, 24 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ.

- Ανθεκτικότητα και προσαρμοστικότητα... πώς αυτές οι δύο έννοιες αλληλοσυμπληρώνονται και πού συγκρούονται;

- Στο ξύπνημα των πρωινών εκείνων που στο σώμα δεν αρκείται η ανάσα μα σηκώνεται | στο ξύπνημα εκείνων, εκεί αλληλοσυμπληρώνονται | εκεί η κυρία Α. ριζώνει (σ)τον πυρήνα σου και ας τον έχεις απομβριώσει εσύ και πλάι της, η κυρία Π. εξερευνεί νέους τρόπους ανασών και ποτισμάτων | απ' την άλλη, στο ξύπνημα εκείνων που το σώμα επαναβουλιάζει και ξηραίνεται, εκεί συγκρούονται | εκεί η κυρία Π. επιθυμεί την μετατροπή και απέναντί της η κυρία Α. αντιστέκεται, ακαμπτει. - τώρα ως προς το αυριανό ξύπνημα | δεν ξέρω ποια απ' τις δυο κυρίες θα συναντήσω και σε ποια χωροταξική θέση θα τις βρω.

Κωνσταντίνα Σκαλιώντα (CV)

Side Effects

Σάββατο, 24 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ.

- Γιατί Χρειάζεται ακόμα να μιλάμε για γυναικεία ορατότητα; Τι νέο κομίζει σε αυτή την οπτική το «Side Effects»;

- Γιατί έχουμε ακόμη δρόμο μπροστά μας μέχρι το γυναικείο σώμα να αποκτήσει πλήρη ορατότητα σε καίριους τομείς όπως η πολιτική και η υγεία. Γιατί ο σεξισμός παραμένει παρών – όσο κι αν έχει κανονικοποιηθεί, όσο κι αν έχουμε μάθει να τον υπομένουμε. Έχουμε ευθύνη, ως γυναίκες του σήμερα, απέναντι στις γυναίκες του αύριο, αλλά και σε όλα τα σώματα που θεωρούνται «κατώτερα», να αντισταθούμε. Με κάθε τρόπο και κάθε εργαλείο που διαθέτουμε. Μέσα από το έργο αυτό, η ανθεκτικότητα που έχουμε αναπτύξει ως γυναίκες – απέναντι στη σιωπή, τον αποκλεισμό και την εξαφάνισή μας από μια πατριαρχική κοινωνία του χθες και του σήμερα – μετατρέπεται σε δύναμη. Μια δύναμη επαναδιεκδίκησης της ορατότητάς μας, όχι ως θυμάτων, ούτε απλώς ως επιζώσες, αλλά ως σώματα που γνωρίζουν τη θέση τους στον κόσμο.

Jana Jacuka (LV/NL)

Ha

Κυριακή 25 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ.

- Τι κάνει το γέλιο μηχανισμό διαφυγής; Είναι το τεχνητό γέλιο μια μορφή αποφυγής αντί διαφυγής;

- Μερικές φορές το σώμα κάνει πράγματα πριν εμείς συμφωνήσουμε σε αυτά. Είμαι πιο περίεργη όχι για το γιατί γελάμε, αλλά για το τι συμβαίνει στον χώρο όταν γελάμε. Τι ρυθμούς δημιουργούμε, τι καλύπτει αλλά και τι αποκάλυπτει το γέλιο. Στη δουλειά μου, ονομάζω στιγμές γέλιου, όταν προκύπτουν από κάτι πραγματικά αστείο, αλλά και όταν αναδύονται σε άβολες κοινωνικές καταστάσεις. Το γέλιο δεν είναι πάντα ένας μηχανισμός διαφυγής, αλλά το χα ή το χαχα εξακολουθεί να δραπετεύει από το στόμα μας.

Mariia Bakalo (UKR)

How to Hold
in One Piece

Σάββατο, 24 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ.

- Πόσο δυνατοί πρέπει να είμαστε για να αντιστεκόμαστε; Έχουμε δικαίωμα στην παραίτηση;

- Όσο για τη δύναμη, μπορεί να μην είναι ποτέ αρκετή. Η αίσθηση της αξιοπρέπειας μπορεί να είναι καλύτερη πηγή αντίστασης. Σε γενικές γραμμές, έχουμε το δικαίωμα να παραιτηθούμε, αν είμαστε έτοιμοι να υποστούμε τις συνέπειες που μπορεί να είναι επιβλαβείς όχι μόνο για εμάς αλλά και για πολύ μεγαλύτερο κοινό. Μπορεί να ισχύει ότι με το να μην αντιστεκόμαστε, επικροτούμε το κακό. Ή γινόμαστε συνένοχοι σε αυτό.

Olive Bieringa (NZ/NOR)

Bodies
in the Garden

Κυριακή 25 Μαΐου, ώρα 10:00 π.μ.
Πάρκο Αθάλσας

- Πώς η σχέση μας με τη φύση επηρεάζει τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε την εξαφάνιση;

- Η σχέση μας με τη φύση μας βοηθά να κατανοήσουμε τον ευρύτερο κύκλο ζωής και θανάτου που εκτυλίσσεται γύρω μας. Δεν είμαστε αποκομμένοι από τη φύση. Είμαστε η φύση και αδιαχώριστοι από πολλά άλλα είδη από τα οποία εξαρτάται η ζωή μας. Για παράδειγμα, τα δάση στην ξηρά και τη θάλασσα καταναλώνουν τον άνθρακα που παράγουμε και δημιουργούν το οξυγόνο που αναπνέουμε. Μαζί με αυτά τα διαφορετικά είδη δημιουργούμε οικοσυστήματα. Τα περισσότερα οικοσυστήματα που κυριαρχούνται από τον άνθρωπο δημιουργούν αβιώτες συνθήκες για πολλά όντα. Ως αποτέλεσμα, η βιολογική εξαφάνιση εκτυλίσσεται γύρω μας. Με όλη αυτή την απώλεια ζωής, την απώλεια της βιοποικιλότητας, διαλύουμε τον ιστό των σχέσεων. Η οικοκτονία μας απειλεί όλους.

Το διάβασμα δεν τελειώνει ποτέ

Ο Σαίξπηρ είναι η απόλυτη σταθερά της οικουμενικής λογοτεχνίας, σύμφωνα με το έργο του Χ. Μπλουμ

«Με αυτό το βιβλίο ο Μπλουμ μάς παροτρύνει να κάνουμε ό,τι έκανε ο ίδιος σε όλη του τη ζωή - να διαβάζουμε κείμενα που πάντα προσθέτουν κάτι παραπάνω στη ζωή μας», υπογραμμίζει ο Δημήτρης Δημηρούλης στο εισαγωγικό σημείωμα.

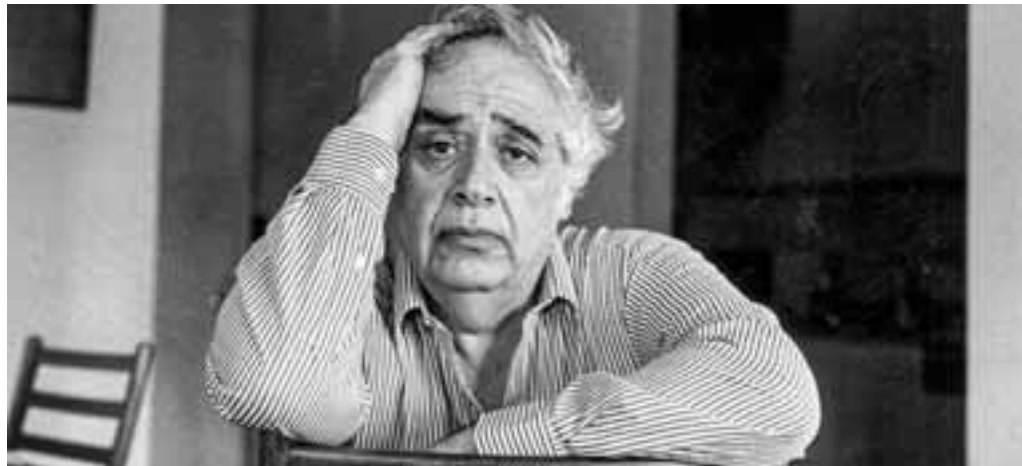
Ο συγγραφέας χαρτογραφεί το αχανές τοπίο της μεγάλης λογοτεχνικής κληρονομιάς, με τους συγγραφείς άλλοτε να αλληλοκαλύπτονται και άλλοτε να συγκρούονται μαχόμενοι για μια θέση στο παγκόσμιο λογοτεχνικό στερέωμα.

ΧΑΡΟΛΝΤ ΜΠΛΟΥΜ
Η ανατομία της επίδρασης
Η λογοτεχνία ως τρόπος ζωής
επιμέλεια και απόδοση ποιημάτων:
Δημήτρης Δημηρούλης
μτφρ.: Κώστας Αντωνίου
εκδ. Gutenberg, 2024, **σελ.** 559

Της **ΤΕΣΣΥ ΜΠΑΪΛΑ**

Πολυγραφότατος δημιουργός και κορυφαίος κριτικός λογοτεχνίας ο Χάρολντ Μπλουμ, γνωστός για τον εμβληματικό «Δυτικό Κανόνα» του, υπογράφει αυτή τη φορά ένα ακόμη σημαντικό έργο, με τον τίτλο «Η ανατομία της επίδρασης και υπότιτλο Η λογοτεχνία ως τρόπος ζωής», που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Gutenberg, σε μετάφραση Κώστα Αντωνίου και επιμέλεια και απόδοση ποιημάτων Δημήτρη Δημηρούλη.

Σε αυτό το πολυσέλιδο έργο του ο Χάρολντ Μπλουμ χαρτογραφεί το αχανές τοπίο της μεγάλης λογοτεχνικής κληρονομιάς, με τους συγγραφείς άλλοτε να αλληλοκαλύπτονται και άλλοτε να συγκρούονται μαχόμενοι για μια θέση στο παγκόσμιο λογοτεχνικό στερέωμα. Με κεντρικό άξονα τον Σαίξπηρ ως το απόλυτο σταθερό της οικουμενικής λογοτεχνίας, ο Μπλουμ, παθιασμένος αναγνώστης ο ίδιος, παρουσιάζει μια εμμενική μαζί του, γεγονός που οι επικριτές του του προσάπτουν, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους το γεγονός ότι για τον Μπλουμ ο Σαίξπηρ είναι η βαθιά ρίζα της λογοτεχνίας από την οποία κανείς δεν

Για τον Χάρολντ Μπλουμ κανείς λογοτέχνης δεν μπορεί να εκκινήσει από το μηδέν, χωρίς να σκώσει στις πλάτες του το παρελθόν και την Ιστορία της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

μπορεί να αποκοπεί. Ακόμα και οι πολέμιοί του δεν καταφέρνουν να τον αγνοούν, καθώς έχει τεράστια επίδραση στο έργο τους.

Πέντε κεφάλαια αφιερώνονται στον Σαίξπηρ, γεγονός που υπογραμμίζει τη θέση του ως απαραίτητου σημείου αναφοράς για όλους τους μεταγενέστερους συγγραφείς. Ο Σαίξπηρ, κατά τον Μπλουμ, δεν είναι απλώς ο μεγαλύτερος δραματουργός, αλλά το πολιτισμικό πρίσμα μέσα από το οποίο αναγκάζονται να δουν τον εαυτό τους οι δημιουργοί που τον ακολουθούν. Ο Μίλτον απορρίπτει επιλεκτικά το έργο του, ο Τζόις δημιουργεί μοντερνιστικά μεταβολίζοντάς το, οι ρομαντικοί ποιητές και πεζογράφοι τον ακολουθούν, ο Κίτς, ο Ουέρντσγουορθ και ο Σέ-

λντ συνδιαλέγονται με το έργο του Μίλτον και του Σαίξπηρ και δημιουργούν, βασιζόμενοι πρωτίστως σε αυτόν τον διάλογο.

Το έργο του Μπλουμ είναι χωρισμένο σε τέσσερις ενότητες που εκτείνονται χρονικά από τον 16ο έως τον 21ο αιώνα. Ο Μπλουμ, ωστόσο, δεν στέκεται κυρίως στον χρόνο μελετώντας τη γραμμική του εξέλιξη, αλλά περιδιαβάζει τους αιώνες προσπαθώντας να εντοπίσει τις σχέσεις επιρροής αλλά και τις απροσδόκητες εκλεκτικές συγγένειες που αναπτύχθηκαν ανάμεσα στους δημιουργούς και καθόρισαν το έργο τους. Χαρακτηριστική είναι η επίδραση που εντοπίζει αναλύοντας τους Αμερικανούς λογοτέχνες. Ο Ουίτμαν, στον οποίο ο Μπλουμ αφιερώνει τρία

κεφάλαια, συνομιλεί με τον Σέλλντ, τον Λεοπάρντι, τον Γουάλας Στίβενς, τον Μίλτον και τον Τένισον. Ο αναγνώστης του Μπλουμ χάνεται στους διαδρόμους της σκέψης του, που μοιάζει καώδης, για να ανακαλύψει τα σημεία τομής των μεγάλων συγγραφέων, ώστε να κατανοήσει την επίδραση της αφήγησης στην ανθρώπινη σκέψη.

Ο Μπλουμ προτείνει μια ανάγνωση υπαρξιακή, πέρα από φιλολογικές αποτιμήσεις και επικεντρώνεται στο πολυδύναμο και πολυπλόκαμο δίκτυο των λογοτεχνικών σχέσεων ανατέμνοντας την επίδραση της λογοτεχνίας που την καθιστά τρόπο ζωής. Επικαλούμενος τον Πέιτερ και τον Ουάιλντ, υπερασπίζεται μια αισθητική θεώρηση της λογοτεχνίας,

ενώ η αναφορά του στον Έμερσον, τον Κίρκεγκορ, τον Νίτσε και τον Φρόντ αναδεικνύει το βάθος της δημιουργικής διαδικασίας ως ένα μυστήριο επιδράσεων ανάμεσα σε «προνομιούχα υποκείμενα». Σύμφωνα με τη δική του προσέγγιση η λογοτεχνία είναι μια αρένα πάλης, μια διαρκής καταβύθιση στο δράμα της φαντασίας. Αλλωστε για τον Μπλουμ η λογοτεχνία σημαίνει επίδραση και σε αυτό έγκειται η μεγάλη αξία της. Κανείς λογοτέχνης δεν μπορεί να εκκινήσει από το μηδέν, χωρίς να σκώσει στις πλάτες του το παρελθόν και την Ιστορία της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Ακόμη και ο Όμηρος συνδιαλέγεται με το παρελθόν, ενώ «μετά τον Όμηρο όλοι αγωνίστηκαν εναντίον του: Ησίοδος, Πλάτων, Πίνδαρος, οι Αθηναίοι τραγικοί και οι Λατίνοι που ήρθαν αργότερα».

Σημαντική είναι η αναφορά του Χάρολντ Μπλουμ και στον Δάντη ως το αντίπαλο δέος του Σαίξπηρ με την επίδρασή του να είναι, επίσης, τεράστιας σημασίας.

Η μετάφραση του Κώστα Αντωνίου παραδίδει ένα εξαιρετικό ελληνικό κείμενο. Το βιβλίο κοσμείται από το εισαγωγικό σημείωμα που υπογράφει ο Δημήτρης Δημηρούλης το οποίο καταλήγει ως εξής: «Με αυτό το βιβλίο ο Μπλουμ μάς παροτρύνει να κάνουμε ό,τι έκανε ο ίδιος σε όλη του τη ζωή - να διαβάζουμε κείμενα που πάντα προσθέτουν κάτι παραπάνω στη ζωή μας. Το διάβασμα για τον Μπλουμ δεν έχει τέλος, τέλος έχει μόνο η ζωή».

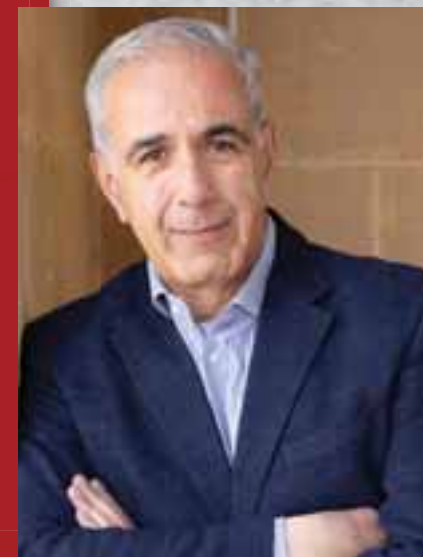
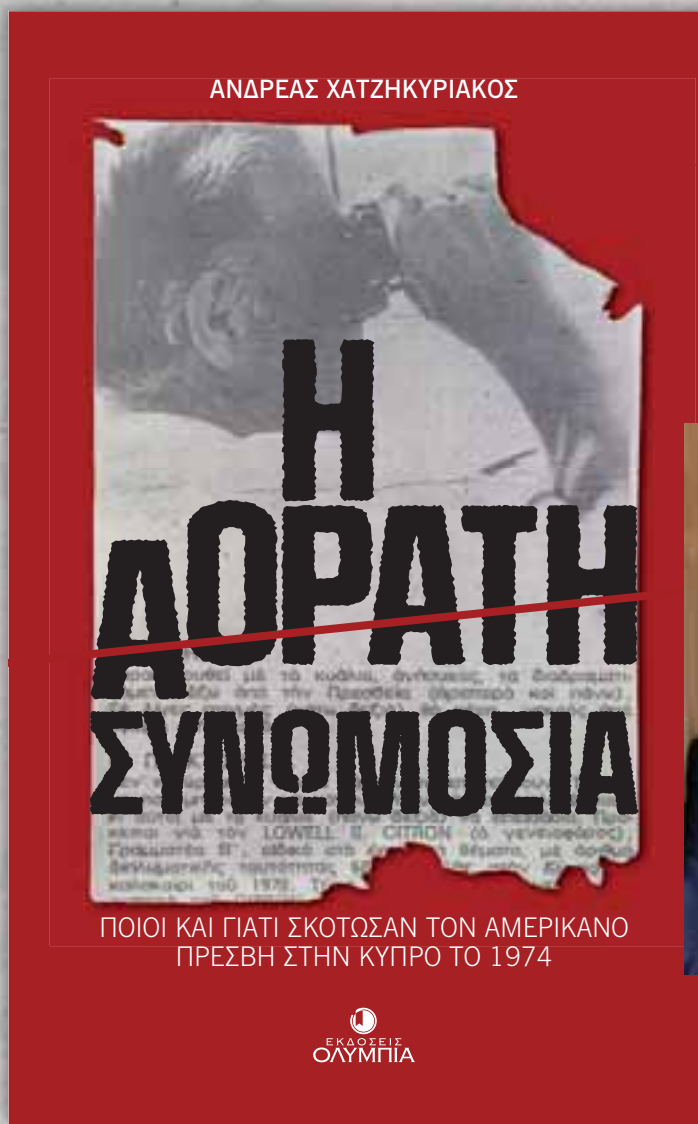
ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

Η ΑΟΡΑΤΗ ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ

Μια ιστορική έρευνα που αποκαλύπτει τη συνωμοσία που «γεννήθηκε» στις στάχτες της καταστροφής του 1974.

ΤΙ ΕΠΙΔΙΩΚΑΝ ΟΙ ΣΥΝΩΜΟΤΕΣ ΠΟΥ ΚΡΥΒΟΝΤΑΝ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ ΠΡΕΣΒΗ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΟΛΥΜΠΙΑ

Το βιβλίο είναι διαθέσιμο στα βιβλιοπωλεία και στην πλατφόρμα Fetch

fetch

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΚΑΘΡΙΝ ΧΕΠΜΠΟΡΝ
Επέτειοι

Αν ζούσε σήμερα, η Κάθριν Χέμπορν θα συμπλήρωνε αυτόν τον Μάιο την ηλικία των 118 ετών! Οι αναφορές στη μνήμη του μεγάλου θρύλου της χρυσής εποχής του Χόλιγουντ μάς θυμίζουν την τεράστια δύναμη που είχε στη διάρκεια του 20ού αιώνα ένας κινηματογραφικός αστέρας τέτοιου διαμετρήματος. Η Κάθριν Χέμπορν (1907-2003) είχε διαρκή παρουσία από τη δεκαετία του 1930 (όταν έγινε μεγάλο όνομα) έως την τελευταία περίοδο της ζωής της.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Βιβλιοθήκη Μόργκαν

Η επέτειος των 100 χρόνων τιμάται στη Βιβλιοθήκη και στο Μουσείο Μόργκαν της Νέας Υόρκης με μια έκθεση που εστιάζεται στα νέα αποκτήματα με αφορμή την επέτειο αυτήν. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 17 Αυγούστου και αποτελεί πειστήριο για την εμπιστοσύνη με την οποία περιβάλλουν δωρητές και συλλέκτες το ίδρυμα. Έργα τέχνης από την ιταλική αναγέννηση ως σύγχρονα δείγματα βιβλιοδεσίας στοιχειοθετούν μια έκθεση ιδιαίτερου δυναμισμού.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ
Ρόμπερτ Κούσνερ

Ο Αμερικανός καλλιτέχνης Ρόμπερτ Κούσνερ παρουσιάζει νέα έργα σε έκθεση στην γκαλερί Luis De Jesus στο Λος Αντζελες. Αν και γεννημένος το 1949 στην Καλιφόρνια, ο Κούσνερ έχει ως βάση τη Νέα Υόρκη. Σε αυτήν την έκθεση παρουσιάζει με ωριμότητα την αισθητική του (για την οποία έχει ιδρύσει και ένα κίνημα τέχνης), που βασίζεται εν προκειμένω στην ανθοφορία της ντάλιας, ως συμβόλου ομορφιάς, αντοχής και εσωτερικής δύναμης.

ΒΙΕΝΝΗ
Ντάμιεν Χερστ

Η νέα έκθεση έργων του Ντάμιεν Χερστ στη Βιέννη επικεντρώνεται στα σχέδιά του. Παρουσιάζεται έως τις 12 Οκτωβρίου στο Μουσείο Αλμπρεττίνα και πλαισιώνεται από δικά του έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, ώστε να καταδεικτεί ο κεντρικός ρόλος που έχει το σχέδιο στο έργο του. Είτε ως προπαρασκευή είτε ως έργο αυτόνομο, τα σχέδια σε χαρτί του Ντάμιεν Χερστ είναι μια αφήγηση της εξέλιξής του από τη δεκαετία του '80.

ΒΕΝΕΤΙΑ
Χονγκ Κονγκ

Στην Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής της Βενετίας, που εγκαινιάστηκε νωρίτερα αυτόν τον μήνα, τα εθνικά περίπτερα έχουν πάντα ενδιαφέρον. Φέτος, το Χονγκ Κονγκ προβάλλει μια διόλου αυτονόητη παράμετρο της κουλτούρας του. Δεν είναι οι ουρανοξύστες ή οι νοσταλγικές εικόνες στο παλιό λιμάνι. Είναι οι δημόσιες υποδομές του, που αποτελούν πηγή περηφάνιας και που κατέστησαν το Χονγκ Κονγκ ένα θαύμα αστικής λειτουργικότητας.

Το πρώην Old War Office στο Λονδίνο, ένα ιστορικό κτίριο, που έχει μεταμορφωθεί σε πολυτελές ξενοδοχείο.

Η γονιτευτική κληρονομιά του Λονδίνου

Η ιστορία του επιβλητικού και ιστορικού κτιρίου του (παλαιού) υπουργείου Πολέμου στο Λονδίνο είναι ενδεικτική του τρόπου με τον οποίο εξελίσσονται οι μητροπόλεις. Το κτίριο, ένα κόσμημα του 1906, σε μπαρόκ ρυθμό της εδουαρδιανής εποχής, εθνικό μνημείο για το βρετανικό κράτος, είναι από το 2023 πολυτελές ξενοδοχείο. Η περιπτώσή του και η σύγχρονη τύχη του λέει πολλά για το πώς αλλάζουν οι πόλεις, αλλά και για το πόσο δυναμική μπορεί να είναι μια αγορά (αναπόφευκτα ήρθε στον νου μου το δικό μας «Ακρο-

πόλ Παλάς» στην Παττισίων απέναντι από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο). Βεβαίως το πρώην Γραφείο Πολέμου είναι ένα αχανές επιτάωροφο κτίριο 1.100 δωματίων και το Λονδίνο είναι μια διεθνής μητρόπολη με τεράστιες επενδύσεις. Οι συγκρίσεις είναι δύσκολες. Το OWO (Old War Office), όπως είναι γνωστό το κτίριο με αυτά τα αρχικά, είναι εδώ και δύο χρόνια το ξενοδοχείο Raffles London. Η μετατροπή του σε πολυτελές κατάλυμα μας δείχνει επίσης και την πορεία του κέντρου του Λονδίνου, αλλά και την προσοχή με την

οποία αποκαθίσταται ένα διατηρητέο κτίριο στην Αγγλία. Το OWO βρίσκεται στην καρδιά του κυβερνητικού κέντρου στο Whitehall, κάτω από την Τραφάλγκαρ, πολύ κοντά στον Τάμεση και στο Μπάικχαμ, στο Μπιγκ Μπεν και στο Αββαείο του Ουέστμινστερ. Ήταν η «μοντέρνα» τότε στέγαση του υπουργείου Πολέμου, που συνέχισε να έχει αυτήν την ονομασία μέχρι το 1964, οπότε μετονομάστηκε σε υπουργείο Αμύνης. Αλλά το 1906, στην κορύφωση της αποικιοκρατίας και της δόξας της Βρετανικής Αυτοκρατορίας, το

υπουργείο Πολέμου είχε κάθε λόγο να εκπροσωπείται από ένα μεγαλοπρεπές κτίριο στο διοικητικό κέντρο του Λονδίνου. Χτισμένο την περίοδο 1901-1906 σε αυτό το νεομπαρόκ ύφος σε σχέδια από το 1898 του Σκωτσέζου αρχιτέκτονα Γουίλιαμ Γιανγκ (1843-1900), το OWO ήταν ένα τεχνικό επίτευγμα που κόστισε το αστρονομικό ποσό τότε του 1,2 εκατ. λίρες. Ήταν εξ αρχής ένα παράγωνο κτίριο, με τραπεζοειδές σχήμα, λόγω του οικοπέδου, μειονέκτημα που ανέλαβαν να αμβλύνουν οι τέσσερις τρούλοι

που είχαν διακοσμητικό, συμβολικό και πρακτικό ρόλο. Το 2013 ανακοινώθηκε ότι το κτίριο θα βγει στην αγορά με προοπτική να συγκεντρωθούν προσφορές άνω των 100 εκατ. λιρών. Η πώληση του OWO επικυρώθηκε το 2016 στον όμιλο Hinduja (από την Ινδία) για περισσότερο από 350 εκατ. λίρες και για 250 χρόνια. Τα στάδια ζωής αυτού του επιβλητικού κτιρίου μάς δείχνουν πώς εξελίσσεται η ζωή σε μια μεγάλη μητρόπολη και πώς αλλάζει μια πόλη από μέσα, από την ιστορική ψυχή της.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Μουσικές από το «νησί του Διαβόλου», τη Βρετανία

Ο 17ος αιώνας για την Αγγλία ήταν μια εποχή γεμάτη συνωμοσίες, δολοφονίες, εμφύλιες συγκρούσεις, αποκεφαλισμούς βασιλέων, εξορίες – το αίμα έρρεε άφθονο. Τόσο που στην Ολλανδία και, κυρίως, στη Γαλλία, η Βρετανία αποκλήθηκε «το νησί του Διαβόλου».

Και όμως, όπως γράφει ο Τζόναθαν Κιτς στο βιβλιαράκι που συνοδεύει μία ακόμα φροντισμένη δισκογραφική παραγωγή της Harmonia Mundi, εκείνη ακριβώς την περίοδο άνηψε η μουσική.

Αυτή φέρνουν στο φως μια παρέα σύγχρονων μουσικών: η Ματίλντ Βιάλ και ο Θιμπό Ρουσέλ, σε συνεργασία με τους Ρονάν Καλίλ και Ζάχαρι Ουάιλντερ, για να φτιάξουν όλοι μαζί το άλμπουμ «Το τε-

λευταίο ρόδο. Τραγούδια, μελωδίες και χοροί από ένα μυστηριώδες χειρόγραφο». Η Βιάλ παίζει βιόλα, με ειδικευση στη βιόλα ντα γκάμπα της «πρώιμης μουσικής»· ο Ρουσέλ παίζει λαούτο, με ειδικευση και αυτός σε όργανα εποχής. Μαζί απευθύνθηκαν στο Μουσείο της Μουσικής, στο Παρίσι, για να βγάλουν από τις προθήκες του δύο όργανα του 17ου αιώνα: μια βιόλα μπαστάρδα και ένα αρχιλαούτο. Και τα δύο έχουν μακρά ιστορία περιπλανήσεων και τεχνικών αναπροσαρμογών, ξεκινώντας το ταξίδι τους από την ταραγμένη Αγγλία των Μεταφυσικών Ποιητών. Πλαισιωμένοι από το πληκτροφόρο Μπερζινάλ (Καλίλ) και την εξάισια φωνή του τενόρου Ουάιλντερ, έφτιαξαν

Το άλμπουμ «The Last Rose» είναι μια «χρονομηχανή» που ταξιδεύει τον ακροατή στη Βρετανία του 17ου αιώνα.

ένα μουσικό ταξίδι με σημείο αφηγηρίας μια παρτιτούρα ενός ελάχιστα γνωστού συνθέτη, του Αντονι Πουλ (1629-1692), ο οποίος, λόγω του ότι ήταν καθολικός, εγκατέλειψε την Αγγλία για να γλιτώσει από τις ανηλεείς διώξεις, βρισκόμενος καταφύγιο στη Γαλλία. Το χειρόγραφο του «ξεθάφτηκε» στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας.

Οργανική μουσική σπάνιας σαγήνης και μυστικής εναντίωσης. Αλλά ο αλαφροίσκιωτος ακροατής χάνεται σε μια μεθυστική χρονόδινη κυρίως με τα έξι τραγούδια του δίσκου: από το πασιγνώστο «Greensleeves» (ανωνύμου) και το υπέροχο «O grief» του Τζον Κοπράριο (1570-1626) στο «Tell me no more you love» του έξοχου Τζον

Μπλόου (1649-1708), στο «To Corina» του Πιέτρο Ρέτζιο (1632-1685) και, τέλος, σε δύο μοναδικά κλασικά αριστουργήματα στην αξεπέραστη ερμηνεία αυτού του άλμπουμ: το «Music for a While» του ανυπέρβλητου Χένρι Πέρσελ (1659-1695), μαθητή του Μπλόου, και το ερωτικότατο «'Tis the last rose of summer», επίσης ανώνυμου συνθέτη. Ακούγοντας αυτά τα εκπληκτικά τραγούδια που συνδέονται μεταξύ τους όπως ένας αστερισμός σε μια καλοκαιρινή αστροφεγγιά, στη μνήμη μας έρχονται οι στίχοι του Τζον Ντον, ενός από τους Μεταφυσικούς Ποιητές της σκοτεινής εκείνης εποχής που όμως γέννησε άνη: «Να είσαι το παλάτι σου ή ο κόσμος θα είναι η φυλακή σου».

The Last Rose. Songs, Tunes and Dances from a Mysterious Manuscript Mathilde Vialle, Thibaut Roussel Ronan Khalil, Zachary Wilder Harmonia Mundi

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ο Στίβεν Μάλκμους των Pavement προτάσσει την κιθάρα του στο κοινό, στο φεστιβάλ Primavera. Ο αυθορμητισμός της μπάντας ακούγεται ξεκάθαρα και στους δίσκους της. Στους στίχους, στη μελωδία, στα κρουστά, στα φωνητικά...

Πεζοδρόμια

Πριν από δύο εβδομάδες, είδα στον κινηματογράφο «Αστωρ», σε ειδική προβολή, το «Pavements» του Αλεξ Ρος Πέρι και θυμήθηκα τους Pavement. Λέω ψέματα. Ποτέ δεν ξέκασα τους Pavement. Έχουν περάσει πάνω από τριάντα χρόνια όταν αγόρασα το «Slanted and Enchanted» από ένα δισκοπωλείο στην Ακαδημία, γυρίζοντας από το φροντιστήριο. Διάλεξα το κόκκινο εξώφυλλο με τα λευκά κεφαλαία γράμματα, ανάμεσα σε άλλα άλμπουμ, και επέστρεψα σπίτι με το λεωφορείο. Εβαλα τον δίσκο στο πικάπ του πατέρα μου. Αραγε, τι σκέφτηκα όταν μπήκε το «Summer Babe»; Μα αυτό είναι το κόλπο με τα καλά τραγούδια. Τα ακούς και παύεις να σκέφτεσαι. Το «Slanted» κυκλοφόρησε προτού η μπάντα αποκτήσει την οριστική πενταμελή της σύνθεση και είναι ένα ντεμπούτο που αν το ακούσεις στα δεκαοκτώ, θα το ακούς για πάντα. Ακόμη και στα πενήντα. Είμαι πια πενήντα. Ακόμη το ακούω.

Πιθανότατα ένας τέτοιος δίσκος να μη λείι πολλά στις νεότερες γενιές, αλλά πιστεύω πως αν κυκλοφορούσε τώρα, θα γινόταν χαμός. Τουλάχιστον σ' έναν κύκλο ακροατών. Ομως η τέχνη είναι άδικη. Και η ζωή, περισσότερη. Είναι η απόδειξη ότι, καμιά φορά, ένας μεγάλος δίσκος μπορεί να φτιαχτεί από μικρές ατημέλητες χειρονομίες, άτσαλους πλεκτρικούς ήχους που σφηνώνουν ο ένας μέσα στον άλλον, συναρμο-λογώντας δεκατέσσερα τραγούδια, ατελή σαν προσχέδια, αλλά στην πραγματικότητα αψεγάδιαστα και ολοκληρωμένα, που ηχογραφήθηκαν μέσα σε λίγες ημέρες, στο οικιακό στούντιο ενός αλκοολικού σαραντάρη που ήταν ο ντράμερ της πρώτης περιόδου των Pavement.

Κύματα από μουντές κιθάρες, γραμμές μπάσου λες και κάποιος χτυπάει χορδές, χοντρές σαν κα-λώδια της ΔΕΗ, ακατανόητοι στίχοι που μιλάνε για τη Ζυρίχη, τις ουλές και τη δόξα, η ευλογία και η κατάρα της ωμής αισθηθτικής των Fall, η θερμή ειρωνεία στη φωνή του Στίβεν Μάλκμους, ουρ-λιαχτά αντί για δεύτερα φωνητικά και, βέβαια, τα ντραμς του Γκάρι Γιανγκ. Προσπαθώντας να παίξει σωστά, έπαιξε τόσο μέτρια που κα-τέληξε να επινοήσει μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά «σκασίμα-τα» σε ταμπούρο στην ιστορία του ανεξάρτητου ροκ: «In the Mouth a Desert», «Here», «Our Singer». Ιδού, λοιπόν, κάποια πράγματα που μας υπενθυμίζει ένα ντοκιμα-ντέρ το οποίο θέλει να πάρει λίγη από την αύρα και την αιγλή των Pavement χωρίς να το πετυχαίνει. Γιατί, ενώ οι εικόνες του προσπα-θούν να ενεργοποιηθούν από τη

γεννήτρια των τραγουδιών που έγραψε η μπάντα, ο Ρος φαίνε-ται να ξεχνάει πως οι Pavement υπήρξαν αναρχικοί, αλλά μονάχα στην επιφάνεια. Η βάση τους ήταν πάντα απλή και στιβαρή, σχεδόν κλασική. Είναι αλήθεια πως από δίσκο σε δίσκο έγραφαν όλο και καλύτερες μελωδίες –«Fillmore Jive», «Black Out», «Type Slowly», «The Hexx»–, βελτιώνοντας ταυτόχρονα την πα-ραγωγή, κάτι που τελικά αποδει-χτηκε λάθος. Αν το «Crooked Rain, Crooked Rain» είναι ένα τέλειο δεύτερο άλμπουμ, στην πραγματι-κότητα δεν μπορεί να φτάσει την τελειότητα του «Slanted», επειδή τείνει προς την κανονικότητα. Και as είναι ένας από τους λίγους δι-σκους που έχω λιώσει: επειδή κάθε επιπλέον ακρόαση εξακολουθεί να επιπλέον ακρόαση εξακολουθεί να επιπλέον ακρόαση, σαν μια ιο-τική της πρώτης ακρόασης, το '94. Στο ντοκιμαντέρ βλέπουμε τον Μάλκμους να εκφράζει την απο-γοήτευσή του. Με το «Crooked Rain» περίμενε η μπάντα ν' ανοι-χτεί σ' ένα πλατύ κοινό, κάτι που δεν έγινε ποτέ. Αν έχεις γράψει

και αστείοι, μα, κυρίως, έδειχναν προσιτοί. Κι έτσι, μας πρόσφε-ραν το δικαίωμα να ονειρευόμα-στε πως ήταν φίλοι μας ή πως θα μπορούσαμε να παίζαμε μουσική μαζί τους. Κάτι τέτοιοι τύποι συμπλήρω-ναν το κοινό που παρακολούθησε την ταινία στο «Αστωρ», εκείνο το βράδυ της Δευτέρας. Οι Pavement είχαν μεγαλώσει και τώρα έμοια-ζαν με γερασμένα παιδιά: Σπάιραλ Στερς, Μπόμπ Ναστάνοβιτς, Στιβ Γουέστ, Μαρκ Αϊμπολντ. Μπορεί να επανενώθηκαν για μερικές συναυλίες, να έγιναν έκθεμα σε μουσείο ή να παρουσιάστηκε ένα μιούζικαλ με αφορμή τα τραγού-δια τους –όλα αυτά τα βλέπουμε σαν ανακατεμένες πληροφορίες στην ταινία του Πέρι, που ανοί-γεται ακόμη και σε μια δόνη βιο-γραφία της μπάντας–, μα ήταν πια μουσικοί μερικής απασχόλη-σης. Εκαναν άλλες δουλειές για να ζήσουν, είχαν οικογένειες, βάρη, αγωνία και χαρά. Κυκλοφόρησαν πέντε άλμπουμ, από το διπλό «Wooie Zowee», με αυλακωμένες τις τρεις από τις τέσσερις πλευρές, το μελωδικά ζυ-γιασμένο «Brighten the Corners» μέχρι το τελευταίο και πιο αδύνα-μο «Twilight Terror», σε παραγω-γή του Νάιτζελ Γκόντριντς, παρα-γωγού των Radiohead. Ίσως, γι' αυτό. Κάθε συγκρότημα έχει την αποκλειστική μέθοδό του. Εμειναν δέκα χρόνια μαζί: ήταν οι εποχές που οι μπάντες δεν προ-σέγγιζαν τη μουσική, λες και είχαν ανοίξει επιχείρηση που έπρεπε να συντηρήσουν με το αίμα της φι-λίας τους. Επομένως, συνεχίζου-με να είμαστε με το μέρος των Pavement.

Λασπομαχία Στο ντοκιμαντέρ υπάρχει μια σκηνή μ' ένα περιστατικό που δεν γνώριζα. Οι Pavement παίζουν στο φεστιβάλ Lollapalooza, στη Δυτική Βιρτζίνια, το '95. Οι θεατές χορεύ-ουν στις λάσπες, μέχρι που αρχί-ζουν να τις πετούν στην μπάντα. Μια λασπωμένη πέτρα χτυπάει το στήθος του Μάλκμους. Αυτός σταματάει να τραγουδάει, αφήνει την κιθάρα, φεύγει. Ο Σπάιραλ κά-νει μεσαίο δάχτυλο και δείχνει τα οπίσθιά του στο κοινό. Το γκρουπ αποχωρεί. Η σκηνή, βομβαρδισμέ-νη με λάσπες. Όταν τελειώνει η ταινία, τα φώτα του «Αστωρ» δεν ανάβουν εγκαίρως. Κατεβαίνουμε τις σκά-λες μέσα στο σκοτάδι και, προ-σεκτικά, βγαίνουμε στο φουαγιέ κι από κει στη στοά και, έπειτα, στη Σταδίου. Και καθώς προχωρά-με προς το αμάξι, ξέρω ότι δεν θα γίνουμε ξανά δεκαοκτώ. Και πως η Αθήνα έχει τα χειρότερα πεζο-δρόμια της Ευρώπης.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

ΓΙΑΝΝΟΣ ΚΑΤΣΟΥΡΙΔΗΣ
«Κόκκινα Ίχνη - Δεκαπέντε ιστορικά αποτυπώματα του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου»
εκδ. Ρίζες, Λευκωσία, 2025, σελ. 176

Κυκλοφορεί από τις εκδό-σεις Ρίζες του βιβλίου του δρ Γιάννου Κατσοιρίδη, «Κόκκι-να Ίχνη - Δεκαπέντε ιστορικά αποτυπώματα του Κομμου-νιστικού Κόμματος Κύπρου» (Λευκωσία, 2025). Το βιβλίο συμβάλλει στην ιστορική και πολιτική κατανόηση του κομ-μουνιστικού κινήματος στην Κύπρο. Μέσα από δεκαπέν-τε χαρακτηριστικές «μικρο-ϊστορίες» - «αποτυπώματα», ο συγγραφέας ανιχνεύει τις ρίζες, τη δράση και την παρα-καταθήκη του Κομμουνιστι-κού Κόμματος Κύπρου (ΚΚΚ), αναδεικνύοντας τον ρόλο του στην κοινωνική και πολιτική συγκρότηση της χώρας. Το βι-βλίο είναι διαρθρωμένο σε 15 αυτοτελή κεφάλαια όπου πε-ριγράφονται ιστορικές στιγμές όπως η παρουσία του Νίκου Καζαντζάκη στο Εργατικό Κέν-τρο Λεμεσού (Μάιος 1926), ο εορτασμός της πρώτης Εργατι-κής Πρωτομαγιάς στην Κύπρο (1925) καθώς επίσης και την πρώτη ομιλία γυναίκα εργα-τριάς στο Εργατικό Κέντρο Λε-μεσού με τίτλο «Η θέση της γυναίκας στη σύγχρονη κοι-νωνία» (Μάρτιος 1926). Το βι-βλίο βασίζεται σε εκτεταμένη πρωτογενή έρευνα, αξιοποιώ-ντας ανέκδοτο αρχειακό υλικό, συνεντεύξεις, κομματικά έγ-γραφα και σπάνιες εκδόσεις, φωτίζοντας άγνωστες πτυχές της περιόδου 1920-1940. Πα-ράλληλα, συνδέει οργανικά το ΚΚΚ με τη μετέπειτα ίδρυση και εξέλιξη του ΑΚΕΛ, σκια-γραφώντας τη μετάβαση από την παρανομία στη μαζική πο-λιτική εκπροσώπηση. Η έκδο-ση κυκλοφορεί λίγους μήνες πριν από τη συμπλήρωση 100 χρόνων από την ίδρυση του ΚΚΚ και, όπως συμπεραίνει στον πρόλόγό του ο καθηγητής Σπύρος Σακελλαρόπουλος, «το βιβλίο του Γιάννου Κατσοιρί-δη παρέχει πολλές πληροφο-ρίες για διάφορες εκφάνσεις της δράσης του Κομμουνιστι-κού Κόμματος της Κύπρου, άγνωστες κατά πολύ στο ευρύ κοινό, ενώ στις ιδιαίτερες αρε-τές του είναι το γεγονός της παρουσίσεως των διαχρονικών αποτυπωμάτων που άφησαν οι πολιτικές του πρακτικές».

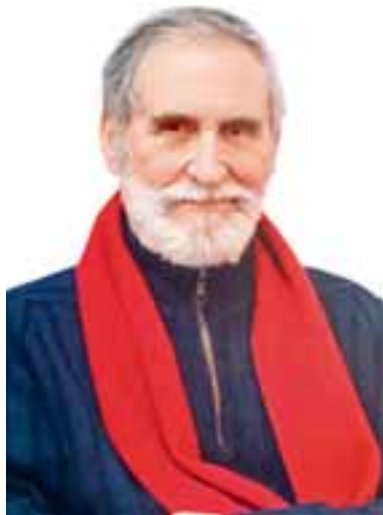
Σημ.: Το βιβλίο θα παρουσι-αστεί στη Δημοσιογραφική Εστία, την Τρίτη 20 Μαΐου, στις 7:00 μ.μ. Για το βιβλίο θα μι-λήσει ο Γιαννάκης Κολοκασί-δης, ιστορικός και ο Κωστάκης Κωνσταντίνου, αναπληρω-τής καθηγητής, Πανεπιστήμιο Frederick.

500 ΛΕΞΕΙΣ

με τον

ΒΑΣΙΛΗ Ι. ΤΖΑΝΑΚΑΡΗ

Πολυγραφώτατος συγγραφέας και δημοσιογράφος, ο Βασίλης Ι. Τζανακάρης τιμήθηκε το 2008 με το Κρατικό Βραβείο Χρονικού - Μαρτυρίας για το βιβλίο του «Δακρυσμένη Μικρασία». Για 34 χρόνια (έως το 2009) εκδότης του σερραϊκού περιοδικού «ΓΙΑΤΙ», κυκλοφόρησε ποιητικές συλλογές, διηγήματα και χρονικά, εξέδωσε τέσσερις εφημερίδες και συνεργάστηκε από τους πρώτους με ραδιόφωνο και τηλεόραση. Το τριακοστό βιβλίο του Βασίλη Τζανακάρη, «Αμαλία. Μια πόρνη στα αζήτητα», κυκλοφορεί από την Ελληνοεκδοτική. Ίχνηλατεί την Ελλάδα του Μεσοπολέμου, της Κατοχής και του Εμφυλίου μέσα από την αφήγηση μιας πόρνης, πρόσωπο πραγματικό που ενέπνευσε τον συγγραφέα.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον και-ρό πλάι στο κρεβάτι σας; Πολλά. Το «Μια χώρα ανάμεσά μας» της Καρίσα Τσεν σε μετά-φραση της Βάσιας Τζανακάρη, το «Ονειροπόλοι» του Φόλκερ Βάιντερμαν, τα «Καπάκια» του Κωστή Παπαγιώργη, τα «Ανθελ-λινικά» του Ροϊδη και το «Δικό μας αίμα» του αξέχαστου Γιώρ-γου Ιωάννου.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βι-βλίου; Το ότι, όπως αναφέρει ο Γιώργος Ιωάννου, πρέπει να διαβάζουμε την ελληνική ιστορία κλαίγοντας, το οποίο θα μπορούσαμε να συ-μψηλώσουμε με το «και να τη γράφουμε κλαίγοντας» για όλα όσα κατά καιρούς πήγαν στραβά και ανάποδα.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επει-δή διαβάσατε ένα βιβλίο; Βρήκα ας πούμε τον «μπελά» μου όταν πρωτοδιάβασα την Ομήρου Ιλιάδα και την Οδύσσεια σε μετάφραση των Κακριδή - Καζαντζάκη, γιατί στη συνέχεια μου γεννήθηκε η επιθυμία να συνεχίσω και με τις άλλες με-ταφράσεις τόσο της Ιλιάδας όσο και της Οδύσσειας, που δεν είναι και λίγες...

Περιγράψτε την ιδανική αναγνω-στική συνθήκη. Το απόλυτο της σιouxίας που το βρίσκω αργά το βράδυ στην αγα-πημένη μου πολυθρόνα, έχοντας δίπλα μου χαρτί και μολύβι.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνί-ας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε; Μου αρέσει κάθε είδος και κάθε μορφή λογοτεχνίας, με αδυναμία μου την ελληνική και ξένη αστυ-νομική λογοτεχνία. Και χάρκα όταν έμαθα πως ο μέγιστος ποι-τής μας, ο Κωνσταντίνος Καβά-φης, λίγο πριν από το τέλος του,

ως τελευταίο βιβλίο ζήτησε να διαβάσει το «Γεράκι της Μάλτας» του Ντάσιελ Χάμετ, ενώ αποφεύ-γω το ερωτικό μυθιστόρημα. **Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;** Η ατμόσφαιρα, η λεπτομέρεια, η καλή και προσεγμένη μετά-φραση, αν το βιβλίο είναι ξένου συγγραφέα, αλλά και η πειστική ψυχογραφία των ηρώων του. Με συγκινεί επίσης η καλή τυποτε-χνική του εμφάνισαν.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βι-βλίο που θα θέλατε να γίνει ται-νία; Παρακολουθώ με ενδιαφέρον τις ταινίες που γίνονται με βά-ση κάποιο βιβλίο, όμως θεωρώ ότι πάντα ένα βιβλίο υπερέχει κάποιες ταινίες. Αλλά, γιατί όχι, ταινία θα μπορούσε να γίνει και η «Αμαλία» με την τόσο συφο-ρισμένη ζωή της.

Στην «Αμαλία. Μια πόρνη στα αζήτητα», γιατί επιλέξατε ως φόντο τη αφήγησή σας τη δε-καετία του '60 και τη Θεσσαλο-νίκη; Υπάρχουν κοινά σημεία με τη δική μας εποχή; Γιατί η δεκαετία του '60 ήταν μια τραυματική εποχή για όλη την Ελλάδα και ακόμη περισσό-τερο για τη Θεσσαλονίκη, στην οποία έζησα εκείνη την εποχή, αλλά και τα δραματικά γεγονό-τα που έγιναν σε αυτήν, με απο-κορύφωμα τη δολοφονία του Λαμπράκη και τη σύλληψη του υποτιθέμενου ως δράκου της, Αριστείδη Παγκρατίδη. Όσο για τυχόν κοινά στοιχεία με την επο-χή μας, νομίζω ότι αυτά σχεδόν δεν λείπουν από κάθε δύσκολη εποχή. Και η εποχή μας είναι μία από αυτές.

Στο τριακοστό βιβλίο σας, ποιες είναι οι προσδοκίες σας; Να τελειώσω και μερικά άλλα που έχουν κιόλας αρχίσει να με... βασανίζουν.

Ιστορίες της Μεταπολίτευσης

Επιμ.: Κ. Κωστής, Σωτ. Ριζάς
με τη συνεργασία της Ανδρομάχης
Θεοδωροπούλου, συλλογικό έργο
εκδ., Πατάκη, 2025, σελ. 848

Του ΤΑΣΟΥ ΓΙΑΝΝΙΤΣΗ

Ένας τόμος με σαράντα κείμενα γύρω από έξι μεγάλα πεδία, που αγγίζουν ένα ευρύτατο φάσμα θεματικών: τις μεγάλες πολιτικές διαμάχες, την οικονομία, τον ρόλο του κράτους, την εκπαίδευση, το συνδικαλιστικό κίνημα, την κοινωνία των πολιτών, την εξωτερική πολιτική, τον ρόλο της Εκκλησίας, την πεζογραφία, τη μουσική, τις αντιλήψεις και ιδεολογίες, την κουλτούρα εν γένει, ακόμα και τη γαστρονομία.

Ένα ερώτημα είναι, αν πέρα από πολλές επιμέρους διαπιστώσεις, υπάρχει κάτι που να επιτρέπει μια πιο συνθετική κατάληξη. Η απάντησή μου είναι ότι υπάρχει μια συνθετική θεώρηση, αλλά όχι εκεί που υποθέτει κανείς. Υπάρχει στο ότι επιτρέπει μια κριτική θεώρηση των πραγμάτων και των ετερόκλητων επιδράσεων πολλών δυνάμεων ή παραγόντων, ιδεολογικών και πρακτικών μορφών προσέγγισης, που υποκινούν περαιτέρω σκέψη, αναζήτηση και κάλυψη κενών. Διαβάζοντας τις επιμέρους συμβολές, πιέζεσαι να πάρεις μια απόσταση ώστε να κατανοήσεις την ουσία πολλών εξελίξεων ή θεμάτων και τις σχέσεις τους με το χθες ή το αύριο και να αναζητήσεις απαντήσεις που ως κατάληξη οδηγούν σε ένα ευρύτερο αφήγημα. Προφανώς, διαφορετικό για τον καθένα.

Ένας τόμος αφιερωμένος στη Μεταπολίτευση, αναπόφευκτα βάζει το ερώτημα για τη διευκρίνιση του όρου. Ο Κ. Κωστής αναφέρεται σε διάφορους ορισμούς, αλλά νομίζω ότι το μεγάλο ερώτημα δεν αφορά το φορμαλιστικό ζήτημα των ορισμών της Μεταπολίτευσης, αλλά του περιεχομένου, της εξήγησής της πορείας της. Άλλωστε, οι ορισμοί είναι εργαλεία για να διασφαλίσουν αντιλήψεις και να αποτρέψουν τον στοχασμό ή ανατροπές στην ερμηνεία της πραγματικότητας.

Οι αναλύσεις για το πολιτικό σύστημα υπεισέρχονται σε πολλά και κρίσιμα ζητήματα που κυριάρχησαν στην 50ετία, μεταξύ των οποίων κυριαρχεί το θέμα Αριστερά - Δεξιά με διάφορες παραλλαγές. Υπάρχει ένα ερώτημα πιο βαθύ από τη φορμαλιστική διάκριση Αριστερά - Δεξιά: πώς αντιλαμβάνονταν το περιεχόμενο κάθε τέτοιας πολιτικής οι δυνάμεις που ταυτίζονταν με αυτές ή συν-επιδρούσαν στις εξελίξεις κάθε περιόδου, και πού οδηγηθήκαμε με πολιτικές που θεωρήθηκαν δεξιές, αριστερές, νεοφιλελεύθερες, πατριωτικές ή και όλα αυτά μαζί. Τι σήμαιναν τελικά οι πολιτικές αυτές σε όρους συλλογικού αποτελέσματος για τη χώρα, πέρα από την περιγραφική τους διάσταση;

Ο Σωτήρης Ριζάς θέτει το ερώτημα αν το πολιτικό σύστημα ήταν συγκρουσιακό ή

συναινετικό. Νομίζω ότι μέσα από διαδοχικές ισχυρές ή λιγότερο ισχυρές συγκρούσεις, η χώρα οδηγήθηκε στη μεγαλύτερη συναινεση, που όμως ποτέ δεν ομολογήθηκε. Πότε;

Κάθε φορά που η συγκρουση μεταξύ κομμάτων και ιδεολογιών μετατρέπονταν σε σύγκρουση με την πραγματικότητα, αλλά κυρίως μετά το 2009, οπότε και φάνηκε ότι διακυβεύονταν όχι απλώς οι πολιτικές ταυτότητες, αλλά όλες οι θεμελιακές ισορροπίες της κοινωνίας, μαζί και το πολιτικό σύστημα. Παραδείγματα «ορθόδοξης συναινεσης» ήταν η ένταξη στην ΟΝΕ, η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. και, κυρίως, οι εξελίξεις μετά το 2012 και το 2015. Πρέπει να θυμίσω ένα σημείο που συχνά αναφέρει ο Ευάγγελος Βενιζέλος (και άλλοι), ότι

Ένα εξαιρετικό βιβλίο που σπρώχνει τα όρια της γνώσης για τη Μεταπολίτευση προς τα εμπρός.

Τα «πώς» και τα «γιατί» της Μεταπολίτευσης

Μια συνολική αποτίμηση της 50χρονης περιόδου στην πολιτική, στην οικονομία, στην κοινωνία

Η θέα της Αθήνας και του Λυκαβηττού από την Εθνική Πινακοθήκη. Η πεντηκονταετής οικοδόμηση της Ελλάδας του σήμερα παρουσιάζεται εκτενώς στο συλλογικό έργο των εκδόσεων Πατάκη, το οποίο περιγράφει με σαφήνεια τους λόγους που ενώ το 1974 ξεκίνησαμε με τόσο ενέργεια, προσδοκίες, βούληση για αλλαγή, καταλήξαμε στο μεγάλο πσιωγύρισμα του 2009.

το ΠΑΣΟΚ στην περίοδο της κρίσης επέλεξε μια ιδιαίτερη στάση: ανέλαβε το βάρος της διαχείρισης μιας κρίσης που δεν προκάλεσε το ίδιο, χωρίς να τσιρίζει, να βγάζει οιμωγές και αναθέματα ή να δημιουργεί κωμικά άλλοθι για τις επιλογές του, υποθάλποντας πολιτικές τερατογενέσεις.

Συνθετικά, θεωρώ ότι μέσα από τις αναλύσεις του τόμου, και πέρα από τα πολλά επιμέρους θέματα, αναδεικνύονται ορισμένα μεγάλα ερωτήματα:

Πρώτον, τι σήμαινε –δηλαδή τι συνέπειες είχε– η κοινωνική ενσωμάτωση των αποκλεισμένων από τον εμφύλιο και τον μεταπολεμικό διχασμό στην 1η φάση της Μεταπολίτευσης; Δεν μπορούμε με κριτήρια του 2020 ή του 2025 να κρίνουμε τι έγινε στην οικονομία τις πρώτες δεκα-

ετίες της Μεταπολίτευσης, χωρίς να λάβουμε υπόψη τι έγινε στη χώρα τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες.

Δεύτερον, πώς μια περίοδος μέσα στην πεντηκονταετία επηρεάζει ή οδηγεί –και σε ποιο βαθμό– στα προβλήματα ή στις επιδόσεις μιας επόμενης; Σε ποιο βαθμό επιλογές του παρελθόντος και δομές που δημιουργήθηκαν μακροχρόνια μπορούν να αποτελέσουν άλλοθι για προβλήματα ή πολιτικές επιλογές πολλά χρόνια αργότερα; Για παράδειγμα, σε ποιο βαθμό η πολιτική 1974-1989 δικαιολογείται ή ερμηνεύεται από τις πολιτικές του 1946-1974 ή πώς δικαιολογείται η πολιτική 2004-2009 από την οκταετία 1996-2003;

Τρίτον, μέσα από τα κείμενα διαπιστώνει κανείς όχι μόνο τις θετικές ή προβληματικές συνέπειες πολλών πολιτικών, αλλά και πώς μια σειρά από πολιτικές μπορούν να χαρακτηριστούν και να αποτιμηθούν, ταυτόχρονα, με διαφορετικό τρόπο, ανάλογα με τις αξίες και τις ιδεολογίες που έχει κανείς ή ανάλογα με το βραχύ ή τον πολύ μακρύ χρόνο αποτίμησης των συνεπειών τους, όπως και το αν οι πολιτικές αυτές αποτέλεσαν ένα θετικό στοιχείο στην εξέλιξη της χώρας ή αν, όπως επισημαίνει ο Κώστας Κωστής, συνιστούσαν αναγκαίο κόστος της μετάβασης από τον αυταρχισμό και τον αποκλεισμό στη συμπεριληπτική Δημοκρατία. Βασικό ερώτημα: θα μπορούσε το κόστος αυτό να ήταν μικρότερο; Αδύνατη μια κατηγορηματική απάντηση.

Το τέταρτο ερώτημα αφορά ένα μεγάλο ΓΙΑΤΙ. Γιατί ενώ ξεκινήσαμε με τόσο ενέργεια, προσδοκίες, βούληση για αλλαγή, για δυναμική και δημιουργήσαμε όλες αυτές τις εξελίξεις που αναλύονται στον τόμο, καταλήξαμε στο 2009; Και μάλιστα η Ελλάδα μόνο, βεβαίως, εξορκίζοντας την ίδια ώρα τον εξαιρετισμό. Και επειδή μας αρέσει να τονίζουμε ότι η ιστορία είναι σημαντική γιατί μας βοηθάει για το μέλλον, τίθεται το ερώτημα: είμαστε ικανοί, θέλουμε ή όχι να ξεπεράσουμε τη δυστοπία που δημιουργήσαμε και να διαμορφώσουμε μια πιο θετική προοπτική και τι κάνουμε γι' αυτό; Όλα τα άλλα είναι «words».

Υπάρχει εγγενώς μια τάση, ώστε το πολιτικό αφήγημα τόσο μεγάλων περιόδων να κινείται από τις καταστροφές στη θριαμβολογία, εκτοπίζοντας τα μεσαία πεδία. Όμως, συχνά, στα μεσαία αυτά πεδία συντελούνται οι διαδικασίες που ωθούν μια χώρα προς κάτι καλύτερο ή το αντίστροφο. Τα μεγάλα ιστορικά άκρα των εξελίξεων είναι το σημείο στο οποίο ανάβει μια μεγάλη φλόγα ή μένει μια μεγάλη στάχτη, για να παραφράσω λίγο τον Ζορές. Στις ενδιάμεσες φάσεις είναι όπου σφυρηλατείται η μακρόχρονη εξέλιξη μιας κοινωνίας.

Πρόκειται για ένα εξαιρετικό βιβλίο, που έσπρωξε τα όρια της γνώσης για τη Μεταπολίτευση προς τα εμπρός.

Καταστροφές και θρίαμβοι

Υπάρχει εγγενώς μια τάση, ώστε το πολιτικό αφήγημα να κινείται από τις καταστροφές στη θριαμβολογία, εκτοπίζοντας τα μεσαία πεδία. Όμως, συχνά, στα μεσαία αυτά πεδία συντελούνται οι διαδικασίες που ωθούν μια χώρα προς κάτι καλύτερο ή το αντίστροφο.

ΕΚΤΟΣ ΥΛΗΣ

Του ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Μπούλινγκ στην άλλοτε «Ιερουσαλήμ των Βαλκανίων»

Μερικές δεκάδες μέτρα από τα περίπτερα της ΔΕΘ που φιλοξενούν την Εκθεση Βιβλίου απέχει το ΑΠΘ – χτίστηκε πάνω στο κατεστραμμένο εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης. Κάθε τόσο το Μνημείο του Ολοκαυτώματος στην πλατεία Ελευθερίας βανδαλίζεται – πράξη που καταδικάζεται μέσα από ανακοινώσεις. Η ίδια η πλατεία πάνω στην οποία εξυετιλίστηκαν οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης πριν ανέβουν στα τρένα του θανάτου είναι ακόμη πάρκινγκ - υποσχέσεις ότι θα γίνει πάρκο μνήμης. Θα περίμενε κανείς η Θεσσαλονίκη να μην υποκύπτει στο ιδεολογικό μπούλινγκ με πρόσχημα τη Γάζα – να είναι πιο ανθεκτική. Δείτε, έλεγαν το Σάββατο, τα κα-

ταφέραμε· δεν ήμασταν κατά του σμιλητή, αλλά της πρεσβείας του Ισραήλ. Λες και ο τραμπουκισμός με γραφειοκρατικό προκάλυμμα αλλάζει το αποτέλεσμα. Αν υπήρχε ο αείμνηστος Μπουτάρης, θα ήταν ικανός να καλέσει τον Οντέντ Βολκστάιν στο δημαρχείο και να μιλήσει. Τι θα έλεγε; Όπως είπε στην «Κ»: «Δεν είμαι μέλος της κυβέρνησης, ούτε καν υποστηρικτής της, και τελικά όντως με φίμωσαν, όπως φίμωσαν και τα βιβλία, τις σκέψεις και τις ιδέες – κάποιες από τις οποίες απηχούν έντονα τις δικές τους ανησυχίες.

Η Γάζα στις Κάννες

Η Παλαιστίνη φωτορεπόρτερ Φατιμά Χασούνα σκοτώθη-

Με πρόφαση τη Γάζα, άγνωστοι είχαν βεβηλώσει την τοιοκιογραφία για τα θύματα του Ολοκαυτώματος στον σιδηροδρομικό σταθμό της Θεσσαλονίκης.

κε στα μέσα Απριλίου στη βόρεια Γάζα. Μια ισραηλινή επιδρομή ξεκλήρισε την ίδια και την οικογένειά της. Δεν πρόλαβε να δει στις Κάννες το ντοκιμαντέρ στο οποίο πρωταγωνιστεί.

Τετρακόσιοι σκηνοθέτες και ηθοποιοί απ' όλο τον κόσμο, από τον Καουρισμάκι και τον Κρόνενμπεργκ μέχρι τον Σορεντίνιο, τον Γαβρά και τον Λάνθιμο, υπέγραψαν ένα κείμενο διαμαρτυρίας που δημοσιεύτηκε στη «Λιμπερασόν» για τη συνεχιζόμενη αιματοχυσία. «Ποιο είναι το νόημα των επαγγελματιών μας αν όχι να αντλούμε διδάγματα από την ιστορία, να δημιουργούμε ταινίες που δεσμεύονται, αν δεν είμαστε παρόντες για να προστατεύσουμε τις καταπιε-

σμένες φωνές;» αναφέρεται στην ανοικτή επιστολή τους.

Ερωτήματα

Δεν είμαι σίγουρος ότι κατάλαβα γιατί το Εθνικό Θέατρο έσπευσε να ανακοινώσει από τώρα το πρόγραμμα της επόμενης περιόδου χωρίς να ξέρει όλους τους συντελεστές των παραστάσεων. Οι πιτυκές της γλώσσας πάντως θα είναι στο επίκεντρο της νέας φιλοσοφίας του θεάτρου, όπως διαβάζουμε από την οικογενειακή γλώσσα, σε αυτή της νοσταλγίας, της εξήγησης και της αμφισβήτησης. Πολυγλωσσία. Και να μην ξεχάσω. Μεταξύ άλλων το Εθνικό «επανεξετάζει την ιστορία του». Τι άραγε θα επανεξετάσει; Απορία ψάλτου, βηξ.

Τζένη Αργυρίου, καλλιτεχνική διευθύντρια του Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας

Μεγάλη τιμή, αλλά και ευθύνη

Η αγάπη της για την έκφραση μέσω του χορού, ο έμφυτος σεβασμός στην παράδοση και τα νέα της καθήκοντα

Συνέντευξη στη ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Καβάλα, σπούδασε στην Αθήνα και, όπως λέει η ίδια, το 1995 ήταν η πρώτη κομβική χρονιά που καθόρισε τη μετέπειτα πορεία της. «Ήταν η χρονιά που πέρασα στην Κρατική Σχολή Ορχηστικής Τέχνης, γεγονός καθοριστικής σημασίας για ένα παιδί από την επαρχία. Τα επόμενα τρία χρόνια, με τη στήριξη της οικογένειάς μου, αφιερώθηκα ολοκληρωτικά στον χορό. Ξυπνούσα και κοιμόμουν με αυτόν», θυμάται η Τζένη Αργυρίου, η νεότερη της σειράς των γυναικών που κρατούν εδώ και τρεις δεκαετίες το τιμόνι του Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας.

Το 1996, ακόμη σπουδάστρια, άρχισε να συνεργάζεται με τους sinequanon, μια ομάδα χορευτών και χορογράφων που είχαν μόλις επιστρέψει από τη Νέα Υόρκη, φέρνοντας μια δική τους φρέσκια ματιά. «Αυτή η συνεργασία υπήρξε θεμέλιος λίθος στην πορεία μου», τονίζει. Ακολούθησε μια μακρά διαδρομή, που άνοιξε τους καλλιτεχνικούς της ορίζοντες αφού διαπίστωσε τα διευρυμένα πολιτισμικά σύνορα εντός των οποίων κινείται ο σύγχρονος χορός.

«Άλλη καθοριστική στιγμή στη ζωή σας;» τη ρωτά. «Το 2014, όταν γεννήθηκε το πρώτο μου

παιδί», απαντά. «Ύστερα από δέκα χρόνια ενασχόλησης με τον διάλογο παραστατικών τεχνών και νέων τεχνολογιών, αποφάσισα να επιστρέψω στη βάση μου: στο σώμα και τον χορό».

Αυτή η δουλειά είχε ως αποκορύφωμα την παράσταση που υπέγραψε στο περυσινό Φεστιβάλ Αθηνών, το «Μιντάτι», που έγινε επιτυχία και ακόμη το σκεφτόμαστε για τη δύναμη, τη ζωτικότητα και τη χαρά –κυρίως τη χαρά– που πρόσφερε ξεσηκώνοντας την Πειραιώς 260.

Η Τζένη Αργυρίου μοιάζει ευάλωτη, αλλά δεν είναι. Υπήρξε χορεύτρια, γεγονός που σημαίνει ότι διαθέτει εσωτερική συγκρότηση, επιμονή και πειθαρχία, αλλά χωρίς να τη «φωνάζει». Επίσης έχει μια έμφυτη νεανικότητα, η οποία όμως σέβεται και τιμά τις παραδόσεις και τους θεσμούς. «Η πρόσφατη απρόσμενη ανάληψη της θέσης της καλλιτεχνικής διευθύντριας ήρθε στη ζωή μου ως μεγάλη τιμή, αλλά και ευθύνη», σχολιάζει αναφερόμενη στο φεστιβάλ.

Πριν από λίγες ημέρες, η κ. Αργυρίου ανακοίνωσε το καλοκαιρινό πρόγραμμα του 31ου Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας, που μολονότι σχεδιάστηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα λόγω καθυστέρημένων ανάθεσης των καθηκόντων της, διαθέτει ποικιλία αλλά και συνοχή. Έχει ροή, όπως

Η Τζένη Αργυρίου αισθάνεται βαθιά συνδεδεμένη με τον τόπο μας και την πολιτιστική μας κληρονομιά. «Ο τόπος όπου ζεις καθορίζει και το έργο σου. Κι εμένα με τροφοδοτεί αυτή η αντίφαση που κουβαλάει ο τόπος μας – ανάμεσα στη Δύση και στην Ανατολή, την ευρηματικότητα και την ανοησία, την ομορφιά και την ασυδοσία, την έμπνευση και την ανασφάλεια», εξομολογείται.

σημειώνει η ίδια, που οδηγεί μέρα με τη μέρα σε μια νοηματική κορύφωση, επί της ουσίας στην παράσταση «Beytın» του Ομάρ Ραζέχ, ένα πολυθέαμα που θέτει στο επίκεντρό του την έννοια του μοιράσματος.

Στο μεταξύ, από το φεστιβάλ θα περάσουν πολλές νεότερες «φωνές» –Έλληνες και διεθνείς χορογράφοι– αλλά και μεγάλα ονόματα της διεθνούς σκηνής του σύγχρονου χορού, από την εμβληματική Μαγκί Μαρέν έως τον νεότερο αλλά περιζήτητο Νταμιέν Ζαλέ και τον «δικό» μας Χρήστο Παπαδόπουλο.

– Δουλεύετε επαγγελματικά πάνω από δύο δεκαετίες στο πεδίο του σύγχρονου χορού. Τι σας έκανε να ασχοληθείτε με αυτή την τέχνη;

– Αγαπάω βαθιά την έκφραση που σου προσφέρουν ο χορός, το τραγούδι και η μουσική, και αυτόν τον «λόγο» που μπορεί να εκπέμψει ένα σώμα επί σκηνής. Πάντα ένιωθα ότι είναι ένας πιο αφαιρετικός, προσωπικός και ελεύθερος τρόπος να επικοινωνήσεις – να αντικαταστήσεις τις λέξεις με κινήσεις και ήχους και να μοιραστείς τον εσωτερικό σου κόσμο με τους άλλους. Επιπλέον, το να είσαι δημιουργικός και ελεύθερος στην καθημερινότητά σου κάνει τον κόσμο πιο μαγικό. Και αυτό σε ανταμείβει, ώστε να μπο-

ρείς να αντέξεις τις ανασφάλειες και τις δυσκολίες του ελεύθερου επαγγελματία. Ήμουν πάντα πολύ εργατική, αλλά και στάθηκα αρκετά τυχερή, ώστε το ένα πράγμα να φέρνει το άλλο και, χωρίς να το καταλάβω ακριβώς, να γίνω μέρος της διεθνούς χορευτικής κοινότητας.

– Παρότι όμως ήταν φανερό ότι θα μπορούσατε να ριζώσετε στο εξωτερικό, επιλέξατε να επιστρέψετε στην Ελλάδα...

– Ο λόγος που επέστρεψα και έμεινα στην Ελλάδα είναι πως νιώθω βαθιά συνδεδεμένη με αυτόν τον ευλογημένο τόπο και με την ιδιαίτερη κουλτούρα μας. Λατρεύω τη χώρα μας, εμπνέομαι από αυτήν και από την ιστορία της. Και παρά τις δυσκολίες που γνωρίζουμε όλοι, πάντα έβρισκα ένα παραπάνω κίνητρο για να κινητοποιηθώ καλλιτεχνικά.

Μπορώ να πω ότι, παρότι ταξίδεψα και έζησα για κάποιο διάστημα σε άλλες χώρες παρουσιάζοντας τη δουλειά μου, καμία δεν με κέρδισε αρκετά ώστε να φανταστώ τη ζωή μου εκεί. Ο τόπος όπου ζεις καθορίζει και το έργο σου. Κι εμένα με τροφοδοτεί αυτή η αντίφαση που κουβαλάει ο τόπος μας – ανάμεσα στη Δύση και στην Ανατολή, την ευρηματικότητα και την ανοησία, την ομορφιά και την ασυδοσία, την έμπνευση και την ανασφάλεια.

Οραμα για Διεθνές Κέντρο Χορού

Εδώ και είκοσι χρόνια η Τζένη Αργυρίου εργάζεται πάνω στη δημιουργία πρωτότυπων χορογραφικών έργων, στην καλλιτεχνική επιμέλεια μεγάλων κλίμακας ερευνητικών και διακαλλιτεχνικών δράσεων, σε σύνθετα καλλιτεχνικά έργα διεθνούς επιπέδου. Με την επιστροφή της από τη Νέα Υόρκη το 2003, αφοσιώθηκε αποκλειστικά στη χορογραφία. Έτσι ιδρύθηκε η Amorphy (Αμορφή), μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με πρόθεση να αποτελέσει ένα πλαίσιο διαλόγου των τεχνών. Συνεργαζόμενη με δημιουργούς από άλλα εκφραστικά πεδία, εξερεύνησαν περιοχές όπου οι παραστατικές τέχνες εφάπτονται μετασχηματίζοντας η μία μέσα από την άλλη – πάντα μέσα από διακυμάνσεις, απορρίψεις, επιτυχίες και επίμονη προσωπική εργασία. «Σε αυτό το απαιτητικό περιβάλλον έμαθα να διαχειρίζομαι το άγνωστο και να το μετατρέπω σε κάτι ζωντανό και απτό», μας λέει η ίδια.

– Με ποιον τρόπο αυτή η πορεία οδήγησε στην οργάνωση και στον προγραμματισμό του Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας;

– Η συνεχής τριβή με όλα τα στάδια, από τη σύλληψη μιας ιδέας, την επιμέλεια και την οργάνωση μέχρι την υλοποίηση και την παραγωγή, μου έχει δώσει εργασία και με έχει εκπαιδεύσει στο να μην κάνω εκπώσεις, αλλά να δίνω κάθε φορά τον καλύτερό μου εαυτό. Μαζί με την εκάστοτε ομάδα, εργαζόμαστε συλλογικά ώστε το όραμα να γίνει πραγματικότητα. Οσα υποστηρίζω και προτείνω σήμερα, ως καλλιτεχνική διευθύντρια του φεστιβάλ, βασίζονται σε οπτικές που ερευνώ και εξελίσσω εδώ και χρόνια: πιστεύω βαθιά σε αυτές και στον τρόπο που συνδέουν την τέχνη του χορού με άλλες τέχνες, επιστημονικά πεδία και με διαφορετικές κοινότητες.

– Κατά την πρώτη ομιλία σας ως διευθύντριας του φεστιβάλ, αφού αναφερθήκατε τιμητικά

στις προκατόχους σας, μιλήσατε για το όραμά σας: τη λειτουργία ενός Διεθνούς Κέντρου Χορού.

– Η Καλαμάτα είναι η πόλη του χορού εδώ και 30 χρόνια και διαθέτει το μοναδικό Μέγαρο Χορού στη χώρα. Έχει, κατά τη γνώμη μου, όλες τις προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί ένα σπίτι αφιερωμένο στον χορό, ένα δυναμικό διεθνές κέντρο που θα λειτουργεί ως χώρος καλλιτεχνικής ζύμωσης, έρευνας και διαλόγου, θα αγκαλιάζει τα διαφορετικά στάδια της χορογραφικής δημιουργίας και τη συνομιλία της με άλλες τέχνες, επιστήμες, παραδόσεις και τεχνολογίες. Είναι κάτι που θεωρώ ότι λείπει από την κοινότητα του σύγχρονου χορού στην Ελλάδα, η οποία τα τελευταία χρόνια έχει μια σημαντική θέση διεθνώς, με καταξιωμένους δημιουργούς. Πιστεύω στην ενεργοποίηση του Διεθνούς Κέντρου Χορού Καλαμάτας όλο τον χρόνο, διατηρώντας ως κορυφαία στιγμή εξωστρέφειας του θεσμού το καλοκαιρινό φεστιβάλ μας.

– Μιλήσατε επίσης για τις αναθέσεις έργων ως ένα δυναμικό εργαλείο ανάπτυξης του χορού, που επιδιώκετε να ενσωματωθεί στον θεσμό του Διεθνούς Κέντρου Χορού Καλαμάτας.

– Από την προσωπική μου εμπειρία ως φιλοξενούμενη καλλιτέχνης σε πόλεις όπως η Λισσαβώνα, η Μασσαλία και το Ντίσελντορφ, βίωσα την ελευθερία του πειραματισμού χωρίς το βάρος του τελικού αποτελέσματος. Το ίδιο ισχύει και για τις αναθέσεις έργων εντός Ελλάδος, που με οδήγησαν να ασχοληθώ με την Ιστορία, τη συλλογική μνήμη, το αρχείο και τη σχέση του έργου με τον τόπο και την κοινότητα. Μέσα από αυτά συνειδητοποιώ πόσο κρίσιμη είναι η ανάθεση για έναν καλλιτέχνη: δημιουργεί ένα πλαίσιο που τον ωθεί να εισέλθει σε κόσμους που ίσως να μην επέλεγε μόνος του και του δίνει τη δυνατότητα να εξελιχθεί μέσα από νέες μεθόδους και διαδρομές.

Η Καλαμάτα είναι η πόλη του χορού εδώ και 30 χρόνια και διαθέτει το μοναδικό Μέγαρο Χορού στη χώρα. Έχει, κατά τη γνώμη μου, όλες τις προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί ένα σπίτι αφιερωμένο στον χορό.

Ως φιλοξενούμενη καλλιτέχνης σε πόλεις όπως η Λισσαβώνα, η Μασσαλία και το Ντίσελντορφ, βίωσα την ελευθερία του πειραματισμού χωρίς το βάρος του τελικού αποτελέσματος.

Το έργο «Thrice» του διεθνούς φήμης χορογράφου Νταμιέν Ζαλέ είναι ένα τρίπτυχο που περιλαμβάνει επίσης ζωντανή μουσική, σε σύνθεση και εκτέλεση του διακεκριμένου Ιάπωνη πιανίστα Κόκι Νακάνο.

ΤΟΝ ΜΑΪΟ
ΚΑΘΕ
ΚΥΡΙΑΚΗ & ΔΕΥΤΕΡΑ
21:00
ΣΤΟ MOVIES BEST HD

Biography
..month..

• Τα καλύτερα σενάρια βγαίνουν από τη ζωή •

DANCE FIRST / ΧΟΡΕΥΟΝΤΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΜΠΕΚΕΤ (Κυριακή 4/5)

I AM ZLATAN / ΖΛΑΤΑΝ (Δευτέρα 5/5)

HITCHCOCK (Κυριακή 11/5)

DALILAND (Δευτέρα 12/5)

TOLKIEN (Κυριακή 18/5)

WEIRD: THE AL YANKOVIC STORY (Δευτέρα 19/5)

BOHEMIAN RHAPSODY (Κυριακή 25/5)

INTERLUDE IN PRAGUE (Δευτέρα 26/5)

Το κανάλι διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες CABLENET και CYTAVISION

MOST HD

MESIMVRIA®
www.mesimvria.com

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Ο Λιου έδωσε στο αργό μέρος του κοντσέρτου διάθεση «νυχτερινού», ξετυλίζοντας τις ατέρμονες μελωδίες του Σοπέν με μεγάλη πλαστικότητα.

Λυρικές ερμηνείες από τον Μπρους Λιου

«**Νοσταλγία** για την Ιταλία» ονόμασε η ορχήστρα εγχόρδων Amsterdam Sinfonietta το πρόγραμμα με το οποίο περιόδευσε σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις. Σολιστ μαζί της ήταν ο κινεζικής καταγωγής πιανίστας Μπρους Λιου. Το Μέγαρο Μουσικής ενέταξε τη βραδιά στο δικό του «Φεστιβάλ της Άνοιξης» και την παρουσίασε στις 12 Απριλίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης».

Κύριος πόλος έλξης υπήρξε φυσικά ο Λιου. Ήταν λογικό να αναμένει κανείς τουλάχιστον με ενδιαφέρον τις ερμηνείες του 27χρονου σε έργα του Σοπέν, τη σύνθεση «Αντάντε σπιανάτο και Μεγάλη λαμπερή Πολωνέζα» (σε μεταγραφή του Βάιναντ φαν Κλάμπερν), όπως επίσης το δεύτερο κοντσέρτο για πιάνο, καθώς ο Λιου απέσπασε το 2021 το πρώτο βραβείο του 18ου «Διεθνούς Διαγωνισμού Πιάνου Σοπέν» της Βαρσοβίας και έχει ήδη σημαντική δισκογραφική παρουσία.

Πράγματι, η αρχή υπήρξε συναρπαστική. Το λυρικό «Αντάντε

σφέρει στη μουσική αυτή σελίδα διάθεση «νυχτερινού», ξετυλίγοντας τις φαινομενικά ατέρμονες μελωδίες του Σοπέν με εξαιρετική πλαστικότητα, διαρκώς χρωματίζοντάς τις, δίνοντάς τους συνεχή κίνηση. Ωστόσο, στο πρώτο και ακόμη περισσότερο στο ζωηρό τρίτο μέρος του κοντσέρτου, από την ερμηνεία του Κινέζου πιανίστα έμοιαζε να λείπουν η δύναμη και το νεύρο, που θα έδιναν σαφές περίγραμμα στη μουσική. Και αυτό παρότι ο Λιου έπαιζε συνοδευόμενος από ένα σχετικά μικρό σύνολο, μια ορχήστρα εγχόρδων, στα δεδομένα της οποίας είχε προσαρμοστεί η ενορχήστρωση του Πρίμο Ις-Χούρβιτς, από την οποία απουσίαζαν τα πνευστά.

Εξαιρετική ορχήστρα

Η ορχήστρα αυτή, η Amsterdam Sinfonietta, υπήρξε η εκπληξη της βραδιάς. Το ολλανδικό σύνολο αποδείχθηκε εξαιρετικό. Αρχικά, συνομιλούσε άριστα με τον πιανίστα, δίνοντας ενδιαφέρουσες ποιότητες μουσικής δωματίου, όχι μόνο στο αργό δεύτερο μέρος του κοντσέρτου, αλλά ακόμη και στο ζωηρό τρίτο. Οι ερμηνείες του συνόλου ξεχώρισαν εξίσου στα δύο έργα που ερμήνευσε μόνο, τη σύντομη ατμοσφαιρική «Άρια» για έγχορδα του γεννημένου στη Βαρσοβία Μιετσεσλάφ Βάινμπεργκ και στο δημοφιλές σεζέτέ με τίτλο «Ανάμνηση από τη Φλωρεντία» του Τσαϊκόφσκι, που δόθηκε επίσης σε μεταγραφή για ορχήστρα εγχόρδων. Τα 22 μέλη της ορχήστρας έπαιξαν υπό τη μουσική διεύθυνση της εξάρχουσας και καλλιτεχνικής διευθύντριας της, της εξαιρετικής Βρετανίδας βιολονίστριας Κάντιντα Τόμσον. Ήταν αυτή η οποία έδωσε χαρακτήρα σε καθένα από τα έργα, αποσπώντας από τους μουσικούς τις ξεχωριστές ποιότητες καθενός. Έτσι, λόγω χάριν, γεμάτη ένταση, χαρακτηριστικά δραματικά και με παλμό υπήρξε η ερμηνεία στο πρώτο μέρος της «Ανάμνησης από τη Φλωρεντία», όπως ιδιαίτερα ποιητικά υπήρξε η απόδοση του δεύτερου. Ειδικότερα σε αυτό το μέρος ξεχώρισαν οι εξίσου χαρισματικοί συνάδελφοι της Τόμσον, η πρώτη βιόλα και το πρώτο τσέλο της ορχήστρας, δύο μουσικοί με καλλιεργημένο ήχο και μεγάλη μουσικότητα, οι οποίοι συνέβαλαν αποφασιστικά στη διάρκεια όλης της βραδιάς. Κρίμα που ούτε στην ισοσελίδα της ορχήστρας ούτε στο πρόγραμμα της συναυλίας υπήρχαν τα ονόματά τους.

Ο Κωστής Χαραμουντάνης από μικρός ήθελε να γίνει ηθοποιός, σκηνοθέτης ή... σεφ, όμως τελικά σπούδασε ηθοποιός. «Δεν μου άρεσε καθόλου και τα παράτησα», λέει στην «Κ» ο 31χρονος κινηματογραφιστής.

“

Η οικογένεια εμπεριέχει ένταση, χιούμορ, αγάπη, το παράλογο. Σχετίζεται επίσης με την ενηλικίωση, όχι με τη βιολογική έννοια του όρου. Μπορεί δηλαδή ένας εξηντάχρονος να είναι ακόμη “παιδί” και ένα παιδί να έχει γίνει πρόωρα ενήλικος.

CINEMA

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Το φιλμ «Κιούκα: πριν το τέλος του καλοκαιριού» του Κωστή Χαραμουντάνη προβλήθηκε πέρυσι στο τμήμα ACID του Φεστιβάλ των Καννών. Σε λίγες ημέρες θα φτάσει και στις ελληνικές αίθουσες.

Κωστής Χαραμουντάνης, σκηνοθέτης

Όλοι είναι λάθος και όλοι είναι παιδιά

Ο Κωστής Χαραμουντάνης μιλάει στην «Κ» για το «Κιούκα»

Μπορεί αυτές τις μέρες να βρίσκεται σε εξέλιξη το 78ο Φεστιβάλ Καννών, ωστόσο στις ελληνικές αίθουσες φτάνει, έστω με κάποια καθυστέρηση, μια ταινία που είδαμε εκεί... πέρυσι. Το «Κιούκα: πριν το τέλος του καλοκαιριού» του Κωστή Χαραμουντάνη έκανε πρεμιέρα στο τμήμα ACID της σπουδαίας κινηματογραφικής διργάνωσης κι εμείς είχαμε συναντήσει τότε τον νεαρό δημιουργό του, φυσικά χαρούμενο για την υλοποίηση της πρώτης μεγάλου μήκους ταινίας του. «Το σχέδιο ήταν εξαρχής να γίνει μεγάλου μήκους, ωστόσο κατέληξα να κάνω αρχικά μια μικρού (“Κιόκου: πριν έρθει το καλοκαίρι”), λίγο σαν πρίκουελ και λίγο σαν εξάσκηση για τη μεγάλη», λέει ο 31χρονος Χαραμουντάνης, ο οποίος από μικρός ήθελε να γίνει ηθοποιός, σκηνοθέτης ή... σεφ, τελικά σπούδασε ηθοποιός, όμως «δεν μου άρεσε καθόλου και τα παράτησα».

Στο «Κιούκα» (η λέξη ιαπωνική, σημαίνει διακοπές) ένας πατέρας (Συμεών Τσακίρης) ταξιδεύει με τα δίδυμα παιδιά του (Ελσα Λεκάκου, Κωνσταντίνος Γεωργόπουλος), που μόλις έχουν ενηλικιωθεί, στον Πόρο με ένα μικρό ιστιοφόρο. Χωρίς να το γνωρίζουν τα αδέρφια πρόκειται να συναντήσουν τη βιολογική τους μητέρα (Ελενα Τοπαλίδου), η οποία τα εγκατέλειψε όταν ακόμη ήταν μωρά. «Πρόκειται για έναν συνδυασμό δικών μου αναμνήσεων, πραγμάτων που μου έχουν αφηγηθεί και καθαρά μυθοπλαστικών στοιχείων, τα οποία ζυμώθηκαν σε μια περίοδο επτά ετών», απαντάει ο Έλληνας σκηνοθέτης όταν του επισημαίνω ότι η ταινία του μοιάζει να έχει έντονα προσωπικό χαρακτήρα.

Στην επόμενη παρατήρηση, που αφορά τον διαρκή «έρωτα» των Ελλήνων κινηματογραφιστών με το θέμα της οικογένειας, η απόκρισή του είναι απροσδόκητα ώριμη και σαφής: «Προφανώς η οικογένεια είναι πολύ σημαντική στο πώς διαμορφώνεται η προσωπικότητα και ο χαρακτήρας ενός ανθρώπου. Καλλιτεχνικά σου προσφέρεται ίσως ένας τρόπος να εκφράσεις και πράγματα που δεν είχες τη δυνατότητα να εκφράσεις στην πραγματικότητα. Η οικογένεια εμπεριέχει ένταση, χιούμορ, αγάπη, το παράλογο. Σχετίζεται επίσης με την ενηλικίωση, όχι με τη βιολογική έννοια του όρου. Μπορεί δηλαδή ένας εξηντάχρονος να είναι ακόμη “παιδί” και ένα παιδί να έχει γίνει πρόωρα ενήλικος.

κά σου προσφέρεται ίσως ένας τρόπος να εκφράσεις και πράγματα που δεν είχες τη δυνατότητα να εκφράσεις στην πραγματικότητα. Η οικογένεια εμπεριέχει ένταση, χιούμορ, αγάπη, το παράλογο. Σχετίζεται επίσης με την ενηλικίωση, όχι με τη βιολογική έννοια του όρου. Μπορεί δηλαδή ένας εξηντάχρονος να είναι ακόμη “παιδί” και ένα παιδί να έχει γίνει πρόωρα ενήλικος. Για την ελληνική οικογένεια, συγκεκριμένα, στις ταινίες βλέπεις μια πολύ συντηρητική εικόνα, αν και νομίζω ότι αυτή είναι μια συγκεκριμένη συνταγή που ακολουθείται, η οποία είναι απόρροια των φεστιβαλικών διακρίσεων που δείχνουν ότι “αυτό πάνει”, οπότε το κοπάρουμε. Έτσι λείπει το προσωπικό στοιχείο και ανακυκλώνεται η εικόνα μιας οικογένειας αρκετά τετράγωνης και γκριζας, που όμως δεν είναι έτσι».

Προσδοκίες

Στο φιλμ του Χαραμουντάνη επανέρχεται διαρκώς το θέμα της προσδοκίας, ειδικά των παιδιών από τους γονείς τους και το πώς αυτοί αποτυγχάνουν συνεχώς να ανταποκριθούν. Γενικότερα ο δεσμός γονιών - παιδιών αντιμετωπίζεται εδώ με αρκετό χιούμορ και απροσδόκητη πρωτοτυπία. «Νομίζω ότι είναι κάπως αμοιβαίο. Από τη μια οι γονείς νιώθουν να μην ανταποκρίνονται στις προσδοκίες, αλλά και τα παιδιά το ίδιο. Πιστεύω ότι αν υπάρχει λύση σε αυτό το πρόβλημα, “κλειδί” είναι η αυτοκριτική του καθενός από την πλευρά του. Είναι και η συγκεκριμένη διαδικασία κομμάτι της ενηλικίωσης. Ειδικά με τον μπαμπά, εδώ υπάρχει και λίγος... δόλος. Τους πηγαίνει διακοπές, αλλά κυρίως τους πάει να γνωρίσουν τη μητέρα τους. Περισσότερο έχει να κάνει με το αστείο και το παράλογο της ανθρώπινης επικοινωνίας, ακόμη κι αν μιλάμε για παιδιά και γονείς. Βασικά ήθελα ο συγκεκριμένος χαρακτήρας να κάνει μόνο λάθος επιλογές. Αλλά ταυτόχρονα να λέει “πάμε γερά”».

Σε μια από τις πιο απολαυστι-

κές σκηνές της ταινίας, δύο πατεράδες –και ερασιτέχνες ψαράδες– αφηγούνται ολοφάνερα ψευτικές ιστορίες από τις επιδόσεις τους στο ψάρεμα. Η σεκάνς καταλήγει σε αποκαλύψεις και καβγά, όμως όπως συμβαίνει και σε άλλες περιπτώσεις είναι δυσδιάκριτο ποιος έχει δικίο και ποιος άδικο. «Η ιδέα ήταν να μην υπάρχει κάποιος λάθος και κάποιος σωστός. Αντιθέτως, όλοι είναι λάθος και όλοι είναι παιδιά».

Ενα άλλο χαρακτηριστικό της ταινίας του Χαραμουντάνη είναι ο πειραματισμός, σχεδόν σε κάθε έκφρασή του: στο μοντάζ, στην εικόνα, στις ερμηνείες. Οποιος βέβαια είχε δει τις διακεκριμένες μικρού μήκους του, ήταν αρκετά προετοιμασμένος. «Γενικά με ενδιαφέρει πάρα πολύ ο πειραματισμός στη φόρμα. Επειδή στη μεγάλη μήκους υπάρχουν εκ των πραγμάτων περισσότεροι κανόνες, το έχω περιορίσει κάπως, αλλά ήθελα να υπάρχει το προσωπικό μου στοιχείο’ δεν ήθελα όμως να φανεί και κάτι επιτηδευμένο, να έχουν δηλαδή άμεση σχέση με την πλοκή και τη δραματολογία της ταινίας. Γι’ αυτό και βλέπεις αυτά τα στοιχεία να εμφανίζονται από τη μέση και μετά, όσο πηγαίνουμε προς την κορύφωση, γιατί και η ίδια η πλοκή το σηκώνει. Ουσιαστικά το μοντάζ γίνεται ένα πιο παρεμβατικό εργαλείο για να εκφράσει πράγματα χωρίς διάλογο».

Στο οπτικό κομμάτι, το «Κιούκα», βγάζει μια βιντατζ αίσθηση, σαν οικογενειακό βίντεο από τη δεκαετία του 2000. «Η αλήθεια είναι ότι είχαμε μια πολύ σύγχρονη κάμερα κινηματογράφου, η οποία όμως έχει υπερβολικά “καθαρή” εικόνα για τα γούστα μου, οπότε βάλαμε πάνω φακούς για κάμερες Super 16. Έτσι το αποτέλεσμα απέκτησε αυτή την ελαφριά θολούρα και μια περιεργή ευκρίνεια και υφή. Και τα χρώματα βγήκαν έτσι έντονα εξαρχής. Παιζει μεγάλο ρόλο ότι δεν έχω σπουδάσει κινηματογράφο, οπότε πετάω τον εαυτό μου στα βαθιά και προσπαθώ να βγάλω κάτι που να μου αρέσει».

Στιγμιότυπο από την προετοιμασία της έκθεσης με τον καλλιτέχνη να ζωγραφίζει το σώμα ενός λαμασού (lamassu), που για τους Ασσυρίους ήταν οι φιγούρες αγαλμάτων-φρουρών με μορφή κολοσσιών φτερωτών ζώων και ανθρώπινα πρόσωπα. Αυτά τα επιβλητικά γλυπτά φρουρούσαν τις εισόδους, συμβολίζοντας τη δύναμη.

Το λαμπερό δέρμα της μνήμης

Η «Κ» στα παρασκήνια της έκθεσης του Μίκαελ Ράκοβιτς στο Μουσείο της Ακρόπολης

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΖΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Η ματιά, όσο σύντομη κι αν είναι, στο στήσιμο μιας εικαστικής έκθεσης μοιάζει λίγο σαν το πέραςμα από το εργαστήρι του καλλιτέχνη. Υλικά, εργαλεία, άνθρωποι, ιδέες διασταυρώνονται, συγκρούονται και αλληλοσυμπληρώνονται μέσα σε μια διαδικασία δημιουργίας. Η προετοιμασία που συμβαίνει στα παρασκήνια, πριν ανοίξει η πόρτα για το κοινό, έχει εξαρχής τη γοητεία ενός βήματος μέσα σε άδυτο. Πόσο μάλλον αν αυτά συμβαίνουν στην αίθουσα περιοδικών εκθέσεων του Μουσείου της Ακρόπολης, που για τον Αμερικανό καλλιτέχνη Μίκαελ Ράκοβιτς είναι «το πιο σημαντικό μουσείο στον κόσμο».

Για να επισκεφθεί κανείς την ατομική έκθεση «Allspice, Michael Rakowitz & Ancient Cultures» μπαίνει στο μουσείο από την κεντρική είσοδο αφού περάσει τον έλεγχο, όπως και η μακρά σειρά των τουριστών που περιμένουν υπομονετικά από νωρίς το πρωί. Η πλειονότητα κινείται προς τα αριστερά, σε μια διαδρομή που σύντομα θα οδηγήσει σε μια συνάντηση με τις πέντε Κόρες του Ερεχθείου. Και θα καταλήξει σε μία απουσία: η έκπη Καρυάτιδα, η «Κόρη C» κατά τους αρχαιολόγους, λείπει από το σπίτι της διακόσια είκοσι χρόνια.

Εικόνες, μυρωδιές, γεύσεις
Γι' αυτό το «διαρκές πολιτιστικό τραύμα», και τον τρόπο που εκφράζεται μέσω της τέχνης του, συνομιλούν η διευθύντρια του Οργανισμού NEON Ελίνα Κουντούρη και ο Ράκοβιτς, άλλοτε με λόγια κι άλλοτε με εικόνες, μυρωδιές, γεύσεις, αφού ο τίτλος της έκθεσης είναι «Allspice» (μπαχάρ) και εμπνέεται από τις χειρόγραφες συνταγές της μητέρας του Ράκοβιτς.

Παράλληλα, ο διευθυντής του Μουσείου Ακρόπολης, καθηγητής Νικόλαος Σταμπολίδης –συνεπιμελητής της έκθεσης με την κ. Κουντούρη–, συνεισφέρει στη συζήτηση με τον πλούτο των γνώσεών του για τις αρχαιότητες αλλά και τα «κενά» που υπάρχουν μεταξύ τους. Για τις σκιές που ρίχνουν στα μουσεία του κόσμου τα χιλιάδες χαμένα αντικείμενα και τα διαμελισμένα αγάλματα, τα οποία «κινούνται μεταφερόμενα από έκθεση σε έκθεση κι από χώρα σε χώρα, ευαισθητοποιώντας συνειδήσεις έως την επιδιωκόμενη αποκατάσταση της δικαιοσύνης».

Πριν ακόμη μιλήσει για τη δου-

λειά του και πριν μας δείξει το νήμα που συνδέει τα έργα του με τις μνήμες εξορίας και μετανάστευσης, η φυσιογνωμία του Μίκαελ Ράκοβιτς δπλώνει την εκλεκτική συγγένεια του ίδιου, ενός Αμερικανού με καταγωγή από το Ιράκ γεννημένου το 1973, με τον γενοκτόνο άνδρα από την αρχαία Κύπρο – ένα από τα εκθέματα τα οποία συνοδεύουν τη συγκεκριμένη έκθεση από το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης. Και αυτός ο Κυπραίος από τον 5ο αιώνα π.Χ. με τη σειρά του θυμίζει γενειοφόρους του 13ου αι. π.Χ. από τη Μεσοποταμία. Τους συνδέουν οι μπουκλές των μαλλιών, της γενειάδας ή του μουστακιού, που όχι μόνον έχουν σμιλευτεί από τους αρχαίους γλύπτες με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, αλλά το γονιδίωμα τις μεταφέρει από γενιά σε γενιά αγνοώντας σύνορα και αποκλεισμούς.

Ο Ράκοβιτς είναι απόγονος Εβραίων της μεταπολεμικής περιόδου, γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Λονγκ Άιλαντ της Νέας Υόρκης. Ο πατέρας του καταγόταν από το Μπρούκλιν, ενώ η μητέρα του και η οικογένειά της ήταν από τη Βαγδάτη και αυτοπροσδιορίζονταν ως Αραβο-Εβραίοι. Ως παιδί ενός γιατρού που αφιέρωσε τη ζωή του στη θεραπεία και στην αποκατάσταση των καταρρακωμένων και μιας Εβραίας που εκφράζει την ταυτότητά της μέσω του πολιτισμού των αισθήσεων, ο καλλιτέχνης συνδέεται

Ο καθηγητής Νικόλαος Σταμπολίδης (αριστερά), διευθυντής του Μουσείου της Ακρόπολης, και η Ελίνα Κουντούρη, διευθύντρια του Οργανισμού NEON, συνεπιμελητές της έκθεσης «Allspice», με τον Αμερικανό καλλιτέχνη Μίκαελ Ράκοβιτς, του οποίου τα έργα συνομιλούν με τους αρχαίους πολιτισμούς.

Αντικείμενα από χαρτόνι, συσκευασίες από τη Μέση Ανατολή και αραβοαγγλικές εφημερίδες, έργα από τη σειρά «The invisible enemy should not exist» (2007 - εν εξελίξει). Στις προθήκες διακρίνονται εκθέματα από το Ινστιτούτο Μελέτης των Αρχαίων Πολιτισμών του Πανεπιστημίου του Σικάγου.

βαθιά με τις κατά τόπους ιστορίες εκτοπισμού και αποκατάστασης. «Ανατρέχοντας στις ιρακινές συνταγές της μητέρας μου, ένα από τα πιο διαδεδομένα υλικά είναι το μπαχάρ. Αυτό το άγουρο αποξηραμένο μούρο, αλεσμένο σε σκόνη, έχει γεύση που θυμίζει πολλά πράγματα ταυτόχρονα: κανέλα, γαρίφαλο, μοσχοκάρυδο, νότες από καρδάμωμο. Είναι ένα από τα βασικά υλικά στο ιρακινό μπαχαρικό μείγμα baharat και, όταν δεν είναι διαθέσιμα τα υπόλοιπα μπαχαρικά, λειτουργεί ως υποκατάστατο, διατηρώντας τη γευστική ταυτότητα της συνταγής», λέει ο ίδιος.

Ηδη, λοιπόν, από την επιλογή του τίτλου που παραπέμπει στην οικειότητα, τη θάλαωρή, όπως εύστοχα επισημαίνει στη συζήτηση η κ. Κουντούρη, το έργο του Ράκοβιτς δεν επισημαίνει μόνο τις πληγές ενός παρελθόντος που είναι γεμάτο απώλειες, αλλά εστιάζει στην επανένωση και την επούλωση. Το κύριο μέρος της έκθεσης αποτελούν οι δεκαοκτώ μεγάλες ανάγλυφες πλάκες (panels), που παραπέμπουν στις ανάλογες ανάγλυφες πλάκες από το παλάτι του Ασσυρνασιρπάλ Β'.

Βαθιά επηρεασμένος από την εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ το 2003 και τη λεηλασία αντικειμένων από το μουσείο της χώρας, ο Ράκοβιτς ξεκίνησε το υπό εξέλιξη έργο του «The invisible enemy should not exist» (2007 - εν εξελίξει), μια συλλογή, μέρος της οποί-

ας εκτίθεται στις αίθουσες του Μουσείου Ακρόπολης και ο καλλιτέχνης είχε χαρακτηρίσει «μια λαχτάρα με ραγισμένη καρδιά».

Σκοπός του είναι να αναδημιουργήσει καθένα από τα 7.000 αντικείμενα του Εθνικού Μουσείου του Ιράκ στη Βαγδάτη τα οποία λεηλατήθηκαν ή καταστράφηκαν κατά τη διάρκεια και σε συνέχεια της αμερικανικής εισβολής. Αντίστοιχα, μετά τις επιθέσεις που έκανε ο ISIS στο παλάτι της Kalhu (η σημερινή Νιμρούν), ο καλλιτέχνης και η ομάδα του ξεκίνησαν στο εργαστήριο ένα εγχείρημα επανεμφάνισης των κατεστραμμένων αισθουσών χρησιμοποιώντας συσκευασίες τροφίμων από τη Μέση Ανατολή και αραβικές εφημερίδες. Το αποτέλεσμα είναι εντυπωσιακό, πολύχρωμα ανάγλυφα από πεπιεσμένο χαρτί τα οποία αποδίδουν τη λαμπρότητα και τη ζωντάνια ενός ρωμαλέου πολιτισμού. Στην έκθεση, τα κενά σημεία –αντικατεστημένα από αρχαιολογικές λεζάντες– καταδεικνύουν την απώλεια, το κενό που άφησαν οι ξένες δυνάμεις, οι οποίες διεξήγαγαν ανασκαφές στο Ιράκ κατά τον 19ο αιώνα.

Αγάλματα-φρουροί

Τις εισόδους του αρχαίου, πολυτελούς παλατιού της Kalhu προστάτευαν τεράστια αγάλματα-φρουροί (γνωστά ως lamassu), που είχαν μορφή φτερωτών ζώων με ανθρώπινα πρόσωπα. Στο κέντρο της συγκεκριμένης έκθεσης, ένα λαμασού με κεφάλι γενοφόρου άνδρα και σώμα ζωγραφισμένο πάνω σε πλεξιγκλάς «μεταφράζει ιστορίες, συναισθήματα και απουσίες σε νέες φόρμες», όπως λέει η κ. Κουντούρη μιλώντας γενικά για την πρακτική του Ράκοβιτς. Ο ίδιος λέει για τον εαυτό του: «Είμαι ένας γλύπτης που έχει αφιερώσει τη ζωή του να κάνει γλυπτική από άλλη γλυπτική, να κατανοήσει τα «κενά» και να τα ντύσει με νέο «δέρμα»».

Τον Οκτώβριο του 2025, στο δεύτερο μέρος της τριλογίας, θα παρουσιαστεί το έργο «Lamassu of Nineveh» (2018) στον εξωτερικό χώρο του Μουσείου Ακρόπολης, ένα γλυπτό φτιαγμένο από μεταλλικά κουτιά σιροπιού κουρμά από το Ιράκ που θα «αναπαριστά» το άγαλμα του φτερωτού ταύρου του 700 π.Χ. που βρισκόταν στην είσοδο της Πύλης Nergal της Νινευή. Η τριλογία θα ολοκληρωθεί με την έκθεση που θα «ανοίξει» το Παλαιό Μουσείο της Ακρόπολης, τον Μάιο του 2026.

«Allspice Michael Rakowitz & Ancient Cultures», Μουσείο Ακρόπολης, Αίθουσα Περιοδικών Εκθέσεων, έως 31/10.

Επούλωση

Το έργο του Ράκοβιτς δεν επισημαίνει μόνο τις πληγές ενός παρελθόντος που είναι γεμάτο απώλειες, αλλά εστιάζει στην επανένωση και την επούλωση, όπως επισημαίνει η Ελίνα Κουντούρη.

KATHIMERINI
PRESENTS

green agenda

CYPRUS SUMMIT

The ESG conference

THE 100 TRILLION CLEAN ENERGY TRANSITION
CHEAP AND SUSTAINABLE ENERGY IN CYPRUS: THE ROADMAP
RED III DIRECTION: HOW WE BECOME PROSUMERS
GREEN TRANSITION, FUNDING AND RISK MANAGEMENT
OUR MED, OUR LIVES
VODA.AI: EVERY WATER DROP COUNTS
THE AGRO TRANSITION AND HOW IT REFLECTS ON EVERYDAY LIFE
ELECTRIFICATION. HOW TO REMOVE THE SPEED BUMPS
CITIES ON THE GRILL. HOW TO MANAGE TEMPERATURE
GREEN TRANSITION OR WASHING? THE CEOS TAKE

19 May 2025
Hilton Nicosia

BOOK TICKET
ticketmaster.cy

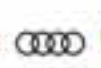
PLATINUM SPONSORS

ΜΕΛΟΣ του Ομίλου EUROBANK

GOLD SPONSOR

A PROJECT ENDORSED BY